

125. Keskiviikkona 27 päivänä lokakuuta 1993

kello 14.10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

esitellään valtioneuvoston selonteko pitkän aikavälin tulevaisuudesta 3565

Pöydällepanoa varten esitellään:

1) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä laiksi eräistä poikkeuksista papiston erioikeuksiin (HE 22) 3665

2) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä kirkkolaiksi (HE 23) ..

3) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä lainsäädännöksi Karttakeskuksen muuttamisesta valtionyhtiöksi (HE 164) ..

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä edustajat Alho, Björkenheim, Jääteenmäki, Lahikainen, Malm, Mäkelä, Näsi, Paasio, Perho-Santala, Renko, Saari, Saastamoinen, Savela, Seppänen, Suhonen, Viinanen, Wahlström ja Zyskowitz.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat

Ala-Nissilä, Pura, Ollila, Polvinen, Varpasuo, Kuittinen, Turunen, Kauppinen, Renlund, Mäki-Hakola, Pulliainen, Polvi, Lehtinen, Lepänen J. ja Rajamäki.

S.

Valtioneuvoston selonteko pitkän aikavälin tulevaisuudesta

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään tänään pidetyssä ensimmäisessä istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantu valtioneuvoston selonteko pitkän aikavälin tulevaisuudesta.

Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 3 momenttiin viitaten puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin viime perjantain istunnossa asetettuun tilapäiseen tulevaisuuspoliittiseen valiokuntaan.

Keskustelu:

Pääministeri Aho: Herra puhemies, herrat! ”Työmuurahainen kerää kesällä havuja kekonsa peittämiseksi. Varpunen kokoaa pesänsä sukunsa lisäämiseksi. Mutta ihmisten ajatusten tulee ulottua kauemmaksi, lastensa ja uusien sukupolvien tulevaisuuteen. Tekee vanhemmat alakuloisiksi, kun he näkevät vain maaltapaon ja maastapaon olevan lastensa ainoana pelastuksena. Taloutemme esteenä ovat ennen kaikkea raskaat verot, jotka kruunulle ja kaikenlaisille laitoksille on vuosittain suoritettava ja jotka aina vain kasvavat sekä valtakunnan äärettömän velan tähden että myös uusien kaikkennimisten rasitusten johdosta. Syynä tähän ei kai, paitsi hävitäviä sotia, saata olla mikään muu kuin se, että virkamieskunta joka päivä kasvaa niin, että valtionruumiin yläosa turpoo suhteettoman suureksi, jota jalat eivät mitenkään jaksakaan kantaa.”

Tämä lainaus oli Antti Chydeniukselta yli kahden vuosisadan takaa. Vaikka olosuhteet, joita

Chydenius tekstissään kuvaa, ovat Suomen menneisyyttä ja historiaa, näkökulmat ovat mitä tuoreinta tätä päivää.

Eduskunnan vuosi sitten toivoma tulevaisuusselonteko on nyt valmis. Mittavan valmistelutyön aikana syntynyt materiaali ja itse selontekoteksti muodostavat yhdessä laajan kokonaisuuden, jonka kaltaista Suomessa ei ole koskaan aiemmin tehty.

Koska tiedän, että selontekoon liittyy monenlaisia odotuksia, on pari sitä luonnehtivaa sanaa aluksi paikallaan.

Selonteko on tietien tahtoen kirjoitettu arvioivalla ja punnitsevalla otteella. Se avaa näkymiä kansakunnan tulevaisuuteen, sen uhkiin ja mahdollisuuksiin. Selonteko ei edes pyri olemaan kokonaisvaltainen ohjelma. Sellaisen tekemiseen aiemmat kokemukset yrityksistä lyhyemmänkään ajan ohjelmiksi eivät kannusta. Selonteon aikajänne ylittää pääosin vuoteen 2020, siis kolmen vuosikymmenen päähän. Numerollisia ennusteita on vältetty, sillä nopeasti muuttuvassa ja epävarmassa maailmassa moinen tarkkuus on täysin mahdotonta.

Tulevaisuutta on tavallisesti yritetty hahmottaa tuottamalla vertailtavaksi useita mahdollisia ja toisilleen vaihtoehtoisia toimintamalleja. Tässä selonteossa on pyritty toisenlaiseen otteeseen. Tulevaisuudesta on poimittu kehityslinjoja, joiden oletetaan ratkaisevasti vaikuttavan nimenomaisesti Suomen ja suomalaisten elinoloihin ja kohtaloihin. Tarkastelun ulkopuolelle on tietoisesti jätetty katastrofivaihtoehdot, joissa kehityksen ei enää voitaisi vaikuttaa omin kansallisin valinnoin.

Silti selonteko rakentuu näkemykselle, että taloudessa etenkin tapahtuu perustavaa laatua olevia sisällöllisiä muutoksia. Siirrymme luonnonvarojen ja ympäristön kuluttavasta ekstensiivisestä kasvusta intensiiviseen kasvuun. Tärkeiksi asioiksi tulevat ja nousevat kestävyys, ylläpitäminen ja joustavuus. Niihin pitää myös tietoisesti pyrkiä. Viisailla valinnoilla Suomi voi päästä uudenlaisen, vihreästi, ekologisesti tehokkaan, kestävän talouskehityksen ja hyvinvoinnin uralle.

Herra puhemies! Maailmaa, jossa toimimme, leimaa tänään epävarmuus. Epävarmuus ei ole ohimenevä ilmiö, vaan se jää pysyväksi. Nykyaikainen maailmantalous siinä toimivine yhteiskuntineen on monimutkainen järjestelmä, jossa joskus vähäisetkin muutokset voivat kertaautua suuriksi mullistuksiksi. Kansantaloudet ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa, etäisyydet ovat kutistuneet, historia on kirjaimellisesti nopeutunut.

Asioita ei voida enää ennakoida, suunnitella ja ohjata siten kuin toisen maailmansodan seurauksena syntyneen kaksinaapaisen maailmanjärjestyksen ja ekstensiivisen talouskasvun oloissa. Niissä olosuhteissa oli juostava, jos urheilutermejä käytetään, radalla kelloa vastaan. Nyt suunnitetaan tuntemattomassa maastossa kompassin avulla. Pitää osata lukea karttaa ja valita oikea reitti. Tuloksesta saa varmuuden vasta, kun on perillä.

Herr talman! Den värld som vi verkar i präglas av osäkerhet. Denna osäkerhet är ingen övergående företeelse utan har kommit för att stanna. Den nuvarande världsekonomin och de samhällen som verkar i den bildar ett komplicerat system där också små förändringar ibland kan resultera i stora omvälvningar. Växelverkan mellan samhällsekonomierna är intensiv. Avståndet har krympt. Historien har bokstavligen blivit snabbare. Händelser kan inte längre förutspås eller planeras och styrs på samma sätt som under den bipolära världsordningen och den extensiva ekonomiska tillväxten efter andra världskriget. Under de förhållanden som då rådde gällde det att springa i kapp med klockan. Nu orienterar vi i ökänd terräng med hjälp av kompass. Man måste kunna läsa kartan och välja rätt väg. Resultatet kan ses först i målet.

Sanalla sanoen politiikka ei enää ole yhteiskuntasuunnittelua. Vaikeasti ennakoitava ja nopeasti muuttuva toimintaympäristö muuttaa politiikan luonnetta. Asioita ei enää hoideta entiseen tapaan ohjelmilla. Joku ehkä ajattelee, että tästä seuraisi aatteellisen politiikan häviö. Asia on mielestäni täysin päinvastoin. Juuri tällaisissa epävarmuuden ja nopean muutoksen olosuhteissa toimittaessa koetellaan arvojen ja moraalien kestävyyttä.

Tulevaisuusselonteon antaminen eduskunnalle osuu otolliseen ajankohtaan. Olemme keskellä syvää yhteiskunnallista murrosta, joka koskettaa meitä suomalaisina, eurooppalaisina ja ihmiskunnan jäseninä. Sen lähteet ovat ennen muuta ekologisista, teknologisista sekä kansainvälisen talouden rakenteista kumpuavia. Kyseessä ei siis ole ohimenevä lama, josta uutta suhdannenousua odottamalla tai onnekkalla politiikalla selvittäisiin. Kaikesta päättäen elämme aikakautista murrosta. Elinehtomme kolmen vuosikymmenen kuluttua 2020 eroavat tästä päivästä paljon enemmän kuin olosuhteet kolme vuosikymmentä sitten 60-luvun taitteessa.

Suomi kohtaa maailmanlaajuisen murroksen — ehkä on parempi sanoa: Suomi on kohdannut maailmanlaajuisen murroksen — huonosti valmistautuneena. Kuplatalous 1980-luvun lopulla velkaannutti maan, ohjasi investoinnit laajalti tuottamattomiin kohteisiin ja paisutti julkista taloutta yli veronmaksukyvyyn. Tuo kuplatalous perustui käsitykseen, että taloudellisia arvoja voitaisiin luoda omistuksia siirtelemällä ilman vastaavaa tuotannollista aikaansaannosta. Kupla perustui odotukseen jatkuvasta arvojen noususta. Katsottiin, että markkinavoimiin sisältyi täysi informaatio, jolloin voitiin lyödä laimin tehokas valvonta, varautuminen riskeihin ja pitkän aikavälin vaikutuksiin. Suomalainen tämän päivän pankkikriisi on erinomainen esimerkki tämän toimintatavan seurauksista.

Myös suomalaisten arvoissa ja asenteissa tapahtui jotakin, jonka sisältöä ja vaikutuksia emme vielä täysin tunne. Kuplatalouden ja sitä seuranneen laman kokemukset yhdistyneinä holhousvaltion kielteisiin vaikutuksiin heikensivät ihmisten kykyä hallita omaa elämäänsä ja luoda itselleen tulevaisuutta. Asenneilmasto on muuttunut tavalla, joka vaarantaa kansakunnan uudistumiskyvyn, ominaisuuden, jota juuri nyt kiipeästi tarvitaan.

Siihen, mitä kukin kansakunta tekee, vaikuttavat sen myytit. Suomalainen identiteetti on sotien jälkeisinä vuosikymmeninä rakentunut raivaajahengen, sotakokemusten, geopoliittisen asemamme tai joskus urheilusaavutustemmekin varaan. Murros pakottaa etsimään myös uusia kansakuntaa yhdistäviä voimavaroja. Suomalaisuuden olemusta haetaan erityisesti nuoren sukupolven keskuudessa luonnosta, varsinkin metsästä, yrittämisestä, osaamisesta, koulutuksesta ja sivistyksestä sekä eurooppalaisesta roolistamme.

Herra puhemies! Eurooppalaisessa roolissaan Suomi ei voi eristäytyä, vaan meidän on sovittauduttava muuttuviin olosuhteisiin niin, että varmistamme puhevaltamme ja vaikutusmahdollisuutemme kansainvälisiin ratkaisuihin, jotka yhä enemmän muokkaavat myös omia kansallisia elinolojamme, halusimmepa sitä tahi emme. Suomi haluaa olla rakentamassa sellaista Eurooppaa ja sellaista maailmaa, joka vastaa omaa maailmankäsitystämme. Kun olemme lähteneet neuvottelemaan Euroopan yhteisön jäsenyydestä, on yhtenä vaikuttimena ollut arvio, että kansallishallituksen keinot yksinään selviytyä ympäristöön, turvallisuuteen, tieteen ja teknologian kehittämiseen tai infrastruktuurin rakentamiseen liittyvistä haasteista ovat rajalliset. Toisaalta lähdemme

kuitenkin siitä, että eurooppalainen integraatio on tulevaisuudessakin itsenäisten kansallisvaltioiden yhteistyötä. Integraatio ei tule hävittämään erilaisuutta Euroopasta vaan vahvistamaan sitä.

Herra puhemies! Ympäröivään maailmaan lautuu epävarmuutta kolmen suuren uhkakuvan kautta. Ilmastomuutos on niistä kaikkein vakavin. Ilmaston ennustetaan lämpenevän fossiilisten polttoaineiden käytön vuoksi useita asteita lähivuosikymmenten aikana. Toisaalta väkiluvun lasketaan kasvavan niin, että vuonna 2020 maapallon väkiluku ylittää 8 miljardin rajan. Kun maailman ravinnontuotanto on kuitenkin jo vuodesta 84 lähtien, siis vuosikymmenen ajan, jäänyt jälkeen väestönkasvusta, edessä on ravinto-ongelman vääjäämätön kärjistyminen. Nämä kolme uhkaavaa globaalia trendiä, elinympäristön tuhoutuminen, väestöräjähdyks ja ravinnon riittämättömyys, ovat keskenään yhteensovittamattomia. Ne saattavat purkautua muuttoliikkeiksi ja kansanvaelluksiksi.

Tämä näköala, herra puhemies, pakottaa ihmiskunnan ripeässä tahdissa sovitautumaan kestävä kehityksen vaatimuksiin. Se on ainoa tapa estää edellä kuvaamani uhkakuvien toteutuminen.

Suomen on useimpia muita maita ja maailman kansakuntia helpompi sopeutua tähän vääjäämättömään muutokseen. On Suomen onni, että taloutemme aineellinen perusta nojaa jo nyt vahvasti uusiutuvien luonnonvaroihin. Kuulimme niihin harvoin maailman maihin, joilla on hyvät luontaiset edellytykset toden teolla myös käytännössä toteuttaa kestävä kehitys. Koko tuotantorakenteemme on uudistettava siten, että voimme tulevaisuudessa jalostaa uusiutuvalla energialla uusiutuvista raaka-aineista tuotteita, jotka ovat elinkaarensa kaikissa vaiheissa ympäristöystävällisiä ja ekologisesti kestäviä. Teknologisesti on kyse kiertojen sulkemisesta. Sitä voi kutsua vaikkapa vihreyden teollistamiseksi. Ympäristöteknologia tulee olemaan maailmantalouden nopeimmin kasvava markkinahako.

Herr talman! Dessa tre globala trender som hotar oss, dvs. förstörelsen av livsmiljön, befolkningsexplosionen och bristen på föda är oförändliga sins emellan och kan utmynna i migration och folkvandringar. Dessa utsikter tvingar mänskligheten att i snabb takt anpassa sig till den hållbara utvecklingens krav. Det är det enda sättet att förhindra att de hotbilder som jag beskrev ovan blir verklighet.

För Finland är det lättare än för många andra länder att anpassa sig till dessa oundvikliga förändringar. Det är tur för oss att den materiella grunden för vår ekonomi redan nu kraftigt stöder sig på förnybara naturtillgångar. Vi hör till de få länder i världen som har goda naturliga förutsättningar att på allvar genomföra en hållbar utveckling. Hela vår produktionsstruktur måste förnyas så att vi i framtiden med hjälp av förnybar energi, av förnybara råvaror kan förädla produkter som är miljövänliga under hela sin livscykel. Teknologiskt sett är det fråga om slutna kretslopp. Detta kunde t.ex. kallas grön industrialisering. Miljöteknologin kommer att vara den marknadssektor inom världsekonomin som i framtiden ökar snabbast.

Vihreästä osaamisesta on tehtävä Suomen tunnusmerkki. Olemme teknologisesti pitkällä, mutta yhteiskunnalliset mekanismit saada talous kehittymään tämän strategian mukaisesti eivät vielä ole vastaavaa tasoa.

Olemme myös pitäneet Suomea syrjäisenä maana ja nähneet sen kehityksen esteeksi. Asian voi kuitenkin nähdä myös kokonaan toisella tavalla. Kannattaa kysyä, mihin nähden me olemme syrjässä. Euroopan tärkeimmät energiavarat ja uusiutuvat luonnonvarat sijaitsevat lähellä meitä tai jopa rajojemme sisällä.

Luonnonvarojemme ohella Suomen sijainti onkin toinen strateginen etumme. Niin yllättävältä kuin ehkä kuulostaakin, voimme nähdä itsemme myös maailman kuljetusverkon solmukohdassa. Tämä asema on osattava käyttää hyväksi ja otettava huomioon myös suomalaista infrastruktuuria rakennettaessa.

Tältä kannalta ja tästä näkökulmasta on kansallisesti elintärkeää, että Eurooppa olisi yksi ja että Eurooppa olisi ehyt. Emme saa jäädä raja- maaksi vaan mieluummin sillaksi itäisen ja läntisen välillä. Eurooppaa uhkaava uusi ekonominen ja ekologinen, taloudellinen ja ympäristöllinen kahtiajako ei ole uhka vain koko Euroopalle, vaan se on uhka myös Suomelle. Sen estämiseksi on lähivuosina ja vuosikymmeninä tehtävä kaikki mahdollinen.

Mutta olemme gateway-asemassa laajemminkin, ei vain suhteessa Venäjään ja Itä-Eurooppaan. Suomi on samalla liikenteellisessä solmukohdassa Amerikan ja Aasian mantereiden välillä.

Herra puhemies! Näistä vahvuuksista huolimatta taloudellisissa ja yhteiskunnallisissa rakenteissamme sen sijaan on monia heikkouksia.

Huoltosuhde uhkaa muuttua väestön ikäraken- teen ja suurtyöttömyyden takia pysyvästi erittäin epäedulliseksi. Jo nyt meillä on sataa työssäkäy- vää kohti 140 työelämän ulkopuolella olevaa. Työssäkäyvien taloudellinen rasitus uhkaakin muodostua aivan kestäättömäksi.

Näitä ongelmia aika ei ratkaise, vaan on tullut aika ratkaista ne. Niin vaikealta kuin se kenties tuntuukin, eläkejärjestelmämme ja hyvinvointi- palvelujemme taso ja rahoitustapa on pakko so- vittaa näiden tosiasioiden mukaisiksi. Ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan ylisukupolvista ajatte- lutapaa, jota Antti Chydeniuskin esittämässäni lainauksessa peräänkuulutti.

Suurtyöttömyys on vakavin ja vaikeimmin ratkaistavissa oleva tämän päivän ongelmiamme. Löydämme historiastamme tosin muitakin mittaluokaltaan, jopa luonteeltaan saman kaltaisia kansallisia haasteita, jotka on aikanaan onnis- tuttu voittamaan.

Vuoden 1918 jälkeen oli nopeasti ratkaistava maakysymys, tilattoman väestön ongelma. Se koski satojatuhansia suomalaisia. Torppariva- pautuksella ja tilattoman väestön asuttamisella luotiin sadoilletuhansille suomalaisille itsenäisen toimeentulon edellytykset, ja väitän, että samalla luotiin edellytykset suomalaisen kansanvallan kehitykselle ja pysymiselle.

Vuonna 44 olimme jälleen samanlaisessa tilan- teessa, kun siirtoväki ja rintamamiehet asutettiin. Molemmilla kerroilla oli puututtava myös saavu- tettuihin etuihin riittävän tehokkaan reformin toteuttamiseksi. Suomalaiset maareformit ovat olleet molemmilla kerroilla paitsi uuden raiva- mista myös entisen uusjakoa.

Nyt 90-luvulla edessämme on määrällä ja vai- keudella mitattuina yhtä mittava haaste. Puoli miljoonaa suomalaista kysyy tänään, mikä on se reformi, jolla he saavat ihmisarvoisen paikan omassa yhteiskunnassaan.

Suomalainen yhteiskunta on aina ratkaissut kipeimmät ongelmansa yhteisvastuulla ja joustam- malla. Niin on pyritty luomaan yhtäläiset lähtö- kohdat ja mahdollisuudet kaikille. Tämä on ai- noa tapa, jolla työttömyysongelma voidaan kes- tävästi ratkaista. Tässäkään salissa tuskin lienee ketään, joka uskoo, että pelkkä talouskasvu, no- peakaan, voisi työttömyysongelmaa korjata. Ai- kaisemmat kansalliset haasteet on ratkaistu siten, että hyväosaiset ovat suostuneet tinkimään saa- vuttamistaan eduista. Kysymys kuuluu: Onko tällä sukupolvella valmiutta vastaavaan?

Herra puhemies! Hallituksen tulevaisuus- lonteko liitteineen on kokonaisuus, jonka pohjal-

ta käynnistyköön laaja, myös hallituksen ja eduskunnan ulkopuolelle ulottuva kansalaiskeskustelu Suomen tulevaisuudesta. Ajankohta kansallisen keskustelun käymiselle ei voisi olla sopivampi. Toivon, että sen tuloksena saavuttaisimme nykyistä laajemman yhteisymmärryksen siitä, missä Suomi on, mikä on kansakunnan tila, mitkä ovat tulevaisuuden uhkamme ja mahdollisuutemme sekä minkälaisia toimintalinjoja pitkin on mahdollista muuttuneissa oloissa turvata pienen, pohjoisen maan kansalliset edut.

Vaikka tulevaisuusselonteko ei pyrikään olemaan ohjelmajulistus tai kaiken kattava suunnitelma, mielestäni sen perusteella voidaan asettaa joitakin vaatimuksia tulevaisuuden kansallisille valinnoille.

Meidän on valmistauduttava päätöksenteossa nyt ja tästä eteenpäin pysyvään epävarmuuteen, ikääntyvään yhteiskuntaan, kestävään kehitykseen, hyödyntämään sijaintiamme keskellä maailman kuljetusverkkoa, siirtymään holhousvaltiosta yrittäjyyden ja yhteisvastuun yhteiskuntaan sekä ratkaisemaan suurtyöttömyyden ongelma.

Kaiken kaikkiaan suomalaisten on opittava pois siitä, että toimintamme on menneisyyttä jatkavaa. Suomalaisten olisi nyt kyettävä puristamaan itsestään kyky luoda tulevaisuutta. Se edellyttää paitsi näkemystä tulevasta myös keskustelua vaihtoehdoista sekä järkeviä, pitkäjänteisiä sijoituksia toivottuun kehitykseen.

Herra puhemies! Puheenvuoroni ruotsinnoista jaetaan myös kansanedustajille. Pyydän ottaamaan myös sen pöytäkirjaan.

Pääministeri Ahon puhe on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

”Myran samlar barr om sommaren för att bygga sin stack. Sparven bygger sitt bo för att föra släktet vidare. Men människornas tankar måste nå längre; till barnens och kommande generationers framtid. Det gör föräldrar betryckta att se flykten från landsbygden eller ut ur landet som den enda räddningen för deras barn. Hindret i vår ekonomi är framför allt de tunga skatter som årligen skall betalas till kronan och alla slags inrättningar, och som bara växer och växer på grund av rikets ofantliga skuld och alla möjliga andra nya belastningar. Till detta finns väl, fränsett förödande krig, ingen annan orsak än att tjänstemannakåren dag för dag växer, så att den övre delen av samhällskroppen sväller till orimliga proportioner samtidigt som benen inte längre bär.”

Dessa ord uttalades av Anders Chydenius för över tvåhundra år sedan. Trots att de förhållanden som Chydenius beskriver hör till det förflutna och är historia, är synvinkeln aktuell.

Den framtidsredogörelse som riksdagen för ett år sedan efterlyste är nu klar. Det material som samlats under det omfattande beredningsarbetet och själva redogörelsen bildar tillsammans en ansenlig helhet. Något liknande har aldrig tidigare gjorts i Finland.

Eftersom jag vet att förväntningarna på redogörelsen är mångahanda, är det på sin plats med några ord om den.

I redogörelsen har medvetet använts ett kalkylerande och kritiskt grepp. Den öppnar perspektiv i fråga om nationens framtid, om hot och möjligheter. Redogörelsen är inte ens avsedd att vara något helhetsprogram. De tidigare erfarenheterna av försöken till program på kortare sikt uppmuntrar inte till något sådant. Redogörelsen omfattar huvudsakligen tiden fram till år 2020, alltså trettio år framåt. Sifferförutsägelser har undvikits, eftersom en sådan exakthet är omöjlig i en osäker värld som snabbt förändras.

Vanligen har man försökt gestalta framtiden genom att skapa ett flertal möjliga och alternativa verksamhetsmodeller som sedan har jämförts sinsemellan. I denna redogörelse har ett annorlunda grepp eftersträfvats. Man har tagit upp utvecklingslinjer som i avgörande grad väntas påverka levnadsförhållandena och framtiden uttryckligen i Finland och för finländarna. Katastrofalternativen har medvetet utelämnats, eftersom de innebär situationer i vilka vi inte längre skulle kunna påverka utvecklingen genom egna val.

Redogörelsen bygger dock på den uppfattningen att innehållsmässiga förändringar av fundamental beskaffenhet kommer att ske i ekonomin. Vi kommer att övergå från extensiv tillväxt, som sliter på naturresurserna och miljön, till intensiv tillväxt. Hållbarhet, upprätthållande och smidighet kommer att bli viktiga målsättningar, som också bör eftersträvas. Genom att göra kloka val kan Finland komma in på en ny bana av ”effektivt grön”, hållbar ekonomisk utveckling och dito välfärd.

Den värld som vi verkar i präglas av osäkerhet. Denna osäkerhet är ingen övergående företeelse utan har kommit för att stanna. Den nuvarande världsekonomin och de samhällen som verkar i den bildar ett komplicerat system, där också små förändringar ibland kan resultera i stora omvälvningar. Växerverkan mellan samhällsekonomier-

na är intensiv. Avstånden har krympt. Historien har bokstavligen blivit snabbare.

Händelser kan inte längre förutspås eller planeras och styras på samma sätt som under den bipolära världsordningen och den extensiva ekonomiska tillväxten efter andra världskriget. Under de förhållanden som då rådde gällde det, för att använda sig av idrottstermer, att springa i kapp med klockan. Nu orienterar vi i okänd terräng med hjälp av kompass. Man måste kunna läsa kartan och välja rätt väg. Resultatet kan ses först i mål.

Med ett ord sagt är politiken inte längre samhällsplanering. En verksamhetsmiljö som är svår att förutsäga och snabbt förändras ändrar politikens karaktär. Saker sköts inte längre genom program. Någon kanske tycker att detta innebär ett nederlag för den politiska idealismen. Jag tycker precis tvärtom. Det är uttryckligen under sådana förhållanden av osäkerhet och snabb förändring som hållbarheten hos våra värden och vår moral provas.

Framtidsredogörelsen ges till riksdagen vid en lämplig tidpunkt. Vi är mitt inne i en djup samhällsomvälvning, som berör oss som finländare, som europeer och som företrädare för människosläktet. Denna omvälvning har sina rötter framför allt i ekologin, teknologin och de internationella ekonomiska strukturerna. Det är således inte fråga om någon övergående recession, som vi kan klara oss ur genom att invänta en ny konjunkturuppgång eller genom lyckosam politik. Av allt att döma lever vi i en period av brytning. Våra livsvillkor efter tre decennier år 2020 kommer att skilja sig mycket mera från våra livsvillkor i dag än denna tid skiljer sig från förhållandena för tre årtionden sedan år 1960.

Finland möter den världsomfattande omvälvningen — det vore kanske bättre att säga: Finland är dåligt förberett för den världsomfattande omvälvningen. Den ihåliga ekonomiska linje som följdes på 1980-talet ledde till skuldsättning, styrde i hög grad investeringarna till improduktiva objekt och fick den offentliga ekonomin att svälla ut så, att den översteg skattebetalningsförmågan. Handlingsmönstret byggde på uppfattningen att ekonomiska värden kan skapas genom omfördelning av ägande, utan någon motsvarande produktiv prestation. Bubblan baserade sig på förväntningar om en oavbruten värdestegring. Det ansågs att marknadskrafterna omfattade den s.k. fulla informationen, varvid man kunde bortse från effektiv kontroll, riskberedskap och verkningar på lång sikt. Dagens finländska bankkris

är ett ypperligt exempel på följderna av detta handlingsmönster.

Också i finländarnas värden och attityder inträffade någonting, vars hela innehåll och alla verkningar vi fortfarande inte är helt på det klara med. Erfarenheterna av den ihåliga ekonomin, den s.k. ekonomiska bubblan, och den därpå följande recessionen har, tillsammans med de negativa verkningarna av förmyndarsamhället, försvagat människornas förmåga att styra sitt eget liv och skapa sig en framtid. Attitydklimatet har förändrats på ett sätt som äventyrar nationens möjligheter till förnyelse, en egenskap som skulle behövas så väl just nu.

En nations myter påverkar dess handlande. Den finländska identiteten har under årtiondena efter kriget byggts upp av nybyggaranda, krigserfarenheter, vår geopolitiska ställning och våra idrottsprestationer. Den pågående omvälvningen tvingar oss nu att hitta nya resurser som förenar oss. Speciellt den yngre generationen söker den finländska identiteten i naturen och i synnerhet i skogen, i företagande, kunskande, utbildning och bildning samt i vår europeiska roll.

Finland kan inte isolera sig i sin europeiska roll, utan vi måste anpassa oss till de förändrade förhållandena så, att vi säkerställer vår rätt till talan och våra möjligheter att påverka de internationella beslut som i allt högre grad formar också våra nationella levnadsförhållanden, antingen vi vill det eller inte. Finland vill vara med och bygga upp ett Europa och en värld som motsvarar den finländska världsbilden. En av orsakerna till att vi inledde förhandlingar om ett EG-medlemskap var bedömningen att en nationalstats möjligheter att ensam klara av de utmaningar som hänför sig till miljön, säkerheten, utvecklandet av vetenskap och teknologi eller skapandet av infrastrukturer är begränsade. Å andra sidan utgår vi från att den europeiska integrationen också framöver kommer att bestå av samarbete mellan självständiga nationalstater. Integrationen kommer inte att radera ut olikheterna i Europa utan att stärka dem.

Tre hotbilder skapar osäkerhet i den omgivande världen. Klimatförändringen är den allvarligaste av dem. Det uppskattas att klimatet kommer att bli flera grader varmare under de närmaste decennierna på grund av användningen av fossila bränslen. Å andra sidan väntas folkmängden öka så, att antalet invånare på jorden överskrider 8 miljarder år 2020. Eftersom produktionen av föda i världen ända sådan år 1984, alltså under ett årtionde, har släpat efter befolknings-tillväxten, kommer problemet med föda att till-

spetsas. Dessa tre globala trender som hotar oss, det vill säga förstörelsen av livsmiljön, befolkningsexplosionen och bristen på föda, är oförenliga sinsemellan och kan utmynna i migration och folkvandringar.

Utsikterna tvingar mänskligheten att i snabb takt anpassa sig till den hållbara utvecklingens krav. Det är det enda sättet att förhindra att de hotbilder som jag beskrev ovan blir verklighet.

För Finland är det lättare än för många andra länder att anpassa sig till denna oundvikliga förändring. Det är tur för oss att den materiella grunden för vår ekonomi redan nu kraftigt stöder sig på förnybara naturtillgångar. Vi hör till de få länder i världen som har goda naturliga förutsättningar att på allvar genomföra en hållbar utveckling. Hela vår produktionsstruktur måste förnyas så, att vi i framtiden med hjälp av förnybar energi av förnybara råvaror kan förädla produkter, som är miljövänliga under hela sin livscykel. Teknologiskt sett är det fråga om slutna kretslopp. Detta kunde till exempel kallas grön industrialisering. Miljöteknologin kommer att vara den marknadssektor inom världsekonomin som ökar snabbast.

Det gröna kunnandet måste göras till en symbol för vårt land. Teknologiskt sett har vi kommit långt, men de samhälleliga mekanismerna för att få ekonomin att utvecklas enligt denna strategi är ännu inte på samma nivå.

Vi är vana att betrakta Finland som ett avsidet beläget land, och vi har sett detta som ett hinder för utveckling. Saken kan ses på ett helt annorlunda sätt. Det kan vara värt att fråga i förhållande till vad vi befinner oss avsidet. Europas viktigaste energiresurser och förnybara naturresurser ligger nära oss eller t.o.m. inom landets gränser.

Vid sidan av våra naturresurser är just Finlands geografiska läge en annan strategisk fördel för oss. Hur överraskande det än kan låta kan vi också betraktas som en knutpunkt i världens transportnät. Vi måste kunna dra nytta av denna position och beakta den när vi bygger upp vår infrastruktur.

Från denna synpunkt är det livsviktigt för Finland som nation att Europa är ett och helt. Vi får inte bli ett gränsland, utan hellre en bro mellan öst och väst. Den nya ekonomiska och ekologiska tudelning som hotar Europa — en tudelning med avseende på ekonomi och miljö — är inte ett hot bara mot Europa utan även mot Finland. Vi måste under de närmaste åren och årtiondena göra allt vi kan för att förhindra den.

Men vi intar en gateway-position också i ett vidare perspektiv, inte bara i förhållande till

Ryssland eller Östeuropa. Finland utgör samtidigt en knutpunkt för trafiken mellan de amerikanska och asiatiska kontinenterna.

Trots dessa starka sidor har våra ekonomiska och samhälleliga strukturer många svagheter. Omsorgsrelationen hotar att permanent bli synnerligen oförmånlig till följd av befolkningens åldersstruktur och massarbetslösheten. Redan nu har vi 140 personer utanför arbetslivet för varje hundratal arbetande. Den ekonomiska belastningen på de arbetande hotar också att bli ohållbar.

Dessa problem löses inte av tiden, utan tiden har kommit för oss att lösa dem. Hur svårt det än kan kännas måste nivån på pensionssystemet och välfärdsservicen samt sättet att finansiera dem anpassas till dessa fakta. För att problemen skall kunna lösas krävs ett sådant tänkande över generationsgränserna som efterlystes i mitt citat av Anders Chydenius.

Massarbetslösheten är det allvarligaste och mest svårlosta av dagens problem. Vår historia innehåller visserligen andra nationella utmaningar av samma storleksklass, som vi har mött med framgång.

Efter 1918 måste markfrågan, den obesuttna befolkningens problem, snabbt lösas. I och med torparfrigörelsen och den kolonisering som följde för den obesuttna befolkningens del skapades förutsättningar för hundratusentals finländare att försörja sig självständigt, och jag påstår att samtidigt skapades förutsättningar för den finländska demokratins utveckling och varaktighet.

År 1944 befann vi oss åter i en liknande situation, då den evakuerade befolkningen och frontmännen skulle ges nya hem. Båda gångerna måste ingrepp göras även i uppnådda förmåner, för att en tillräckligt effektiv reform skulle kunna genomdrivas. De finländska jordreformerna bestod inte bara i nyröjning utan också i nyskifte.

Nu på 1990-talet står vi inför en lika stor och svår utmaning. En halv miljon finländare efterlyser i dag en reform som kan ge dem en människovärdig plats i samhället.

Det finländska samhället har alltid löst sina svåraste problem genom solidariskt ansvar och flexibilitet. På så sätt har man försökt skapa likadana utgångspunkter och möjligheter för alla. Detta är det enda sättet att hitta en varaktig lösning på sysselsättningsproblemet. Det finns knappast ens i denna sal någon, som tror att enbart en ekonomisk tillväxt, inte ens en snabb sådan, skulle råda bot på problemet med arbetslösheten. Tidigare faror för nationen har beseg-

rats genom att de bättre lottade har gått med på att pruta på uppnådda förmåner. Är denna generation beredd att göra det även nu?

Regeringens framtidsredogörelse och dess bilagor utgör en helhet, som jag hoppas skall vara inledningen till en omfattande medborgardebatt om Finlands framtid, även utanför regeringen och riksdagen. Tidpunkten för en nationell debatt kunde inte ha varit lämpligare. Jag hoppas att diskussionen resulterar i ett bredare samförstånd än det som råder i dag i fråga om nationens tillstånd, de framtida hoten och möjligheterna samt de verksamhetslinjer genom vilka ett litet, nordligt lands nationella intressen kan tryggas i föränderliga förhållanden.

Även om framtidsredogörelsen inte gör anspråk på att vara en programförklaring eller en heltäckande plan, anser jag att man utgående från den kan ställa vissa krav på de nationella val som görs i framtiden.

Inom beslutsfattandet måste vi vara beredda på en bestående osäkerhet, ett åldrande samhälle, en hållbar utveckling, att dra nytta av vår position mitt i världens transportnät, att förändras från förmyndarsamhälle till ett samhälle präglad av företagsamhet och solidariskt ansvar samt att lösa problemet med massarbetslösheten.

Sammantaget måste vi finländare vänja oss av med att överbetona vårt gemensamma förflutna. Finländarna måste lära sig att skapa en framtid. Detta förutsätter förutom visioner även diskussion om alternativ samt förnuftiga investeringar på lång sikt i den önskade utvecklingen.

Ed. Väyrynen: Puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä on tyytyväinen siihen, että hallitus tuo tulevaisuusselontekonsa eduskunnalle hyvissä ajoin ennen nykyisen vaalikauden päättymistä. Näin meille tarjoutuu mahdollisuus ottaa selonteon sisältö ja siitä käytävä keskustelu huomioon jo tämän vaalikauden päätöksenteossa.

Tehdessään päätöksen pyytää hallitukselta tulevaisuusselonteko eduskunta edellytti, että se sisältää myös valtioneuvoston oman tavoitteenasettelun eli pääpiirteisen näkemyksen siitä, millaista tulevaisuuden yhteiskuntamallia valtioneuvosto toimikautensa aikana omilla toimillaan tavoittelee. (Ed. Jaakonsaari: Se on jo näkyvissä!) Hallituspuolueen edustajana pidän valitettavana sitä, ettei selonteossa kerrota hallituksen tavoitteista. Selonteko olisi tarjonnut erinomaisen mahdollisuuden perustella eduskunnalle ja Suomen kansalle hallituksen politiikkaa ja osoittaa samalla heikkoudet opposition toiminnassa.

Eduskunnalle nyt jätetyllä selonteolla on niukasti yhtymäkohtia niihin ratkaisuihin, joita hallituksessa ja eduskunnassa päivittäin tehdään. (Ed. Jaakonsaari: Se on totta!)

Selonteko on kooste erilaisista tulevaisuutta koskevista käsityksistä. Sitä laadittaessa ei ole riittävästi pyritty erottamaan olennaista ja epäolennaista. (Ed. Helle: Erotetaan hallitus!) Siksi selonteon anti jää niukaksi. Pahoittelen tätä, sillä me tarvitsemme päätöksentekomme pohjaksi edes pääpiirteisen käsityksen niistä olosuhteista, joissa joudumme tulevaisuudessa toimimaan.

Olennaista on huomata, että maailma on aivan viime vuosina jo muuttunut rajusti eikä se enää ennalleen palaa. Meidänkin ajankohtaiset vaikeutemme, taloudellinen kriisi ja suurtyöttömyys, ovat osa tätä syvää kansainvälistä murrosta. Voidaksemme toimia viisaasti meidän on selvitettävä itsellemme, mitä on tapahtunut ja mitä tulevaisuudessa todennäköisesti tapahtuu. Tästä me tiedämme jo varsin paljon.

Kriisimme on seurausta ennen muuta kahdesta tekijästä: yhtaältä jo pitkään jatkuneesta maailmanlaajuisesta kehityksestä ja toisaalta sosialistisen järjestelmän luhistumisesta. Olemme jo pitkään olleet tietoisia siitä, että koko ihmiskunnan kehitys on johtamassa umpikujaan. Ihmisten määrä maapallolla kasvaa nopeasti, nykyään noin 100 miljoonalla vuodessa. On laskettu, että lähivuosikymmeninä maapallon väkiluku osapuilleen kaksinkertaistuu nykyisestä. Väestö kasvaa rajuimminkin jo entisestäänkin liikakansoitetuissa kehitysmaissa ja varsinkin niiden suurkaupungeissa. Köyhien köyhyys syvenee, elintaso-kuilu kasvaa.

Kaikkialla maailmassa ihmiset haluavat itselleen korkeamman aineellisen elintason eli mahdollisuuden kuluttaa enemmän. Kun enemmän kulutetaan, on enemmän tuotettava. Tätä meidän herkkä elinympäristömme ei kestä, tähän eivät niukat luonnonvarat riitä. Uusi tekniikka tietysti auttaa meitä monin tavoin sopeuttamaan ihmisen taloutta luonnontalouteen, mutta siitä huolimatta joudumme kohtaamaan sen totuuden, ettei rajusti kasvava ihmiskunta voi alati kasvattaa aineellista, tavarassa mitattua elintaso.

Monet pettävät itseään uskomalla, että ongelmat voidaan ratkaista hillitsemällä väestönkasvua ja että tekniikka hoitaa loput. Näin ei ole. Väestöräjähdystä ei enää voida estää, sitä voidaan vain hillitä. Kehittyvä tekniikka auttaa meitä sopeuttamaan omaa talouttamme luonnontalouteen, mutta silti on välttämätöntä, että vau-

raissa maissa kyetään kehittämään uusi, vähemmän tuhlaileva, luonnontaloudellisesti kestävä elämäntapa. Edessämme on arvojen kumous.

Me emme voi tulevaisuudessa samaan tapaan kuin tähän saakka hankkia itsellemme mielihyvää kulutuksesta, vaan meidän tulee etsiä sitä ennen muuta itsemme kehittämisestä, henkisestä kasvusta ja hyvistä ihmissuhteista. Tässäkin on kysymys siitä, että meidän on tehtävä välttämättömyydestä hyve. Tähän mennessä ihmiset ja luonto ovat joutuneet kärsimään samoista syistä, liiallisesta materialismista, yksipuolisesta pyrkimyksestä aineellisen elintason kohottamiseen. Nyt suuntaa on pakko muuttaa siten, että saamme itsellemme henkisesti rikkaamman ja muutoinkin laadullisesti paremman elämän.

Vauraiden maiden ihmisten ei siis pidä ajatella, että elämäntapojemme muuttuminen johtaisi huonompaan elämään. Jos olemme viisaita ja taitavia, kykenemme turvaamaan kaikille ihmisille hyvän aineellisen toimeentulon, huonompaisille nykyistä paremman. Jos olemme viisaita ja taitavia, voimme luoda yhteiskunnan, jossa ihmisten on hyvä olla ja jossa on vähemmän sosiaalisia ja mielenterveydellisiä ongelmia kuin tässä aineellisten arvojen läpitunkemassa nyky-yhteiskunnassa.

Nykyisestä kriisistä, murroksesta, avautuu siis myönteinen tulevaisuuden näköala. Maailmanlaajuisten ympäristö- ja kehitysongelmien ratkaiseminen saattaa parantaa myös vauraiden teollisuusmaiden ihmisten elämää. Mutta tiemme kohti parempaa huomista ei totisesti ole helppo. Läntiset teollisuusmaat joutuvat nimittäin samanlaisesti kohtaamaan myös toisen haasteen, sen, jonka sosialistisen valtajärjestelmän luhistuminen on tuonut tullessaan. Vanhassa, kylmän sodan aikaisessa maailmassa köyhyys ja kilpailu olivat patoutuneina rautaesiripun taakse. Euroopassa rautaesirippu eristi tehokkaasti maanosan läntisen ja itäisen osan toisistaan. Lisäksi sen takana olivat monet väkirikkaat kehitysmaat. Sosialismin luhistuttua yhteistyön esteet ovat poistuneet. On meneillään yleiseurooppalainen yhdentyminen, jonka puitteissa tavarat, palvelut, pääomat ja ihmiset liikkuvat entistä vapaammin yli rajojen koko Euroopan alueella.

Samaan aikaan myös kehitysmaiden ja teollisuusmaiden rajat ovat avautumassa. Suurin merkitys on sillä, että myös aikaisemmin sosialistiseen leiriin lukeutuneet kehitysmaat ovat nyt integroitumassa maailmantalouteen. Kansainvälinen kilpailu ulottaa nyt vaikutuksensa kaikkialle. Yritykset toimivat yhä vapaammin yli rajojen.

Ne sijoittavat tuotantoaan ja muuta toimintaansa sinne, missä se on edullisinta. Tämä onkin välttämätöntä, jotta ne voisivat menestyä kansainvälisessä kilpailussa.

Näissä oloissa on käynnistynyt mittava kansainvälisen talouden rakennemuutos. Yksinkertainen, työvoimavaltainen tuotanto on siirtymässä itäisen Euroopan maihin ja kehitysmaihiin, joissa työvoimakustannukset ovat vain murto-osa meidän tasostamme, itäisessä Euroopassa ehkä kymmenesosa, Kiinassa ehkä sadasosa. Sinne nyt investoidaan ja siellä syntyy uusia työpaikkoja.

Täällä korkean elintason ja korkeiden työvoimakustannusten maissa on investointilama. Me menetämme tuotantoamme ja työpaikkojamme juuri niillä aloilla, jotka ovat paljon työllistäneet. Samanaikaisesti työttömyyttä lisää myös se, että kaikkialla talouselämässä ja koko yhteiskunnassa pyritään kohottamaan tuottavuutta ja vähentämään kustannuksia korvaamalla ihmistyötä koneilla ja laitteilla. Tähän nykyaikainen huipputekniikka antaa ennennäkemättömät mahdollisuudet.

Tähän kehitykseen liittyvät myös ongelmat valtion ja kuntien taloudessa. Kun korkean elintason maissa on investointilama, kun tuotantoa ja työpaikkoja menetetään ja kun työttömyys kasvaa, menettävät valtio ja kunnat verotulojaan. Samaan aikaan menot kasvavat muun muassa sen vuoksi, että työttömyys kasvaa. Syntyy budjettialijäämiä, joita pyritään kuromaan umpeen sekä menoja leikkaamalla että veroja korottamalla. Nämä molemmat syventävät lamaa ja kasvattavat työttömyyttä, ja kierre jatkuu.

Nyt olisi jokaisen ymmärrettävä, että me emme ole saman kaltaisessa lamatilanteessa, joita olemme aikaisemmin kokeneet. Kysymys on siitä, että rajojen avauduttua ovat elintasoerot köyhien ja rikkaiden maiden välillä alkaneet tasoitua. Tasoittuminen tapahtuu ensi sijassa siten, että köyhien maiden elintaso kohoaa, mutta väistämätöntä on myös se, että rikkaiden maiden rahassa mitattu elintaso alenee. Tämä on oleellinen syy siihen kriisiin, joka nyt koettelee läntisiä teollisuusmaita ja myös Suomea.

Suomen kriisi on nyt syvempi kuin muiden Länsi-Euroopan maiden. Muualla ongelmat ovat vasta kärjistymässä. Suomi on ollut tämän onnetoman kehityksen edelläkävijä kahdesta syystä: Ensiksikin menetimme laajan idänkauppamme. Tämän me vielä olisimme kestäneet, jos talouspolitiikkamme olisi ollut oikeanlaista, mutta kun

meillä sen sijaan tehtiin 80-luvun lopulla todella pahoja talouspoliittisia virheitä, sukelsimme ensimmäisenä ja syvemmälle kuin toiset.

Pahin yksittäinen virheemme oli vahvan markan politiikka. 1980-luvun lopulla olisimme tarvinneet idänkaupan supistuessa tavanomaista paremman kilpailukyvn, jotta olisimme voineet vallata korvaavia markkinoita muista maista, (Ed. Jaakonsaari: Menneisyysselektio!) mutta juuri tuolloin meillä omaksuttiin vahvan markan politiikka. Sitouduttiin ylikalliiseen markkaan, ja kun kustannus- ja hintakehitystä ei kyetty pitämään kurissa, tuli Suomesta maailman kallein maa. Meidän kustannus- ja hintatasomme oli korkeampi kuin yhdenkään muun maan maailmassa. Hinnoittelimme itsemme ulos markkinoilta. Vienti ja teollisuustuotanto joutuivat vaikeuksiin, tuonti paisui. Vaihrotaseeseen tuli suuri alijäämä, mikä merkitsi sitä, että aloimme lihavana vuosina elää yli varojemme ulkomaisella velkarahalla ja taloutemme pyörät alkoivat pyöriä liian lujaa.

Talouden ylikuumenemista pahensi se, että vahvan markan politiikka piti korot korkealla, joten rahamarkkinoiden samaan aikaan vapautuessa Suomeen virtasi runsaasti ulkomaista rahaa. Käytännössä tämä toteutui siten, että yritykset, jotka saivat ensimmäiseksi oikeuden ottaa ulkomaisia luottoja, vaihtoivat kotimaisia lainojaan ulkomaisiin. Tällöin pankkeihin tuli runsaasti irtainta rahaa, jota suorastaan tyrkytettiin muille asiakkaille. Tämän vuoksi asuntojen, kiinteistöjen ja osakkeiden hinnat nousivat jyrkästi ja putosivat yhtä jyrkästi sitten, kun talouden ylikuumeneminen päättyi. Pankkeihin jäi siten valtava luottokanta, jonka vakuudet eivät alkuunkaan vastanneet lainojen markkamäärää. Tässä on nykyisen pankkikriisin suurin yksittäinen syy: yleisen talouspolitiikan virhe, vahvan markan politiikka.

Ylikuumeneminen johti myös valtiontalouden holtittomaan paisumiseen. Vuonna 1987 valtion budjetin loppusumma oli noin 120 miljardia markkaa, vuonna 1991 noin 180 miljardia markkaa. Tämä olisi voitu välttää laitimalla vahvasti ylijäämäisiä budjetteja, mutta niin ei tehty, vaan ylikuumenemisen tuomat katteettomat verorahat pantiin surutta menemään. Tässä on oleellinen syy valtiontalouden suureen vajeeseen ja nyt tehtäviin kipeisiin menoleikkauksiin.

Omien talouspoliittisten virheittemme vuoksi jouduimme kansainväliseen lamaan hyvin huonosti varustautuneina. Kansantalouden rakenne oli epäedullinen. Hyvinä aikoina olimme vel-

kaantuneet korviamme myöten ulkomaille, joten laman tullen meillä ei ole ollut mahdollisuutta elvyttää ulkomaisella velkarahalla.

Nyt taloutemme on tervehtymässä siinä mielessä, että teollisuustuotanto ja vienti ovat kasvaneet voimakkaasti sen jälkeen, kun kilpailukyky palautui.

Meillä on kuitenkin edelleen kaksi ongelmaa, joiden ratkaisemiseen emme ole saaneet riittävän pitävää otetta. Ne osoittavat kriisimme syvyyden ja myös sen kansainvälisen luonteen. Nämä ongelmat ovat suuri työttömyys ja valtiontalouden velkaantuminen.

Jotta pystyisimme kestäväällä tavalla ratkaisuun nämä ajankohtaiset ongelmamme, meidän on tunnustettava tosiasiat: se on kaiken viisauden alku myös tässä. Emme saa pettää itseämme emmekä toisiamme, kuten vahvan markan politiikan aikana tapahtui.

Vallitseva, valheellinen "totuus" on, että meillä on tavanomainen lama, josta nousee kuten ennenkin elvyttämällä. Tämän ajatuksen mukaan valtiontalous tasapainottuu ja työttömyys poistuu elvyttämisen avulla ikään kuin itsestään.

Näin ei ole, ja tällaisten käsitysten esittäminen on osa meneillään olevaa kansallista itsepetosta: asioista hyvin perillä olevat ihmiset tietävät, että meneillään on syvä kansainvälinen kriisi, josta ei ole paluuta "vanhoihin hyviin aikoihin". "Elvyttämiseen" sanan perinteisessä merkityksessä ei ole edes mahdollisuutta, sillä sekä kansantalous että valtiontalous ovat jo nyt liian velkaantuneita.

Ellemme olisi hyvinä aikoina velkaantuneet ulkomaille, voisimme sallia vaihtotaseen olevan alijäämäinen, jolloin elvyttäisimme ulkomaisella velkarahalla. Tähän ei ole nyt mahdollisuutta, sillä ulkomainen velkamme on jo liian suuri ja olemme siten liiankin riippuvaisia kansainvälisestä talouskehityksestä ja ulkomaisista päätöksentekijöistä.

Valtiontalouden velka on jo nyt yli 250 miljardia markkaa, mikä on suhteellisesti enemmän kuin useimmissa muissa teollistuneissa länsimaissa. Mutta — mikä pahinta — velka kasvaa hurjaa vauhtia: ensi vuonna ainakin 65 miljardilla markalla, mikä on yli kolmannes ensi vuoden budjetin loppusummasta. Tämä on aivan liian paljon: velkaantuminen uhkaa tuhota valtion mahdollisuudet huolehtia edes välttämättömmistä tehtävistään tulevana vuosina. Tätä suurempaan velan kasvuun ei pidä missään tapauksessa mennä.

Yhtä lailla itsensä ja toisten pettämistä on pu-

hua siitä, että "elvyttäminen" voisi poistaa työttömyyden. Vaikka saisimmekin jotenkin aikaan tavanomaisen 2—3 prosentin talouskasvun, ei työttömyys oleellisesti vähenisi. Ellei tällaista kasvua saada aikaan — mikä on todennäköistä — saattaa työttömyys kasvaa edelleen. Näin on maailma muuttunut.

Mitä sitten pitäisi tehdä?

Viimeistään nyt meidän on aika tajuta, kuinka syvälle käyviin uudistuksiin meidän on ryhdyttävä, jotta saamme valtiontalouden taas kestäväälle pohjalle ja työttömyyden poistetuksi.

Suuri virheemme on ollut se, että olemme viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana "kopioineet" itsellemme Ruotsista yhteiskuntamallin, joka edustaa yhden sortin sosialismia, sosialidemokratiaa. Olemme luoneet yhteiskunnan, jossa on laaja ja byrokraattinen julkinen sektori. Olemme luoneet yhteiskunnan, joka lamaanuttaa ihmisten omatoimisuutta, passivoi. Olemme luoneet yhteiskunnan, jossa ihmiset ovat tottuneet odottamaan ja vaatimaan valtiolta monenlaisia taloudellisia etuja — mm. ilmaisia palveluja — muistamatta, että yhteiskunta olemme me itse; itse me kaiken sen maksamme, minkä valtiolta ja kunnilta saamme. Olemme luoneet yhteiskunnan, jonka taloudellista toimintaa ja työelämää kahlitsee lakien ja sopimusten raskas byrokraattinen verkko ja jossa yrittämistä ja työn tarjoamista ihmisille rangaistaan monin veroin ja maksuin. Yrittäminen ja työllistäminen on tehty vaikeaksi ja kalliiksi.

Paras ja ainoa tapa "elvyttää" on se, että alamme tehokkaasti purkaa yhteiskuntamme "socialistisia" rakenteita. Tämä ei merkitse hyvinvointiyhteiskunnan purkamista vaan sen säilyttämistä ja kehittämistä vapauttamalla ihmiset omatoimisuuteen, luovuuteen ja yrittäjyyteen. Tällä tavoin voimme luoda taloudellisen pohjan uusimuotoisen hyvinvointiyhteiskunnan luomiseen ja sen säilyttämiseen.

Päästäksemme taas täystyöllisyyteen on luotava olosuhteet, jotka kannustavat ihmisiä omatoimisuuteen myös itsensä työllistämiseksi joko omaa työtään tekemänä yrittäjänä tai toisen palveluksessa. On luotava olosuhteet, joissa yrittäminen on helppoa ja houkuttelevaa. On luotava olosuhteet, joissa on edullista tarjota ihmisille työtä. Tätä kaikkea meidän nykyinen systeemimme vaikeuttaa ja rankaisee.

Niinpä tarvitsemme uudenlaisen talous-, työvoima-, vero- ja sosiaalipolitiikan. Järjestelmien radikaali uudistaminen luonnollisesti edellyttää sitä, että muut länsieurooppalaiset maat etenevät

samaan suuntaan. Mutta paljon voidaan tehdä välittömästi, ennen muuta kaikkea byrokratiaa karsimalla.

Samalla kun alamme edetä kohti uudenlaista, ihmisiä aktivoivaa ja työllistävää yhteiskuntamallia, on työttömyyttä vähennettävä myös välittömin keinoin, esimerkiksi kotimaisen uusiutuvan energian käyttöä laajentamalla. Kun vaihtotaseen koheneminen antaa mahdollisuuden kotimaisen kysynnän kasvattamiseen, on pantava liikkeelle myös muita tuotannollisia investointeja. Tätä kautta kulutuskysyntäkin terveellä tavalla kasvaa.

Niin kauan kuin suurtyöttömyys jatkuu, on sen synnyttämää taakkaa kannettava nykyistä oikeudenmukaisemmin työtä, toimeentuloa ja vapaa-aikaa ihmisten kesken jakamalla. Tähän on monia mahdollisuuksia, yksi niistä on osa-aikatyön lisääminen. Tähän tulisi turvautua ennen muuta nuorten työllistämiseksi.

Eikö ole viisaampaa palkata suurempi määrä nuoria osa-aikatyöhön kuin jättää osa heistä kokonaan työttömiksi? Eikö ole viisaampaa tarjota ikääntyneille työntekijöille mahdollisuutta siirtyä osa-aikatyöhön, jolloin vastaavasti voidaan palkata nuoria rinnalle tätä työtä oppimaan? Osa-aikatyön joustava käyttö tietysti edellyttää eräitä parannuksia työttömyysturvaan ja muuhun sosiaaliturvaan.

Muitakin keinoja työttömyyden välittömäksi vähentämiseksi on varmasti löydettävissä.

Herra puhemies! Sanoin, että tarvitsemme tulevaisuudessa uudenlaisen yhteiskuntamallin, yhteiskuntajärjestelmän. Kommunistisen ajattelun mukainen reaaliosialismi on luhistunut. Kapitalistiset yhteiskunnat ja aivan erityisesti sosialidemokraattisen mallin mukaan rakennetut kapitalistiset yhteiskunnat ovat joutuneet syvään kriisiin. Sitä ei voida ratkaista siirtymällä entistä kovempaan markkinatalouteen, kuten monet ovat ajatelleet. Tarvitsemme siis uuden tavan organisoida talouselämä ja yhteiskunta siten, että voimme näissä muuttuneissa oloissa huolehtia ihmisten hyvinvoinnista. Tällaisen uuden yhteiskuntamallin ainekset ovat käsillä. Tarvitsemme elämämme ja yhteiskunnan kehittämisen perustaksi kestävät arvot. Liiallisesta materialismista on luovuttava. Meidän on huolehdittava entistä enemmän henkisestä hyvinvoinnistamme ja suhteistamme toisiin ihmisiin. Näiden kestävien arvojen pohjalle meidän on rakennettava yhteiskunta, joka on luonnon ja ihmisen kannalta parempi kuin se, jossa olemme tähän saakka eläneet.

Keinot paremman yhteiskunnan luomiseen saamme uudesta tekniikasta. Sen avulla voimme säästää luonnonvaroja ja energiaa ja voimme suojella entistä tehokkaammin elinympäristöämme. Kun koneet ja laitteet tekevät yhä suuremman osan siitä työstä, jonka tarvitsemme aineellisten tarpeittemme tyydyttämiseksi, jää meille vihdoin aikaa ja voimavaroja sellaiseen toimintaan, joka parantaa elämisen laatua ja antaa meille myös henkisesti rikkaamman elämän. Rakentamalla uuden mallin mukaisen hyvinvointiyhteiskunnan voimme luoda olosuhteet, joissa ihmiset ovat vireitä ja huolehtivat itse itsestään ja toisistaan, hyvän suomalaisen perinteen mukaisesti. Kriisin keskeltä on siis avautumassa myönteinen tulevaisuuden näköala. Mutta päästäksemme tälle kestäväälle tielle meidän tulee ymmärtää, että suuntaa on nopeasti muutettava. Jos yritämme jatkaa kuten tähän saakka, aiheutamme itsellemme paljon vahinkoa ja kärsimystä.

Herra puhemies! Arvoisat Suomen kansan edustajat! Suomella on ainutlaatuinen asema Euroopan ja ihmiskunnan murroksessa.

Ensinnäkin suomalaisilla on läheisempi luontosuhde kuin useimmilla muilla teollistuneiden maiden kansoilla. Se auttaa meitä ymmärtämään muutoksen välttämättömyyden.

Toiseksi suomalaisilla on vahvempi henkisten arvojen pohja kuin useimmilla muilla sivistyskansoilla. Esimerkiksi kansansivistystyö on meillä paljon laajempaa kuin yhdessäkään muussa maailman maassa. Lisäksi Suomi on vahvojen ihmisyhteisöjen maa. Ihmissuhteiden merkitys yksilön hyvinvoinnille ymmärretään täällä yleisesti.

Kolmanneksi olemme kohdanneet läntisen teollisuusmaiden kriisin ensimmäisenä idänkaupparamme menetyksen ja karkeiden talouspoliittisten virheittemme vuoksi. Meillä on siten hyvät edellytykset olla niiden kansakuntien joukossa, jotka tämän kriisin keskellä ryhtyvät ensimmäisinä rakentamaan uutta yhteiskuntaa, uudenlaista Suomea, Eurooppaa ja maailmaa. Siinä meille on haastava kansallinen tehtävä uutta vuosituhatta lähestyessämme ja sille siirtyessämme. Tästä tehtävästä voimme hallituksen selontekoa käsitellessämme täällä eduskunnassa keskustella. Tämän lisäksi tarvitaan myös laaja julkinen keskustelu, jonka kautta kansakuntamme voi yhdestä etsiä itselleen kestävää tietä tulevaisuuteen.

Meidän on siirryttävä valheellisten ja pettävien mielikuvien maailmasta arkipäivän tosiasioiden keskelle rakentamaan niiden pohjalta itsellemme parempaa tulevaisuutta. Kuten selonteon

lopussa todetaan, kansakunta hakee suuntaa tulevaisuudelleen. Tulevaisuus syntyy valinnoista. Nyt on tehtävä oikeat valinnat, virheisiin meillä ei ole varaa.

Edustajat Ala-Nissilä ja Pura merkitään läsnä oleviksi.

Ed. B a c k m a n : Arvoisa puhemies! ”Mitä aiemmin organisaatio reagoi, sitä enemmän vaihtoehtoja sillä on, sitä pienemmät kustannukset siitä on ja sitä suuremmat ovat onnistumisen mahdollisuudet.” Näin on määritellyt ennakoimisen lain amerikkalainen tulevaisuustutkija Joseph F. Coates.

Eduskunta edellytti, kuten ed. Väyrynen toteasi, valtioneuvoston antavan eduskunnalle selonteon, joka sisältää tulevaisuudentutkimuksen keinoin tuotettuja näkemyksiä tulevan kehityksen olennaisista piirteistä ja vaihtoehtoista sekä valtioneuvoston oman tavoitteenasettelun eli pääpiirteisen näkemyksen siitä, millaista tulevaisuuden yhteiskuntamallia valtioneuvosto toimikautensa aikana omilla toimillaan tavoittelee.

Annettu selonteko kuvaa tulevan kehityksen joitakin olennaisia piirteitä ja vaihtoehtoja, mutta jättää myös kokonaan käsittelemättä eräitä keskeisiä kysymyksiä. Selontekoa ansiokkaampia myös tulevaisuudentutkimuksen kannalta ovatkin sen liitteet, jotka ovat hyvä kokonaisuus jatkokeskustelulle. Valitettavasti liitteet on jaettu kansanedustajille tätä keskustelua ajatellen auttamattoman myöhään eli vasta eilen.

Keskeisin puute selonteossa on ed. Väyrysenkin mainitsema eduskunnan edellyttämän hallituksen oman tulevaisuuden yhteiskuntamallivisio puuttuminen. Hallitus sivuuttaa tämän toteamalla, että selontekoa ”ei ole laadittu tulevaisuuden ennustamiseksi tai yksityiskohtaisen suunnitelman tekemiseksi”. Selonteon tarkoituksiksi jääkin hallituksen mukaan sinänsä tarpeellisen laajan keskustelun käynnistäminen Suomen tulevaisuudesta.

Sosialidemokraatit olisivat odottaneet hallitukselta edes tässä vaiheessa vaalikautta selkeämpää linjanmäärittelyä yhteiskunnallisesta tavoitteenasettelustaan. Tämä on tärkeää, koska harjoitettavalta poliitikalta puuttuu hyväksytty selkeä arvoperusta hallitusohjelman menetettyä heti valmistuttuaan merkityksensä.

Sosialidemokraattien mielestä keskustelu Suomen tulevaisuudesta olisi tullut käynnistää jo en-

nen tapahtunutta yhteiskuntapolitiikan selkeää linjanmuutosta. Tehtyjen valintojen ja ratkaisujen olisi tullut perustua julkiseen keskusteluun ja tietoiisiin, kansalaisten valitsevien päättäjien eli eduskunnan valintoihin. Keskustelua on kuitenkin hyvä käydä edes nyt ja jatkaa sitä eduskunnassa erikseen tätä kysymystä käsittelevässä valiokunnassa siten, että tuloksena olisi yhteinen näkemys tulevasta kehityksestä ja sen vaatimasta politiikasta.

Monin kohdin selonteko kuvaa suomalaisen yhteiskunnan tilaa ja tulevaisuutta paljon realistisemmin ja avoimemmin kuin hallituksen taholta muutoin on esitetty. Sikäli selonteko on vihdoin hallituksen tunnustus politiikkansa kielteisistä seurauksista. Hallitus tunnustaa, että nyt harjoitettava politiikka on johtamassa yhteiskuntamme vaaralliselle ja arvaamattomalle kehitysuralle.

Hallituksen teot ja puheet ovatkin ristiriidassa keskenään. Räikein esimerkki tästä on selonteon toteamus: "Suomalaista yhteiskuntaa on muutettava nykyistä lapsiystävällisemmäksi arvoiltaan ja asenteiltaan sekä tukipolitiikaltaan." Hallitus kohtelee kuitenkin kaikkein kaltoimmin lapsia ja lapsiperheitä ja on alistanut heidät omien sisäisten profilinnostokampanjoidensa välikappaleiksi ilman näkyviä toimenpiteitä.

Hallituksen toiminnan tuloksena ja osin julki lausuttunakin tavoitteena on yhteiskuntamalli, joka on lähes vastakkainen sosialidemokraattien tavoittelemalle. Sosialidemokraattien yhteiskuntamalli on edelleen työtä, tasa-arvoa ja turvallisuutta korostava hyvinvointiyhteiskunta, jonka pääministeri Aho on ainakin ulkomailla antamissaan lausunnoissa ilmoittanut jo kuolleen. Olemmeko matkalla pahoinvointiyhteiskuntaan?

Pitkän aikavälin tulevaisuuden ennustamattomuus on tosiasia, mutta se ei saa johtaa selonteonkin mainitsemaan uhkaan päättämättömyyden tilasta. Päättämättömyys on kuitenkin ollut tämän hallituksen suuri heikkous. Välttämättömiä ratkaisuja on lykätty, kunnes ne on ollut pakko tehdä. Toisaalta on tehty suuriakin ratkaisuja nopeasti ilman riittävää tietoa seurausvaikutuksista. Ajoitus on ollut usein väärä ja vauriot suuret.

Päätöksenteon strategisena periaatteena selonteossa mainittu tappioiden minimoiminen ja suurten kertaratkaisujen välttäminen on johtanut päämäärättömään ajelehtimiseen aktiivisen tulevan kehityksen suuntaan vaikuttamisen sijasta. Kansalaiset kaipaavat juuri nyt poliittista johtajuutta sanan hyvässä merkityksessä, sellaista

johtajuutta, joka uskottavasti määrittelee yhteiskunnallisen kehityksen suunnan. Yhteiskunnan suuri ongelma on nyt tulevaisuuskon ja näkemysten puuttuminen. Hallitus kantaa tästä päävastuun.

Tulevaisuuden kehitystekijöistä merkittävin on ehdottomasti väestönkasvu. Maapallon väestö lisääntyy edelleen lähes 100 miljoonalla vuodessa. Teollisuusmaiden väestönkasvu pysähtyy noin vuonna 2030. Optimistisimmat ennustavat kasvun pysähtyvän maapallolla kokonaan noin vuonna 2050. Eräät arvioivat kasvun taittuvan vasta vuoden 2100 jälkeen, jolloin väkiluku olisi jo 12—15 miljardia.

Euroopan vaihtoehtoina näyttävät olevan sulkeutuminen tai kehityksimaista tuleva väestönkasvu muuttoliikkeen seurauksena. Jälkimmäinen vaihtoehto tarkoittaisi väestörakenteen ja kulttuurin muutosta. Euroopan integraatio saattaa pitkällä aikavälillä lisätä huomattavastikin maanosamme tähän saakka vähäistä sisäistä muuttoliikettä. Mikäli talouden ja työllisyyden lisäksi ympäristön saastumiseen ja elinkelpoisuuteen liittyvät tekijät nousevat keskeisiksi, Suomen väkiluku voi kasvaa muuton seurauksena.

Suomen osalta väkiluku alkaa laskea noin vuonna 2000. Kehitystä on pidetty toisaalta huolestuttavana suomalaisen kulttuurin elinvoimaisuudelle, toisaalta on katsottu hyvinvoinnin kasvavan sen jakautuessa harvemmalle ekologisen kuormituksen pienentyessä.

Hyvinvointiyhteiskuntamme tulevaisuutta pohdittaessa joudumme tekemään valinnan kahden perusvaihtoehdon välillä: kehittämmekö aktiivista ja tasa-arvoon perustuvaa yhteiskuntaa vaiko passiivista luokkayhteiskuntaa. Kysymyksenasettelu on muuttunut yhä polttavammaksi siksi, että joukkotyöttömyys on jatkuvasti pahentanut jo muutoinkin huolestuttavaa huoltosuhdettamme. Vuosi sitten syksyllä Suomen huoltosuhte oli 1,4. Yhtä työssä olevaa kohden oli siis 1,4 muuta suomalaista. Vuonna 1990 tilanne oli lähes tasoissa, suhdeluku oli 1,08. Tämän vuoden lopussa huoltosuhteen arvioidaan olevan 1,59. Kymmenestä suomalaisesta yli kuusi saa toimeentulonsa muulla tavoin kuin palkka- tai yrittäjätuloista.

Työttömyysongelman ratkaisuksi on esitetty työajan lyhentämistä, kansalaispalkkaa, palkan-saajien luopumiseläkejärjestelmää, eläkeiän laskeamista, lasten hoitamista kotona ym. vastaavaa. Toisin sanoen ajatuksena on ratkaista työttömyys työntekoa vähentämällä, muodikkaasti: työtä jakamalla. Tämä merkitsi huoltosuhteen

kannalta kestäväntä linjaa. Se johtaisi supistuvaan talouteen, joka käyttää yhä suuremman osan tuloistaan tulonsiirtoihin. Tapahtuisi jakautuminen huoltajiin ja huollettaviin. Huollettavat kurjistuisivat, sillä kaikille ei riitä supistuvasta kakusta jaettavaa ainakaan entistä määrää.

Voi olla, että tämä ”palvelut alas ja ansioturva pois, naiset kotiin ja perustuloa kaikille” -linja lisää tasa-arvoa työttömien kesken. Ainakin näin lisätään työttömien määrää ja heidän köyhyyttään. Varmaa on myös se, että tällä linjalla lisätään epätasa-arvoa työttömien ja työssä käyvien välillä. Parasta sosiaaliturvaa on työ, joko toisen palveluksessa tai omassa yrityksessä. Työllisten ja yritystoimintaan osallistuvien määrän lisääminen on myös paras ja itse asiassa ainoa keino ylläpitää nykyinen hyvinvoinnin taso myös työvoiman ulkopuolella olevien kohdalla. Työn ja yritystoiminnan lisäämisen tarkeys olisi pidettävä mielessä myös etsittäessä uusia keinoja sosiaalipolitiikan tehostamiseen ja työttömyyden hoitoon.

Työajan lyhentämisen tulee tapahtua työn tuottavuuden lisäyksen käyttämiseksi vapaaajan lisäämiseen tai itsensä kehittämiseen tulojen lisäämisen sijasta. Sen sijaan työajan lyhentäminen työttömyyden lieventämiseksi ja pahoinvoinnin oikeudenmukaiseksi jakamiseksi johtaa joko kustannustason nousuun tai kysynnän laskuun ja kumpaakin kautta laman syvenemiseen. Esimerkkejä tästä löytyy mm. Saksan metalliteollisuudesta.

Suomen tulevaisuus ei ole menneisyydessä. Tulevaisuudessa taloudellinen kasvu ja työllisyys on haettava uusilta aloilta, uudenlaisista tuotteista, palveluista, tietotaidosta, korkeasta teknologiasta, innovaatioista. Vain sitä kautta voidaan luoda sitä lisäarvoa, jota investoidaan uudelleen ja käytetään koulutukseen ja hyvinvointipalveluihin.

Itse asiassa näyttää siltä, että koko keskustelu sukupolvien välisestä tulojaosta ja sukupolvien välisestä ristiriidasta voidaan tiivistää kysymykseen huoltosuhteesta sekä taloudellisesta kasvusta ja sen sisällöstä. Aktiivinen talous-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikka ovat parasta sukupolvipolitiikkaa ainakin tulevien sukupolvien kannalta.

Opetusministeriön visiotyöryhmän muistio *Sivistys-Suomi 2010* vuodelta 1992 toteaa: ”Sivistys on tärkeä edellytys ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävä kehityksen toteutumiselle.” Sosialidemokraatit yhtyvät muistion *Sivistys-Suomi* -tavoitteeseen ja selonteon liitteessä mai-

nitun kansallisen sivistysstrategian valmistelun lähtökohtaan sivistyksestä tulevaisuuden tärkeimpänä voimatekijänä.

Sivistysvision mukaan ”sivistystoiminnot ovat edellytys yhteiskunnallisten ja tuotannollisten innovaatioiden syntymiselle”. Sivistystoiminnoilla ymmärretään kulttuuria, koulutusta ja tutkimusta. Keskeisenä tavoitteena on tasavertainen oikeus sivistykseen.

Tulevaisuuden ihmiskuvasta on suuria määriä erilaisia näkemyksiä. Todennäköisesti seuraavina vuosikymmeninä syntyy uusia yksilöllisiä ihmistyypppejä. Ratkaisevia muutostekijöitä tulevat olemaan tietoisuuden kehitys ja evoluutio, ihmisen ja koneen välinen vuorovaikutus, lääketieteen kehitys, eri kulttuurien ja tietoisuuksien välinen vuorovaikutus ja mahdollinen darwinistinen taistelu, ekologisen tasapainon edellyttämät reunaehdot sekä tieteelliset ja empiiriset havainnot uudentyyppisen yhteisöllisen tietoisuuden kehittymisestä ja olemassaolosta.

Lapset ja nuoriso ovat tulevaisuuden vaikuttamisen kannalta avainryhmä, koska tulevaisuutta valmistellaan ja suunnitellaan juuri heitä varten ja koska edessä olevat tarvittavat asenne- ja henkiset muutokset edellyttävät opetusta, kasvatusta ja esimerkkien antoa jo varhaislapsuudesta lähtien.

Hallituksen käsitys keskeisestä suomalaisen yhteiskunnan perusarvosta ja elementistä, kansanvallasta eli demokratiasta, on vähintäänkin kummallinen. Selonteossa väitetään demokrati-an keskittyvän kansalaisten välittömien etujen lyhyen aikavälin ajamiseen ja puolustamiseen. Hallituksen asenteesta demokratiaa kohtaan huokuu sille niin tunnusomainen ylimielisyys. Demokratian ja viisauden yhdistäminen nähdään ongelmana. Demokratian vallitessa ei muka oltaisi kykeneviä, tuskin edes halukkaita, kantamaan huolta ja ratkaisemaan laajakantoisia, hallituksen strategisina pitämiä kysymyksiä.

Sosialidemokraateille kansanvalta on vapaiden ihmisten luonnollinen elämäntapa, jossa tasa-arvon ja yhteisvastuun pohjalta sovitaan ja päätetään yhteisten asioiden hoitamisesta. Olen-naista on, että kansanvallassa päämäärä ei koskaan pyhitä keinoja.

Kansalaisten osallistumisen ja kansanvallan yhteydessä olisi ollut paikallaan lyhyesti kuvata myös poliittisen järjestelmän kehityssuuntia. Ihmisten omakohtaiseen ja vapaaehtoiseen järjestäytymiseen perustuva puoluetoiminta on nimittäin edelleen keskeinen kansanvallan perusta. Tulevaisuustutkija Naisbittin megatrendeihin

usein liittyvä demokratian ja päätöksentekojärjestelmien kehittyminen hajautettuihin järjestelmiin ja osallistuvaan demokratiaan olisi ansainnut perusteellisempaa tarkastelua.

Myös varsin ajankohtaisen työmarkkinajärjestelmän muutostekijöiden osalta kaivattaisiin hallituksen näkemyksiä. Vieläkö tavoitteena on pääministeri Ahon uusi työnjako-oppi? Hallitus ei sanallakaan kuvaa ay-liikkeen roolia esimerkiksi työelämän kehittämisessä.

Sosialidemokraatit pitävät tärkeänä, että itenäisen, kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön kykenevän ammattiyhdistystoiminnan arvo myönnetään. Me haluamme kehittää sopimiseen ja sovitteluun perustuvaa, yhteistyön varaista työelämää. Hallituksen linjan perusteella on vaurauduttava siihen, että sopimusyhteiskunnan aika on ohi, konsensus vaihtuu konfliktiksi, tulonjako käy entistä epäoikeudenmukaisemmaksi ja kahtia jakautuneen yhteiskunnan luokkataistelun politiikka palaa yhteiskuntaan. Siirrymme voimapolitiikan ja ideologisten taistelujen tielle.

Sosialidemokraattien mielestä on avattava väylä sellaiselle henkiselle ja poliittiselle uudistumiselle, että ihmisten usko tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiinsa omien yhteisöjensä ohjaajana palautuu ja vahvistuu. Keskeisiä toimintasuuntia tässä ovat:

1) Tarve ymmärtää meneillään olevien kansainvälisten muutosten vaikutukset, jotta voimme turvata kansainvälisen asemamme kehittyneiden kansakuntien joukossa ja antaa panoksemme kansainvälisen yhteisön toimintaan. Selonteko sanoo saman kolmeen kertaan näin: "Suomi sovituttuun aktiivisesti muuttuviin olosuhteisiin tavoitteenaan tasavertainen asema kansainvälisessä yhteisössä."

2) Tarve kestävään taloudelliseen kasvuun työllisyyden, hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvallisuuden perustana.

3) Tarve vahvistaa sivistisyhteiskuntaa, jossa on yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet ja monipuolinen kulttuurielämä.

4) Tarve sopeuttaa julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän tuki- ja toimirakenteet palveluhenkisyyteen, avoimuuteen ja taloudelliseen kanto-kykyyn.

5) Tarve sopeuttaa yhteiskunnalliset tavoitteet ja toiminta sellaisiin arvoihin ja arvostuksiin, jotka turvaavat luonnon ja ympäristön elinkelpoisuuden.

Kansainväliset vaikutukset eivät ole häiriöitä, joilta itseriittoinen kansakunta voisi ja joilta sen pitäisi suojautua. Taloudellinen hyvinvointi pe-

rustuu kansainväliseen työnjakoon ja kansainväliseen vaihdantaan. Taloushistoria osoittaa, miten kansainvälisen kaupan ja vaihdannan kasvu on ollut vaurauden tärkein synnyttäjä. Talouskriisi Suomessa kuten muuallakin lisää paineita suojautumiseen ja eristäytymiseen. Omavaraisuudella ja omaehtoisuudella kuvitellaan voitavan välttyä maailman ongelmilta. Tämä vain syventää kriisiä. Sekä taloudelliset että ympäristöongelmat vaativat yhä polttavammin kansainvälisiä ratkaisuja.

Euroopan yhdentyminen on nähtävä yrityksenä luoda sellaiset Eurooppa-tasoiset poliittiset rakenteet, joilla kyetään hallitsemaan talousalueen esiin tuomat sosiaaliset ja talouspoliittiset haasteet. Ympäristökysymyksiä ei markkinamekanismi voi tyydyttävästi ratkaista, vaan tarvitaan myös julkisen vallan määrätietoista toimintaa. EY:ssä on tähän periaatteelliset mahdollisuudet, vaikkakaan eteneminen ympäristökysymyksissä ei ole toistaiseksi ollut riittävän määrätietoista.

Maailmantalouden yleinen kasvu luo parhaat mahdollisuudet jokaisen maan taloudelliselle kehitykselle. 1930-luvun lamakauteen liittyi myös supistuva maailmankauppa. Samanlainen uhka on olemassa myös nyt. Omien elinkeinojen suojaamisen halu kasvaa vaikeuksien kohdatessa. Pahimmillaan tämä johtaa syvenevään kierteseen, koska maailmankaupan väheneminen johtaa talouskasvun hidastumiseen ja suojatullivaitimusten lisäämiseen. Keskeiset markkinatalousmaat ovat periaatteessa sitoutuneet vapaakaupan edistämiseen, mutta sekä EY:ssä että USA:ssa on voimakkaitakin vastakkaisia pyrkimyksiä. Erityisen vahingollista tämä on Itä-Euroopan maille.

Sosialidemokraattien mielestä korkea työttömyys on talouden pahin ongelma. Pysyvää korkeaa työttömyyttä ei voida hyväksyä. Työttömyyden taustalla on monenlaisia talouspolitiikan epäonnistumisia. Euroopassa tähdätään edelleen inflaation hillitsemiseen työllisyyden kustannuksella. Korkotaso on pysynyt suhteellisen korkeana eivätkä kasvu ja investoinnit ole käynnistyneet. Euroopan talous on edelleen taantumassa eikä selviä merkkejä elpymisestä ole vielä nähtävillä. Missään Euroopan maassa ei ole onnistuttu luomaan myönteisiä tulevaisuuden odotuksia, jotka virittäisivät uudelleen halua investointeihin.

Yksi laman ylläpitäjä, korkea korkotaso, on hitaasti väistymässä Saksan keskuspankin alentaessa korkojaan. Korkojen lasku ei yksin kuiten-

kaan vaikuta nopeasti taloudelliseen toimeliaisuuteen. Siksi Euroopassa on parhaimmillaankin odotettavissa lähivuosina vain hyvin vaisu elpyminen.

Suomen talouden keskeisenä ongelmana on pidetty valtion velan suurta määrää. Talouden kasvaessa velkaa nopeammin velan osuus kuitenkin supistuu ilman erityisiä menoleikkauksia. Edellytys tälle on kuitenkin, että talouden kasvuvauhti on suurempi kuin reaalikorko.

Nykyisten ongelmien kannalta keskeinen kysymys onkin, kumpi on tulevaisuudessa suurempi, talouden kasvu vai reaalikorko. Valtiovarainministeriö lähtee 3 prosentin kasvuennusteesta ja 5 prosentin reaalikorkoennusteesta. Näin menoja olisi leikattava rajusti, jos velkasuhde halutaan pitää alle 100 prosentin. Pitkällä aikavälillä kasvuvauhti on ollut keskimäärin 3—5 prosenttia. Vuosien 1990—1994 romahduksen syvyys voi johtaa paljon nopeampaankin kasvuun loppuvuosikymmenellä. Kolmen prosentin kasvu johtaisi nimittäin koko vuosikymmenen osalta nollakasvuun. Tällaista ei ole tapahtunut edes 40-luvulla sodasta huolimatta.

Viiden prosentin reaalikorko on puolestaan epärealistinen, sillä pidemmällä aikavälillä se laskee lähemmäs USA:n, Saksan ja Japanin pitkien reaalikorkojen 2—3 prosentin tasoa. Päinvastaisilla luvuilla valtiontalous korjautuisi vuosikymmenen loppuun mennessä itsestään ilman erillisiä kriisiohjelmia, ja velkasuhde kääntyisi jopa laskuun.

Jotta elvytys onnistuisi ja korot eivät nousisi, olisi tulevaisuuden säästöohjelmien oltava vakuuttavia. Uskottavuudesta kärsii monen muunkin maan kuin Suomen talouspolitiikka. Siksi tarvitaan yhteistä Euroopan sosialidemokraattien ajamaa koordinoitua elvytysohjelmaa koko EY:n alueella. Yksittäisten maiden toimin ei lamasta nousta. Eurooppa ei kuitenkaan ole tuomittu taantumaan.

Rahatalouden yhdentymisen kokemien koulusten ei pitäisi merkitä sitä, että muista yhden-tysohjelmista tingittäisiin. Euroopassa kaivattaisiin nyt määrätietoista poliittista johtamista ja elvyttävää talouspolitiikkaa, joka kohdistuisi työllisyyteen ja talouden investointien käynnistämiseen. Yksi tärkeä hanke olisi mittavan Itä-Eurooppaan suuntautuvan apu- ja investointiohjelman käynnistäminen.

Monet voittopuolisesti oikeistolaiset hallitukset ovat tarjonneet lääkkeeksi vain työttömyys- turvan ja ammattiyhdistysliikkeen heikentämistä. Vain harvoissa maissa on osattu ja haluttu

kehittää aktiivista työllistämispolitiikkaa yhdessä palkansaajien edustajien kanssa.

Euroopan työmarkkinat yhdentyvät. Sen vuoksi tasapainoinen talouskehitys kussakin maassa on entistäkin tärkeämpää. Talouspolitiikan epäonnistuminen voi johtaa suuriin muutto- liikkeisiin, jotka ovat sosiaalisesti ongelmallisia ja heikentävät työvoimaa menettävän maan tulevaisuuden kasvumahdollisuuksia.

Suomen talouspolitiikka on johdonmukaisesti pyrkinyt kansainvälisen osallistumisen laajentamiseen. Pienenä ulkomaankaupasta riippuvaisena maana Suomi on korostanut vapaakaupan merkitystä.

Suomessa esiintyy edelleen eräissä porvarillisissa ryhmissä käsityksiä, että talouskasvun on perustuttava maan luonnonvaroihin, metsään tai jopa maatalouteen sekä kilpailuun alhaisilla palkoilla. Taloustutkimus osoittaa kuitenkin, että kansakuntien talouskasvu ja vauraus riippuvat yksinomaan investoinneista henkiseen pääomaan eli ihmisten osaamiseen. Esimerkiksi hyvin menestyneellä Japanilla ei ole merkittäviä luonnonvaroja. Suomen tulevaisuus riippuu hyvin koulutetusta työvoimasta, ei maa- ja metsätaloudesta. Suomesta on tehtävä sellainen maa, jonka tuotantotekijät, erityisesti henkinen pääoma eli koulutustaso ja osaaminen, voivat houkutella tänne ulkomaisia sijoituksia.

Finanssipolitiikan ja tulopolitiikan merkitys korostuu. Finanssipolitiikassa on kyettävä sopimaan ja päättämään julkisen talouden lähivuosien hoidosta. Näin saadaan tilaa myös talouden elvyttämiselle. Suomen talouspolitiikkaan on iskostettava aivan uudenlaista suhdanneajattelua. Valtiontaloudellisesti kalliita uudistuksia on noususuhdanteessa lykättävä ja näin rakennettava määrätietoisesti elvytysvaraa huonojen vuosien varalle. Tulopolitiikalla ja yhteisin sopimuksin voidaan puolestaan huolehtia työmarkkinoista ja tukea työllisyyttä. Talouspolitiikan uskottavuus syntyy vain poliittisen taidon kautta.

Ellemme itse määrätietoisin toimin pyri palauttamaan tasapainoa kaikissa suhteissa, markkinat kyllä palauttavat tasapainon, mutta se tapahtuu talouden romahtamisen kautta tavalla, joka on ristiriidassa sosialidemokraattien edustamien perusarvojen kanssa.

Avoimen sektorin, olipa kyse olemassa olevan teollisuuden laajentamisesta, uuden teollisuuden perustamisesta tai palvelujen, kuten suunnittelun, tutkimuksen ja konsultoinnin, kuljetusten, matkailun tms. kehittämisestä, kasvua ei voida perustaa julkisen vallan erityistoimenpiteisiin

vaan siihen, että julkinen valta luo ympäristön, jossa teollisuus ja muut avoimen sektorin elinkeinot voivat itse kehittyä.

Avoimen sektorin reaalille kilpailukyvyllä välttämättömät liikenne- ja tietoliikenneinvestoinnit on toteutettava. Säästäminen välttämättömissä julkisissa investoinneissa ei rapauta ainostaan tuotannon edellytyksenä olevaa perusrakennetta, vaan ennen pitkää se rapauttaa myös mahdollisuudet ylläpitää reaalista kilpailukykyä. Tarvitsemme tulevaisuuteen suuntautuvan julkisen investointiohjelman. Hallitus tunnustaa, että "infrastruktuuri uhkaa muuttua Suomen talouden ja yhteiskunnan kehityksen pullonkaulaksi ilman aktiivista strategista otetta".

Hyvinvointiyhteiskunnan säilyttäminen ympäristön muospaineissa sekä kuluttaja- ja ympäristönäkökohtien ottaminen huomioon edellyttävät talouden rakenteiden uudistamista niin yksityisellä kuin julkisella sektorilla. Menestyvä yksityinen tuotanto tarvitsee tuekseen hyvin toimivan julkisen sektorin.

Pääosin julkisiin palveluihin perustuva hyvinvointipolitiikka on tuonut Suomen kannalta hyviä tuloksia toisin kuin ed. Värynen äskeni väitti. Pidemmällä aikavälillä nämä ovat parantaneet ja parantavat elinkeinoelämän kilpailukykyä. Suomen julkiset palvelut ovatkin pääosin olleet kilpailukykyisiä kansainvälisessä vertailussa sekä hinnan että laadun suhteen. Ed. Värykselle on syytä todeta, että koko 70- ja 80-luvun Suomen julkisen sektorin osuus bruttokansantuotteesta oli Oecd-maiden keskitason alapuolella.

Hyvin toimiva julkinen hallinto on välttämätön, jotta kansalaiset voivat elää ja yritykset toimia järjestäytyneissä oloissa oikeusvaltiossa. Samalla kun tarpeetonta byrokratiaa vähennetään, on huolehdittava siitä, että hyvin ja pitkäjänteisesti toimiva hallinto säilyy, jotta päätösten ennakointavuus, kansalaisten oikeusturva ja yhtäläinen kohtelu säilyvät.

Herra puhemies! Suomella on runsaasti mahdollisuuksia. Meillä on erilaista energiaa, mutta meiltä puuttuu kyky sen käyttämiseen. Meillä on esa-saarismaista "sikaenergiaa", alkukantaista perusenergiaa, jolla suomalaiset ovat tottuneet pärjäämään vaikeissakin tilanteissa. Meillä on myös "naisenergiaa" — perusvoimavara, jolla olemme luoneet uskoa tulevaisuuden menestykseseen. Näiden kykyjen käyttämiseksi meidän on nostettava moraalinen yhteiskunnan keskeiseksi arvoksi. Meidän on tavoiteltava oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa. Meidän on palattava sopi-

musyhteiskuntaan. (Ed. Värynen: Puhe menneisyydestä!)

Edustajat Ollila ja Polvinen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. K a r h u n e n : Arvoisa puhemies, hyvät kansanedustajat! Emme ole perineet maataamme vanhemmiltamme vaan lainanneet lapsiltamme. Tähän Nikikidin ajatuksen sisältäyty se viisaus, jonka vuoksi nyt on korkea aika ryhtyä miettimään, millaisessa kunnossa me tämän lainan takaisin maksamme.

Tulevaisuuskeskustelua ei käydä hetkeäkään liian aikaisin. Jokainen yksittäinen päätös vaikuttaa tulevaisuuteen ja nimenomaan niillä päätöksillä, jotka nyt teemme vaikeissa olosuhteissa, on ratkaiseva vaikutus meidän ja meidän lastemme tulevaisuuteen.

Politiikka on tahdon asia. Me kokoomuksessa emme milloinkaan ole kuuluneet niihin, joiden mielestä tulevaisuus on ennalta määrätty esimerkiksi historiallisten lainalaisuuksien vuoksi. Niinpä meidän ei ole tarvinnut muuttaa käsitystämme siitä, että tulevaisuus on avoin. Se tehdään tänään, huomenna ja ylihuomenna, vaikkakaan tulevaisuus ei tietenkään ole riippumaton siitäkään, mitä menneisyydessä on tehty. Tässä salissa on niitäkin, joiden käsitys tulevaisuudesta vielä muutamia vuosia sitten määrättyi uskottelujen ja joskus jonkun muka löytämien historiallisten lainalaisuuksien ja dialektiikan perusteella.

Selonteko luo hyvän pohjan keskustelulle. Analyysit menneisyydestä ja nykyisyydestä ovat onnistuneita, mutta tavoitteet ja toimintalinjat ovat hyvin heikolla pohjalla.

Vaikeisiin kansakuntamme tulevaisuuden ydinkysymyksiin ei ole pureuduttu yleistä mainintaa syvemmin eikä sinänsä oikein esitettyihin uuhiiin ja haasteisiin ole yritettykään etsiä toimivia ratkaisuja. Kiistaton totuus tulevaisuuden vaikeasta ennustettavuudesta on tässä suhteessa vain lieventävä asianhaara. Selonteon tekijöiltä on puuttunut rohkeus. Monet visaiset ongelmat ja vaikeat rakenteelliset muutostarpeet on tyydytty vain esittelemään. Monet kauniilta kuulostavat, yleisesti hyväksytyt tavoitteet esimerkiksi kestävästä kehityksestä on vain mainittu uskaltamatta määritellä niille edes summittaista konkreettista sisältöä.

Selonteosta jääkin helposti käsitys, että sen viimeinen lause "Kansakunnan tilaa ja tulevai-

suutta luotaavaa raportointia kehitetään" jää mitäänsanomattomuudesta huolimatta selonteon keskeisimmäksi konkreettiseksi linjaukseksi.

Tulevaisuusselonteon menneisyyspainotteisuuteen sopii hyvin se, että suurimman hallituspuolueen puheenvuoron käytti hetki sitten ulkopolitiittisen stabiliteetin ja Neuvostoliiton ikuisen pysyvyyden jo muutamia vuosia sitten väitöskirjassaan oivallisesti ennustanut ed. Väyrynen, joka tunnetaan pikemminkin menneisyyden kuin tulevaisuuden miehenä, mutta ehkäpä imago-muutos tapahtuikin juuri äsken aivan silmiemme edessä.

Arvoisa puhemies! Isänmaamme sotien jälkeinen kehitys on monessa suhteessa vertaansa viilla. Rakensimme nopeasti omasta pohjoisesta, osin arktisesta sotien runtelemasta maastamme vauraan länsimaisen hyvinvointiyhteiskunnan niin hyvässä kuin pahassa. Vanhempamme tekivät rajusti töitä, kehittivät koulutusjärjestelmäämme ja sosiaali- ja terveystalouksia, rakensivat teitä ja voimallaitoksia, myivät sellua länteen ja kenkiä itään. Hyvin meni johtuen omasta ansiosta tai onnekaasta sattumasta!

Silloin kuitenkin rakennettiin koko ajan eräänlaista ansaa, aikapommiä. Sidottiin koko hyvinvointipalvelujen tuotanto- ja rahoitusjärjestelmä, työelämän toimintamekanismit ja vapaa-ajanviettopreferenssit epärealistiseen odotukseen ikuisesti jatkuvasta taloudellisesta kasvusta. Ummistettiin silmät mahdollisilta vastoinkäymisiltä ja opeteltiin uskomaa omaan erinomaisuuteen. Vertasimme itseämme Japaniin ja ties vaikka mihin. Myös täällä eduskunnassa todellisuudentaju hämärtyi. Vielä muutama vuosi sitten kilpailtiin siitä, kuka minkäkin hyödyllisen ja kauniilta kuulostavan uuden menokohteen vain pystyi keksimään. SDP:kin esitti vielä vuoden 91 vaalien aikaan kuudetta lomaviikkoa. Tässä suhteessa olemme kaikki syällisiä tai syyttömiä.

Toivottavaa olisi, että ainakin tässä tulevaisuuskeskustelussa muistaisimme, että nykypäivä on seurausta useiden eri eduskuntien ja hallitusten toimista ja että tulevaisuuskin muodostuu monista eri tekijöistä, joita muovaavat niin tämä, tätä seuraava kuin sitä seuraavatkin hallitukset.

Aivan viime vuosina moni asia sitten romahtanut, joista olemme moneen otteeseen taitaneet peistä ja voisimme taittaa nytkin. Olennaista liekin kuitenkin se, että suunnataan yhdessä katseet kohti yhteistä tulevaisuutta. Jokapäiväisen elämämme osalta tämä merkitsee ennen kaikkea

paluuta perusasioihin: työntekoon ja yrittämiseen.

Taloutemme rakenteita vaivaa poikkeuksellisen vaikea kaksoisvaje: ylivelkaantuminen ja alityöllisyys. Kiistaton tosiasia liekin, ettei laajamittaisempia valonpilkahduksia ole odotettavissa kummankaan suhteen vielä pitkään aikaan. Valtiontalouden velka kasvaa lähivuosina edelleen asettaen entistä tiukemmat budjettiraamit pitkälle tulevaisuuteen. Yhä useammasta asiasta on luovuttava, eikä budjettivaroja nieleviin uudistuksiin ole varaa jatkossakaan. Työllisyystilanteeseen ei tule ainakaan ratkaisevasti helpottumaan vielä lähivuosina. Selonteossa moneen otteeseen todetun väestörakenteen epäedulliseen kehityksen suuntaankaan emme pysty vaikuttamaan.

Nämä ovat karuja väitteitä, eikä niitä ole mukavaa sanoa ääneen. Ne ovat kuitenkin vastaan-sanomattomia tosiasioita, joita ei esimerkiksi tässä selonteossa yritetäkään kyseenalaistaa, eivätkä ne muuksi muutu, vaikka oppositio kuinka inttaisi, eivätkä tosiasiat siitä parane, saivat demarit seuraavaan eduskuntaan sitten kuinka monta kansanedustajaa tahansa.

Kaiken kaikkiaan tämä merkitsee koko julkisen sektorin tehtäväkentän merkittävää uudelleenarviointia. Meidän on yhä tarkemmin pohdittava, mihin meillä on varaa ja mikä on olennaista, sekä ennen kaikkea, mikä julkisen sektorin tehtävä ylipäättensä on.

Monien kipeiden mutta välttämättömien leikkausten ohella kansakuntamme uusi nousu edellyttää perusteellista asennemuutosta. Meidän on tiedostettava se tosiasia, että voimme kuluttaa vain sen, minkä ansaitsemme. Meidän on opittava elämään sen mukaan, mihin meillä on varaa, olivatpa aiemmat toiveet ja tottumukset sitten mitä tahansa.

Koko julkisen sektorin toiminta-ajatus tulee uudistaa. On ymmärrettävä, ettei julkisen sektorin tehtävänä ole itse tuottaa kaikkia niitä palveluita, joita pidämme tärkeinä, vaan on annettava enemmän vastuuta tehokkaammalle ja joustavammalle yksityiselle sektorille. Olennaista ei ole se, kuka tuottaa, vaan se, miten tuotetaan tehokkaimmin ja edullisimmin. Eräille tehokkuus on kirosana, kokoomukselle se on mahdollisuus tuottaa kansalaisille niukoilla resursseilla entistä enemmän ja entistä parempia palveluja.

Meidän on otettava laajempi vastuu omasta elämästämme. On päästävä eroon holhousyhteiskuntaan liittyvästä käsityksestä armiaasta valtio-nimisestä isoveljestä, joka tulee, auttaa ja

huolehtii kansalaisistaan kaikissa pienimmissäkin ongelmatilanteissa. Perheellä, suvulla ja kansalaisyhteiskunnalla on ihmisten niin henkisesti kuin kulttuurisessakin hyvinvoinnissa oma roolinsa, jonka ne pystyvät hyvin täyttämään.

Yhteiskunnan tehtävä on taata jokaiselle perusturva, mutta lähimmäisenrakkaus ei ole yhteiskunnan tehtävä. Viranomainen ei voi eikä saa olla lähin omainen. Paraskaan vanhustenhuolto ei voi korvata lasten ja lastenlasten merkitystä, eivätkä hienoimmatkaan laitokset poista vammaisen kaipuuta perheensä pariin. Hyvinvointipalvelujen kestävä kehittäminen merkitsee realistista ja pitkäjänteistä päätöksentekoa. Ihmisillä on oikeus tietää, millainen tulevaisuus heitä odottaa. Nuorella perheellä on oltava oikeus tietää, millaiseen Suomeen lapsi syntyy yhdeksän kuukauden kuluttua.

Arvoisa puhemies! Niin sanotut suuret ikäluokat, joita tämäkin eduskunta hyvin edustaa, ovat eläneet nuoruutensa säänneltyjen korkojen ja korkean inflaation aikana, mikä on tehnyt esimerkiksi oman asunnon hankkimisen suhteellisen helpoksi. Myös työllisyysnäköymät ovat olleet suotuisimmat ja tieto tulevaisuuden korkeasta eläketasosta lohduttava.

Nykynuorilla tilanne on toinen. Korkoja ei enää säännellä eikä inflaatiota enää sallita. Asuntojen hinnat ovat korkealla, kuten niiden hankkimiseen liittyvät korkomenotkin. Työn saaminenkin on kiven takana. Tulevista eläkkeistä vain harva uskaltaa edes unelmoida. Vallitseva lamarin on vain entisestään syventänyt tätä sukupolvien välistä juopaa. Valtiovalta on katsonut erityismissiökseen turvata mm. kaikki talletukset niille, joilla rahasta ei muutenkaan ole pulaa. Mutta nuorilta, velkaisilta lapsiperheiltä lama vie ensin työn ja sitten asunnon, jos hieman kärjistetään.

Toinen huolestuttava ilmiö liittyy väestörakenteemme poikkeuksellisen epäedulliseen kehitykseen. Kun meillä nyt on eläkeläisten määrä suhteessa työvoimaan noin 50 prosenttia, tulee se jatkossa erityisesti suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen myötä kipuamaan vuoteen 2030 mennessä noin 67 prosenttiin. Kun lapset ja työttömätkin otetaan mukaan laskelmiin, on meillä tuolloin noin 140 työmarkkinoiden ulkopuolella olevaa kutakin sataa työssäkäyvää kohden.

Kun meillä nyt jo on kattamattomia eläkevasuita noin 500 miljardia, merkitsee mainittu kehityskulku nykyisten työeläkevakuutusmaksujen korottamista nykyisestä 18,5 prosentista yli 30

prosenttiin, ellei järjestelmän perusteisiin sitä ennen radikaalisti puututa.

Väestörakenteen muuttuminen on yksi selonteossakin tiuhaan toistuva huolenaihe. Toisin kuin eräitä muita uhkia tätä ei pidetä epävarmana, mahdollisesti tapahtuvana kehityskulkuna vaan kutakuinkin varmana tulevaisuuden näkymänä. Tästä huolimatta selonteon tekijöiltä on täydellisesti puuttunut uskallus esittää edes pääpiirteisiä ratkaisuvaihtoehtoja ongelman hallintaan saamiseksi. Kyse on nimittäin ongelmakokonaisuudesta, jolle on pakko tehdä jotakin. Tämän kaikki vastuulliset poliitikot varmasti tiedostavat. Kyse on myös pulmasta, johon on käytävä käsiksi ajoissa, ennen kuin se karkaa käsistä. Jokainen päivä lisää nuorten sukupolvien eläkerasitusta.

Nykyhallituksen kannalta katsoen voisi myös todeta, että kyse on sellaisista tarvittavista rakenteellisista uudistuksista, joissa tapahtuvat edistysaskeleet lisäisivät koti- ja ulkomaisten markkinoiden luottamusta maamme kykyyn hoitaa asioitamme myös pitkällä aikavälillä. Nyt tehtävät ja jatkossa vaikuttavat eläke- ja muut ratkaisut olisivatkin nyt enemmän kuin paikallaan niin nykynuorten kuin markkinoidenkin luottamukseen lisäämiseksi päättäjiimme.

Arvoisa puhemies! Olemme jo vuosikymmenten ajan eläneet harhakuvitelmissa koulutusjärjestelmämme poikkeuksellisesta edistyskellisydestä. Uskottelimme itsellemme, että kansamme sivistys- ja koulutustaso olisi maailmanennätysluokkaa.

Myös selonteko sekoaa koulutusanalyysiin. Sen mukaan ehkä keskeisin kansakuntamme menestystekijä kumpuaa poikkeuksellisen korkeasta suomalaisesta osaamisesta. Lähes samaan hengenvetoon se kuitenkin toteaa, että väestömme koulutustaso on vain Oecd-maiden keskiluokkaa ja että esimerkiksi lukiolaisten matematiikan osaaminen on kansainvälistä keskitasoa ja luonnontieteiden osaaminen vielä keskimääräistä heikompa.

Kokoomus on useissa yhteyksissä tuonut ilmi tyytymättömyytensä nykyiseen peruskoulujärjestelmäämme. Meidän mielestämme tasa-arvo ei tarkoita tasapääistämistä. Jaksamme hokea sitä, että peruskoulu tuottaa keskimäärin hyvää tulosta, unohtaen kuitenkin sen, että keskimäärin hyvä on samalla keskimäärin huono.

Ihmiset ovat yksilöitä, joiden heikkoudet ja vahvuudet ovat eri asioissa. Koululaitoksen on kyettävä motivoimaan ja kannustamaan jokaista yksilöä kehittämään vahvuuksiaan edelleen ja

saavuttamaan heikoimmin sujuvissa asioissa tietty perustaso.

Olemme suunnanneet koulutusmäärärahamme lähinnä aluepoliittisin perustein. Samaan aikaan olemme puhuneet erikoistumisen ja tehokkuuden puolesta. Aluepolitiikalla ei kuitenkaan ole mitään tekemistä tehokkuuden kanssa, ei ainakaan siinä mittakaavassa kuin sitä varsinkin Suomen korkeakoululaitosta rakennettaessa on käytetty.

Korkeakoulujen on oltava innovointikeskuksia, henkisen kasvun ja kehityksen eturintama. Yhteiskunnan tehtävä ei ole vain uskoa ja luottaa niiden tarpeellisuuteen, vaan korkeakoulujen on lunastettava olemassaolon oikeus omalla toiminnallaan. Käsitys korkeakoulujen ja elinkeinoelämän läheisemmästä yhteydestä vapaan tieteen vaarantajana on lopullisesti hylättävä. Yhteiskunnan kokonaisedun nimissä onkin panostettava yhä enemmän hedelmällisen yhteistyön lisäämiseen koko koululaitoksen sekä sitä ympäröivän muun yhteiskunnan välillä.

Koko kasvatus- ja koulutusjärjestelmämme kehittämisen lähtökohdaksi on otettava aloitteellisuuden ja yritteliäisyyden markkinointi. Eri-laisia taipumuksia ja kykyjä on kannustettava päiväkodeista lähtien. Heikoimpia on edelleen tuettava, mutta huippujakaan ei saa jättää eturiiviin turhautumaan.

Eri alojen tasapuolisesta tukemisesta on luovuttava. Tulevaisuuden painopisteille on annettava sellaiset resurssit, että ne kykenevät nostamaan maamme tästä ongelmien suosta. Painopisteiden ja vahvuusalueiden on näytävä muuallakin kuin paperilla ja juhlapuheissa.

Koko koulutusjärjestelmän on oltava tasapainossa. Esimerkiksi insinööri-koulutusta on turha lisätä, jos peruskoulun matematiikan opetus ei ole kunnossa. Ilman kunnan insinöörejä ei taas ole järkeä panostaa tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Tutkimukseen ja tuotekehitykseen sijoitettavat varat puolestaan menevät hukkaan, jos tuotteiden markkinointi ei ole kunnossa.

Arvoisa puhemies! Kun Suomesta on Neuvostoliiton romahduksen jälkeen ryhdytty puhumaan idän porttina, gatewaynä Pietariin ja Moskovaan, otetaan kehitys eräänlaisena itsestäänselvyytenä. Suljemme silmät siltä mahdollisuudelta, että Länsi-Euroopan liikemiehet löytäisivät tiensä Venäjälle ominkin avuin vaihtamatta välillä konetta Helsinki-Vantaalla. Emme kai usko, että markkinataloutta etsiskelevä Venäjä ei pystyisi neljännesvuosisadassa rakentamaan itselleen parempia liikenneyhteyksiä esimerkiksi

Keski-Eurooppaan. Mitään itsestäänselvyyksiä ei ole. Menestyminen vaatii aina työtä.

Onnistunut kansallinen tulevaisuusstrategia perustuu kaikesta huolimatta korkean teknologian hyödyntämiseen nykyisillä ja tulevilla vahvuusalueillamme. Näin sen on pakko ollakin, sillä halpatuotantomana emme koko ajan kiristävissä kansainvälisessä kilpailussa pärjää, olkoonkin ettemme siihen edes pyrikään. Mutta myös teknologinen edistys on korkeimmillaan monissa entisissä kehitysmaissa, Kaakkois-Aasiassa, Kiinassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Haasteet ovat täten valtavat.

Viimeistään nyt olisikin lopetettava erilaisten tutkimusmäärärahojen ja elinkeinotukien määttäminen pitkin ja poikin lähinnä sillä perusteella, mistä kirkonkylästä mikäkin ministeri tai kansanedustaja on kotoisin tai minkä kuppikunnan edustajat rustaavat pitempiä adresseja. (Ed. Gustafsson: Kokoomus on hallituksessa!) Meidän on ymmärrettävä, että kannattamattomien alojen ja hankkeiden tukeminen on parhaimmillaan vain kalliiksi käyvää viivytystaistelua vallitsevia realiteetteja vastaan ja että panostus todellisille tulevaisuudenaaloille tuo pitkällä aikavälillä jokaisen siihen pannun markan moninkertaisesti takaisin.

Kansallinen kokoomus uskoo Suomen nousevan omatoimisuuteen ja yrittäjyyteen luottamalla. Yhteen hiileen puhaltamalla me voimme tehdä paljon. Me voimme olla ylpeitä suomalaisuudestamme, saavutuksistamme ja omintakeisesta kulttuuristamme.

Arvoisa puhemies! Ihmiskunta on tilanteessa, jossa nykyisen sukupolven päätökset ratkaisevalta tavalla vaikuttavat tulevien sukupolvien elinolosuhteisiin. Biosfäärin toimivuutta uhkaavat muutokset tunnetaan ensimmäistä kertaa ihmiskunnan historiassa niin hyvin, että nykyiseltä sukupolvelta voidaan edellyttää moraalista vastuuta tulevien sukupolvien hyväksi. Samaa olisi kyllä voinut edellyttää myös selonteolta.

Biosfäärin tilaa uhkaavat kehityskulut, kansalaisten tietoisuus niistä sekä luonnonvarakriisistä jo nyt johtuvat taloudelliset heijastumat ovat nopeasti luoneet asenteellista pohjaa suurelle muutosprosessille ihmisten luontosuhteissa. Tämä muutos on ihmiskunnan tulevaisuuden välttämätön ehto, mutta sen saavuttaminen ei tapahdu yksittäisillä päätöksillä tai sopimuksilla, vaan se edellyttää hyvin syvällistä kansainvälistä muutosprosessia. Tämän muutosprosessin suuntaviivat on hahmoteltu mm. Unced-konferenssissa.

Teollistuneiden maiden taloudellinen kasvu

sekä kehitysmaiden väestönkasvu lisäävät maailman ympäristöongelmia. Maailmassa oli vuonna 1960 noin 3 miljardia ihmistä, tänään meitä on noin 5,5 miljardia ja vuonna 2020 arvioidaan saavutettavan jo 8 miljardin ihmisen määrä. Kasvu on nopeinta siellä, missä elintaso ja koulutus ovat alhaisimmat.

Lisääntyvä energian kulutus sekä teollisuus- että kehitysmaissa, sademetsien tuhoutuminen sekä lisääntyvä laiduntaminen kehitysmaissa johtavat kasvihuonekaasujen päästöjen lisääntymiseen ilmakehään. Maapallon väestönkasvu, kasvihuoneilmiöstä johtuva vaikutus elintarviketuotantoon sekä asumisedellytyksiin ja taloudellisen hyvinvoinnin epätasaisempi jakaantuminen johtavat sekä taloudellisiin että poliittisiin häiriöihin. Väestö-, ravinto- ja ympäristöongelmien ratkaisu kehitysmaissa edellyttää merkittävää koulutuksen tukemista kaikilla tasoilla ja ehkä erityisesti naisten keskuudessa.

Kansainvälinen yhteistyö globaalien ongelmien ratkaisemiseksi on välttämätöntä. Suomen on käytettävä hyväkseen pitkällä työllä ansaitsemaansa arvostettua asemaa YK:n jäsenenä osana kansainvälistä yhteisöä ja tulevaisuudessa myös Euroopan yhteisön jäsenenä. Tavoitteenamme ei voikaan olla toimiminen vain yhtenä diplomaattina diplomaattien joukossa vaan aktiivinen maailmanyhteisön toimija, eräänlainen kestävä kehityksen agentti.

Kansallisen päätöksenteon onkin oltava linjassa kansainvälisten tavoitteidemme kanssa. Yksi oleellinen osa tätä tavoitetta liittyy kehitysyhteistyömäärärahojen suuruuteen. Kokoomuksen tavoite onkin nostaa määrärahat takaisin 0,7 prosentin osuuteen bruttokansantuotteesta vuoteen 2000 mennessä. Myös kansallisten ympäristökysymysten ratkaisuissa on oltava johdonmukaisia. Kun otamme tavoitteeksi esimerkiksi Rion ilmastopöytäkirjan ratifioinnin ja erilaisten kasvihuonepäästöjen vähentämisen, meidän on tehtävä kaikkemme niiden toteuttamiseksi myös Suomessa. Kestävä kehitys aikaansaamisen on oltava yhtenä kaikissa yhteiskunnallisissa ratkaisutilanteissa läpikäynnä tavoitteena niin liikenne- ja energiapolitiikassa kuin teollisuuspolitiikassakin.

Ongelmia ei ole syytä vähätellä, mutta emme voi myöskään kyyristyä odottamaan katastrofia ja elää tulevaisuuden pelossa. Meidän on nyt asetettava määrätietoiset tavoitteemme omasta tulevaisuudestamme. Sitten meidän on vaikutettava niiden toteuttamiseksi niin kansallisella tasolla kuin osana kansainvälistä yhteisöä.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuusselonteko ei ole yltänyt niihin tavoitteisiin, joita eduskunta sille asetti. Ansiokkaista taustaselvityksistä huolimatta johtopäätöksiin on ollut kovin vähän rohkeutta ja tarkkaavainen lukija jää liian usein kysymään, mikä on se tulevaisuus, jota hallitus tavoittelee, ja ennen kaikkea, miten se saavutetaan. Eduskunta edellytti, että hallitus antaa tulevaisuusselonteon, jossa se esittää oman tavoitteenasettelunsa eli näkemyksensä siitä, millaista yhteiskuntamallia se omilla toimillaan tavoittelee. Tämä tahtoelementti oli olennainen osa odotettua selontekoa siitä syystä, että hallituksen toimikauden aikana olosuhteet ovat muuttuneet sekä ulkoisessa että sisäisessä toimintaympäristössä niin, ettei hallitusohjelma tähän kysymykseen vastaa. Hallitukselta on lupa odottaa, että sillä on käsitys tulevaisuuden vaihtoehtoista ja että se valitsee vaihtoehtoista sen, jota se pitää tavoiteltavimpana ja parhaana. Jos hallituksella tällainen käsitys on, ei se ilmeisesti muiden kiireiden takia ole selontekoon asti ehtinyt.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan tehtävä tulee olemaan vaikea ja haasteellinen mutta ensiarvoisen tärkeä. Rakennamme tulevaisuutta joka päivä. Jokainen laki ja jokainen budjettimomentti, joka täällä lyödään lukkoon, säteilee omat heijastusvaikutuksensa tulevaisuuteen. Tältä osin huominen ei ole ennakkoimaton vaan oman työmme tulosta.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies, herrat! Olin itse mukana siinä porukassa, kun se ajatus syntyi, että eduskunnassa pitäisi puhua tulevaisuudesta silloin tällöin. Olen iloinen, että tämä on nyt lähtenyt käyntiin. Minusta koko tähän työskentelyyn pitää suhtautua vakavuuksella, koska täällä me emme voi pelkästään puhua päivänpolitiikkaa, vaan meidän pitäisi nähdä tulevaisuuteen päin ja tähän perustaa se, mitä täällä päätämme.

Pääministeri Esko Aho puheessaan mielestäni pahaenteisesti puhui suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuudesta. Tällä hetkellä hyvinvointivaltiota puretaan kovaa vauhtia, etenkin naisia ajetaan työelämästä kotiin. Näin korkea työttömyys merkitsee myös tasa-arvokehityksen romuttamista ja hyvin pian meillä ei enää olekaan hyvinvointiyhteiskuntaa, vaan meillä on aivan toisen tyyppinen yhteiskunta. Tuntuu siltä, että pääministeri on valmis hyväksymään tämän, kun hän mainitsi puheenvuorossaan kuusi kohtaa, mihin meidän on valmistauduttava:

1) pysyvään epävarmuuteen,

- 2) ikääntyvään yhteiskuntaan,
- 3) kestäväan kehitykseen,
- 4) hyödyntämään sijaintiamme keskellä maailman kuljetusverkkoa,
- 5) siirtymään holhousvaltiosta yrittäjyyden ja yhteisvastuun yhteiskuntaan,
- 6) ratkaisemaan suurtyöttömyyden ongelma.

Mielestäni tämä järjestys ilmaisee jotakin ajateltavasta. Holhousvaltio -sanana käyttäminen hyvinvointivaltion sijasta ilmaisee myös sen, että pääministerin mielestä ilmeisesti se hyvinvointivaltio, missä on toimivat palvelut, joutaakin romukoppaan.

Arvoisa puhemies! Huominen on täällä jo tänään.

Useimpien kehitysmaiden väestöstä suuren osan, jopa puolet muodostavat alle 15-vuotiaat eli ne, jotka ovat juuri tulossa lisääntymiskään. Siten seuraaviksi kolmeksi kymmeneksi vuodeksi on kehitysmaiden ja samalla koko maapallon väestönkasvu jo annettu.

Teollistuneilla mailla ja vasta teollistuvilla mailla on tietty elinkeino- ja kulutusrakenne, niiden energian ja raaka-aineiden kulutus myös tuleviksi vuosiksi on suurelta osin jo määritelty.

Meillä Suomessa on nyt yli puoli miljoonaa työtöntä. Tämän hallituksen talouspolitiikalla heitä on sama määrä vielä viidenkin vuoden päästä, valitettavasti.

Tulevaisuus ei ole ajallisesti etäistä, monella tavalla se on jo nyt todella läsnä, sen siemenet ovat jo läsnä. Tulevaisuus luodaan nyt.

Herr talman! Framtiden är redan här. Nu menar jag inte enbart sådana saker som ger upphov till nya företeelser inom de närmaste tio eller tjugo eller trettio åren. Jag menar också det som man ser i tv och läser i tidningar redan nu: svältande vuxna och barn, naturkatastrofer, krig o.s.v. Det är sådana fenomen, som är inskrivna i många prognoser och framtidsvisioner. Att befolkningstillväxten ökar u-ländernas stadsbefolkning från 1,4 miljarder till 4,1 miljarder innebär eländiga slumkvarter för miljarder, hemlösa människor, som bor på gatan, och barn som likt råttor skjuts på gatorna. Men allt det här, som vi vet, är ju verkligt redan i dag.

Arvoisa puhemies! Koko maailmaa koskettaviin suuriin kysymyksiin, ennakoimaan ilmastomuutokseen tai väestöräjähdykseen Suomen valtion ja suomalaisten vaikutus on melko vähäinen. Olemme vain omalla painollamme maailmanyhteisön osa. Se, mitä me voimme tehdä, on pyrkiä

vaikuttamaan kansainvälisiin sopimuksiin ja ohjelmiin koko maailman ongelmissa ja sitten omalta osaltamme huolehtimaan siitä, ettemme ainaakaan me ole ensimmäisenä niistä luopumassa, niitä omalta kohdaltamme vesittämässä.

Silloin kun Suomi tuli osaksi Venäjän valtakuntaa, maapallon väkiluku lieene ollut miljardin tai jonkin verran alle. Nyt maapalloa asuttaa ilmeisesti yli 5,5 miljardia ihmistä. Kolmenkymmenen vuoden kuluttua maapallon väkiluku on ainakin 8 miljardia ja mahdollisesti jopa 10 miljardia. Vain muutama prosentti maapallon väestönkasvusta tulee teollistuneisiin maihin, miltei kaikki tulee kehitysmaihin. Maapallon väestön arvellaan tasapainottuvan jonnekin 10 tai vasta 14 miljardin tienoille.

Kehitysmaiden väestönkasvun taustana on nykyaikaisen lääketieteen ja alkavan teollistumisen tulo yhteiskuntaan, jonka lisääntymisjärjestelmä perustui kehittymättömään maatalouteen, missä suuri lapsikuolleisuus piti väestönkasvu aisoissa. Usean kehitysmaan kohdalla nopea väestönkasvu merkitsee suurta sisäistä jännitystä, syntyviä suuria ikäluokkia ei kyetä työllistämään. Syntyy huonosti koulutettujen työttömien miljoona-armeija.

Kehitysmaiden väestö pakenee kaupunkiseuduille. Tällä hetkellä kehitysmaiden kaupungeissa asuu 1,4 miljardia ihmistä, vuonna 2025 yli 4 miljardia. Kehitysmaiden yli 10 miljoonan ja yli 20 miljoonan ihmisen kaupungit eivät ole vaurauden, luovuuden tai kulttuurin keskuksia vaan yhä enemmän köyhyyden ja yhteiskunnan romahtamisen keskuksia. Niissä kaupungeissa toimivat huonosti tai eivät ollenkaan monet elämisen ja asumisen puolet: asuminen, viemäröinti, vesijohdot, terveyspalvelut, koulutus, ruuanjakelu, työpaikat, kuljetukset, viestintä, koko infrastruktuuri.

Monessa maassa väestönkasvu ylittää viljelyalan kasvun ja viljelyn tehostumisen ilman, että maa pystyisi hankkimaan riittävästi vientituloja rahoittaakseen elintarviketuontinsa. Monella alueella väestönkasvu on johtanut ruoka- ja kasteluveden niukkuuteen, joka vain pahenee tulevana vuosikymmeninä niin, että seuraava Lähi-idän sota saatetaan hyvinkin käydä puhtaasta vedestä eikä öljystä.

Arvoisa puhemies! Entä mukavuudet kaikille? Selvää on, että jos Afrikan väkiluku olisi pysynyt 1950-luvun tapaan puolena Euroopan väkiluvusta, nyky-Euroopan autoistuneisuus Afrikassa olisi siedettävämpi ympäristön kannalta kuin siinä todellisessa tilanteessa, että Afrikan väkiluku

30 vuoden kuluttua, pelätystä immuunikadosta huolimatta, on kolminkertainen Euroopan väkilukuun nähden. (Ed. Väyrynen: Entä Kiina?) — Kiina on vielä rajumpi esimerkki. Mutta esimerkiksi Afrikan bkt on tänään hieman pienempi kuin Belgian. Se on myös aivan hätkähdyttävä tieto.

Selonteossa mainitaan, että islamilaisten maiden vyöhyke Indonesiasta Marokkoon vahvistuu poliittisena ja ideologisena tekijänä rajun väestönkasvun seurauksena. Ennen kuin selonteon lukijat alkavat huolestua kiihkomullaheista, kannattaa tietysti todeta, että islamilaisen vyöhykkeen valtioilla on toistaiseksi hyvin vähän yhteistä — valtiothan vaihtelevat fundamentalistisesta, shialaisesta pappisvaltiosta naisten tasa-arvoa pitkälle kunnioittavaan, melkein demokraattiseen valtioon. Silti väestönkasvu luo tälle vyöhykkeelle suurta epävakautta.

Maapallon kestävä kehityksen kannalta on tietysti vaikea määritellä sopivaa väestömäärää tai suotavan väestömäärän ylärajaa. On kai niinkin, että 10 miljardia korkeakoulututkinnon suorittanutta on eri asia kuin se, että heistä valtaosa olisi lukutaidottomia. Silti maapallon väestönkasvu on voimakkaasti rajoitettava, jos miehii taata mahdollisimman monelle inhimillisen elämän, mihin minä lukisin tietysti myös puhtaan ympäristön.

Arvoisa puhemies! Maapallon väestöongelmia on pahentanut katolisen kirkon pään, paavin, sekä Yhdysvaltain presidenteistä Reaganin nurja asenne syntyvyyden säännöstelyyn. Reaganin aikanaan Yhdysvallat veti rahoituksensa YK:n alaiselta Maailman väestöohjelmalta. Myös monen kehitysmaan hallitus on suhtautunut sangen holtittomasti maansa väestönkasvuun.

Viime vuosisadalla Suomi oli köyhä nälänhädän ja kulkutautien ajoittain vaivaama maa, jossa syntyvyys oli hyvin suurta. Tänä päivänä meidän on panostettava siihen, että muut maat pääsevät tämän vaiheen ohitse mahdollisimman nopeasti, ja se edellyttäisi mm. seuraavanlaisia toimia:

- 1) naisten aseman parantamista ja sukupuolten välistä tasa-arvoa,
- 2) lapsityön kieltämistä ja tämän kiellon todellista valvontaa,
- 3) pakollista koulunkäyntiä vaikkapa 15-vuotiaaksi asti ja tämän koulupakon valvontaa sekä
- 4) vanhuuseläkejärjestelmää maaseutuväestölle ja slummien asukkaille.

Samalla tarvittaisiin, totta kai, se on ehkä

kaikkein tärkein, maailmankaupan tasoittamista kehitysmaiden hyväksi eli maailmaan uutta taloudellista järjestystä, josta on puhuttu kymmenen vuotta sitten mutta sen jälkeen hyvin vähän, ja hyvin vähän on tässä tehty.

Arvoisa puhemies! Toinen merkittävä koko maapalloa koskettava uhka on ilmaston ennakoitu muutos. Vaikka kasvihuonevaikutukseen liittyvän lämpenemisen seurauksia ei kyetäkään täysin ennakoimaan, kun joidenkin arvioiden mukaan se esimerkiksi johtaisi ei suinkaan tasaiseen lämpenemiseen vaan jyrkkään kylmän ja lämpimän epävakaisuuden kauteen, on kuitenkin perusteltua olla huolissaan ilmastomuutoksen seurauksista. Arviot meren kyvystä sitoa hiilidioksidiä vaihtelevat samoin kuin arviot pilvisyyden merkityksestä poikkeavat suuresti. Ilmastomuutoksessa on kuitenkin kyse vaikutuksiltaan niin mittavasta, käytännössä peruuntumattomasta kokeesta, että sitä on syytä välttää. Se edellyttää muutoksia koko energian käyttöön.

Öljytuottajamaiden järjestöllä Opecilla voisi periaatteessa olla merkittävä tehtävä sen varmistamisessa, ettei öljyä myydä liian halvalla vaan että öljyn rinnalla muut, vaihtoehtoiset, uudistuvat energiamuodot saisivat tilaisuuden.

Herr talman! Man ser tydligt att Opec inte uppfyller kravet att hålla oljepriset på en tillräckligt hög nivå, som skulle ge mera utrymme åt alternativa, förnybara energikällor. Jag har själv en viss förkärlek för en idé som kommit upp, nämligen den att producentländerna och förbrukarländerna tillsammans grundar en internationell organisation för att garantera att oljepriserna gradvis stiger samt att en del av dessa vinster överförs till utvecklingsfonder för u-länderna.

Meillä Suomessa tähän asti ainoan järjestäytyneen joukon taikka painostusryhmän ovat muodostaneet vain sähköntuottajat, työnantajat ja teollisuus sekä eräät ammattiliitot, jotka ovat ajaneet ydinvoimaa. Liikenteessä taas öljy-yhtiöt, Autoliitto ja kuljetusliikkeiden edustajat sekä tietysti teollisuus ja työnantajat ovat ajaneet öljyyn perustuvan liikkumisen ja kuljettamisen rajoittamattomuutta ja mahdollisimman alhaista verotusta.

Julkinen hallinto, esimerkiksi kauppa- ja teollisuusministeriön energiaosasto, ei ole aito energiastrategiaa, vaihtoehtoista strategiaa tuottava ja eteenpäin vievä elin, valitettavasti. Siten tarvitaan vastakkainen painostusryhmä. Osaltaan tätä tehtävää on kyllä hoitanut Suomen luonnon-

suojeluliitto, mutta työ ei saa pysähtyä siihen, että ydinvoimalasta tuli kielteinen päätös. Nythän työn pitää vasta alkaa. Eri strategiovaihtoehtojen kehittämiseen pitää voida valjastaa teknistä, taloudellista, ekologista ja yhteiskuntatieteellistä tutkimusta sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kykenevä, järjestäytynyt joukko. Sen pohjan ei ehkä pidä olla liian puoluesitoutunut, vaikka mielelläni näkisin vasemmistoliittolais-tenkin olevan tällaisessa mukana.

Aurinkotalous on pitkällä tähtäimellä ainoa kestävä energiaratkaisu. Aurinkoenergian riittävyyden varaan voidaan rakentaa ihmiskunnan energiatalouden kestävä, jätteen ratkaisu.

Hajautetun, aurinkovoimaa käyttävän energiantuotannon perusongelmana on vähäinen energiatiheys. Aurinkoperäistä, uudistuvaa energiaa voi ottaa käyttöön neljästä luonnon lähteestä: vesivoimasta, tuulivoimasta, säteilyvoimasta ja biomassasta. Verrattuna uudistumattomiin energiavaroihin, jotka sisältävät energian jo varastoituneena, vesivoiman, tuulen ja säteilyn hyödyntäminen on monimutkaisempaa, sillä niiden energia on vaikeasti varastoituvaa liike-energiaa. Auringon energiaa voidaan kuitenkin varastoida vedestä irrotettuun vetyyn, joka käy myös moottoripolttoaineesta.

No, näitä vaihtoehtoja energialähteiksi ei liene syytä tässä käsitellä seikkaperäisemmin.

Arvoisa puhemies! On tavallista nimittää Suomen ja Venäjän välistä rajaa Euroopan elintasorajaksi. Jotkut nimittävät sitä jopa jyrkimmäksi elintasorajaksi. Todennäköisesti jyrkempi elintasoraja sijaitsee kuitenkin Välimeressä, ja kuten tiedämme, Gibraltarin salmen ylittävät toistaiseksi useammat ihmiset salakuljettajien veneissä kuin mitä seikkailee Karjalan korvissa. Sitäpaitsi on syytä olettaa, että Venäjän talous etenee seuraavan kymmenen vuoden aikana niin paljon, että jyrkkyys ei näy enää kovin räikeänä.

Todellinen elintasoraja on kuitenkin synty-mässä suomalaisen yhteiskunnan sisälle, railona aukeava raja. Se on Euroopan uusi elintasoraja. Se on todellinen ongelma eikä selonteon säikytte-ly hallitsemattomasta maahanmuutosta itärajan takaa. Siis todellinen ongelma on tämä meidän oma elintasorajamme.

Työttömiä meillä on yli puoli miljoonaa, ei sen tähden, niin kuin selonteko kirjoittaa, että Suomen kansantalous on pudonnut aiempaa alemmalle kehitysuralle, vaan siksi, että nykyinen tasavallan presidentti, Suomen Pankki ja Ahon hallitus ovat ajaneet maamme nopeaa sopeuttamista

Euroopan rahaliiton ehtoihin sillä seurauksella, että yritysten ja kotitalouksien velkaantumisen laskuun kääntämä talous on uponnut todella syvälle. Valuuttakurssin korjaus tuli liian myöhään eikä siihen liitetty määräaikaista talouden perusrakennetta parantavaa elvytyspakettia. Hallitus on torjunut elvytyksen vedoten pelkoon, että valtio ja koko julkinen sektori velkaantuu liiaksi, mistä on seurannut valtion ja julkisen sektorin ennennäkemätön velkaantuminen samalla kun työttömyys on ampaissut ennätyskorkeaksi. Harvoin näkee näin epäonnistunutta kolmikkoa yhä vallassa.

Selonteossa todetaan, että Suomi voi muuttamassa vuosikymmenessä muuttua jyrkän kaksijakoiseksi yhteiskunnaksi. Minä sanon tässä, että tämä hallitus tekee suomalaisesta yhteiskunnasta todella jyrkän kaksijakoista.

Korkea työttömyys on vakiintumassa. Siitä tulee pitkäaikainen ilmiö. Sitä on ajanut Ahon ministeristö. Yhä useammat menettävät ansiodonnaisen työttömyysturvan. Yhä useampi nuori jää perusturvan tai työmarkkinatuen varaan ilman lupaustakaan työstä. Moni keksii keinoja sopeutua, eivätkä kaikki keinot välttämättä täytä lain vaatimuksia. Pysyvä 20 prosentin työttömyys ilman ansioturvaa tuonee mukanaan laajentuvan huumekaupan, kenties ihmisiappaukset lunnaiden toivossa tai joitakin muita ääriköyhyyden ilmiöitä, joilta tähän asti olemme säästyneet. Se olisi hinta siitä, jos oman yhteiskunnan sisään rakennetaan Euroopan jyrkin elintasoraja. Ei ole esimerkiksi sattuma, että Reaganin kauden tuloksena Yhdysvaltain vankiluku on kuusinkertaistunut ohittaen vankiluvussa useimmat muut maat ehkä Burmaa ja mahdollisesti Kiinaa lukuun ottamatta.

Arvoisa puhemies! Selonteossa ei ole käsitykseni mukaan aidosti esitelty vaihtoehtoja ja eritelty niiden eroja ja toteutumisen edellytyksiä. Niin jää selkeästi tuomatta esille niin uusoikeistolainen vaihtoehto kuin vasemmistonkin työllisyyttä painottava ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta korostava vaihtoehto. Selonteossa on runsaasti lyhyitä lauseita, joissa todetaan tulevaisuudesta sangen yksivakaisesti, että silloin tehdään näin tai noin, mutta perusteet puuttuvat, vaihtoehdot puuttuvat. Voi kysyä, mitä ideologiaa edustaa esimerkiksi lause: "Kattavan sosiaaliturvan rinnalla korostuu entistä enemmän kansalaisten oma vastuu perusturvaa täydennettävässä." Mitä tässä tarkoitetaan perusturvalla ja mitä omalla vastuulla? Onko tämä sitten uusoikeistolaisuutta, vaikea tietää.

Arvoisa puhemies! Lopuksi hieman Euroopan unionista, Euroopan liitosta. Aluksi jo totesin, että tulevaisuutta tehdään nyt, se on jo täällä.

Suomi on valtiona anonut Euroopan unioniksi muuttuvan Euroopan yhteisön jäsenyyttä.

Kyse on yhteistä kauppa-aluetta laajemmasta hallitusvetoisesta valtioiden yhteenliittymästä, joka pyrkii yhteiseen rahaan, yhteiseen kansallisuuteen sekä yhteiseen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan. Euroopan unionin jäsenyys on Suomelle vuosikymmeniä vaikuttava päätös, nousemista liikkuvaan junaan. Moni tahtoo tänään kieltää sen puolustuspoliittisen ulottuvuuden sillä perusteella, että sitä vielä ei ole olemassa, mutta minusta on perusteltua lähteä siitä, että Euroopan unioni pyrkii yhteiseen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan. Eri asia on sitten, onnistuuko se siinä. Tämä pyrkimys meidän on pidettävä mielessä. Ja muutos on todella iso, vaikka meillä nyt olisi edellytykset aitoon liittoutumattomuuteen.

Murros lienee iso myös Suomen maataloudelle ja koko maaseudulle, vaikka hallitus elätteleeikin toiveita EY:n tai EU:n massiivisesta tuesta maataloudellemme.

Selonteko sivuuttaa Suomen jäsenyyden Euroopan unionissa. Sitä ei lainkaan eritellä. Ikään kuin kirjoittajat olisivat halunneet aktiivisesti unohtaa koko asian. En ymmärrä oikein, mihin tämä perustuu. Pelottaako kritiikki ja pelottaako kritiikki vasemmalta vai oikealta?

Selontekoa voidaan myöskin kritisoida siitä, että sen kieliasu on paikoin monimutkainen. Se vilisee vieraskielisiä sanoja, kuten gateway, logistiikka jnp. Näitä asioita olisi voitu ilmaista myöskin suomen kielellä.

Arvoisa puhemies! Suomella on edessä valinta yhteisvastuuseen pohjautuvan hyvinvointiyhteiskunnan tai eriarvoisen, viidakon lakia ihannoivan uusoikeistolaisen yhteiskunnan välillä. Kysymys on tällöin työllisyydestä, täystyöllisyydestä ja sosiaaliturvasta.

Meidän näkemykseemme yhteiskunnasta sisältyy toimiva, palveluista huolehtiva julkinen sektori, joka on myöskin tasa-arvokehityksen perusedellytys. Koska ainoa, mitä yritysten kansainvälistyessä voidaan enää varmuudella pitää kotimaisena, ovat täällä asuvat ihmiset, on selvää, että juuri siihen tuotannontekijään ja vaurauden luojaan meidän on panostettava, jos mieli pitää Suomen talous pystyssä. Me emme voi kilpailla yksinkertaisella työllä ja alhaisilla palkoilla. Minun mielestäni Suomella on tulevaisuus vain koulutuksessa, osaamisessa ja sivistyksessä.

Suomella on edessään valinta myös sen suhteen, missä määrin kyetään ratkaisemaan yhteiskunnan, lähinnä elinkeinotoiminnan, ja luonnon ristiriidat. Tänä merkitsee sitä, että tekniselle kehitykselle ja tuotannon kehittämislle itse asiassa annetaan suuntaviivat tavalla taikka toisella, veroilla, hallinnollisella ohjaamisella jne.

Vasemmistoliiton näkökulmasta tavoittelemisen arvoiseen Suomen tulevaisuuteen sisältyy siis sosiaalisen oikeudenmukaisuuden yhdistäminen ympäristönäkökulmaan aina kaikissa asioissa.

Arvoisa puhemies, herr talman! Tietysti meidän visiossamme Suomi on myös avoimempi, kansainvälisempi, suvaitsevaisempi, liittoutumaton yhteiskunta. Tänne ovat aikanaan tulleet mm. vallonalaiset sepät sekä sveitsiläiset ja saksalaiset juusto-, suklaa- ja olutmestarit tuoden palasen kulttuuriaan ja ammattitaitonsa. Kehittääkö tulevaisuudessa afro-suomalainen uusia lajikkeita ja aivan uusia lajeja Suonenjoen mansikanviljelijöille, mene ja tiedä.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden ennustamisessa pätee Ruotsin nyrkkeilyn raskaansarjan entisen maailmanmestarin lausuma ennen toista ottelua Floyd Pattersonia vastaan: ”Kun vähiten aavistaa, käy niin kuin käy.”

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Edustajat Varpasuo ja Kuittinen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. N o r d m a n : Arvoisa puhemies, värderade talman! Visste Europas folk att utvecklingen under 1930-talet bara kunde sluta i krig? Är ihållande massarbetslöshet i Europa en följd av politikernas inkompetens och handfallenhet eller av en oundviklig omstrukturering? Visste beslutsfattarna i Finland hösten 1990 att en allvarlig ekonomisk kris var på väg? Om inte, vilken kunskap saknades? Varför spådde de flesta ekonomiska institut fortsatta goda ekonomiska tider? I dag inser vi att det gjordes dyra felbedömningar under senare delen av 1980-talet. Den rekordlånga tillväxtperioden hade gjort oss fartblinda och okritiska.

Kaikkien osapuolten puolustukseksi voidaan sanoa, että elämme monimutkaisessa maailmassa, joka on täynnä vastakohtaisuuksia ja vaikea-

selitteisiä syy-yhteyksiä. Julkista valtaa käyttävien päätöksentekijöiden lisäksi kasvottomat, julkisuudessa näkymättömät toimijat ohjailevat asioiden kulkua aikaisempaa enemmän. Kuinka voimakas asema taloudella onkaan suhteessa politiikkaan tällä hetkellä? Taloudellisen kehityksen perusteisiin ei voida vaikuttaa tavalla, johon olemme tottuneet, voidaan sanoa jopa kuvitella.

Vad vet vi sist och slutligen om framtiden som håller att bygga på? Redan den framtid de närmaste åren innebär är full av osäkra faktorer och motsägelsefulla tendenser. Kanske just p.g.a. detta är framtiden ett "ofarligt" ämne för politiker att tala om. Vågade ställningstaganden kan förenas med reservationer. Intresse för framtiden kan vara både ett sätt att ta ansvar för unga och kommande generationer eller ett sätt att fly vardagsproblemen.

Tulevaisuuteen on mahdotonta suhtautua objektiivisesti. Tämän täällä käytävä keskustelu tulee vahvistamaan. Epävarmuustekijöiden lisäksi tulevaisuuden kuvaan vaikuttavat omat arvosuksemme, kuten demokratiassa sopiikin. Hallituksen selontekoon sisältyy arvolatus, kuten jokaiseen muuhunkin yhteiskunnan kuvaukseen. Eräänä lähtökohtana on maamme aktiivinen sopeutuminen muuttuviin oloihin tasavertaisen aseman saavuttamiseksi kansainvälisessä yhteisössä. Sopii kysyä: tasavertaisuus suhteessa mihin? Tavoite lienee haettu virallisista EY-neuvottelutavoitteista, joiden strategiana on, että Suomen vaatimukset eivät ole kohtuuttomia vaan edellytyksenä Rooman sopimuksen hengen täyttämiseksi maassa, jota ei oltu ajateltu jäseneksi tämän sopimuksen syntyessä.

Yhdenvertaisuutta ei esimerkiksi mitata suhteessamme maihin, jotka joutuvat kärsimään kehitysapumäärärahojemme leikkaamisesta. Kysymystä siitä, miten maamme jälleen saavuttaisi YK:n kehitysapumäärärahoille tavoitteeksi asetaman luvun eli 0,7 prosenttia bruttokansantuotteesta, ei muuten pidetä minkäänlaisena ongelmana selonteossa. Siihen ei puututa.

Tulevaisuudentutkimus, jonka alkuperä on ns. Rooman klubin toiminnassa ja jolla Suomessa on voimakkain jalansija Turun kauppa- korkeakoulussa, taistelee sen puolesta, että se tunnustettaisiin tieteksi. Keulahahmona Turlussa on professori Pentti Malaka, jonka tulevaisuudentutkimus on mm. purkautunut määrätietoiseen ydinvoiman vastustamiseen. On

huomattava, että kollega-kansanedustaja, professori Martti Tiuri rakentaisi tulevaisuuden ydinenergian avulla. Tämän totean osoituksena siitä, miten kaksi korkean tekniikan koulutuksen saanutta, kaksi tiedealan ihmistä voivat tulla eri näkemykseen näin keskeisessä tulevaisuuden kysymyksessä. Yleisesti ottaen ehkä onkin parasta, ettei tulevaisuudentutkimus olekaan niin kovin tunnustettua. Tällöin se on luovimmillaan.

Vi vill gärna tro att ett växande informationsflöde betyder ett öppet samhälle med upplysta, tänkande och engagerade människor. Men hur mycket skenkunskap och specialkunskap utan moral och utan värden bidrar det inte till! Mycket avgörande för resultatet är mottagarens, dvs människornas förmåga att tolka informationen och budskapet. Informationen och kunskapen måste bearbetas för att vi skall förstå hur saker och ting hänger ihop och känna för det vi gör. Det behövs med andra orden en god allmänbildning som grund och humanism i politiken, för att människorna inte skall bli ekonomins och teknikens ponnyhästar i fortsättningen. Här har utbildningen och kulturpolitiken sin stora uppgift.

I redogörelsen heter det att vi ofta ser bakåt och glömmar att skapa framtid. Varför inte mest intressera oss för nutiden? Jag tror att det är viktigt att arbeta i både ett kortare och i ett längre perspektiv. Det gäller inte minst med tanke på dagens situation i vårt eget land.

Människan har behov av att se framåt, hon är aldrig nöjd utan ställer förhoppningar till en bättre morgondag. Den här inställningen innebär drivkraften i utvecklingen — men också besvikelser och insatser med osäker utdelning på vägen. Vi skall som beslutsfattare ta ansvar för människornas situation här och nu, samtidigt som siktet är inställt på en hållbar utveckling på sikt.

Felaktiga eller överoptimistiska prognoser innebär en möjlighet att använda maktlösheten som ett maktmedel. Genom att gång på gång misslyckas och visa att utvecklingen har sin gång, att marknads- och andra osynliga krafter bestämmer, kan förväntningar stävjas. Den här metoden är lika omtyckt på båda sidorna av den traditionella ideologiska mittlinjen men är desto oärligare ju mera man säger sig tro att samhället bör och kan styras. Det räcker inte med att vilja påverka. Vi måste som politiker söka och använda sådana åtgärder som har önskade effekter,

annars ökar misstroendet gentemot oss som politiker.

On mielenkiintoista panna merkeille selonteon huomautus siitä, että pienet sattumat ovat usein muodostuneet käännekohtiksi. On innostavampaa nähdä historia käännekohtien historiana kuin yhtenäisenä kehityksenä, jossa ihmiskunta on kulkenut voitosta voittoon. Toisin sanoen pitäisi oppia erottamaan todelliset käännekohdat näennäisistä, jotta tietäisi, pitääkö käyttäytymistään muuttaa vai ei.

Kansalliset rajat merkitsevät yhä vähemmän ja riippuvuus muusta maailmasta lisääntyy. Maailman jako valtakeskuksiin sekä kauppaan, väestökehitykseen, ympäristöön ja hyvinvointieroihin liittyvät maailmanlaajuiset ongelmat ovat vähintään yhtä tärkeä perustelu Suomen EY-jäsenyydelle kuin asiat, joista konkreettisesti neuvotellaan. Voidaankin sanoa integraation luoneen Euroopan yhteisön eikä päinvastoin.

Suuri osa maailmasta elää kurjuudessa. Rajojen avaaminen tuo kuitenkin mukanaan tasaisemman jaon. Köyhien maiden elintaso nousee rikkaiden maiden elintason laskiessa tai jäädessä nykyiselleen. Investointeja ja toimintaa siirretään maihin, joissa kustannukset ovat alhaiset ja kannattavuus hyvä: Itä-Eurooppaan, Baltiaan, Itä-Aasiaan, Kiinaan, joihinkin Latinalaisen Amerikan maihin ja myös useisiin muihin kehitysmaihiin. Tämä on muuten yhtenä synnä vanhoja teollisuusmaita ja Suomea tänä päivänä leimaavaan kriisiin. Olisi itsepetosta jättää uudet kilpailuolosuhteet ottamatta huomioon.

Euroopan yhteisöä on tarkasteltava toiminnan ja vastuunoton kanavana. Jotta kansakunnista ja niiden päätöksentekijöistä ei tulisi ns. markkinoiden ja kansainvälisen talouden panttivankeja, poliitikkojen on toimittava laajemmalla rintamalla ja korkeammalla tasolla.

Ruotsalaisesta eduskuntaryhmästä korostamme, että Suomen tulee yhdistää mahdollinen EY-jäsenyys aktiiviseen lähentyvään rooliin Itä-Euroopan maihin integraation laajentamiseksi. Edellytämme tämän yhdistämistä jatkuvaan panostukseen pohjoismaiseen yhteistyöhön vaikutusvallan saamiseksi yhteisössä, pohjoismaisen hyvinvointimallin puolustukseen ja voimakkaiden pohjoismaisten markkinoiden kehittämiseen. Pohjoismainen yhteisö on hyödyllinen myös suomalaisen kulttuurin puolustajana.

Selonteosta selviää, että hallitus näkee ulkomaalaisia tarvittavan maassamme. Tämä on kaukonäköisempää kuin yleensä ulkomaalaisis-

ta ja pakolaispolitiikasta keskusteltaessa. RKP on usein tuntenut itsensä yksinäiseksi tässä mielessä.

Enligt redogörelsen förvärras samhällets problem på olika områden om produktionen minskar och den ekonomiska tillväxten uteblir. Ekonomisk tillväxt — med reservationer — är en förutsättning för att vi skall klara av sysselsättningen, fördelningsfrågorna och miljövården. En framtidsdebatt bör kretsa kring detta och blir därmed en fortsättning på den senaste interpellationsdebatten.

Innebär fortsatt massarbetslöshet en vändpunkt, som tvingar till en förändring av politiken? Inom Svenska riksdagsgruppen börjar den åsikten mogna fram. Om en halv miljon arbetsföra inte kan göra en arbetsinsats, försämras välfärden ohjälpligt för alla. Arbete är grunden för allt välstånd.

En fortsatt upplåning och utländsk skuldsättning för att finansiera statsbudgeten är ohållbar. Det är att skriva räkningar på framtiden och leva på omvärldens bekostnad. Men arbetslösheten kostar allt mera, inte bara i form av arbetslöshetsersättningar och produktionsbortfall, och de sociala konsekvenserna blir omfattande. En ny syn på arbetet är därför nödvändig. Det behövs tillväxt och ändrade villkor på arbetsmarknaden för att åstadkomma en tillfredsställande sysselsättningssituation.

Haasteena on poliittisten ja taloudellisten ohjaukeinojen löytäminen, jotta kasvu olisi ekologisesti kestävä. Tämä asettaa vaatimuksia tuotanto- ja teknologisille järjestelmille, edellyttää säästämistä, päästöjen rajoittamista ja puhdistamista sekä ympäristöverotuksen kehittämistä. Ympäristövaikutusten arviointi käy yhä tärkeämmäksi.

Krisen har lärt oss inse landets beroende av exportindustrin. Ett förhållande som lär gälla även i ett långt perspektiv. Utländska lån skall betalas med överskott i bytesbalansen. Men även om industrin förmår växa, sysselsätter den inte på långt när tillräckligt. Huvudparten skall fortfarande sysselsättas av hemmamarknaden och utanför industrin. Det behövs därför tiotusentals nya företagare, och många sysselsatta inom serviceyrken. Det behövs en annan fördelning av arbete och uppgifter, av arbetskraftskostnaderna och av lönepotten, annars förblir arbetslösheten stor.

Arvoisa puhemies! Meidän on lopetettava työn verottaminen ikään kuin se olisi rajallinen luonnonvara. Selonteossa ei tehdä päätelmiä vaan viitataan tähän suuntaan. Kysynkin: Miten voitaisiin yhdistää alhaiset palkat vielä alhaisempaan tuloverotukseen? Tällä tavoin voitaisiin sekä työpaikat että tyydyttävät palkat turvata palveluissa ja matalapalkka-aloilla. Tarvitaan toisenlaista suhtautumista osa-aikatyöhön ja osa-aikaeläkkeeseen sekä työttömyyden ja työn, tuen ja palkan välisen rajan madaltamista. Työtömät on aktivoitava. Tällaiset järjestelyt asettavat vaatimuksia suhteellisen tasaiselle tulonjaolle, mikä koskee selonteon mukaan myös meidän maataamme.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä edellyttää, että jokaista merkittävää lakiehdotusta täydennettäisiin selvityksellä, miten asia vaikuttaa eri väestöryhmissä käytettävissä olevaan tuloon.

Den ekonomiska situationen, ideologiska värderingar och konkurrensförhållanden utgör hot mot den nuvarande välfärden. Välfärdsbyggandet kan inte fortsätta med statens och kommunernas hjälp som hittills. Men grunden för den nordiska välfärdsmodellen, d.v.s. demokrati och allmän omsorg, bör försvaras. Vi bör vara beredda att effektivisera den offentliga sektorn för att kunna bibehålla en generell trygghet och inte i brist på resurser tvingas gå tillbaka till en behovsprövad gamla tiders fattighjälp, som skulle skapa ett hårt och ojämlikt samhälle. Allt flera människor skall inte göras beroende av utkomststöd. Det yttersta ansvaret för utbildningen samt social- och hälsovården skall också i fortsättningen vara statens och kommunernas. En liten nation som Finland har orsak att ta väl hand om sina invånare.

Tilanteessa, jossa yhteiskunnan voimavarat eivät riitä, katseet kohdistuvat yhä useammin ns. kolmanteen sektoriin, joka täydentää julkisen ja yksityisen sektorin toimintaa. Katseet kohdistuvat siis vapaaehtoisjärjestöihin, aatteellisiin yhdistyksiin, avustusjärjestöihin, rahastoihin ja vastaaviin. Kolmannen sektorin avulla voidaan suuret ja arvokkaat voimavarat mobilisoida hoidon tarpeisiin, kulttuuri- ja muihin vapaa-ajan toimintoihin sekä moneen muuhun toimintaan. Tälle maassamme on olemassa hyvä pohja. Kansanliikkeet ja yhdistykset ovat aina osallistuneet ja niillä on ollut tärkeä rooli. Valtion ja kuntien edun mukaista on kannustaa ja tukea vapaaehtoistyötä ja omatoimisuutta.

Jämställdhetsfrågor drivs numera medvetet och framgångsrikt i vårt land. Jämställdhetsperspektivet bör finnas med i all lagberedning i fortsättningen. Det behövs "morot och piska" för att förbättra kvinnornas ställning i olika sammanhang. I Finland har vi gått in för att ge kvinnorna möjlighet till en fullödlig insats i arbetslivet. Nedsänkningar i den offentliga sektorn drabbar kvinnor i två avseenden: dels försvinner arbetsplatser på kvinnodominerade områden, dels beskär deras möjligheter att välja mellan förvärvs- och hemmaarbete. Det här bör noteras liksom att fortsatt satsning på barnomsorg gagnar inte bara barnen och kvinnorna utan i hög grad männen och samhället i sin helhet. Kvinnorna bör gripa möjligheterna att själva träda till som företagare och entreprenörer.

Arvoisa puhemies! Väestön ikärakenne on vähintäänkin huolestuttava maamme kannalta. Myönteinen suhtautuminen lapsiin ja lapsiperheisiin on edellytyksenä tyydyttävälle väestökkehitykselle. Nykyinen kehitys on pahaenteistä. Pohjoismainen tutkimusprojekti Lapset — uusi vähemmistö? vahvistaa, kuinka ristiriitaisia intressejä esiintyy lasten ja aikuisten sekä lapsiperheiden ja yhteiskunnan välillä. Lapsiin nähden on toteutettu järjestelyjä, jotka suuremmassa määrin ottavat huomioon yhteiskunnan kuin lasten tarpeet. Vanhemmille on annettu suuri vastuu varsinkin taloudellisesti asioista, jotka sopivat paremmin yhteiskunnalle kuin lapsiperheille. Se johtaa lasten määrän vähenemiseen ja puutteisiin kasvuympäristössä jne. Lapsipoliittinen selonteko luvataan vuoteen 1995 mennessä. Lapsipoliittikan kokoamista tarvitaankin.

Arvoisa puhemies! Valiokuntakäsittelyssä selonteko on muokattava hallituksen ja eduskunnan työvälineeksi. Viime kädessä vastuu yhteiskunnan kehityksestä on meillä kansanvalitsemilla poliitikoilla, kansanedustajilla. Työssäme keskeistä tuleekin olla halu vaikuttaa tulevaisuuteen ja ottaa vastuu siitä eikä sopeutuminen kehitykseen ilman vastuuta sen seurauksista. Arkipäivän ongelmien ohella tarvitaan visiota.

Värderade talman! Den här redogörelsen bör i utskottsbehandlingen bearbetas till ett arbetsredskap för riksdagen och regeringen. Ytterst ligger ansvaret för samhällsutvecklingen på oss folkvalda politiker. Vilja att påverka och ta ansvar för framtiden skall dominera vårt arbete, inte anpassning till en utveckling utan ansvar för följder-

na. Det behövs verkligen visioner vid sidan av vardagsproblemen.

Ed. P a l o h e i m o : Arvoisa puhemies! Tulevaisuus ja menneisyys ovat toistensa vastakohtia. Ne ovat musta ja valkoinen, ne ovat tuli ja jää. Tulevaisuus tulee vasten kasvojamme, menneisyys jää selkämme taakse. Huominen on ylihuomisen eilinen.

Menneisyydestä voimme kirjoittaa historiaa — poimia sieltä sankareita, etsiä syyllisiä, selitellä ja vääristellä, vatvoa sitä ja peitellä mustimpia alueita — mutta itse menneisyydelle emme voi mitään. Emme voi muuttaa tapahtunutta millimetrinkään vertaa, voimme vain saada sen näytettämään joltakin.

Tulevaisuus edellisen vastakohtana on käsisämme. Aina, nyt ja tässä päätämme koko tulevaisuudesta. Tulevaisuus on avomeri. Me nykyisen sukupolvi olemme ruorissa.

Tulevaisuutta voi ennustaa ja sitä voi suunnitella. Nämäkin toimet ovat tietystä mielessä toistensa vastakohtia. Ennustaminen on luonteeltaan tutkimista, arviointia ja menneisyyden tapahtumien ekstrapolointia. On otettava huomioon kehityskulkujen säännönmukaisuus, ennen muuta niiden mittakaava ja niiden haavoittuvuus sattuman sivalluksille. Me voimme varmuudella ja tarkasti ennustaa auringonpimennyksen ajankohdan, sillä syksyn työmarkkinaneuvottelut eivät vaikuta siihen. Me voimme selvästi pienemmällä, mutta kuitenkin kohtalaisella varmuudella ennustaa maapallon väestömäärän seuraavan vuosituhatosen koitteessa, koska tilastomatematiikasta tunnettu suurten lukujen laki tasaa yksittäisten poikkeusten mukanaan tuomat häiriötekijät. Mutta jo paljon huonommalla menestyksellä me voimme ennustaa, millainen hallitus Suomea hallitsee vuoden kuluttua tai tuleeko anoppimme kylään iltapäivällä. (Ed. Gustafsson: Hyvä, ed. Paloheimo!) Apen tulo on jo varmempaa johtuen miesten keskimääräistä pienemmästä eliniästä.

Suunnittelu taas on aktiivista vaikuttamista siihen, mikä on edessämme. Se on vallankäyttöä ulkopuolista, usein väijäämättömäksi nähtyä kehitystä vastaan, se on uuden luomista. Mitä vaikeammin jokin tapahtuma on ennustettavissa, sitä enemmän siihen voi vaikuttaa suunnittelulla. Voimme todeta rehellisyyden nimissä, että on helpompi vaikuttaa anopin vierailuun iltapäivällä kuin auringonpimennyksen ajankohtaan. Mutta suunnittelu on vasta tekemisen toukkavaihe.

Kuitenkin ennustaminen ja suunnittelu muodostavat kokonaisuuden, jolla suunta määräytyy. Me voimme ennustaa myrskyn mutta emme vaikuttaa siihen. Silti myrskyssäkin me voimme valita purjeet ja ohjata venettä haluamaamme suuntaan. Me olemme avomerellä ja voimme selvitä säässä kuin säässä.

Miten hallituksen selonteko on sovitettavissa edellisiin tulevaisuusasenteisiin? Hallituksen selonteon aatteellinen ja älyllinen sanoma on tiivistetty jokaisen kappaleen lopussa oleviin tummimmalla painettuihin lauseisiin. Niiden joukosta löytyvät esimerkiksi seuraavat mietteet, joiden syvyyttä, iskeytyä ja oivaltavuutta jokainen kuulija voi omakohtaisesti arvioida: ”Päätöksillä voidaan vaikuttaa tulevaisuuden suuntaan.” ”Suomen nykytilan pitkävaikutteinen ongelma on työttömyys.” ”Suomen tulevaisuuden ydinkysymyksiä on, mihin suuntaan haluamme Suomea kehittää.” Lopuksi kaiken kaikkiaan: ”Suomalaisten tulevaisuudenusko ei ole korkealla, maassa on myös henkinen lama.”

Hallituksen selonteko on syntynyt kollektiivisen päätöksenteon kautta ja siihen sisältyvät kollektiivisen päätöksenteon yleiset rasitteet. Niitä ovat lopputuloksen pyöristyminen, harmaantuminen ja vesittyminen.

Edelleen hallituksen selonteon loppupäätelmistä suuri osa kohdistuu menneisyyteen tai nykyhetkeen. Tämä on hyväksyttävää silloin, jos tulevaisuuden tarkastelulle annettaisiin pääpaino. Näin ei kuitenkaan ole käynyt, vaan tulevan ennustaminen ja erityisesti suunnittelu muodostavat selonteosta vähäisemmän osan. Tulevaisuuteen suunnataan hyviä kysymyksiä, mutta yksityiskohtaisia vastauksia ei anneta. Kuka antaa vastaukset? Keneltä hallitus kysyy? Missä hallitus on?

Eduskunnan alkuperäisenä tarkoituksena oli saada vastauksia, ei joutua itse vastaamaan. Selonteon merkittävin heikkous on sen sisältämän suunnittelun vähäisyys. Siinä kerrotaan epäsuorasti, mihin halutaan mennä, mutta ei lainkaan, miten tavoite saavutettaisiin. Puutteellisuus selitynee osittain sillä, että selonteko on lajinsa ensimmäinen ja aika sen valmisteluun on ollut suhteellisen lyhyt. Lisäksi selontekoa täydentävät liitteet tulivat vasta myöhään eduskunnan käyttöön. Ehkä tarkoituksena on ollutkin, että selonteko on vain alku laajemmalle prosessille. Tehtäköön vielä seuraava erittely luku luvulta.

Selonteon luku 1 käsittelee tulevaisuuden tutkimusta sinänsä ja sisältää metodin analyysin. Epävarmuuden riippuvuutta trendin laadusta sa-

moin kuin ennustamisen ja suunnittelun eroa olisi pitänyt tähdentää tarkemmin.

Luku 2 tarkastelee Suomen lähimenneisyyttä ja nykyisyyttä. Tämäkin on vain varsinaisen tulevaisuuden analyysin pohjaa. Tarkastelussa olisi pitänyt puuttua kysymykseen, missä määrin Suomi on voinut tähän saakka itse määrätä kehityksensä.

Luku 3 käsittelee globaaleja kysymyksiä. Kuitenkin menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus kietoutuvat siinä toisiinsa. Suunnittelun ja toimenpiteiden osuus jää vähäiseksi. Vastausta vaille jää kysymys, miten Suomi voi vaikuttaa maapallon tulevaisuuteen.

Luku 4 kertoo Euroopasta. Selonteko keskittyy ennakoimaan Euroopan tulevaisuutta, ei erittelemään maanosan aktiivisia mahdollisuuksia, ei Suomen tavoitteita Euroopan osana, ei myöskään Euroopan avainasemaa koko planeettamme kohtalossa.

Luku 5 sisältää ennusteita Suomen tulevaisuudesta. Siinä ei kuitenkaan erotella tulevaisuuden trendejä niiden todennäköisyyden mukaan. Siksi on vaikeaa arvioida, mitä kehityskulkuja hallitus pitää lähes varmoina, mitä todennäköisinä ja mitä kehityskulkua vain yhtenä mahdollisuutena monien joukosta. Kun tätä erittelyä ei ole tehty, on vaikea jäsenellä luvussa esitettyjen ennusteiden painoarvoa.

Luvut 6 ja 7 tarkastelevat nykyhetken Suomea arvojen ja maamme fyysisten mahdollisuuksien kannalta. Näidenkin lukujen sisältö on ensisijaisesti taustatietoa tulevaisuuden analyysia ja suunnittelmaa varten.

Luku 8, joka on otsikoitu Suomen tulevaisuuden ydinkysymykset, sisältää sitä edeltävien lukujen pohjalta laaditun ongelmanasettelun. Sekään ei tuo vastausta kysymykseen, mihin pitäisi pyrkiä, ei liioin kysymykseen, miten tavoitteeseen päästään. Hallitus kysyy, ei vastaa.

Vihdoin ja vasta luku 9, viimeinen luku, lupaa otsikossaan vastauksen kysymyksiin, minne mennään, miten sinne päästään ja millä aloitetaan, kuitenkin vastaamatta kaikkiin näihin kysymyksiin. Tähän lukuun koko selonteon sanoma siis keskittyy.

Hyvällä tahdolla, epäsuorasti ja rivien välistä voi luvusta 9 erottaa hallituksen tavoitteet. Se näyttäisi olevan Suomi, joka esimerkiksi

— jättää maailman seuraavalle sukupolvelle vähintään yhtä hyvässä kunnossa kuin sen itse on saanut,

— ylläpitää alueellaan vahvaa kansainvälisesti kilpailukykyistä teollisuutta,

— osallistuu tehokkaasti ihmiskunnan suurten ongelmien ratkaisuun,

— vastaa sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta,

— painottaa kansalaistensa terveyttä, työtä, asumista ja peruspalveluja,

— on avautunut kansainväliseen yhteistyöhön,

— omaa tasapainoisen kestävän kehityksen mukaisen kasvun,

— korostaa tuotannon ympäristöllisiä laatuvaatimuksia,

— painottaa tietovaltaista tuotantoa,

— kehittää ympäristöteknologiaa,

— parantaa koulutuksensa ammattikohtaista rakennetta,

— menestyy infrastruktuurien maailmanlaajuisesti tunnettuna kehittäjänä,

— on nykyistä lapsiystävällisempi arvoiltaan ja asenteiltaan,

— korostaa omatoimisuutta ja yritteliäisyyttä,

— on uudistanut työelämänsä yhteiseen hiileen puhaltamiseksi,

— kantaa kansalaisista vastuuta peruspalveluin,

— omaa joustavan ja reagoitiverkän julkisen sektorin,

— esittelee ylpeänä saavutuksiaan ja kulttuuriin muille kansoille,

— tunnistaa oman yhteiskuntansa uhkat ja mahdollisuudet,

— on kehittänyt kansakunnan tulevaisuutta luotaavan raportoinnin.

Mikäli edellä esitetty 20 kohdan luettelo on hallituksen tavoite, voivat vihreät tuon tavoitteen varauksetta hyväksyä. Selonteko on tässä suhteessa onnistunut, mutta paljon puuttuu.

Vastaus kysymykseen, mihin pyritään, ei vielä vastaa toiseen konkreettisempaan kysymykseen, miten sinne päästään, ei liioin kysymykseen, millä aloitetaan. Tältä osin selonteko on auttamatta kesken ja puutteellinen. Se ei yhdistä tulevaisuuden sinänsä hyviä tavoitteita nyt tarvittaviin toimenpiteisiin. Lisäksi laadulliset tavoitteet ilman määrällisiä kiinnekohtia jäävät ilmaan, ja niiden uskottavuus muuttuu tästä syystä kyseenalaiseksi.

Lopullisesta analyysista puuttuvat paitsi tavoitteelliset määrät myös tavoitteellinen aikataulu. Selonteossa ei ole pohdittu samanaikaisten, sinänsä hyvien päämäärien keskinäistä riippuvuutta, ristiriitoja tai tärkeysjärjestystä, ei liioin realistisia mahdollisuuksia niiden kaikkien samanaikaiseksi saavuttamiseksi. Näiltä osin selonteko on kesken.

Valitettavasti hallituksen veneestä on peräsin

rikki, purjeet riekaleina, miehistö ympäripäisään ja kapteeni pälyilee pelokkaasti horisonttiin myrskyn merkkejä kauhistellen. Silloin ei vielä riitä tieto, että tavoitteiden eldorado on vastatulessa kaukana taivaanrannan takana.

Jos hallitus olisi realistisesti pohtinut mahdollisuuksia ihanneyhteiskuntansa saavuttamiseksi, se olisi päätenyt lopputulokseen, joka merkitsee hikeä, kipua ja kyyneleitä nykyiselle sukupolvelle niin Suomessa, Euroopassa kuin maailmassakin. Analyysin tuskallisuudesta huolimatta meidän velvollisuutemme on nähdä tarpeelliset uhraukset, tunnustettava ne ja ryhdyttävä toimiin paremman tulevaisuuden rakentamiseksi.

Selonteossa todetaan, että väestönkasvu kehitysmaissa uhkaa tukahduttaa kehityksen kaikissa suhteissa. Se on epäilemättä totta. Edelleen on totta, että ongelma ei tulevaisuudessa rajoitu kehitysmaihin vaan heijastuu koko maailmaan, myös väistämättä Eurooppaan ja Suomeen. Tuon prosessin nopeus ja rajuus eivät siedä enää välinpitämättömyyttä. Teollisten maiden ja Suomen niiden joukossa on uusittava koko kehitysmaihin kohdistuva strategiansa siten, että se johtaa noin sukupolven aikana tasapainoiseen ja kestäväan tilaan kohdemaissa. Tuo tasapainoinen ja kestävä tila merkitsee ennen muuta väestönkasvun pysäyttämistä. Sen saavuttamiseksi käytettyjen keinojen tulee olla kulttuurikohtaisia. Naisten koulutus on todettu eräksi tehokkaimmista ja yleispätevimmistä keinoista.

Tasapainoisen ja kestäväan tilan saavuttaminen edellyttäisi kaiken kehitysavun pitkäjänteisyyttä, niin että apua antavat maat pyrkisivät yhteistuumin seuraaviin tavoitteisiin:

- toiminnan on oltava aktivoivaa yhteistyötä, ei passivoivaa huoltoa,
- yhteistyön pitää kohdistua samanaikaisesti koko yhteiskuntaan,
- yhteistyön on perustuttava kohdemaan omaan traditioon ja resursseihin,
- yhteistyön on oltava pitkäjänteistä ja tähdättävä tasapainotilaan,
- yhteistyön on pyrittävä tekemään itsensä lopulta tarpeettomaksi.

Kaikkien näiden tavoitteiden toteutuminen edellyttää ilmeisesti nykyistä huomattavasti suurempia panoksia ja nopeasti toteutettavaa esimerkkiprojektia jossakin kolmannen maailman maassa.

Suomen mahdollisuudet tällaisen pilottiprojektin käynnistykseen ovat hyvät, erityisesti yhteistyössä muiden Pohjoismaiden kanssa. Mutta se edellyttää uhrauksia. Kehitysavun määräraho-

ja ei pitäisi supistaa vaan ilmeisesti nostaa aikaisemmastakin moninkertaisiksi. Kaikki lisäykset ovat poissa jostain muualta. On kuitenkin tunnustettava, että tämä on ainoa tie, jos halutaan välttyä globaalien, päälle vyöryvien ongelmien tuhoisilta ja lopullisilta seurauksilta noin sukupolven kulluttua.

Suomi ei tässä kysymyksessä ole tuomittu katsojaksi. Se on itse pelikentällä ja voi käynnistää oikean kehityksen yhtä hyvin tai paremmin kuin mikä muu teollinen maa tahansa.

Sitten Suomen suhteesta Eurooppaan.

Suomen suhde Eurooppaan on toistaiseksi avoin. Suomen liittyminen EY:hyn ei ole mustavalkoinen kysymys. Suomi voisi liittyä EY:hyn, mikäli se turvaisi itsenäisyytensä keskeiset piirteet. Näihin kuuluu ennen muuta mahdollisuus säätää itse omien alueidensa rakentamisesta ja käytöstä. Suomen ei pidä liittyä Euroopan yhteisöön, mikäli maa samalla menettää itsenäisyytensä tärkeimmät tunnusmerkit.

Suomen liittymistä EY:hyn puoltaa se, että Suomi silloin voisi osallistua ainakin kahteen olennaiseen kehityskulkuun, joihin EY:n piirissä tulisi joka tapauksessa ryhtyä, jotta hallituksen kaavailema yhteiskunta voisi toteutua.

Näistä kehityskuluista ensimmäinen olisi Euroopan avainasema maapallon pelastustyössä. Edellä esitetty uudellinen kehitysyhteistyö ei käynnisty riittävässä laajuudessa pelkästään Pohjoismaiden toimesta. Pohjoismaat ja Suomi voivat olla edelläkävijä ja esimerkin näyttävä, mutta riittävät tulokset vaativat huomattavasti laajemman, väkirikkaamman ja vahvemman teollisen alueen osallistumista. Euroopalla olisi mahdollisuudet uudella kehitysyhteistyöllä vaikuttaa konkreettisesti koko maapallon tulevaisuuteen. Ilman tällaista laajemman piirin osallistumista jäisi Pohjoismaidenkin esimerkki vain symboliseksi eleeksi ilman todellista pysyvää vaikutusta ja merkitystä.

Toinen prosessi, jonka tulisi käynnistyä maanosanlaajuisesti hyvin pian, on uusi, toinen teollinen vallankumous. Useimmat niistä 20 tavoitteesta, jotka hallitus selontekonsa luvussa 9 epäsuorasti mainitsee, edellyttävät yksittäistä maata laajempaa yhteistyötä. Energian tuotanto tulee muuttaa uusiutuvia luonnonvaroja käyttäväksi, saasteettomaksi ja riskittömäksi. Se merkitsee aurinkopohjaisten energiamuotojen teollista kehittämistä. Tavaratuotanto pitää uudistaa kiertäväksi, ja tämä edellyttää koko tuotantoprosessin uusimista tuotesuunnittelusta aina tehtaiden käyttämiin koneisiin saakka. Liikenne on

uudistettava siten, että päästöt loppuvat ja polttoaineena ei enää käytetä öljyä. Tämä edellyttää mm. uusien kulkuneuvojen kehittämistä nykyisen polttomootorikäyttöisen auton sijalle.

Nykyinen tuotantokoneisto, joka on kypsynyt viimeisen sadan vuoden aikana, ulottaa lonkeronsa ylikansallisesti useihin maihin, ja perusteelliset muutokset sen korjaamiseksi ovat mahdollisia vain pitkälle ulottuvan kansainvälisen poliittisen päätöksen lopputuloksena.

Eurooppa voisi päättää, että maanosa toimii sukupolven kuluttua kestävin periaattein, ja sen pitäisi lähteä määrätietoisesti toteuttamaan tätä ajatusta. Samanaikaisesti aineellista kasvua on hillittävä.

Euroopalla on siis avaimet käsissään kahdesakin suhteessa. Eurooppa voi muuttaa koko kehitysavun luonteen ja siten myötävaikuttaa maapallon pelastumiseen. Samalla Eurooppa voi uusia perusteellisesti tuotantokoneistonsa ja sillä tavoin käynnistää koko teollisen apparatuurin uusimisen koko maailmassa.

Molemmat edellä mainitut prosessit eivät ole pelkästään mahdollisia. Ne ovat ehdottoman välttämättömiä, jotta lapsenlapsemmekin saisivat elää siedettävässä maailmassa. Ne ovat myös kiistattomia edellytyksiä sille, että hallituksen ensimmäinenkin tavoite kestävästä kehityksestä voisi toteutua.

On kuitenkin tunnustettava, että kummankin ajatuksen toteutuminen edellyttää nykypolvelta jättämisiä uhrauksia. On tehtävä kymmenien miljoonien henkilövuosien työ, jotta nuo uudistukset saataisiin aikaan, ilman että nykypolvi suoranaisesti hyötyy tuosta työstä mitään. Tuon työn hedelmät lankeavat vasta tulevien sukupolvien nautittavaksi. Silti ei pidä epäröidä tuohon uhraukseen ryhtymisessä. Resurssit löytyvät Euroopan työttömien armeijasta.

Suomi ei yksin voi muuttaa maailmaa, ainoastaan myötävaikuttaa muutokseen. Tästä riippumatta maailman ja Euroopan muutokset ovat välttämättömiä Suomenkin selviytymiselle. Ellei ratkaisevaa suunnanmuutosta synny tämän vuosisakymmenen aikana, ei Suomella ole mitään mahdollisuuksia selvitä tulossa olevan tuhon syövereistä. Jos taas toivottava muutos syntyy, on Suomessa useita vaihtoehtoja osallistua siihen. Näihin hallituksen tavoiteluettelo viittaa monessa kohdassa.

Ainoa johdonmukainen päätelmä on siis seuraava: Toivottava muutos pitää nähdä ennusteenä, ja Suomen on varauduttava siihen mahdollisimman hyvin. Suomalaisen tuotannon kehittä-

misessä todellakin ympäristölliset laatuvaatimukset, tietovaltainen tuotanto, ympäristöteknologia, koulutuksen korkea ammattikohtainen rakenne, menestys maailmanlaajuisen infrastruktuurin kehittäjänä ovat kaikki niitä piirteitä, joilla oikeaan muutokseen varaudutaan. Nämä on mainittu selonteon luvussa 9. Luetteloon voisi lisätä esimerkiksi energiansäästötekniikan, aurinkopohjaisen energian kehittämisen, kierrätystekniikan yleensä ja puun korkeaan jalostusasteeseen pohjautuvan tuotannon.

Nopeina ja ajankohtaisina toimina tulisi nähdä kotimaisen energian käyttö, materiaalin kierrätys perusmuodossaan ja koko rakennetun ympäristömme saneeraus- ja huoltotoimet. Vastattavaksi jää kysymys, mitkä ovat tulevien vuosien lainsäädännölliset toimet tuon kehityksen aloittamiseksi, miten esimerkiksi verotuksen painopistettä pitää muuttaa.

Hallitus kaavailee luvussa 9 myös toimia edellisen tuotannon tukemiseksi. Näitä ovat avautuminen kansainväliseen yhteistyöhön ja kestävä kehityksen mukainen kasvu laajemmassa mittakaavassa. Pienemmässä mittakaavassa näitä ovat työn painotus, lapsiystävällisyys, joustava julkinen sektori, omatoimisuuden ja yritteliäisyyden korostaminen, yhteiset tavoitteet työelämässä sekä vastuu peruspalveluista. Kaikki ovat hyviä tavoitteita, mutta jälleen vastattavaksi jää, mitkä ovat lainsäädännölliset toimet niiden toteutumiseksi, miten hallitus aikoo kannustaa ihmisiä työhön ja omatoimisuuteen, miten julkinen sektori muutetaan joustavammaksi.

Lopuksi hallitus esittää eräitä hallinnollisia keinoja tulevaisuuden uhkien torjumiseksi. Nämäkin ovat periaatteellisella tasolla oikeaan osuneita. On kuitenkin selvyiden vuoksi kysyttävä: Aikooko hallitus tulevien budjettien yhteydessä esitellä myös ympäristötaseen? Aikooko hallitus kehittää uuden hyvinvoinnin mittarin bkt:n tilalle? Aikooko hallitus jatkaa tulevaisuuden mahdollisuuksien ja valintojen kartoitusta? Kaikki nämä ovat suoranaisia seurauksia hallituksen yleisemmistä tavoitteista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteko on hyvä alku mutta vain alku. Nyt aloitettua työtä on jatkettava ei ainoastaan perustettavassa valio-kunnassa vaan myös hallituksen piirissä. On välttämätöntä, että tulevat hallitukset voivat vastakin esitellä eduskunnalle visionsa pitkän tähtäyksen tulevaisuudesta. Selonteon merkittävin puute on sen arkuus konkreettisten johtopäätösten teossa. Ne 20 kohtaa, jotka edellä esitettiin hallituksen tavoitteina, ovat hyviä, ja niiden puolesta

kannattaa taistella, mutta ne eivät toteudu itses-
tään. Ne edellyttävät, kuten edellä olen todennut,
huomattavia uhrauksia.

Vaikka hallitus ei selonteossaan näitä uhrauk-
sia ole maininnutkaan, on pääministerin, joka ei
näytä olevan paikalla, syytä vastatessaan ryhmä-
puheenvuoroihin, mitä hän mahdollisesti ei tee-
kään, ottaa niihin kantaa. Jos pääministeri yhtyy,
mikäli yhtyy, noiden uhrausten välttämättömyy-
teen, on populismista päästy pitkälle. Se edellyt-
tää silloin hallitukselta paljon ja pikaisia konk-
reettisia toimia. Jos pääministeri taas ei näe, mi-
käli ei näe, uhrausten mahdollisuutta, ovat kau-
niit tavoitteet vain mielikuvien luontia ja lukijan
pinnallista miellyttämistä.

Arvoisa puhemies! Sellaista mahdollisuutta ei
ole, että tavoitteiden ja niistä seuraavien johto-
päästösten ja toimien kytkeä unohdettaisiin.
Nyt on paneuduttava siihen, mitä pitää tehdä heti
ja nopeasti, mitkä ovat pitkän ja vaikean tien
ensimmäiset askeleet.

Edustajat Turunen ja Kauppinen merkitään
läsnä oleviksi.

Ed. S e i v ä s t ö : Arvoisa puhemies! Hallitus
kuvaava selontekoaan keskustelun avaajaksi kan-
samme tilasta ja tulevaisuudesta. Niin selonteos-
sa kuin sen liitteissäkin on runsaasti nykytilan-
netta ja todennäköistä tulevaa kehitystä kuvaile-
vaa aineistoa. Sitä laadittaessa on pitkälti käytet-
ty tulevaisuudentutkimuksen tutkimusmetodeja
ja tavoitteenasetteluja.

Tulevaisuudentutkimuksella halutaan tähdä-
tää tulevaisuuden muokkaamiseen, ei niinkään
ensisijaisesti ennustamiseen. Kuitenkin esimer-
kiksi monien teknologian ja talouden kehitystä
ennustaneiden tutkimusten on todettu pahasti
pettäneen. Tulevaisuus on aina ihmisjärjelle
mahdoton ulottumattomuus, vaikka joidenkin
suuntaviivojen avulla sitä pystytäänkin arvioi-
maan. Mielenkiintoista on se, mihin me ajatuk-
semme kohdistamme puhuissamme tulevaisuu-
desta. Selonteossa on lähdetty pitkän aikavälin,
30 vuoden tavoitteesta. Kun sairaalla vanhuk-
sella ajatus tulevaisuudesta kohdistuu tuleviin
päiviin, on pienen lapsen tulevaisuus elämän pi-
tuinen matka, jopa ensi vuosisadan puolivälin
yli.

Tässä keskustelussa on tarkoitus kartoittaa
nykytilannetta ja etsiä avaimia tämän hetken on-
gelmien ratkaisemiseksi ja hyvän tulevaisuuden

rakentamiseksi. Tätä etsimispyrkimystä kuvan-
nee se, että pääministeri on asettanut filosofityö-
ryhmän pohtimaan kansakunnan tilaa. Sen si-
jaan tämänkin kokoonpanon valinnassa on si-
vuutettu hengellisen elämän ja Elämän kirjan
syvä asiantuntemus. Raamatusta löytyy aineksia
aikamme arviointiin ja tulevaisuuden suuret
suuntaviivat.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä pahoitte-
lee, ettei selonteossa muutenkaan huomioida
kansalaisten uskonnollisia näkemyksiä ja arvo-
päämääriä. Kuitenkin ne ovat merkittäviä ja sy-
välle elämän todellisuuteen pureutuvia sekä pe-
rustavaa laatua laajalle osalle kansalaisistamme.
Arvot ja arvostukset vaikuttavat kaikkiin ratkai-
suihimme. Siksi niiden luonne ei ole lainkaan
toissijainen kysymys vaan ensiarvoisen tärkeä.

Yhteiskunnallisista ongelmistamme työttö-
myys on tätä nykyä varmasti pahin. Nuoriso- ja
pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut pelottaviin
lukemiin. Ratkaisua odottaa nyt työn ja vapaa-
ajan oikeudenmukainen jako. Se liittyy myös
palkkasumman uudelleenjakoon. Työttömyyden
hoitamiseen menevät miljardit tulee ottaa uuteen
tarkasteluun.

Vaikka ihmisarvo ei saakaan perustua suori-
tuksiin, mielekäs työ, osa-aikatyökin, antaa elä-
mälle pohjaa ja auttaa henkisen tasapainon säi-
lyttämisessä. Ratkaisut edellyttävät ennakkoluu-
lottomuutta niin poliittisilta päättäjiltä kuin työ-
markkinajärjestöiltäkin.

Vahvuutemme talouselämässä perustuu puu-
hun ja metalliin mutta entistä suuremmassa mää-
rin myös korkeaan teknologiaan. Näiden menes-
tys vaikuttaa muiden osa-alueiden liikkumati-
laan. Tarvitaankin sopeutumiskykyä ja jopa sel-
laisia kokeiluja, joita muualla ei ole tehty. Myös
eri hallinnonalojen on kyettävä nykyistä jousta-
vampaan yhteistyöhön, ja ratkaisujen kokonais-
taloudellinen merkitys on kyettävä kertomaan
selkokielellä.

Koneiden ja tuotantomenetelmien rinnalla tu-
lee ihmisestä, työntekijästä, hänen tietotaidos-
taan ja hyvinvoinnistaan entistä tärkeämpi
menestymisen avaintekijä. Kun vielä viime vuosi-
kymmenillä luotettiin enemmän koneisiin ja atk-
järjestelmiin kuin inhimillisiin, erehtyviin työntekijöihin, tulevaisuudessa panostetaan entistä
enemmän juuri ihmisen osaamiseen. Tämä aset-
taa erityisesti koulutukselle ja tutkimukselle suu-
ret vaatimukset. Tarvitsemme tulevaisuudessa
myös kotimaista ja mahdollisimman puhdasta
elintarviketuotantoa sekä arvokkaiden makean
veden lähteittemme suojelua.

Menestyäkseen elinkeinoelämämme tarvitsee tulevaisuudenuskoa ja länsimarkkinoiden lisäksi huomiota myös lähialueittemme hitaasti mutta kuitenkin elpyvälle taloudelle. Luonnonvaroitetaan rikas Venäjä on tulevaisuuden markkina-alue ja uudelleen tärkeä kauppakumppani. Unohtaa ei sovi myöskään laajoja Kaukoidän markkinoita. Kaupan ja yhteistyön lisääminen näille alueille edellyttää hyviä kulkuyhteyksiä ja mahdollisimman laajaa näiden alueiden yhteiskunnallista ja elinkeinoelämän tuntemusta.

Turvallisuuspoliittisesti meidän on tulevaisuudessaakin huomioitava geopoliittinen asemamme. Kylmän sodan aikana Suomi tasapainoili taitavasti niin sanotulla Paasikiven — Kekkosen linjalla. Tuolta ajalta peräisin olevista sotilasliitosta Nato on edelleen hengissä. Se etsii uutta roolia. Aktiivinen rauhaa, demokratiaa ja sovintoa korostava ulkopoliittikka yhdessä uskottavan puolustuksen kanssa ovat tulevaisuudenkin ulko- ja turvallisuuspolitiikan avaimia. Yhteistyötä tarvitaan mm. Itämeren alueen puitteissa, jotta saastumisongelmat, huumekysymykset ja vastaavat voidaan yhdessä torjua.

Suomi ja Eurooppa ovat vain osa maailmasta, väestömäärää ajatellen jopa varsin pieni osa siitä. Lähialueittemme tukemisen lisäksi tarvitsevat kehitysmaat tukeamme. Erityisesti on pyrittävä auttamaan niitä maansa opetuksen ja koulutuksen, terveydenhuollon ja perhesuunnittelun, ympäristöongelmien sekä valtaisten velkaongelmien hoitamisessa.

Globaali yhteistyö voi lisätä merkittävästi turvallisuuttamme ja edesauttaa ympäristönsuojelua. YK:n ja Etykin tuleekin panostaa nykyistä enemmän kriisien ennaltaehkäisyyn ja humanitaariseen apuun. Kehitysmaiden demokraattisen kehityksen tukeminen vie aikaa mutta johtaa pitkällä tähtäimellä parempaan tulokseen kuin ensi sijassa aseiden varaan rakentuva rauhaanpakotaminen.

Väestönkasvun hillitseminen on yksi keskeisiä tehtäviä. Siitä riippuvat osaltaan ravinnon riittävyys ja luonnon tasapainon säilyminen. Heikoimmassa asemassa olevien maiden auttaminen kehittämään olojaan on välttämätöntä myös hallitsemattomien muuttoliikkeiden hillitsemiseksi. On paljon parempi auttaa paikan päällä kuin ajaa ihmiset juuriltaan.

Muuttoliike Eurooppaan ja Suomeen on vaikea kysymys. Muun muassa EY-maissa on tiukennettu maahantulomääräyksiä. Myös meillä on rajat pyritty pitämään mahdollisimman hyvin kiinni. Toisaalta oma väestörakenteemme on

epäedullinen. Suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle parinkymmenen vuoden päästä jää työikäisiä liian vähän. Ennen pitkää alkaa koko väkilukumme laskea.

Aivan toisenlaisista kulttuureista tulevien kohdalla saattaa ilmetä myös suuria sopeutumisvaikeuksia puolin ja toisin. Vahvasti monikulttuurisen yhteiskunnan syntyminen on eräissä maissa, kuten Saksassa ja myös Ruotsissa synnyttänyt vakaviakin ristiriitaisuuksia. Ensisijaisesti meidän tulee edelleen antaa paluumuutto-oikeus niille Venäjältä tuleville, joilla on samanlainen kieli- ja kulttuuriperintö kuin meillä.

Suomi on alueellisesti laaja ja harvaan asuttu maa sekä syrjässä maailman valtavyilyltä. Toimivien liikenneyhteyksien ylläpito on vaativa ja kallis tehtävä, joka kuitenkin on ensiarvoisen tärkeä tekijä menestymisellemme.

Hyvä valttikortti on pitkälle kehittynyt viestintäteknologiamme, joka lievittää pitkien etäisyyksien ja syrjäisen sijainnin ongelmia. On edelleen pyrittävä kehittämään viestintäjärjestelmiämme. Tällä saralla meillä on onneksi omaa teollisuutta, joka pystyy kilpailemaan erinomaisesti myös kansainvälisillä markkinoilla.

Selonteossa ei lainkaan mainittu geeniteknologiaa, jonka eteenpäinmeno on merkinnyt aivan uutta ja ennalta arvaamatonta tilannetta, kun ihminen pystyy muuttamaan koko eliömaailman, kasvien, eläinten ja ihmisen geneettistä perintöä. Geeniteknologian kehittyminen voi mullistaa asioita niin hyvässä kuin pahassakin. Sitä voidaan käyttää mm. vaikeiden sairauksien voittamiseen mutta myös eettisesti kestämättömällä tavalla eli ihmisen perimän jalostamiseen ja valikoimiseen. Kauhukuvana on tulevaisuus, jossa vanhemmat saavat tilata haluamansa ominaisuudet omaavan lapsen tai tuhota ei-toivottuja ominaisuuksia saaneen sikiön.

Geeniteknologian kehittyminen on ollut nopeaa, eikä aiheesta ole käyty yleisellä tasolla paljoakaan keskustelua. Geeniteknologiaan liittyvää lainsäädäntöä on valmisteilla eri ministeriöissä. Varmaa on, että esitykset tulevat valmistuessaan sisältämään monia tärkeitä eettisiä kysymyksenasetteluja. Kristillinen liitto haluaa alleviivata, että luotaessa rajoja tieteen eteenpäinmenolle on ehdottomana periaatteena oltava ihmisen kunnioittaminen ainutlaatuisena ja arvokkaana Jumalan luomistyönä.

Geeniteknologian rinnalle on nousemassa toinen suuri uhkatekijä, keino tuhota elämää, eutanasia. Pelottavana esimerkkinä tästä on Hollanti, jossa lääkäri voi aktiivisesti surmata potilaan tä-

män sitä pyytäessä. On ilmeistä, että eutanasialla, taloudellisilla seikoilla ja väestörakenteen muuttamisella sekä pohdinnalla elämän "laadusta ja hyödyllisyydestä" on merkittäviä yhteyksiä. Ryhmämme haluaa painottaa, että myös keskustelussa eutanasiasta on oltava selkeänä periaatteenä ihmisen elämän kunnioittaminen ja pitäytyminen sen lopettamisesta.

Arvoisa puhemies! On miellyttävää lukea kuvauksia tasapainoisesta ja onnellisesta elämästä ihmisten ja kansojen välillä. Näin siksi, että monesti uutiset kuvaavat toisenlaista todellisuutta. Ihmisen historian alussa tilanne oli hyvä, samoin on odotettavissa kerran paluu takaisin tähän ehyeen ja tasapainoiseen tilaan ihmisten kesken ja ennen kaikkea suhteessa elämän antajaan — Luojaamme! Miten sitten selän kääntö elävälle Jumalalle on vaikuttanut elämäämme ja vapautteemme?

Jokainen meistä tarvitsee perustan ja ohjeita, jotka antavat elämällemme suuntaviivat. Vuosikymmenten ja -satojen aikana on sellaista perustaa haettu. Pohjoismaissa on keskiajalta lähtien ollut kristinuskon arvoperusta. Yhteiskuntamme ovatkin pitkälle demokraattisia ja taloudellisesti sekatalousjärjestelmää soveltavia. Tämä on hyvä perusta nykyisistä vaikeuksista huolimatta.

Uutta perustaa haettiin 1900-luvun alkupuolella ja siitä eteenpäin mm. kommunismista. Pyrittiin luomaan neuvostoihminen, monesti sängen väkivaltaisina menetelmin. Kuitenkin haave tasavertaisesta veljeyden yhteiskunnasta jäi auttamattomasti toteutumatta.

1930-luvulla natsismi pyrki muokkaamaan puhtaan arjalaisen rodun, mikä johti suursotaan ja toisinajattelijoiden sulkemiseen keskitysleireihin.

1960-luvulla astui kuvaan ihanne vapaasta kasvatuksesta. Vapauden kaapuun pukeutui itse asiassa välinpitämättömyys. Rakkaus sen sijaan asettaa turvalliset rajat kasvavalle ihmiselle ja antaa samalla tilaa elämälle. Liian ankaran kurin ja vapaan kasvatuksen lunnaat ovat kalliita niin yksilölle kuin yhteiskunnallekin.

Materialismista haettiin avainta 1980-luvulla. Nyt maksamme ulkomailta tuodun velkarahan, pikaisen rikastumisen ja itsekkyyden asenteen lunnaita. Tätä laskua riittää vielä pitkälle tuleviin vuosiin. Suurin osa kansastamme ei osallistunut tähän rahan kaikkivaltaan uskovaan elämäntyyliin, mutta seurauksista joutuu silti jokainen oman osansa kantamaan. Niin sanotut markkinavoimat eivät tunne moraalista vastuuta lähimmäisistä.

1990-luvulla apua on haettu huumeista ja alkoholista, joihin monen elämä on uponnut vakavien seurauksin. Elämänsisältöä on samoin haettu vapaasta seksistä, josta eräänä ilmentymänä ovat hallinnasta ryöstäytyneet seksipuhelinilmoitukset ja muu seksibisnes. Nainen esineellistetään häikäilemättömästi. Myönteiseen sukupuolisuuteen ja rakkauteen liittyvä kauneus ja herkkyyys tuhotaan. Vapauden nimissä on monesti päädytty lyömään lyttyyn perinteisiä arvoja. Avioliitto-perheen korvaa yhä useammin avosuhde tai ns. uusperhe.

Vastauksia tulevaisuuden pelkoon etsitään näinä aikoina uususkonnoista, jotka viehättävät näennäisvapauden korostuksessaan tai tiukassa yhteisöllisyydessään. Jotkut etsivät voimaa ja elämänsisältöä myös okkultismista tai jopa satanismista, mistä on olemassa hälyttäviä seurauksia myös omassa maassamme.

Kristillisen uskon pohjavirtana on elämän suojeleminen, elämän eheyden pelastaminen. Saatananpalvonnan perusolemuksena on ennemmin tuhoaminen, väkivalta ja rikkominen. Eheytyäkseen ihminen ja ihmiskunta tarvitsee sovitusta ja armahdusta. Emme voi muuttua jumalaksi. Jumala sen sijaan tuli Jeesuksessa keskellemme.

Uskoa luodaan myös ns. euroihmiseen. Ruotsissa on jopa pääministeri suositellut parlamenttipuolueille, että ne yhtenä päivänä viikossa keskittyisivät kehumään EY:tä, pian EU:ta. Mennäänkö Suomessakin tällaiseen yhden taloudellispoliittisen totuuden tiedotuskulttuuriin? Esi-merkit historiasta pelottavat.

Uskoa kaikkivaltiaaseen Jumalaan, toimintaa lähimmäisvastuun pohjalta ja luomakunnan varjelemista on liian usein aliarvostettu. Kristillinen usko on ollut alusta alkaen kansainvälinen. Se on avannut ovensa kaikille kansoille ja ihmisryhmille tulla rakastavan Vapahtajan osallisuuteen.

Vaikka kansainvälisyys on myönteinen ja välttämätön asia, ei oikeaa ja rakentavaa kansainvälisyyttä voi olla ilman tervettä isänmaallisuutta ja kansallista itsetuntoa. Siksi onkin valitettavaa, että isänmaallisuus on vaihtunut monella ylikorostuneeseen kansainvälisyyteen. Etsinnässä on pitkälti loitonnut kristillisen-isänmaallisista arvoista, mutta ovatko suomalaiset nyt vapaita ja elämäntarkoituksensa löytäneitä?

Näistä erilaisista vapaudenetsintäkeinoista ei ole ollut todellista apua, vaan joudumme myöntämään, että olemme monessa erehtyneet. Monet asiat orjuuttavat meitä: työttömyys, työkin, velat, päihteet, voittuneet ihmissuhteet, vain muutamia esimerkkejä mainitakseni. Eikä orja voi

olla vapaa ennen kuin hänet on vapautettu. Tun-
tuu vaikealta ymmärtää, miten on mahdollista,
että näinkin viisas ja tietäväinen olento kuin ny-
kyajan ihminen ei pysty useinkaan hallitsemaan
elämänsä niin, että voisi olla siihen tyytyväinen.
Raamatusta löytyy varsin järkeenkäypä viisaus
tästäkin asiasta: "Kaikki on luvallista, mutta
kaikki ei rakenna ja alkää antako minkään it-
seänne vallita."

Ihminen on kokonaisuus. Emme voi erottaa
henkisiä ja hengellisiä arvoja muista elämän-
alueista. Halusimmepa tai emme, arvot tai niiden
puuttuminen vaikuttavat yksilön ja yhteiskun-
nan koko elämään ja hyvinvointiin. Arvoihin
kuuluu myös yleinen elämäkokemuksen arvo,
jonka arvostuksen olemme jättäneet tätä nuo-
ruutta ihannoivana aikana monesti liialti taka-
alalle. Elämäkokemuksen kunnioittamisen
problematiikkaa heijastaa mielestäni neljäs kä-
sky laajasti tulkittuna. Isän ja äidin kunnioittami-
nen ei rajoitu biologisiin vanhempiin, vaan näen
sen tarkoittavan vanhempaa sukupolvea kaiken
kaikkiaan. Tähän kunnioittamiskäskyyn sisältyy
myös lupaus, että menestyisit.

Iso kirja kuvaa myös maata, jota nuorukaiset
hallitsevat. Ketkä valmistelevat meidän tärkeim-
mät ja laajimmat lainsäädäntöuudistuksemme?
Onko joukossa runsaasti heitä, joille ei ole ehtinyt
tulla riittävää elämäkokemusta miltään alalta
vaan jotka ovat menneet lähes koulunpenkiltä
lainvalmistelijan pöydän ääreen? Eräs suurimpia
lainsäädännön ongelmia on viime aikoina ollut
sen valmistelun heikkous. Löytyisiköhän korjaus
osin siitä, että lainvalmistelussa olisi nykyistä
enemmän tietoa käytännön elämästä?

Entä sitten valtionyhtiöidemme johtajat, joilta
edellytettäisiin nyt huippujohtajan koulutuksellisia
valmiuksia johtamiskokemuksen ohella? Riit-
tääkö pätevyys vastaamaan aikamme haastei-
siin? Nyt vaaditaan yritysäläältä rautaista tie-
toa, taitoa ja kokemusta, jotta tulevaisuusselon-
teon sisältämiin haasteisiin vastaamista voidaan
edes ajatella. Tarvitaan myös koko poliittisen
kulttuurin muutos, mikäli mielimme pystyä vas-
taamaan haasteisiin niin, että kansalliset vahvuus-
temme maksimoidaan ja heikkoutemme mini-
moidaan, kuten selonteko aivan oikein edellyt-
tää.

Selonteko on varsin kattava ja seikkaperäinen
kuvaus kansallisesta ja kansainvälisestä tilantees-
ta, mutta siitä puuttuvat avaimet, joilla voitaisiin
avata ovet kestävän kehityksen hyvinvointiyhteis-
kunnan tulevaisuuteen. Yleisesti peräänkuu-
lutetaan moraalialia päättäjiltä ja johtajilta. Aivan

oikein yhteiskunnan tärkeillä paikoilla olevilta
vaaditaan suorasekäisytyä ja eettistä osaamista.
Kuitenkin yhteiskuntamme kehityksen ja tule-
vaisuuden kannalta erittäin tärkeä on myös jo-
kaisen kansalaisen yksityiselämässään tekemien
ratkaisujen moraalisuus. Lain rikkominen, vaika-
kapa nykyisin kovin yleistyneen pimeän työn
muodossa, murentaa vaarallisella tavalla yhteis-
kuntaamme ja sen hyvinvointia. Tarvitaan kaik-
kien kansalaisten uudistumista.

Maamme tämänhetkinen niin taloudellisesti
kuin henkisestikin vaikea tilanne onkin luonut
yhteiskunnallemme ja sen jäsenille erityisen val-
lintatilanteen. Meidän on päätettävä, mitä tietä
lähdemme niin yksilöinä kuin kansankuntanakin
tästä eteenpäin kulkemaan, kun luottamus niihin
asioihin, joihin olemme elämämme rakentaneet,
on vakavasti horjunut.

Myönteisenä mahdollisuutena on nöyrä vir-
heiden tunnustaminen ja niistä luopuminen sekä
luottamus Luojaan vaikeuksien keskelläkin.
Kielteisenä mahdollisuutena on katkeroituminen
ja epätoivoisuus, joka vain pahentaa ongelmia ja
korvikeratkaisujen etsimistä. Valittavana on
henkisen ja hengellisen uudistumisen mahdolli-
suus, välittämisen, tasa-arvoisuuden ja rohkean
yrittämisen tie tai yhteiskunnallisen moraalitto-
muuden, epäoikeudenmukaisuuden ja ristiriito-
jen lisääntyminen.

Arvoisa puhemies! Israelin kansalle asetettiin
kerran valittavaksi siunauksen ja kirouksen tie.
Jumalan pyhyden tunnustaminen, ihmisen ra-
jallisuus ja keskinäinen solidaarisuus tarjottiin
myönteisen tien eväiksi. Tätä nöyrytystä maamme
ja sen johtajat kaipaavat. Elämän perusarvot
on otettava vakavasti, jotta heikompiosaisilla lä-
himmaisillämme olisi ihmisarvoinen tulevaisuus.

Edustajat Renlund ja Mäki-Hakola merkitään
läsnä oleviksi.

Ed. J u r v a : Arvoisa puhemies! Ihmiset ovat
pyrkineet kautta aikojen ennustamaan tulevai-
suutta useilla eri tavoilla. Alkukantaisemmissa
yhteiskunnissa tämä on tapahtunut ja tapahtuu
edelleenkin ennustajien ja tietäjien avulla, jotka
pyrkivät näkemään tulevaisuuteen joko luonnon
ennusmerkeistä, henkien antamista viesteistä,
erilaisilla itse kehittämillään konsteilla kuten
kahvinporosta ennustamisella jne. Tätä ennusta-
mistapaa käytetään edelleenkin niin kutsutuissa
henkilökohtaisissa ennustuksissa, joita palveluja

on saatavana mm. erilaisissa markkinatapahtumissa.

Kun ennustaminen on haluttu ulottaa laajemmalle eli ennakoida kokonaisten kansakuntien tai jopa koko maapallon tulevaisuutta, on jouduttu kehittämään systemaattisempia ja tieteellisiä menetelmiä. Tulevaisuutta pyritään valtiotalsalla ja maanosan- ja maailmanlaajuisesti ennustamaan seuraamalla jo toteutunutta kehitystä niin taloudessa, politiikassa kuin tekniikassakin. Tämän avulla pyritään sitten luomaan malleja, joiden oletuksien yhteisvaikutus toisi mukanaan tietynlaisen kehityksen. Eri tutkimuslaitokset ja yliopistot kilpailevat keskenään siitä, mikä pysyy kulloinkin luomaan todellisimman ja paikkansapitävimmän tulevaisuusmallin. Suuret superietokoneet tuovat tietysti mukanaan rajattoman erilaisten kehitykseen vaikuttavien osatekijöiden huomioon ottamisen ennusteissa.

Onko tulevaisuuden ennustamisessa sitten päästy viime vuosikymmeninä harjoitetun tieteellisen tutkimuksen ja ennustamisen avulla aikaisempaa poppamiesennustamista parempiin ja paikkansapitävämpiin lopputuloksiin? Tätä soipiinkin kysyä.

Hallituksen selonteon alkusivuilla todetaan jo varsin selkeästi, että tulevaisuuden ennustaminen ei ole kovinkaan kiitollinen tehtävä. Tiedemiesien toimesta on myönnetty, että kehityksen suuntaa ei aina ole kyetty ennustamaan. Pahiten nämä ennusteet ovat viime vuosina menneet pieleen talousennusteiden osalta. Tällaisten virheellisten tulevaisuudenkuvien takia ovat niin yritysten kuin yksityisten henkilöidenkin aikaan varsin realistisilta tuntuneet suunnitelmat osoittautuneet täysin paikkansapitämättömiksi. Käytännön esimerkkejä tästä ei tarvitse etsiä kaukaa.

Suomessa vapautettiin rahamarkkinat muutama vuosi sitten ja ennustettiin sen avulla voitavan säilyttää vallinnut korkeasuhdanne ja jatkaa Pohjolan Japanina elämistä. Aluksi tältä näyttikin, ja sen takia niin yritykset, kunnat, valtiovalta kuin yksityiset henkilötkin ryhtyivät kuluttamaan kuin viimeistä päivää. Kaikki edellä mainitsemiin ryhmät velkaantuivat ennennäkemättömällä vauhdilla ja määrällä niin kotimaahan kuin ulkomaillekin, mutta sitä ei pidetty vaarallisenä kehityksenä, sillä ruokkihan se kansantalouden huimaa kasvuvauhtia.

Ennusteet eivät kuitenkaan pitäneet paikkaansa vaan Suomen taloudellinen kupla puhkesi melko yhtäkkiesti. Huomasimme elävämme syvässä taloudellisessa lamassa kansantuotteen miinusmerkkisinä kehityksineen. Voimme vain

ihmetellä, että eihän tässä näin pitänyt käydä. Missään ennusteissa ei näin luvattu eikä edes osattu kuvitella. Pankkien piti olla miljardivoitoinen huippuvarmoja ja kaikkea hyvää piti riittää jokaiselle yllin kyllin. Pahimmin epäonnistuneita ennustajaeukkoja olivat valtiovarainministeriön kansantalousosasto ja sen ylin johto sekä arvostetut kotimaiset taloudelliset tutkimuslaitokset. Voi vain ihmetellä, kuinka sama ylin johto saa edelleenkin istua paikallaan ja huippupalkoiltaan ministeriössä, kun työn jälki on koetun kaltaista. Mielestämme näin vakavasta työvirheestä tulisi ilman muuta seurata henkilövaihdoksia johtajatasolla. Niin on laita ainakin liike-elämässä epäonnistuneiden johtajien osalta.

Nyt jälkikäteen voidaan tapahtunutta Suomen taloudellista romahdusta pitää täysin luonnollisena, vaikka sitä ei vielä viisi vuotta sitten juuri povailtu. Mitä virkaa tämän kaltaisella ennustamisella sitten on, mikäli ennusteet ovat jatkuvasti edellä mainitun kaltaisia? Mikäli päätöksentekijöiden päätösten pohjaksi laaditut laskelmat ja ennusteet myös jatkossa ovat yhtä paikkansapitämättömiä, ei eduskunta eikä talouselämä voi perustaa päätöksiään niiden varaan. Joudutaanko tulevaisuudessa päätökset tekemään entistä enemmän nk. mutu-tuntumalta? Noudattaako kansantalouksien ja maailmantalouden kehitys ylipäättään mitään lainalaisuutta keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä? Mitkä ovat ne kiintopisteet ja vaikuttavat tekijät, joihin tukeutuen maatamme ja sen tulevaisuutta suunnitellaan?

Tässä onkin monia hyviä kysymyksiä pohdittavaksi, kun hallituksen tulevaisuuspoliittista selontekoa ryhdytään eduskunnassa tarkemmin käsittelemään. Ei voitane lähteä siitä ajatuksesta, että tulevaisuudessa yritysten, valtion ja kuntien taloudelliset päätökset tehdään pelkästään koetilupohjalta periaatteella "katsotaan kuinka äijän käy". Täytyy olla jonkin kaltainen systemaattinen järjestelmä -pohjatieto, jolla voidaan kohtuullisella luotettavuudella ennustaa tehtävien yksittäisten päätösten vaikutus ja kaikkien päätösten yhteisvaikutuksena tuleva kokonaiskehitys.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä en voi olla kovin sanoin arvostelematta tilannetta, jossa eduskunta ja kansanedustajat tämänkin selonteon lähete keskustelun yhteydessä ovat. Kuten selonteon alkupuheenvuorossa todetaan, on valtioneuvoston kanslia järjestänyt syksystä 1992 lähtien 12 keskustelutilaisuutta, joihin on osallistunut yli 150 ulkomaista ja kotimaista asiantuntijaa

taloudesta, politiikasta, hallinnosta ja tutkimuksesta. Tämän lisäksi on tehty useita erilaisia laajoja selvityksiä, joita tätä selontekoa laadittaessa on käytetty hyväksi. Käsittelyssämme nyt oleva hallituksen selonteko on siis useiden kymmenien professorien, tohtorien, kansliapäälliköiden ja muiden korkeasti koulutettujen henkilöiden huolellisesti ja hartaasti laatima.

Nyt hallitus on sitten heittänyt selontekonsa eduskunnalle 4—5 päivää ennen selonteon lähetekeskustelua ja toteaa: Esittäkää oma vaihtoehtonne käsittelyssä olevasta asiasta! Kuinka ihmeessä eduskuntaryhmillä ja puolueilla saatikka yksittäisillä kansanedustajilla voisi olla mahdollisuus muutamassa päivässä muodostaa oma perusteltu näkemyksensä asiasta, johon professorit ja muut tietoviisaat ovat käyttäneet kuukausia, jopa vuosia? Kun eduskuntaryhmät joutuvat ottamaan tähän kuten muihinkin hallituksen selontekoihin kantaa vain muutaman päivän varoitusajalla, tulee puheista ja kommenteista väistämättä varsin pinnallisia. Tämä puolestaan saa hallituksen kuuluttamaan julkisuuteen, ettei varsinkaan oppositiolla ole tarjota rakentavaa vaihtoehtoa hallituksen esittämään ratkaisuun.

Tietysti on imartelevaa näin oppositiopuolueen edustajana se, että hallitus uskoo meidän pystyvän luomaan oman vaihtoehtomallimme muutaman päivän varoitusajalla asiasta, jota hallitus on kuukausia tai vuosia keskuudessaan asiantuntijakaartinsa avulla kehittänyt. Valitettavasti tämä ei kuitenkaan ole mahdollista. Katson, että hallituksen tyyli ja käytäntö selontekojensa, tiedonantojensa ja muiden laajojen esitystensä eduskuntaan tuonnissa on parlamentarismia halveksiva. Luulisi olevan mahdollista varsinkin nyt käsittelyssä olevan selonteon kaltaisessa kiireetömässä asiassa, että eduskuntaryhmät saisivat selonteon käsiinsä muutamaa viikkoa ennen siitä käytävää lähetekeskustelua. On ymmärrettävää, että esimerkiksi välikysymyskeskustelut joudutaan käymään lyhyelläkin varoitusajalla, mutta esimerkiksi nyt käsiteltävä vuosia valmisteltu selonteko olisi hyvin voitu ajankohtaisuuttaan menettämättä tuoda eduskuntaan kuukautta tai kahta ennen lähetekeskustelua. Sama koskee monia muita selontekoja, joita hallitus on eduskuntaan viime vuosina tuonut.

Onneksi eduskunnalla on ollut sen verran järkeä, että se on päättänyt perustaa tilapäisen tulevaisuuspoliittisen valiokunnan. Toivottavasti tälle valiokunnalle annetaan mahdollisuudet perusteellisesti ja syvällisesti pohtia, mitä hallituksen tulevaisuuspoliittisen selonteon tiimoilta on

tehtävissä ja lausuttavissa. Työstä ei saa muodostua pinnallista ja pakkopullanomaista pakertamista eikä poliittisten etupiiriiriitojen temmellyskenttää. Selonteko tulee käsitellä huolella kaikki eduskuntaryhmät tasavertaisesti huomioon ottaen. Tämä merkitsee sitä, että kaikilla eduskuntaryhmillä on oltava varsinainen edustaja perustettavassa valiokunnassa. Mikäli suurten puolueiden matemaattiset desimaalilaskelmat eivät näin edellyttäisi, tulee ne nyt unohtaa, jos maamme tulevaisuus todella niitä puolueita kiinnostaa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tulevaisuuspoliittisessa selonteossa käsitellään laajasti useita niitä osa-alueita, jotka vaikuttavat maamme tulevaan kehitykseen. Suomi on tänä päivänä merkittävässä tienhaarassa monissa eri suhteissa. Käymme neuvotteluja Euroopan yhteisön eli tulevan Euroopan unionin jäsenyydestä, keskustelme vilkkaasti Suomen tulevasta turvallisuuspoliittisesta ratkaisusta Nato-jäsenyyttä myöten, mietimme tulevien vuosikymmenien energiaratkaisua hylättyämme lisäydinvoiman rakentamisen sekä elämme joukkotyöttömyyden ja syvän laman ja pankkikriisin kourissa. Yleismaailmallisena uhkana meillä ovat lisäksi saasteet ja ylikansoittuminen, itäisen naapurimme poliittiset ja yhteiskunnalliset äärimmäisyydestä toiseen vyöryvät tapahtumat jne. Tässä valtavassa sekamelskassa meidän tulee pystyä luomaan mahdollisimman järkevä ja kestävä strategia kansakuntamme tulevia vuosikymmeniä varten niin, että suomalaiset vielä esimerkiksi vuonna 2050 olisivat vähintäänkin yhtä itsenäisiä kuin nyt, toivottavasti tämänhetkistä paremmin työllistettyjä ja toimeentulevia, lähes yhtä puhtaassa ja kauniissa luonnossa ja ympäristössä eläviä ja että maasamme vallitsisi rauhanomainen tila.

Useimpiin näihin asioihin me suomalaiset emme voi yksin vaikuttaa. Päinvastoin niin poliittiset, taloudelliset kuin turvallisuustekijämmekin muodostuvat pitkälti ulkoa päin. Hallinnollisissa kysymyksissä meillä on mahdollisuus suunnitella toimenpiteemme oma-aloitteisesti ja päättää niistä itsenäisesti. Onko sitten yleensäkin mitään merkitystä laatia yksityiskohtaisia tai laajoja suunnitelmia Suomen tulevasta kehityksestä, kun emme tässä vaiheessa tiedä edes tulevien vuosikymmenien aikana maamme asemaan ja kehitykseen vaikuttavia perusratkaisuja? Tämä onkin mielestäni peruskysymys ryhdyttäessä käsittelemään hallituksen tulevaisuuspoliittista selontekoa sitä varten perustetussa valiokunnassa. Emme voi edetä tai ainakaan laatia lopullista mietintöä ennen kuin tiedämme, mikä tulee ole-

maan Suomen lopullinen ratkaisu taloudellisessa ja poliittisessa integroitumisessa Eurooppaan ja mikä tulee olemaan tulevaisuuden turvallisuuspoliittinen mallimme. Erittäin tärkeää olisi myös tietää kohtuullisella todennäköisyydellä se, mikä tulee olemaan entisen Itä-Euroopan ja lähinnä Venäjän tuleva kehitys ja näkykö maailmantalouden lähitulevaisuudessa merkkejä nykyistä paremmasta kehityksestä.

Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä pitää erittäin arvokkaana sitä, että Suomen tulevaisuutta ryhdytään laajasti ja perusteellisesti pohtimaan. Kuten jo aikaisemmin totesin, katsonme että perustetussa valiokunnassa tulee olla kaikkien eduskuntaryhmien edustus. Vain siten on mahdollista sitoa ja ottaa mukaan koko eduskunta asian käsittelyyn täysipainoisesti. Mietinnöstä tulee pystyä laatimaan sellainen, että sillä on käytännön käyttöarvoa niin valtiontalouden tulevaisuutta suunniteltaessa, talouselämän ja siihen liittyvän päätöksenteon osalta kuin myöskin eduskunnan tulevan lainsäädännön ja merkittävien ratkaisujen taustana. Tehtävä ei ole yksinkertainen, sillä kuten jo puheeni alussa totesin, ennustajan osa ei ole helppo. Uskomme kuitenkin, että mikäli valiokunnalla on mahdollisuus ja halu käyttää parhaita asiantuntijoita selontekoa ruodittaessa, voidaan kohtuulliseen paikkansapitävyyteen päästä.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selonteon pitkän aikavälin tulevaisuudesta. Kyseessä on historiallinen asiakirja. Koskaan aikaisemmin ei eduskunta ole paneutunut pohtimaan Suomen tulevaisuutta yhtä vaalikautta pitemmälle. Yhteiskuntaa on kehitetty poliittisten suhdanteiden mukaan, ei niin, että olisi mietitty, minkälaisen tulevaisuuden haluamme lapsillemme ja lastemme lapsille rakentaa ja jättää.

Selonteko kokonaisuudessaan ei ole aivan kelvoton. Etenkin liitteet antavat pohjan linjojen perusteelliselle pohdinnalle. Ne antavat rakennuspuut, joiden perusteella voidaan rakentaa uusi ja parempi yhteiskunta. Selonteko kertoo jo tehdyistä tulevaisuuden valinnoista, lähialueiden, oman maanosamme ja maailman muuttumisesta ja ongelmista, jotka väistämättä vaikuttavat tulevaisuutemme ja rajoittavat ja ohjaavat valintojamme.

Kun hallitus on tehnyt pohjatyön, eduskunnan tehtäväksi jää muotoilla ne linjaukset, joiden mukaan Suomen tulevaisuutta kehitetään. Onko tämä ylipäänsä mahdollista? Voiko eduskunta

päästä jonkinlaiseen konsensukseen eli tulevaisuusvaliokunta yhteiseen mietintöön selonteon pohjalta? Tulevaisuuden rakentamisessa on kysymys arvoista, ihanteista ja ideologioista ja niiden pohjalta tehtävistä ratkaisuista. Sosialisteille valinnat ovat erilaiset kuin liberaaleille.

Minä toivon, että Suomi rakentaa tulevaisuutensa yksilöiden vapaudelle, ihmisten oikeuksille, ei ryhmien eduille, ei kollektiivien ja valtion varaan. Toisille aatesuunnille ryhmien ja valtion edut ovat yksilöä tärkeämmät. Nämä erot ovat niin huomattavat, että ne pakostakin vaikuttavat tulevien ratkaisujen valintaan. Käsittäakseni valiokunta ei voi rakentaa Suomelle yhtä ainoaa yhtenäistä ja kokonaisvaltaista tulevaisuuden mallia vaan ainoastaan linjata eri suuntia ja pohdita, mitä itse kunkin tien valitseminen tulevaisuudessa edellyttäisi. Tämä on erittäin haastava tehtävä ja edellyttää, että valiokunta ottaa työnsä tosissaan.

Selonteossa on myös paljon puutteita, jotka eduskunta joutuu tarkentamaan. Siinä ei puututa lainkaan järjestelmien vaikutukseen tulevaisuutta ennakoitaessa. Ei ole pohdittu sitä, jähmettävätkö meidän rakkaat järjestelmämme ja raskas lainsäädäntö yhteiskunnan ja jos niin tekevät, miten niitä tulisi muuttaa. Juuri ollenkaan ei ole pohdittu sitä, pitäisikö päätösvaltaa hajauttaa vai säilyttää keskitetyt ja keskusjohtoiset valta- ja valvontajärjestelmät. Ei ole puututtu suomalaisen kansanvallan, demokratian, oleellisimpaan ongelmaan, korporatismiin. Haluammeko jatkaa linjalla, jossa parlamentaarisen demokratian valta on jossain muualla vai siirrymmekö yhteiskunnalliseen työnjakoon, jossa poliitikot päättävät vain niistä asioista, jotka heille kuuluvat, työmarkkinajärjestöt niistä, jotka niille kuuluvat ja talouselämä pitää huolen yrityksistään ja omista asioistaan?

Arvoisa puhemies! En aio puheessani puuttua kaikkiin tulevaisuuden uhkiin, jotka sinänsä on kohtuullisen hyvin selonteossa, kun sitä tarkastellaan liitteineen, selvitetty. Suomen tulevaisuuden uhkista kuitenkin kaikkein vakavin on se, että uskoa tulevaisuuteen ei ole. Kun tulevaisuus syntyy valinnoista, on aihetta kysyä, onko meistä suomalaisista ylipäänsä tulevaisuuden tekijöiksi, kun siihen tarvitaan muutosten hyväksymistä ja sopeutumista. Suomalainen suojautuu ja puolustautuu, pitäytyy sovinnaiseen ja totuttuun, arvostaa yhdenmukaisuutta, sovinnaisuutta, turvallisuutta mutta pelkää käydä käsiksi ongelmiin. Kun tähän vielä liittyy kaiken voittava kauteus ja uuden pelko, muukalaisviha, niin kuinka

voimme saada rakennetuksi sellaisen Suomen, jonka kansalaiset hyväksyisivät? Poliitikot ovat menettäneet arvostustaan, ja kansalaiset toivovat vahvaa johtajaa, joka pistää aisoihin pahat pankinjohtajat ja vielä pahemmat poliitikot.

Selonteossa on lisäksi pari perustavaa laatua olevaa arviointivirhettä, jotka johtavat väärin johtopäätöksiin. Jo aikaisemmin sanoin, että keskitettyjen järjestelmien vaikutusta yhteiskunnan kehittämiseen ei ole tarkasteltu lainkaan. Kuitenkin juuri ne ovat syynä kansalaisten lohduttomiin asenteisiin ja lohduttomaan tulevaisuudenkuvaan.

Itse asiassa Suomi on keskusjohtoinen sosialistinen maa. Kun talouden ja politiikan rakenteiden ja järjestelmien purkamiseen ei ajoissa ryhdytty, kaikki on nyt tipahtanut valtion syliin. Valtio vastaa pankkien, talouselämän ja yrittäjien riskeistä, yksityisen ihmisen riskeistä. Yksikään ryhmä ei enää tule Suomessa toimeen omillaan, ei pysty seisomaan omilla jaloillaan, vaan jokainen ihminen, ryhmä ja taho vaatii vain valtion tukea. Yhteiskunnan on vastattava kaikesta, kannettava kaikkien ja kaikki riskit. Poliittikkaa huudetaan apuun asioissa, jotka normaalissa länsimaisessa demokratiassa ja markkinataloudessa eivät poliitikoille kuulu. Keskusjohtoisuus on aivan viime vuosina vain kasvanut, ei vähentynyt. Sellaisen tulevaisuuden rakentaminen, joka takaisi jokaiselle ihmiselle hyvän elämän mutta vapauttaisi samalla yksilöiden luovuuden, on nyt tässä lamassa ja tässä tilanteessa erittäin vaikeaa.

Kun selonteossa valitetaan sitä, että lama on vienyt kansalaisilta kyvyn hallita omaa elämäänsä, päätelmä on aivan väärä. Järjestelmien varaan rakentunut Suomi on jo aikaa sitten, aina 60-luvun lopulta lähtien, tehnyt oman elämänsä hallinnan kansalaisille tarpeettomaksi. Ei ole tarvinnut huolehtia itsestään ja hallita omaa elämäänsä, kun valtio ja poliitikkojen 70- ja 80-luvuilla luomat järjestelmät ovat hoitaneet elämän kansalaisten puolesta. Kun laman aikana tätä hallintakykyä, omatoimisuutta olisi tarvittu, kykyä siihen ei kansalaisilla nyt olekaan. Ihmisillä ei ollut elämälleen a-, b- ja c-vaihtoehtoja, niinpä ihmiset nyt uhkaavat jakautua a-, b- ja c-kansalaisiksi. Jako ei tapahtu sillä perusteella, minkälainen koulutus ihmisellä on eikä edes sillä perusteella, säilyykö työpaikka vai ei. Jako tapahtuu sen perusteella, onko ihminen jättäytynyt pelkäämään yhteiskunnallisten järjestelmien varaan vai onko hän valmistautunut vastaamaan myös omasta elämästään.

Syy ei suinkaan ole ihmisten ja ihmisissä, vaan se on poliitikoissa, jotka ovat nämä järjestelmät aikanaan luoneet ja kertoneet, että valtio hoitaa kaiken puolestanne. Teidän tehtävänänne on vain kuluttaa ja lisätä talouteen lisäarvoa. Meidän on lopultakin tunnustettava, että järjestelmät ja keskusjohtoiset rakenteet ovat tuhonneet kansalaisten luovuuden, yritteliäisyyden ja oma-toimisuuden. Ilman rehellisyyttä emme pysty rakentamaan tulevaisuutta. Paluuta menneeseen ei ole. Vain tosiasioiden tunnustamisella voimme päästä tästä lamasta ja synkkyyydestä eteenpäin.

Suomalaisten vahvuutena on kulttuuri, hyvä koulutustaso ja osaaminen. Järjestelmät ovat kuitenkin ennättäneet tehdä tuhoa näissäkin vahvuuksissa. Kulttuuri on tiukasti säädeltyä ja järjestelmien muottiin ahdettua. Koulutuksellinen tasa-arvo on johtanut tasapäistämiseen eikä pelkäämään tasa-arvoisten edellytysten luomiseen. Koulutus on yksipuolisesti suuntautunut julkiselle sektorille. Innovaatioille ei ole ollut tilaa, ei mahdollisuuksia eikä enää edes haluja. (Ed. Gustafsson: Mitä se tasapäistäminen on?)

Minkälainen on se Suomi, vapaa, liberaali yhteiskunta, jota haluaisin olla rakentamassa ja jonka vuoksi olen ylipäättään politiikkaan tullut? Ensiksi: ihminen on tärkein, ei se, minkä ryhmän jäsen hän on. Ihmisen, yksilön edut ovat ensisijaisia, ei valtion tai järjestelmien. Niiden tehtävänä on vain palvella ihmistä, ei hallita ja alistaa häntä. Esimerkiksi sosiaalista oikeudenmukaisuutta on tarkasteltava ihmisten tasa-arvoisina mahdollisuuksina, ei eturyhmäajatteluna eli ryhmien välisenä oikeudenmukaisuutena.

Tämän periaatteen pitää ohjata kaikkea yhteiskunnan kehittämistä ja lainsäädäntötyötä. Tällaisesta ajattelusta ei ole juuri jälkeäkään ollut kahteen vuosikymmeneen eikä sitä ole myöskään tässä eduskunnassa. Tämä eduskunta on itsetietoinen, mutta sen toiminta pohjautuu uusien lakien säätämiseen, vuotavien järjestelmien paikkaamiseen, holhouksen ja sääntelyn lisäämiseen. Vapaamielisydestä, avoimuudesta ja oikeudenmukaisuudesta ei tässä eduskunnassa ole hajuaakaan. Työtä tehdään siksi, että järjestelmät eivät sortuisi. Ihmiset kyllä saavat sortua.

Meillä on paljon vahvuuksia. Meillä on korkeasti koulutettu väestö ja kohtuullinen infrastruktuuri. Innovatiivinen tietoliikennetekniikkamme on yksi tulevaisuutemme avaimia. Jos lähialueet pysyvät vakaina, Itämeren ja Pietarin alue avaavat meille uusia mahdollisuuksia. Meillä on puhdas luonto ja uusiutuvia luonnonvaroja. Me elämme metsästä, elleivät luonnonsuojelijat

ehdoin tahdoin tuhoa sen mainetta ulkomailla, mutta emme pelkästään metsästä.

Me voimme rakentaa kestävä kehityksen periaatteille tulevaisuuden, jossa ihminen ei ole luonnon vihollinen. Se edellyttää ihmisiltä uudistumista ja vastuullista vapautta. Talouskehityksen laadun tulee muuttua ympäristön kestävä käytön mukaiseksi, mutta ympäristöön vaikuttaviin hankkeisiin tulee jokaisella, jota hanke koskee, olla todellinen vaikuttamismahdollisuus, ja tätähän nyt ei ole.

Taloudellisesti kestävä kehitys merkitsee vakaata taloutta, joka ottaa huomioon eri sukupolvet. Se edellyttää syvällisiä muutoksia kulutustottumuksiin ja arvoihin. Vastuun on laajennuttava luontoon ja tuleviin sukupolviin. Puheet pelkästään kulutuskysynnän lisäämisestä eivät ole tulevaisuuden tekemistä.

Jotta tulevaisuuden Suomi olisi vapaampi, viihtyisämpi ja turvallisempi, sen on oltava joustava ja käyttäjälähtöinen. Liberaalien aateperustana on näkemys ihmisistä vapaina, tasa-arvoisina ja vastuullisina yksilöinä, jotka siirtävät valtaa julkisille yhteisöille vain saavuttaakseen sellaisia päämääriä, joita ei voi saada ja saavuttaa kunkin toimiessa omin ehdoin. Valtio ja kunnat ovat ottaneet tehtäviä, jotka eivät niille luonnostaan kuulu. On synnytetty holhousyhteiskunta, jossa yksilön verorasitus on kasvanut kohtuuttomaksi. Vapaus ilman mahdollisuutta päättää tulonsa ja varojensa käytöstä on vailla merkitystä.

Yksi syy Suomen suurtyöttömyyteen on se, ettei Suomessa ole koskaan toiminut kunnan markkinataloutta. Talouteenkin on syntynyt järjestelmiä, jotka puolustavat omia rakenteitaan ja omia etujaan. Sen seurauksena yrittäjyyden edellytykset romutettiin. Suomeen on saatava todellinen elinkeinovapaus, jonka turvin yrittäjyyskin nousee.

Työehtopolitiikassa tarvitaan joustavuutta mutta niin, että samalla kunnioitetaan myös työntekijöiden oikeuksia ja heidän vapauksiaan. Selonteon analyysi Suomen työelämän kehnoudesta on aivan paikallaan. Sen sijaan käsitys siitä, että työelämän neuvottelujärjestelmät ovat vaiuksamme, on perusteellisesti väärä. Kun neuvottelujärjestelmät vain puolustavat omaa olemassaolonsa oikeutta, ne itse asiassa estävät työelämää kehittymästä sellaiseksi, että siellä pystyttäisiin ratkomaan ristiriidat sopimalla ja neuvotelemalla. (Ed. Gustafsson: Eikö ihminen olekaan tärkein?)

Yksilöä on vahingoitettu kaikkein pahiten so-

siaalialan järjestelmillä. Viidakossa eksyy ja nyt kyllä ihmiset ovat todella eksyksissä. Juuri muuta tämä eduskunta ei ole 2,5 vuoden aikana tehnyt kuin ahkeroinut järjestelmiin uusia paikkoja. Perusr remonttia tarvitaan ja heti.

LKP on perusturvapuolue ja minä olen perusturvaihminen. Yhteiskunnan tehtävänä on viritää välttämätön suojaverkko niin, etteivät ihmiset putoa pohjalle, kuten nyt tapahtuu, kun ihmiset ovat luottaneet järjestelmiin. Verkon yksinkertaistamiseksi on suuntauduttava kohti yhden luukun periaatetta, joka turvaa ihmisille välttämättömän toimeentulon, asunnon, koulunkäynnin ja sairaanhoidon. Julkiset sosiaalipalvelut voidaan saneerata, raskaat poliittiset organisaatiot purkaa ja tarpeettomat laitokset myydä tai jättää rakentamatta. Toisin sanoen: nykyiset toimeentulojärjestelmät on kehitettävä kansalaispalkaksi.

Yksi tulevaisuuden suuria uhkia on kasvava sukupolvien välinen kuilu. Me syömme lapsilamme tulevaisuuden. 1980-luvun hurlumheimienkin tuhosi melkoisen osan kansallista varallisuuttamme. Taloutemme on ahdingossa ja masatyöttömyys on nielaissut joukkoonsa nuoria, joiden varassa Suomi joko taipuu tai taittuu. Jos nuoret eivät pääse työhön toteuttamaan osaamistaan, tuhoamme heidät kyvyttömiksi rakentaa Suomelle hyvää tulevaisuutta.

Suomen huoltotase on lohduton. Jo nyt jokaisesta 100:aa työllistä kohti on yli 140 muuta suomalaista. Vaikka huollettavien määrä kasvaa ja vaikka eläkeläiset aikanaan ovat nykyistäkin voimakkaampi poliittinen painostusryhmä, tulevaisuuden huoltajat voivat kieltäytyä maksamasta meidän onnettoman sukupolvemme eläkkeitä. Eläkepomme on purettava jo nyt, muuten se purkautuu hallitsemattomasti.

Mutta vieläkin suurempi syy eläkepommein purkamiseen on se, että ihmisillä tulee olla oikeus itse päättää oman eläkkeensä suuruus ja tällä hetkellä käytössä olevien varojensa määrä. Toisin sanoen: on uskallettava harkita järjestelmää, jossa yhteiskunta edelleenkin vastaa peruseläkkeestä, jonka tason on oltava kunnollinen, mutta sen päälle jokainen työtä tekevä saisi itse kustantaa itselleen niin hyvän eläketurvan kuin haluaa. Jokainen päättäisi itse, kuinka paljon säästää palastaan vanhuuteen ja kuinka paljon käyttää rahaa tämän päivän kulutukseen. Mutta tämä edellyttää radikaalia tuloverotuksen alentamista, muuten se ei onnistu.

Arvoisa puhemies! Perinteiset arvot ovat nousseet uuteen kukoistukseen. Koti ja perhe on suo-

malaisille nyt se paikka, josta elämän sisältö haetaan. Lapsissa on Suomen tulevaisuuden voimavara. Jos unohdamme lapset, saamme jättää hyvästit tulevaisuudelle.

Suomalaiset ovat lamassa, henkisessä kriisissä ja Suomen talous voi myös jäädä pitkäksi aikaa alhaiselle kasvu-uralle. Infrastruktuuri uhkaa rapautua ja massatyöttömyys ravistelee yhteiskunnan perusteita. Jos moraalinen rapautuminen jatkuu, niin harmaa talous kasvaa. Uhat ovat niin suuret, että tarvitaan todellista optimismia, uskoa tulevaisuuteen.

Me pääsemme lamasta eroon vain tunnustamalla yhden perustavaa laatua olevan tosiasian. Suomea on kehitetty väärällä ideologialla ainakin pari viimeistä vuosikymmentä. On uskottu keskitettyyn päätöksentekoon, keskitettyihin sosialistisiin järjestelmiin, valtion ikuisen autta-vaan käteen ja tukiaisiin sekä tasapäistävään koulutukseen. Neuvostoliiton romahtaminen on esimerkki siitä, että keskittäminen ei pelkästään rajoita kansalaisten oikeuksia ja vapauksia vaan tuhoaa heistä luovuuden ja yritteliäisyyden.

Käykö Suomessa samalla tavalla? Ennätämekö oikaista virheet ajoissa? Jos pahin tapahtuisi, Suomi ei siitä selviäisi. Näin siksi, että Neuvostoliitossa kansalaiset tiesivät järjestelmänsä olevan väärän. Meillä sitä ei tiedetty eikä tiedetä vielä.

Arvoisa puhemies! Suomessa on huutava puute totuudentorvista, puhujista ja poliitikoista, jotka uskaltaisivat tunnustaa menneisyyden todelliset virheet. Meillä on vain harvoja poliitikkoja, joilla on rohkeutta kertoa, että tiemme on jo pitkään ollut väärä. Tämäkin eduskunta on täynnä etujen jakajia, ei uudistajia, jotka uskaltaisivat sanoa kansalaisille, että heidän on itse elettävä oma elämänsä, ei sitä valtio voi tehdä heidän puolestaan. Ihmisten on otettava oma elämänsä hallintaansa. Meidän poliitikkojen tehtävänä on antaa siihen mahdollisuus.

Ihmisillä on oikeus yrittää ja työllistää itsensä. Meidän tehtävämme on raivata yrittäjyyden esteet. Omatoimisuutta on tuettava, ei ohjattava ihmisiä järjestelmien pariin ja valtion holhoukseen, jotta julkisen sektorin työntekijöille riittäisi töitä. Työttömyydestä ei päästä irti pelkästään elvyttämällä, jos tuki sitäkin tarvitaan, vaan rakenteita ja järjestelmiä purkamalla. Töitä on voitava jakaa uudella tavalla. Se edellyttää, että meillä, tällä sukupolvella, on alttiutta luopua jostakin niiden hyväksi, joilla mitään ei ole. (Ed. Paloheimo: Hyvä!)

Vanhakantaiset poliitikot ja poliittinen järjes-

telmä vanhankantaisine menetelmineen on yksi pahimmista Suomen tulevaisuuden uhkista. Vapaita, rohkeita uudistajia on liian vähän ja vanhan säilyttäjiä ja puolustajia aivan liian paljon. Poliittisen kulttuurinkin on muututtava. On uskallettava tunnustaa, että me poliitikot olemme itse vastuussa huonosta imagostamme.

Meidän poliitikkojen on tehtävä päätöksiä eikä kytkeä itseämme liekanarulla talouselämään ja eturyhmien järjestelmiin ja järjestöihin. On tehtävä vain sitä työtä, johon meidät on valittu. Poliittisten päätösten on oltava oikeudenmukaisia: Jokaisesta on kannettava vastuu perusturvan avulla. Yksilön oikeusturvan on oltava kunnossa ja kansalaisvapauksia on kunnioitettava.

Kansalaisten luottamus instituutioihin, yhteiskunnan toimintatapoihin ja pelisääntöihin palautuu vain teoilla, ei tempuilla. Vain siten saavutamme kansalaisten kunnioituksen ja pysymme rakentamaan ja hahmottamaan Suomelle uuden linjan ja uuden tulevaisuuden.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Pulliainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tulevaisuus, maailman tuho ja Jumalan pelastus.

Puheeni on poikkeuksellisen pitkä ja lähestymiskulmani poikkeaa niin olennaisesti kaikesta muusta, mitä täällä kuullaan, joten teen muutamia alustavia huomautuksia.

Osoittaakseni lähtökohtani tälle puheelle käytän apuna vertausta:

Juna lähestyy siltaa, joka on myrskyn vuoksi sortunut. Junan matkustajat eivät tiedä vaarasta mitään ja junahenkilökunta viihdyttää matkustajia parhaan kykynsä mukaan. Junaan ei saada ulkopuolelta yhteyttä, mutta junaan viimeksi astunut henkilö on juuri kuullut radiosta, että puheena oleva silta on romahtanut. Mitä tekee kertomuksen henkilö? Hän vetää hätäjarrusta. Junan vauhti hiljenee, mutta laitevien vuoksi juna ei pysähdy kokonaan. Juna kulkee niin hitaasti, että junasta voisi hypätä ulos. Kertomuksemme henkilö yrittää vakuuttaa matkustajia uhkaavasta vaarasta parhaan kykynsä mukaan, mutta monet matkustajat nukkuvat niin sikeästi, etteivät he edes herää. Vain harvat uskovat häneen ja

hyppäävät junasta ulos. Suurin osa pitää henkilöä kummallisena ja kiusallisena tunnelman pilaajana ja toivovat, että tämä poistuisi tai poistetaisiin junasta. Junahenkilökunta yrittää virkansa puolesta rauhoitella kertomuksemme henkilöä ja vakuuttaa matkustajille, että miestä täytyy vaijata mielenhäiriö, koska puheena oleva silta on erittäin hyvin rakennettu ja turvallinen. Varmimmaksi vakuudeksi ja koska teoriassa miehen väitettä ei voida kumota, junahenkilökunta ehdottaa demokraattisen päätöksenteon mukaista menettelyä ratkaisuksi ja äänin 180—19 matkustajat pitävät vaaraa keksittynä. Juuri ennen kuin juna syöksyy syvään järveen, omituinen henkilömme hyppää junasta ulos. Kaikki junaan jääneet hukuvat.

Arvoisa puhemies! Suomi on vertauksen juna ja suomalaiset sen matkustajia. Hallitus ja eduskunta ovat junan henkilökunta. Suomi on matkalla kohti täyttä tuhoa, koska Jumala on jo kauan sitten päättänyt tuhota koko ihmiskunnan — ja siten myös Suomen. Tätä tuhoa ei voida torjua. Sitä vastoin tältä tuholta voi jokainen yksilö välttyä ottamalla vastaan Jumalan tarjottaman pelastustien.

Arvoisa puhemies! Olen tarinan kummallinen henkilö. Näen tuhon lähestyvän ja tunnen Jumalan pelastussuunnitelman. Hätä ihmisten kohtalosta on niin suuri, etten voi vaieta. Tämän vuoksi — ja vain tämän vuoksi — pidän puheeni.

Puheeni perustuu pelkästään Raamatun sanomaan. Valinta perustuu siihen ehdottomaan uskoon, että varmaa tietoa tulevaisuudesta ei ole missään muualla kuin Raamatussa.

Monien kuulijoiden mielestä puheeni on äärettömän kova. Heille haluan sanoa, että puheeni ydinsanoma on Jumalan käsittämättömän suuressa rakkaudessa jokaista ihmistä kohtaan. Raamattu todistaa, että Jumala kateuteen asti halajaa henkeä, jonka hän on pannut meihin asumaan (Jaak. 4:5), ja vielä: ”Olisiko minulle mieleen jumalattoman kuolema, sanoo Herra, Herra; eikö se, että hän kääntyy pois teiltänsä ja elää?” (Hes. 18:23) Ihmisen tuleeikin nöyryytyä kaikkivaltiaan Jumalan edessä. Sen sijaan, että arvostelisimme Jumalaa hänen tuomioittensa takia, meidän tulisi ottaa vastaan Hänen valmistamansa pelastussuunnitelma. Se kuuluu yhteen jakeeseen tiivistettynä näin: ”Sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi, vaan hänellä olisi iankaikkinen elämä.” (Joh. 3:16)

Tiedän myös, että monet niistäkin, jotka ovat

uudestisyntyneitä, loukkaantuvat puheeseeni. Heille haluan sanoa lohdutuksen sanana, että tässä maailmanajassa mikään ei ole inhimillisempää kuin Raamatun varoittama tämän maailmanajan menoon mukautuminen. Loukkaantumisen asemesta on hyödyllistä tarkastaa oman ajattelunsa perusta. Usein ajatuksemme perustuvat paljon enemmän koulun, vanhempien, kirkon ja ympäröivän yhteiskunnan opetukseen kuin puhtaaseen Jumalan Sanaan.

Ihmiskuva ja maailmankuva — ihmiskunnan päävaiheet

Raamatun mukainen ihmiskunnan ja siten myös Suomen tulevaisuus tuntuu varmasti mieltömältä tämän päivän maallistuneen kuulijan korvissa. Pidänkin välttämättömänä kuvata ihmiskunnan vaiheet alusta asti sen osoittamiseksi, että itse asiassa maapallon tuhoutuminen — ja uuden maan ja taivaan luominen — on Jumalan suurenmoinen suunnitelma, jota jokaisen pitäisi omalta osaltaan jouduttaa.

Väitän siis, että tulevaisuuden pohtiminen ilman esiymmärrystä ihmiskuvasta ja maailmankuvasta on täsmälleen yhtä hyödytöntä kuin ihmiselämän salaisuuden etsiminen mikroskoopin avulla tai taivaan etsiminen kaukoputken avulla. Raamatun valossa ihmiskunnan eri vaiheet ovat johdonmukainen ja helposti ymmärrettävä kokonaisuus lähtien maailman luomisesta ja päättyen maapallon tuhoutumiseen. Tämä on puheeni todistusteema.

Ihmisen n. 6 000 vuotta kestäneen historian aikana ei tiede ole saanut selville maailman syntytapaa. Tieteen tuhoisa ylpeys ilmenee jo siitä, ettei tiede — ja tieteeseen uskovat ihmiset — suostu hyväksymään Jumalan ihmiselle antaman ilmoituksen kuutta ensimmäistä sanaa: ”Alussa loi Jumala taivaan ja maan.” (1. Moos. 1:1)

On ymmärrettävää, että kuka tahansa haluaisi tietää tarkemmin sen, miten Jumala loi kaiken, mutta Jumala haluaa ilmoituksensa ensimmäisistä sanoista lähtien osoittaa, mikä on Luojan ja luodun välinen suhde. Ihmisen yksiselitteinen tehtävä on osoittaa syvää kiittollisuutta jokaisesta sanasta, jonka Jumala ihmiselle antaa. Ihmisen on elämänsä ensimmäisestä henkäyksestä viimeiseen hengenvetoon asti nöyrästi muistettava, että Jumala on Luoja ja ihminen on luotu. Tämän vuoksi Jumala ei tyydytä ihmisen luontaista uteliaisuutta liittyen luomisen yksityiskohtiin vaan osoittaa kaikkivaltiuutensa.

Ihmisen nöyryys on aivan välttämätöntä, koska Jumala on määrännyt, että ihmisen tulee kunnioittaa Jumalaa. Olen vakuuttunut, että ihmi-

nen hyväksyy periaatteessa Luojan ja luodun välisen suhteen, mutta vain suhteessa siihen, mihin nähden ihminen pitää itseään luojana. Jokainen meistä ymmärtää, ettei savi voi sanoa savenvallajalle, minkälaisen astian tämä savesta tekee. Samalla tavalla jokaisen ihmisen, pienimmästä suurimpaan, tulee ymmärtää, että Jumala on ilmoittanut Raamatussa kaiken sen, mikä on tarpeellista ihmiselle. Tämän ilmoituksen edessä "tomun" on syytä kunnioituksesta vaieta.

Oikean maailmankuvan ja ihmiskäsityksen perusta on siis se, että Jumala on luonut taivaan ja maan ja kaiken muunkin. Tämän luomisensa perusteella Jumala on luomakunnan Herra. Siten myös ihminen on Jumalan luoma luontokappale. Erikoista ihmisessä on verrattuna kaikkeen muuhun elämään se, että Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen ja kaltaisekseen ja määräsi ihmisen valitsemaan meren kaloja, taivaan lintuja, karja-eläimiä ja koko maata ja kaikkia matelijoita, jotka maassa matelevat (1. Moos. 1:26).

Ihminen sai Jumalalta suurenmoisen tehtävän paratiisissa: viljellä ja varjella maata (1. Moos. 2:15). Tämä on varsin tärkeä yksityiskohta, koska väitän, että ihmisen tehtävänä on aina ollut ja tulee aina olemaan tämä alkuperäinen tehtävä. Näin ollen voimme jo tällä perusteella saada esimmärrystä siitä, kuinka kohtalokkaalla tavalla ihminen on etääntynyt alkuperäisestä ja ikuisesta tehtävästään päätyen näinä viimeisinä aikoina suorastaan siihen, että ihmisen toiminnan keskeisiä vaikutuksia on maapallon tuhoutuminen saastumisen ja maailmanlaajuisten luonnononnettomuuksien myötä.

Se ihmiskunnan vaihe, jolloin ihminen oli Jumalan kaltainen, päättyi varsin lyhyeen. Sinä aikana Aadam osoitti, kuinka valtavat sielunvoimat hänessä oli, mikä ilmeni mm. siitä, että Aadam antoi kaikille eläimille nimet. Totean tämän yksityiskohdan vain siksi, että tulen myöhemmin tarkastelemaan puheessani ihmisen erehdyttä sielunvoimiinsa luottaen siitä, että ihminen voisi elää ilman yhteyttä Jumalaan.

Arvoisa puhemies! Ihmiskunnan toinen vaihe alkoi syntiinlankeemuksesta. Tämän jälkeen ihmisellä oli kyky tunnistaa hyvä ja paha, mutta häneltä puuttui kyky valita aina oikein. Kuluneiden vuosituhansien aikana tässä suhteessa ei ole tapahtunut vähäisintäkään muutosta. Ihminen on edelleenkin kykenemätön elämään siten, ettei hän tekisi syntiä.

Tätä ihmiskunnan toista vaihetta elämme edelleenkin. Tämä vaihe ei ole kuitenkaan loputon, koska Raamattu ilmoittaa selkeästi, että Ju-

mala tulee tuhoamaan koko luomakunnan luodakseen uuden taivaan ja uuden maan.

Ihmiskunnan toinen vaihe jakaantuu Jumalan pelastussuunnitelman perusteella kahteen osaan. Syntiinlankeemuksen jälkeen Jumala asetti ihmiselle lain ja lähti siitä, että joka pitää Jumalan säätämän lain, elää iankaikkisesti, ja joka rikkoo lain, joutuu iankaikkiseen kadotukseen.

Kun Jumala näki, ettei lain noudattaminen kokonaisuudessaan ollut yhdellekään ihmiselle mahdollista, toteutti Jumala uuden pelastussuunnitelman. Jumala päätti, että Hän antaa ainoan poikansa Jeesuksen uhrina kaikkien ihmisten synneistä ja näin ihminen voisi tulla armahdeksi pahoista teoistaan ja saada iankaikkisen elämän Jumalan yhteydessä.

Ihmisen suhtautuminen Luojaansa

Arvoisa puhemies! Aiheemme kannalta mielenkiintoista on se, miten ihminen on suhtautunut Luojaansa, kaikkivaltiaaseen Jumalaan. Tuhansien vuosien ajalta voimme havaita yhden kestäväen piirteen ihmisen pyrkimyksissä. Ihminen ei ole halunnut alistua olemaan riippuvainen Jumalasta. Toistan tämän: ihmiskunnan historian leimallisina piirre on siinä, ettei ihminen ole koskaan halunnut alistua riippuvaiseksi Jumalasta. Sen sijaan ihminen on pyrkinyt luomaan sellaisen maailman, että elämä Jumalasta välittämättä olisi mahdollista. Tämä on ihmiskuvan olennaisin piirre.

Puheeni tehtävä on konkreettisesti osoittaa Raamatun valossa, kuinka pitkälle tämä harhauksen toteutus on jo edennyt. Teen tämän kuvauksen mahdollisimman yksityiskohtaisesti sen vuoksi, että mahdollisimman moni voisi uudella tavalla hahmottaa sitä, mitä ihmiskunnassa tapahtuu, ja käsittää sen avulla, kuinka itsestäänselvää on, että Jumalan täytyy tuhota ihmiskunnan mieletön yritys aivan samalla tavalla kuin aikoinaan Baabelin torni. Puheeni tärkein tehtävä on osoittaa, että kun kaikki se tuhoutuu, mihin ihmiset ovat luottaneet, jää jäljelle ainoaksi mahdollisuudeksi Jumalan pelastustien vastaanottaminen. Tällä tarkoitin Jeesuksen henkilökohdasta kohtaamista ja uudestisyntymistä, mihin palaan yksityiskohtaisemmin puheeni loppuosassa.

Ihmiskunnan suurimman harhan toteutus eri aikoina

Vedenpaisumus oli seurausta ihmisen pahuudesta. Sen sijaan, että ihminen olisi elävässä yhteydessä Jumalaan toteuttanut Jumalan määräämää tehtävää, Jumalan täytyi tuhota ihmiskunta muutamaa ihmistä lukuun ottamatta. Raamattu

sano: ”Mutta maa turmeltui Jumalan edessä, ja maa tuli täyteen väkivaltaa. Niin Jumala näki, että maa oli turmeltunut; sillä kaikki liha oli turmellut vaelluksensa maan päällä. Silloin Jumala sanoi Nooalle: 'Minä olen päättänyt tehdä lopun kaikesta lihasta, sillä maa on heidän tähtensä täynnä väkivaltaa; katso, minä hävitän heidät ynnä maan.'” (1. Moos. 6:11–13)

Vedenpaisumuksen jälkeen ihminen lähti taas harhapoluille. Jumala oli nimittäin määrännyt, että ihmisen tulisi lisääntyä ja täyttää koko maa, ja juuri tältä osin ihminen kieltäytyi toimimasta Jumalan tahdon mukaan. Ensimmäisen Mooseksen kirjan 11. luvussa kuvataan, kuinka kaikessa maassa oli yksi kieli ja yksi puheenparsa. Sitten ihmiset löysivät lakeuden Sinearin maassa ja asetuivat sinne. Ihmiset sanoivat toisilleen näin: ”Tulkaa, rakentakaamme itsellemme kaupunki ja torni, jonka huippu ulottuu taivaaseen, ja tehkäämme itsellemme nimi, ettemme hajaantuisi yli kaiken maan.” (1. Moos. 11:4)

Ihmisen pyrkimys oli kirjaimellisesti Jumalan tahdon vastainen eli pyrkimys estää hajaantumisen yli kaiken maan.

Raamattu kertoo, että Jumala astui alas katsoomaan kaupunkia ja tornia, jonka ihmislapset olivat rakentaneet. Ja Herra sanoi: ”Katso, he ovat yksi kansa, ja heillä kaikilla on yksi kieli, ja tämä on heidän ensimmäinen yrityksensä. Ja nyt ei heille ole mahdotonta mikään, mitä aikovatkin tehdä. Tulkaa, astukaamme alas ja sekoitakaamme siellä heidän kielensä, niin ettei toinen ymmärrä toisen kieltä.” (1. Moos. 11:6–7)

Suoralta kädeltä Jumalan ilmoituksessa yllättää se, että ihmiselle ei olisi ollut mikään mahdotonta, jos he olisivat voineet rauhassa jatkaa yhdistymistään. Toki tänäkin päivänä ovat tuttuja ajatukset joukkovoimasta, yhdistymisen, yhdentymisen ja ykseyden voimasta, mutta silti on vaikea ymmärtää, kuinka valtavia mahdollisuuksia tähän kätkeytyy.

Ihmiskunnan leimallisin piirre on tälläkin hetkellä sama pyrkimys kuin Baabelin tornin rakentamisessa: ihmisen liittoutuminen toisten ihmisten kanssa tekee ihmiselle kaiken mahdolliseksi ilman Jumalaa. Myös monien uskontojen ja esimerkiksi New Age -uskonnon yksi selvä tavoite on maailman ykseys (world oneness). Uskon, että moni kansojen yhdentymisen ja uskontojen ekumenian kannattaja voi tunnistaa tämän taustaiden omaksi ajatukseksi. Jokainen voi sisimmässään pohtia, kuinka paljon merkitystä hän antaa Euroopan unionille puhumattakaan Yhdistyneistä kansakunnista. Monen mielestä juuri

nämä maailmanlaajuiset organisaatiot ovat välttämättömiä maailman pelastukseksi.

Raamaton valossa nämä yhdistymispyrkimyksen ilmaukset ovat ihmiskunnan järkyttäviä harha-askeleita, jotka osaltaan johtavat ihmiskunnan tuhoon. Jokaisen ihmisen tulisikin ymmärtää, että näiden ihmiskunnan yhdistymiseen pyrkivien järjestöjen tukeminen on täsmälleen sama asia kuin sen henkilön teko, joka aikoinaan otti käteensä tiilen ja asetti sen osaksi Baabelin tornia. Voi kuinka todet ovatkaan Saarnaajan tutut sanat: ”Ei ole mitään uutta auringon alla.” (Saarnaaja 1:9)

Valheturvan toteutus Suomessa

Arvoisa puhemies! Olen edellä tarkastellut ihmiskunnan kehitysvaiheita nykyaikaan suurpiirteisesti, ja on aika kohdentaa tarkastelu tämän päivän suomalaiseen yhteiskuntaan. Laaja kansainvälinen vuorovaikutus on johtanut siihen, että suomalaiset syyllistyvät kaikkeen siihen, mihin koko ihmiskunta yleensä. On kuitenkin hyödyllistä tarkastella tämän ihmiskunnan harharetken ilmenemismuotoja kotoisessa ympäristössä.

Tarkastelun lähtökohdaksi otan siis sen, että suomalainenkin ihminen vaatii ja yrittää luoda sellaista yhteiskuntaa, jossa kaikki olisi hyvin ilman Jumalaa. On sanomattoman tärkeää nähdä näiden vaihtoehtojen toistensa poissulkevuus. Joko panemme kaiken toivomme Jumalaan tai sitten emme turvaudu Häneen lainkaan. Mitään välivaihtoehtoa ei ole ollut eikä tule olemaan.

Tämän harhayrityksen lähtökohtana on luoda ihmisten joukkovoiman avulla kaikki mahdollinen apu kaikkeen siihen hätään, mihin ihminen tai kansakunta voi joutua. Näin syntyy sosiaalinen turvaverkko, jonka avulla yhteiskunta yrittää torjua ja hoitaa kaikki ongelmat, jotta ihminen ei joutuisi tunnustamaan riippuvaisuuttaan Jumalasta. Kun seuraavaksi tarkastelen tätä turvajärjestelmää, on tärkeää muistaa, että Raamatun valossa kysymys on valheturvasta, jonka Jumala tuhoaa eräänä päivänä aivan samalla tavalla kuin Baabelin torninkin. Vaikka Raamatussa esiintyy vain yhdessä kohtaa sana valheturva, on viesti silti selkeä: ”Ja minä panen oikeuden mittanuoraksi ja vanhurskauden vaa'aksi, ja rakeet hävittävät valheturvan, ja vedet huuhtovat pois piilopaikan.” (Jes. 28:17)

Valheturvan eri ilmenemismuotoja tämän päivän yhteiskunnassa — konkreettisia esimerkkejä

Poliisi

Poliisi nähdään välttämättömänä keinona rikollisuuden torjumiseksi. Poliisin avulla rikolliset voidaan saada verekseltään kiinni. Itse asiassa

lainsäädännössä poliisin tehtäväksi on annettu estää ennalta rikollisuutta, mutta tiedämme, että tieteellis-tekninen kehitys on tältä osin epäonnistunut tällä ihmisten turvallisuuden kannalta tärkeällä saralla. Tämän vuoksi Suomessakin rekisteröidään lähes miljoona rikosta vuodessa ja rekisteröimättömien rikosten määrä on moninkertainen.

Suurista voimaponnistuksista huolimatta jumalattomat ihmiset eivät voi elää ilman pelkoa joutumasta rikoksen uhriksi. Poliisi on täysin voimaton estämään rikollisuutta, koska rikollisuus on rangaistus jumalattomille ihmisille heidän pahuudestaan. Rikollisuuden vuoksi jumalattomat ihmiset pelkäävät, ja tämä pelko on rangaistusta niille, jotka eivät turvaa elämäänsä kaikkivaltiaan Jumalan varjelukseen. Viimeisinä aikoina rikollisuuden ongelma tulee rajusti paisumaan riippumatta yhteiskunnallisista toimenpiteistä, koska Raamattu sanoo, että ”Väkivalta on noussut vitsaksi jumalattomuudelle” (Hes. 711).

Arvoisa puhemies! Jumala on murheellinen siitä, että ihmiset eivät suostu turvautumaan omaisuutensa, kunniansa, terveytensä ja henkensä osalta Jumalan täydelliseen varjelukseen. Rikollisuuden ennaltaehkäisyn kannalta olisi ratkaisevan tärkeää, että jokainen isä ja äiti noudattaisi tarkoin Raamatun kehoitusta: ”Totuta poikanen tiensä suuntaan, niin hän ei vanhanakaan siitä poikkea.” (Snl. 22:6)

Rangaistusjärjestelmä

Ajatellaan, että voidaksemme kävellä turvallisesti kaduilla on rikolliset pantava vankilaan. Niin hyvältä ja välttämättömältä kuin rangaistusjärjestelmä kuulostaakin, ei tuomitsemiseen ja rankaisemiseen ole oikeutta, ei edes silloin, kun se tapahtuu siinä tarkoituksessa, ettei rangaistuksen kärsijä enää aiheuttaisi kärsimystä.

Raamattu kieltää yksiselitteisellä tavalla tuomitsemisen. Siellä sanotaan mm. näin: ”Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi; sillä millä tuomiolla te tuomitsette, sillä teidät tuomitaan; ja millä mitalla te mittaatte, sillä teille mitataan.” (Matt. 7:1—2) ”Sentähden sinä, oi ihminen, et voi milään itseäsi puolustaa, olitpa kuka hyvänsä, joka tuomitset. Sillä mistä toista tuomitset, siihen sinä itsesi syypääksi tuomitset, koska sinä, joka tuomitset, teet samoja tekoja.” (Room. 2:1)

Tämän sanoman pitäisi erityisesti koskettaa niitä, jotka kristittyinä osallistuvat tämän maailman rangaistusjärjestelmään syyttäjinä ja tuomareina. Uskovilla ei pitäisi olla mitään osuutta tämän maailman rangaistusjärjestelmiin, mitkä jumalattomat ihmiset ovat luoneet, eikä kenen-

kään pitäisi puolustautua sillä, että he tekevät jotakin vain ”virkansa puolesta”. Jeesus itse sanoi, että meidän tulee rakastaa vihamiehiamme (Luuk. 6:27), ja hän myös kielsi meitä tekemästä vastarintaa pahalle. (Matt. 5:39)

Rangaistusjärjestelmän moraalinen oikeudettomuus voidaan perustaa myös siihen, että syyllisyyskysymyksen kannalta on mieletöntä, että tekijät tuomitaan tietyn teon perusteella, vaikka tekijän elämän kokonaisvaltainen tarkasteleminen voisi kiistatta osoittaa, ettei tekijällä ole ollut menneisyytensä vuoksi mahdollisuuksia välttää tekemästään.

Tässä yhteydessä pidän välttämättömänä painottaa sitä, etten suinkaan ajattele, että kansakunnat luopuisivat rangaistusjärjestelmistä, koska jumalattomien ihmisten osuus kansasta on aina ollut selkeä enemmistö. Puhun vain sen puolesta, että ne, jotka sanovat sitoutuvansa Jumalan Sanaan, noudattaisivat myös käytännössä Raamatun opetuksia. Tämän vuoksi uskovien tulisi irtisanoutua täydellisesti jumalattomien ihmisten rangaistusjärjestelmästä ja perustaa elämänsä Jumalan varjelukseen, koska Jumala on voimallinen varjelemaan ihmisen kaikista pahasta kaikissa tilanteissa.

Raamattu korostaa, että se, joka toistansa rakastaa, on lain täyttänyt: ”Sillä nämä: 'Älä tee huorin, älä tapa, älä varasta, älä himoitse', ja mikä muu käsky tahansa, ne sisältyvät kaikki tähän sanaan: 'Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi'. Rakkaus ei tee lähimmäiselle mitään pahaa. Sentähden on rakkaus lain täyttymys.” (Room. 13:9—10)

Jumalan kohtaaminen on todellinen vaihtoehto rangaistusjärjestelmälle, koska ihminen, joka elää Jumalan yhteydessä, saa voimaa rakastaa lähimmäistään niin kuin itseään. Tämä olisi ihmiselle mahdotonta hänen omassa voimassaan. Rangaistusjärjestelmä voi tosin asettaa tuhansia kieltoja ja käskyjä, mutta se ei anna ihmiselle voimaa hyvän tekemiseen. Rangaistusjärjestelmä asettaakin ihmisille suuren syyllisyyden taakan mutta ei tee mitään helpottaakseen ihmisiä nääntymästä sen alle.

On myös todettava, että rangaistusjärjestelmä on erittäin epäoikeudenmukainen monessakin suhteessa. Rangaistavuuden ala kulkee hyvin pitkälle sen mukaan, mihin ns. hyvät ihmiset eivät itse usko syyllistyvän. Tämä järkyttävä epäoikeudenmukaisuus käy ilmi mm. siitä, että ihmisen tappaminen hätävarjelussa, sodassa tai raskauden keskeytyksessä ei ole rikos, mutta sitä vastoin vähäarvoisenkin omaisuuden anastami-

nen on aina rikos. Vastaavasti uskottomuus avioliitossa, aviopuolison hylkääminen, henkinen väkivalta puolisoa ja lapsia kohtaan eivät ole rikoksia, koska arvoisat päättäjät ja muut ns. hyvät ihmiset joutuisivat omien lakiansa vangeiksi.

Voidaan siis todeta, että lyhytkin rangaistusjärjestelmän tarkastelu osoittaa, että se on osa vallankäyttöä, jolla vallassa olevat pyrkivät turvaamaan ennen kaikkea omien intressiryhmiensä etuja. Kuriositeettina totean vielä tältä osin esimerkkinä Suomen rikosoikeuden sisällön lahjomisrikosten osalta: Poliisi, joka ottaa vastaan lahjomana 1 000 markan setelin, syyllistyy rikokseen, mutta kansanedustaja, joka ottaa vastaan miljoona markkaa äänestääkseen vastoin vakauksiaan ja lupauksiaan, ei syyllisty mihinkään rikokseen. Laki on siis kaikille poliiseille sama ja kaikille kansanedustajille sama, mutta sama laki ei koske poliiseja ja kansanedustajia. Tämä on siis voimassa olevaa oikeutta, mutta en tunne niitä, jotka pitävät tätä oikeudenmukaisena.

Jumala on pahoillaan siitä, että ihmiset eivät jätä yksin Hänen tuomittavakseen kaikki ihmiset lähtien heistä itsestään päätyen kansanmurhaajiin ja etteivät ihmiset perusta oman elämänsä turvallisuutta Jumalan varjelukseen. Kristityn yksiselitteinen tehtävä on rakastaa vihamiehään.

Armeija

Arvoisa puhemies! Itsenäistä Suomea pidetään arvona, jonka suojaaminen edellyttää tarvittaessa tappamista — ja tapetuksi tulemistä, näin siinäkin tapauksessa, että lopputulokseen näiden uhrien suuri määrä ei välttämättä vaikuta yhtään mitään. Tappamisen hyväksyvä asenne on äärettömän julma, koska absoluuttisen arvokkaana pidetty ihmiselämä uhrataan vain siksi, että itsenäisyyden menetykseltä saatettaisiin välttyä. On kuitenkin oikeutettua kysyä, kumpi on arvokkaampi, itsenäisyytensä menettänyt suomalainen vai kuollut suomalainen.

Vastaan jo tässä yhteydessä vastustajieni väitteeseen eli kysymykseen siitä, miten Suomen olisi käynyt, ellei aseisiin olisi tartuttu. Vastaan siihen näin: historia ei koskaan osoita kuin yhden vaihtoehdon, toteutuneen vaihtoehdon. Kukaan ei voi todistaa, että ilman aseisiin tarttumista Suomi olisi menettänyt itsenäisyytensä, koska Jumalalle olisi ollut mahdollista varjella Suomi itsenäisyyden menetykseltä ilman aseisiin turvautumistakin. Näin tapahtui toistuvasti myös Israelin kansan eri vaiheissa.

Armeijan moraalisen oikeutuksen mahdottomuus on jo siinä, että Jumala on kieltänyt ihmiseltä toisen ihmisen tappamisen kaikissa tilanteis-

sa. Ei edes tapetuksi tuleminen oikeuta tappamiseen, koska yhdenkin elinpäivän kokeminen on Jumalan lahjaa eikä ihmisellä ole mitään oikeutta edes tähän.

Puolustusvoimat perustuu kansan haluun nähdä itsenäisyys oikeutena eikä Jumalan lahjana. Kun kuitenkin itsenäisyys on Jumalan lahja, kansakunnan on tarvittaessa nöyryyttävä sen menetykseen. Toisaalta Jumalan tahto on, että kansakunta, joka kunnioittaa Jumalan lakeja ja käskyjä, varjeltuu Jumalan armosta itsenäisenä. Jumala on myös kaikkivaltias antamaan mille tahansa itsenäisyytensä menettäneelle kansakunnalle itsenäisyyden takaisin milloin tahansa ilman väkivaltaa. Tästä meillä ovat osoituksena Israelin kansan vaiheet. Israelin kansa eli hirvitävässä orjuudessa, mutta Jumala armahti Israelia ja vapautti sen päivälleen 430 vuoden päästä siitä, kun orjuus oli alkanut, ilman että yhdenkään israelilaisen olisi tarvinnut turvautua väkivaltaan orjuuttajiaan kohtaan. Kuinka lohdullinen sanoma tämän päivän orjuutetuille kansoille!

Jumala on pahoillaan siitä, että kansakunnat eivät perusta itsenäisyyttään tai mahdollisuuttaan itsenäisyyteen Jumalan armoon ja varjelukseen, jolloin kansakunta ja yksilö eivät koskaan kävisi sotaa ja rikkoisi tappamiskäskyä vastaan. Jumalan silmissä kaikki kansakunnat ovat kuin ruohoa, joten Jumalalle on tavattoman helppoa sallia itsenäisyyden menetys ja palauttaa se.

Erityisen pahoillaan Jumala on siitä, että monet niistäkin, jotka kutsuvat itseään uskoviksi, ovat valmiina rikkomaan isänmaan puolustamiseksi tappamiskäskyä vastaan ja että Suomessakin käytännöllisesti katsoen kaikki kirkon papit hyväksyvät ihmisen tappamisen sodassa. Voi mikä hirvittävä uskonnon varjossa tehty petos!

Tiede

Arvoisa puhemies! Tämän päivän suomalaisessa yhteiskunnassa usko tieteeseen ja kehitykseen eli meritokratia on niin vankkumaton, että tämän sortin uskovia on lähes mahdotonta jarkyttää millään keinoin. Joka tapauksessa tieteen epäonnistumisen hirvittävimmän osoituksen pitäisi tukkia jokaisen ihmisen suu, joka puhuu tieteen tai kehityksen puolesta. Tarkoitin tällä sitä, että ihmisen 6 000 vuoden kehityksen jälkeen ihmiskunta on saavuttanut tilan, jossa maailmassa kuolee 40 000 lasta nälkään päivittäin. Voidaanko ajatella mitään järkyttävämpää lopputulosta ihmiskunnan tieteellis-tekniselle kehitykselle? Ihminen — alun perin luomakunnan

herra — kuolee tänään nälkään maailmassa, jota juhlapuheissa sanotaan suureksi perheeksi.

Kuinka kukaan voi koskaan puhua yhtään kaunista sanaa kehityksen puolesta, kun tästä kehityksestä huolimatta ja pitkälti tämän vuoksi 14 600 000 lasta kuolee vuosittain nälkään? Eikö kukaan riitautu ihmisen tavoitteiden oikeutusta, jos ihminen tosin kykenee lentämään kuuhun mutta samanaikaisesti antaa veljiensä ja siskojensa kuolla nälkään? Eikö kukaan epäile ihmiskunnan niin paljon puhuman veljeyden ja tasa-arvon puutteellista toteutusta, jos läntisessä maailmassa yksi olennainen sairaus- ja kuolinsyy on ylensyönti, viinanjuonti, tupakanpoltto ja kyllästyminen materiaaliin ja samanaikaisesti lähimmäisemme kuolevat nälkään ja janoon?

Yhteenvetona ihmiskunnan kehityksestä voimme todeta, että kehityksen huipentumana ihmiskunta on saavuttanut nykytilansa. Sen tulos on koko maapallon tuhoutuminen saasteiden ja globaalien luonnononnettomuuksien takia. Koska ihmiskunnan historiassa ei ole myöskään ollut niin paljon köyhyyttä ja nälkää kuin tänään. Silti monet ihmiset uskovat edelleen, että tiede kykenee ratkaisemaan ihmiskunnan ongelmat. Tosiasia on kuitenkin se, että juuri tieteellinen kehitys on vieraannuttanut ihmisen alkuperäisestä tehtävästään — maan viljelemisestä ja varjelemisesta — ja on johtanut ihmiskunnan tuhon partaalle ydinaseiden ja saastumisen vuoksi. Tieteen suurin liikkeellepaneva voima onkin ihmisen ylpeys ja raha. Tuskin voidaan ajatella sellaista tieteellistä kehitystä ja keksintöä, joka ei edellyttäisi keksintöä torjumaan ensimmäisen keksinnön haittavaikutuksia.

Kuten edellä jo totesin, tieteen kehitys ei kykene pitämään hengissä edes vastasyntyneitä lapsia, koska tiede palvoo rahaa elämän sijasta. Jos tieteen tehtävänä olisi ihmiselämän auttaminen, miksi tiede kehittää tekniikoita, joiden avulla joidenkin ihmisten elämää voidaan pitkittää, mutta samalla rahamäärällä voitaisiin pelastaa miljoonia lapsia kuolemasta? Tiede on sokeaa niin kuin ovat kaikki nekin, jotka palvovat tiedettä ja sen saavutuksia.

Jumala on pahoillaan siitä, että ihmiset eivät nöyrry myöntämään niitä tuhoisia vaikutuksia, mitkä aiheutuvat uskosta ihmisjärkeen ja tieteen, joiden avulla on yritetty kiistää Jumalan asettamien ikuisten lakien ehdoton paikkansapitävyys. Mitä ihminen kylvää, sitä hän niittää, on osoittautunut ihmiskunnan historiassa järkyttävällä tavalla todeksi. Ihmiskunnan ongelmien

suurin yhteinen tekijä on synti, ja tätä tosiasiaa ei tiede voi koskaan muuksi muuttaa.

Turvallisuusjärjestelyt katastrofin varalta

Kukapa ei arvostaisi pommisuojausta, katastrofiapua ja kaikkia mahdollisia turvallisuusjärjestelyjä katastrofien varalta. Katovuoden kompensointi tuontiviljalla tuntuu järkevältä. Mutta eikö tämä kaikki perustu vain siihen, että ihminen ei ymmärrä, että kaikki hänen elinpäivänsä ovat luetut jo ennen hänen syntymäänsä? Eikö ihminen ymmärrä, että pisimmilläänkin hänen maanpäällinen elämänsä on vain häviävän lyhyt ohikiitävä hetki iankaikkisuuteen verrattuna? Toisaalta mitkään näistä ihmisen luomista turvajärjestelmistä eivät voi varjella yksilöä tai kansakuntaa niiltä onnettomuuksilta, jotka Jumala sallii tapahtuviksi valheturvan hävittämiseksi. Raamattu sanoo mm. näin:

”Älkää luottako ruhtinaihin älkääkään ihmislapseen, sillä ei hän voi auttaa. Kun hänen henkensä lähtee hänestä, niin hän tulee maaksi jälleen; sinä päivänä hänen hankkeensa raukeavat tyhjiin.” (Ps. 146:3—4)

”Jos Herra ei kaupunkia varjele, niin turhaan vartija valvoo.” (Ps. 127:1)

Ainoa todellinen ja täysin kattava turvallisuusjärjestelmä niin yksilön kuin kansakunnan kohdalla on kaikkivaltiaan Jumalan varjelus. Tämä on Raamatun keskeisimpiä sanomia. Pömin tähän vain kaksi kohtaa:

”Autuas se, jonka apuna on Jaakobin Jumala, se, joka panee toivonsa Herraan, Jumalaansa, häneen, joka on tehnyt taivaan ja maan, meren ja kaiken, mitä niissä on, joka pysyy uskollisena iankaikkisesti, joka hankkii oikeuden sorretuille, joka antaa leivän nälkäisille. Herra vapauttaa vangitut, Herra avaa sokeain silmät, Herra nostaa alaspainetut, Herra rakastaa vanhurskaita. Herra varjelee muukalaiset, holhoo orvot ja lesket, mutta jumalattomien tien hän tekee mutkaiseksi. Herra on kuningas iankaikkisesti, sinun Jumalasi, Siion, polvesta polveen. Halleluja!” (Ps. 146:5—10)

”Kuudesta hädästä hän sinut pelastaa, ja seitsemässä ei onnettomuus sinua kohtaa. Nälänhädässä hän vapahtaa sinut kuolemasta ja sodassa miekan terästä. Kielen ruoskalta sinä olet turvasa, etkä pelkää, kun hävitys tulee. Hävitykselle ja kalliille ajalle sinä naurat, etkä metsän petoja pelkää. Saat huomata, että majasi on rauhoitettu, ja kun tarkastat asuinsijaasi, et sieltä mitään kaipa. Ja saat huomata, että sinun sukusi on suuri ja vesasi runsaat kuin ruoho maassa. Ikäsi kypsyessä sinä menet hautaan, niinkuin lyhde kor-

jataan ajallansa. Katso, tämän olemme tutkineet, ja niin se on; kuule se, ja ota sinäkin siitä vaari.” (Job 5:19—27)

Jumala on pahoillaan siitä, että ihmiset eivät ymmärrä maanpäällisen ihmiselämän lyhyyttä ja elämän jatkumista kuoleman jälkeen iankaikkisesti. Tänäkin päivänä ovat totta Jeesuksen sanat: ”Eikä yksikään, joka elää ja uskoo minuun, ikinä kuole.” (Joh. 11:26) Miksi ihminen yrittää huolehtia omasta turvallisuudestaan kun toinen vaihtoehto on turvautua Jumalan varjelukseen? Jeesus itse vakuutti, että Häneen turvaavan ihmisen kohdalla ei edes yksikään hiuskarva putoa maahan Hänen sallimattaan (Matt. 10:30). Mikä ihmeellinen turva, joka ei maksa mitään, mutta kenelle se kelpaisi tänä pelon ja turvattomuuden aikana?

Ammattiyhdistys

Arvoisa puhemies! Vuosituhansien ajan työnantaja on sortanut työntekijää. Kuinka hyvältä tuntuukaan, että työntekijää puolustavat voimakkaat järjestöt. Tämä turva on kuitenkin petollinen, koska eräänä päivänä ihmisen ylläpitämät järjestelmät romahtavat täydellisesti ja silloin työntekijä tuntee olonsa turvattomaksi. Jumala on työmiehen ainoa todellinen turva silloin — niin kun tuhansia vuosia sitten oli Jaakobinkin kohdalla — petollista työnantajaa kohtaan (1. Moos. 30:38—42), mutta tuntee työmiehen Jumalan, jos turva on haettu aina järjestöistä?

Jumala on pahoillaan siitä, että ihmiset eivät turvautu toimeentulemisekseen Jumalaan vaan luottavat joukkovoimaan ja muihin pettäviin keinoihin. Tämä on ponnistamista pettävältä pohjalta.

Kirkko ja uskonnot

Yksi hirvittävimpiä valheturvia ovat kirkko ja uskonnot. Juuri uskontojen kohdalla toteutuu järkyttävällä tavalla sanonta: hyvä on parhaan pahin vihollinen. Uskonnon hirvittävyys piilee siinä, että sen avulla saatana pettää ihmiset uskomaan, että heidän asiansa olisivat kunnossa Jumalan kanssa. Uskontojen myötä toteutuu kirjaimellisesti Raamatun sana siitä, kuinka saatana pukeutuu valkeuden enkeliksi, sillä uskonnon avulla saatana pettää kaikki ne ns. hyvät ihmiset, jotka eivät muutoin luopuisi etsimästä elävää Jumalaa, kunnes he kohtaisivat Hänet henkilökohtaisesti.

Luin erään arvostetun kirkkoherran kirjoituksen siitä, mikä merkitys on seurakunnan työllä. Hän totesi, että seurakunnan tehtävänä on rohkaista ihmisiä toteuttamaan kristillistä ihmiskäsitystä jokapäiväisessä elämässään. Tämäkin lau-

suma sellaisenaan kuvaa uskonnon petosta. Ajatus poikkeaa Raamatun opetuksesta niin kuin yö ja päivä toisistaan. Raamatun mukainen ihmis käsitys on nimittäin se, että ihminen on väistämättä pahuuteen sortuva. Syntiinlankeemuksen jälkeen yksikään ihminen ei ole voinut välttää tekemästä pahaa. Juuri siksi täytyy olla Jumalan pelastussuunnitelma, jotta ihminen voisi saada pelastuksen omasta pahuudestaan. Näin Jeesuksen sovitustyö ja sen kautta avautuva mahdollisuus uudestisyntymiseen on ainoa mahdollisuus muutokseen, koska muutoin ihminen koko luontonsa ja sielunvoimiensa voimasta on tuomittu palvelemaan tämän maailman hallitsijaa: saatanaa. Kenenkään ei tulisi unohtaa, että Jeesus sanoi aikansa uskonnollisimmille ihmisille näin: ”Totisesti, totisesti minä sanon sinulle: joka ei synny uudesti, ylhäältä, se ei voi nähdä Jumalan valtakuntaa.” (Joh. 3:3) Vielä: ”Älä ihmettele, että minä sanoin sinulle: teidän täytyy syntyä uudesti, ylhäältä.” (Joh. 3:7)

Uskonnon kavaluus on ilmeinen, koska jokainen tietää, kuinka hirvittävästi uskonnon varjolla on tehty vääryyttä ja yhä tehdään ja kuitenkin Suomessakin lähes 90 prosenttia kansasta tunnustautuu uskonnon kannattajiksi. Uskontojen ja kirkkojen verinen sotahistoria on omiaan karkottamaan elämän tarkoitusta etsivät ihmiset etsimään apua muualta kuin Jumalasta. Syy on kuitenkin edellä esitetyn perusteella yksinkertainen: ne uskonnon lipun alla toimivat uudestisyntymättömät ihmiset, jotka tietoisesti tai tiedostamattomasti palvelevat saatanaa elämällään.

Yksikään uskonto tai kirkko ei ole tie Jumalan tykö vaan itse asiassa suurin este kohdata Jumalaa elävän persoonan, Jeesuksen kautta. Uskonnon hirvittävä petos lähtee Suomessakin jo varsin aikaisessa vaiheessa liikkeelle, koska jo pian lapsen syntymän jälkeen lapsi kastetaan ja liitetään kirkon jäseneksi, vaikka tämä on kiistattomasti täysin Raamatun opetuksen vastaista. Tässä järjestelmässä papeilla on hirvittävä vastuu, eikä olekaan ihme, että Jeesus tuomitsi ankarasti pappien menettelyn todeten näin:

”Mutta voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut, kun suljette taivasten valtakunnan ihmisiltä! Sillä itse te ette mene sisälle, ettekä salli meneväisten sisälle mennä. Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut, kun te kierrätte meret ja mantereet tehdäkseen yhden käännynnäisen; ja kun joku on siksi tullut, niin teette hänestä helvetin lapsen, kahta vertaa pahemman, kuin te itse olette.” (Matt. 23:13, 15)

Juuri näiden käännönnäisten aikaansaaminen on uskontojen järkyttävän lopputulos. Suomenkin kansan tilaa kuvaavat osuvasti seuraavat Raamatun sanat, jotka kerran lausuttiin Israelin kansan kohdalla: "Ja Herra sanoi: Koska tämä kansa lähestyy minua suullaan ja kunnioittaa minua huulillaan, mutta pitää sydämensä minusta kaukana, ja koska heidän jumalanpelkonsa on vain opittuja ihmiskäskyjä, sentähden, katso, minä vielä teen tälle kansalle kummia tekoja — kummia ja ihmeitä, ja sen viisaitten viisaus häviää, ja sen ymmärtäväisten ymmärrys katoaa." (Jes. 29:13—14)

Kaikki uskonnot ovatkin huumetta kansalle. Uskonnon takia ihmiset elävät rauhassa synnin unta ja ellei heitä herätetä, he heräävät vasta iankaikkisessa kadotuksessa. Herääminen tänään itsepetoksesta on varmasti kipeä kokemus, mutta nöyrytyminen Jumalan kasvojen eteen on ainoa mahdollisuus löytää elämän todellinen tarkoitus. Ihminen ei voi koskaan saavuttaa uskonnollisuudellaan, hyvillä teoillaan tai millään muillakaan ansioillaan iankaikkista elämää. Tämä on kirvelevä totuus ns. hyville ihmisille, mutta on parempi kohdata totuus nyt, kun on vielä mahdollisuus tehdä parannus, eikä sitten, kun kaikki on jo myöhäistä. Kuinka moni ihminen löytää itsensä täsmälleen samasta asemasta kuin tuonelassa oleva rikas mies, joka oli kohdellut köyhää Lasarus aikeinaan huonosti! Rikas mies sanoi: 'Isä Aabraham, armahda minua ja lähetä Lasarus kastamaan sormensa pää veteen ja jäähdyttämään minun kieltäni, sillä minulla on kova tuska tässä liekissä!' Mutta Abraham sanoi: 'Poikani, muista, että sinä eläessäsi sait hyväsi ja Lasarus samoin sai pahaa; mutta nyt hän täällä saa lohdutusta, sinä taas kärsit tuskaa. Ja kaiken tämän lisäksi on meidän välillemme ja teidän vahvistettu suuri juopa, että ne, jotka tahtovat mennä täältä teidän luoksenne, eivät voisi, eivätkä ne, jotka siellä ovat, pääsisi yli meidän luoksemme!' (Luuk. 16:24—25)

Raamattu opettaa myös selvästi, ettei mikään uskonto yksin eivätkä mitkään uskonnot edes yhdessä voi pelastaa yhtäkään sielua, koska on vain yksi nimi ja yksi tie iankaikkiseen elämään: Jeesus. Tämän totuuden ohittaminen johtaa siihen, että eri kirjat ja uskonnot yhdistyvät ja on ilmeistä, että juuri tämän ykseyskehityksen eli ekumenian huipentumana antikristus nousee yhdistyneen kirkon johtoon.

Jumala on pahoillaan siitä, että ihmiset eivät ymmärrä, että usko tulee Jumalalta ja uskonto tulee saatanalta. Aivan vastaavalla tavalla usko-

vien keskinäiseen rakkauteen perustuva yhteys tulee Jumalalta mutta uskontojen yhdistyminen eli ykseys tulee saatanalta. Eksyneiden määrä on hirvittävän suuri, mutta tämä on väistämätöntä, koska Raamattu sanoo, että ihmiset eksyvät sen tähden, että he eivät tunne kirjoituksia eivätkä Jumalan voimaa (Matt. 22:29). Kysyn: Onko mikään tässä yhteiskunnassa niin halveksitussa asemassa kuin Jumalan Sana?

Sivistys ja kulttuuri

Usko ihmisen sivistykseen ja sivistymiseen on järkyttävää humanismia, joka pettää kaikki ns. hyvätkin ihmiset. Ihmisen perusolemuksen kuuluu ääretön pahuus. Silti Suomessakin uskotaan, että jokainen on oman onnensa seppä. Tosiasiasa ihminen on aina alistettu jonkun vallan alaisuuteen. Joko ihminen palvelee elämällään elävää Jumalaa tai sitten hän palvelee saatanaa. Jako on jyrkkä, mutta jyrkkä on myös ero tai-vaalla ja helvetillä, mustalla ja valkoisella, pimedellä ja valkeudella sekä elämällä ja kuolemalla. Sivistyksen avulla yritetään kaikki vastakohtaisuudet tasoittaa, jotta ihmisluonto voisi hyvällä omallatunnolla toteuttaa pahuuttaan eli pyrki-mystään asettua Jumalaksi.

Raamattu opettaa, että tämän maailman viisaus on hullutusta Jumalan silmissä. Sillä kirjoitettu on: "Hän vangitsee viisaat heidän viekkau-teensa" (Job 5:13); "Herra tuntee viisasten ajatukset, hän tietää ne turhiksi" (1. Kor 3:19—20), ja vielä: "Vanhurskaan kieli on valituin hopea, jumalattomien äly on tyhjän veroinen" (Snl. 10:20). Myös Paavali luki kaiken roskaksi Kristuksen tuntemisen rinnalla (Fil. 3:8). Raamattu sanookin, että Herran pelko on viisauden alku. (Ps. 111:10).

Jumala on pahoillaan siitä, että ihmiset eivät ymmärrä sivistyksen osalta sitä, että se, mikä on ihmisten kesken korkeata, se on Jumalan edessä kauhistus (Luuk. 16:15). Raamattu sanoo myös näin: "Te avionrikkajat, ettekö tiedä, että maailman ystävyys on vihollisuutta Jumalaa vastaan? Joka siis tahtoo olla maailman ystävä, siitä tulee Jumalan vihollinen." (Jaak. 4:4) Sivistys ja kulttuuri eivät voi koskaan muuttaa ihmisen perusluontoa. Vain jos pesty sika ei palaisi rapakkoon, ihminenkin voisi kasvatuksen ja sivistyksen myötä vapautua pahuudestaan. Tämä ei ole kuitenkaan mahdollista, koska silloinhan Jeesus olisi turhaan kuollut.

Sielunvoimat

Jumala on antanut ihmiselle valtavat sielunvoimat. Ei ole epäilystäkään, että näinä viimeisinä aikoina ihminen onnistuu vapauttamaan näitä

sielunvoimia yhä enemmän. Siten usko ihmisen sielunvoimiin ja sen mukana tuomiin mahdollisuuksiin kasvaa. Tämäkin toivo on valheellinen, koska ihminen ei kykene koskaan sielunvoimillaan palvelemaan Jumalaa, koska ihminen on saatanan vallassa niin kauan, kunnes hän on valmis luovuttamaan ei ainoastaan sielunvoimiaan vaan koko elämänsä Jumalalle. Näin sielunvoimien käyttäminen palvelee aina saatanan tarkoituksia ja siten ihmisen tuhoutumista. Eräs Raamatun kertomus osoittaa, että Jumala voi käyttää apunaan paremmin aasia kuin omaan ymmärrykseensä turvautuvaa ihmistä (4. Moos. 22:21—34). Siksi Raamattu sanookin näin: ”Turvaa Herraan kaikesta sydäimestäsi äläkä nojaudu omaan ymmärrykseesi” (Snl. 3:5).

Ihmisten halu ja kaipaus nähdä yliluonnollisia tapahtumia, ihmeitä ja parantumisia, on niin valtava, että kun jonain päivänä saatana valitsemiansa ihmisten välityksellä kaikella valheen voimalla tekee näitä ihmeitä, vain harvat malttavat kysyä, kenen voimasta ihmeet tapahtuvat, ja näin ihmiset tosiasiaa palvovat saatanaa. Mikä hirvittävä uhka mutta myös tyhjentävä selitys, miksi en voi olla julistamatta sanomaani, jotta edes yksi sielu voisi pelastua Jeesuksen avulla tältä petoksesta. (Ed. Gustafsson: Eikö edustaja voisi lukea Raamatua ilman välikommentteja?)

Jumala on pahoillaan siitä, että ihmiset eivät ymmärrä, että kaikki ihmisessä olevat sielunvoimat, lahjakkuudet ja kyvyt tulee luovuttaa täydellisesti Jumalan käyttöön, koska ihminen on kykenemätön palvelemaan niillä Jumalaa. Jumala on määrännyt ihmiselle vain yhden tehtävän: olla Jumalan palvelija ja toteuttaa Jumalan suunnitelmaa omassa elämässään. Siihen ihminen ei tarvitse lahjojaan, koska kaikkivaltias Jumala ei tarvitse ihmisen lahjoja vaan välikappaleen, jonka kautta Jumala voi toimia.

Raha

Arvoisa puhemies! Ihmisen harharetken yksi keskeisimpiä syitä on rakkaus rahaan eli materiaan. Tämän päivän menestys mitataan markoissa, vaikka raha on yksi suurimmista esteistä saavuttaa iankaikkinen elämä. Myös rahan kohdalla vallitsee jyrkkä kahtiajako, koska Raamattu opettaa, ettei kukaan voi palvella kahta herraa, Jumalaa ja rahaa. Vain aniharva ymmärtää, että rahan palvonta on samaa kuin saatanan palvonta. Tämä on Raamatun yksiselitteinen varoitus: ”Mutta ne, jotka rikastua tahtovat, lankeavat kiusaukseen ja paulaan ja moniin mielettömiin ja vahingollisiin himoihin, jotka upottavat ihmisen turmioon ja kadotukseen.

Sillä rahan himo on kaiken pahan juuri; sitä haluten monet ovat eksyneet pois uskosta ja lävis-täneet itsensä monella tuskalla.” (1. Tim. 6:9—10)

Jumala on pahoillaan siitä, että ihmiset eivät ymmärrä maailmankaikkeuden arvokkaimman asian — iankaikkisen elämän — olevan ilmaista. Siksi ihmiset keräävät kouristuksenomaisesti varallisuutta maan päälle, vaikka Raamatun yksinkertainen opetus kehottaa kokoamaan aarteita taivaaseen. (Matt. 6:20)

Epäjumalat

Arvoisa puhemies! Monille elämää ei olisi ilman idoleita. Ihmisyys parhaimmillaan ilmenee huipuissa, olivatpa ne miltä alalta tahansa. Näin ihminen, joka ei ole kohdannut elävää Jumalaa, ajautuu järkyttävään epäjumalanpalvelukseen palvoessaan Jumalan asemesta Jumalan luomaa ihmistä, joka sielunvoimiensa avulla on yltänyt huippusuoritukseen.

Epäjumalanpalveluksen ydin on nimenomaan siinä, että ihminen palvoo Luojan asemesta luotua. Nekin ihmiset, jotka eivät tunnusta palvovansa ketään muuta, palvovat ainakin itseänsä. Suomen kansa halveksii varmasti ihmistä, joka pitää epäjumalanaan puusta tehtyä veistosta, mutta silmääkään räpäyttämättä palvoo vaikkapa maailmankuulua näyttelijätähteä, joka on tehty tomusta. Toisaalta: jos ihmiset palvovat ”loistavaa ihmistä”, kuinka paljon enemmän heidän pitäisi palvoa ihmisen ja myös koko maailmankaikkeuden Luoja, elävää Jumalaa.

Jumala on pahoillaan siitä, että ihmiset turvautuvat epäjumaliin löytääkseen elämälleen sisältöä, vaikka Jumala on itse asettanut ihmiseen jumalkaipuun, jota ihminen ei voi saada tyydytyksi kohtaamatta Jumalaa Vapahtajanaan.

Demokratia

Ihmiskunnan suurena saavutuksena pidetään järjestäytynyttä yhteiskuntaa ja demokraattista päätöksentekoa. Tosiasiaa demokraattinen päätöksenteko on Suomessa ja varmasti muualakin vain kauniit mutta valheelliset kullissit sille tosiasialliselle vallankäytölle, mitä yhteiskunnassa harjoitetaan. Suomessa tämä ilmenee siitä, että 200 kansanedustajasta huolimatta ankara ryhmäkuri ja demokration luonne johtavat siihen, että alle 100 kansanedustajaa kuuluu oppositioon eikä kykene mitenkään vastustamaan enemmistön päätöksiä. Enemmistö puolestaan on sidottu hallituksen esityksiin, ja erilaisin rangaistusta muistuttavin toimenpitein hallituspuolueiden kansanedustajat — riippumatta heidän kristillisyydestään — pääsääntöisesti pakotetaan

äänestämään hallituksen esityksen mukaan. Näin todellinen valta on jo kauan sitten ajautunut pois kansaa edustavalta eduskunnalta.

Demokratian heikkous piilee myös siinä, etteivät enemmistöpäätökset voi koskaan taata vähäosaisille ihmisille heille kuuluvia oikeuksia, koska enemmistö muodostuu hyvä- ja keskituloisista. Tarvittaisiin sen lisäksi aitoa välittämistä heikommissa asemassa olevasta, mutta tätä ei demokraattinen päätöksenteko mitenkään takaa, koska aitoon välittämiseen tarvitaan lähimmäisenrakkautta. (Ed. Gustafsson: Eikö sitä työväenliikkeestä ole löytynyt?)

Päätöksenteon moraalisen tason kannalta olisi aina parempi, että päätöksenteko uskottaisiin vaikka yhdelle mahdollisimman rehelliselle ja oikeudenmukaiselle henkilölle, kutsuttiinpa häntä sitten kuninkaaksi tai miksi tahansa. Tähän eivät ihmiskunnan turmeltuneisuuden vuoksi kansakunnat ole valmiita, koska kukaan ei kykene luottamaan ihmiseen.

Raamatun mukainen malli olisi se, että kansakunnan todellinen johtaja eli kuningas olisi Jumala. Jumalan tahto ilmenee sellaisenaan Raamatusta. Tämän lisäksi kunkin aikakauden profeetat ja Jumalan valitsema naiset ja miehet välittäisivät konkreettisia ratkaisusuosituksia kansakunnalle niin kuin Joosef aikanaan Egyptin faaraolle. Tällaisessa ratkaisussa ei olisi kuninkaita eikä eduskuntaa. Jumala tuomitsi Israelin kansan halun saada itselleen kuninkaan ja Israelin kansan historia osoittaa, että tuomarien aika oli siunattua aikaa Israelissa luonnollisesti sillä edellytyksellä, että tuomari ohjasi kansan luopumaan epäjumalanpalveluksesta ja noudattamaan Jumalan ikuisia lakeja ja käskyjä sekä turvautumaan kaikkivaltiaan Jumalan varjelukseen.

Jumala on pahoillaan siitä, että ihmiset eivät halua alistua Jumalan antaman viisauden varaan vaan turvautuvat omaan ymmärrykseensä. Tällä ylpeydellä on ollut tuhoiset vaikutukset kansakuntien historiassa, mikä on ilmennyt varsinkin viime vuosisatoina sotina, rikollisuutena ja kaikenlaisena yhteiskunnallisena epäoikeudenmukaisuutena.

Yhteiskunta — miljoonien epäjumala

Ne, jotka eivät usko Jumalaan, uskovat sitäkin vahvemmin yhteiskuntaan, kansakuntaan. Kuitenkin Jumalan silmissä kaikki kansat ovat vain ruohoa (Jes. 40:7), "kuin pisara vesisangon uurtessa, ovat kuin tomuhiukkanen vaa'assa" (Jes. 40:15). Ja vielä: "Kaikki kansakunnat ovat niin kuin ei mitään hänen edessään, ne ovat hänelle kuin olematon ja tyhjä" (Jes. 40:17).

Ihmisten rakkaudettomuuden lisääntyminen on pakottanut ihmiset siihen, että lähimmäisenrakkauten puuttuessa on yhteiskunnassa virkamiehet asetettu hyväntekijöiden rooliin — hyvällä palkalla. Suomessakin tätä lähimmäisenrakkautta toteuttavat noin 700 000 virkamiestä eli joka seitsemäs suomalainen on palkattu lähimmäisen rakastaja. Tämä voi kuulostaa suorastaan ihanteelliselta, mutta ratkaisuun sisältyy hirvittävä vaara. Kaikki toimii rahan voimalla. Raamattu osoittaa, että tulee aika, jolloin raha menettää kaiken arvonsa. Mitä tekee sinä päivänä virkamies, oli hän sitten palkkapappi tai lääkäri? Hän menee lakkoon ja lopettaa työnsä, olipa se sitten saarnaaminen tai sairaiden hoitaminen. Jokainen ymmärtää, että lopputuloksena on hirvittävä kaaos. Sinä päivänä diakonia eli Jumalan antaman rakkauden innoittama vapaaehtoistyö on silta, jota pitkin Jeesus kävelee ihmisten sydämeen.

Yhteiskunnan vakava rakenteellinen virhe ja epäoikeudenmukaisuus on ankara verotus, koska Raamattu sanoo näin: "Vähätaiteinen ruhtinas runsaasti kiskoo, mutta väärän voiton vihaaja saa elää kauan" (Snl. 28:16), ja vielä: "Oikeudella kuningas pitää maan pystyssä, mutta verojen kiskoja sen hävittää." (Snl. 29:4) Tätä hävityksen vimmaa saa parasta aikaa kokea jokainen työssäkäyvä, ja on vain ajan kysymys kun myös ne, jotka ovat töissä, romahtavat taloudellisesti ankaran verotuksen alla. Tätä kielteistä kehitystä ei pitäisi kuitenkaan kenenkään murehtia, koska iankaikkisuuden kannalta on pelkästään onnellista, että ihmisten luottamus poliittikkoihin ja hallitsijoihin romahtaa ja ihmiset joutuvat hädässään turvautumaan Jumalan apuun.

Suomalaisessakin yhteiskunnassa korostetaan vapautta mutta vaietaan täydellisesti vastuusta. Onko mitään järkeä siinä, että ihmiset voivat aiheuttaa oman elämänsä holtittomuudella satojentuhansien tai jopa miljoonien markkojen vahinkoja toisten maksettavaksi verotuksen avulla? Missä on niin paljon puhuttu vapauden kääntöpuoli eli vastuu omien tekojen seurauksista? Tämä niin paljon yksilöllistä vapautta korostanut yhteiskunta hukuttaa koko kansan kollektiivisen syntitaakan alle maksattamalla synnin taloudelliset seuraukset myös niillä, joilla ei ole osuutta näihin pahoihin tekoihin. On riipaiseva tosiasia, että tämän yhteiskunnan ainoa todellinen vapaus on vapaus maksattaa tekojensa seuraukset toisilla.

Yhteiskunnasta on muodostunut väline yrit-

tää ratkaista kaikki ihmisen jumalattomuudesta ja synnistä johtuvat kielteiset seuraukset, jotta ihminen ei joutuisi nöyrytyään, pyytämään Jumalalta apua. Tämä yritys sisältää järkyttävän paradoksin: yhteiskunnan onnistuminen johtaa siihen, että ihminen ei elämänsä aikana saavuta elämän tarkoitusta eli Jumalan henkilökohtaista kohtaamista. Tämä menetys on korvaamattoman suuri. Siksi Jumalan täytyy hävittää kaikki yhteiskunnallinen turva, jotta ihmiset nöyrytyisivät huutamaan Jumalaa avukseen ja siten voisivat pelastaa sielunsa.

Suuri kahtiajako yhteiskunnassa

Jumalattomuus on edennyt niin pitkälle, että uskoviksi tunnustautuvien ihmisten on aika irtisanoutua täydellisesti tämän yhteiskunnan pahoista teoista. Näin kuka tahansa voi yksilötasolla vapautua siitä tuhosta, mikä odottaa tätä maailmaa ja niitä, jotka rakastavat tämän maailman arvoja. Uskovaisten on aika löytää täällä maan päällä asemansa muukalaisina, joiden ei pitäisi sekaantua heille kuulumattomaan eli yhteiskunnallisen valheen vahvistamiseen.

Tätä suhtautumista ei millään tavalla muuta se, että Raamattu kehottaa olemaan esivallalle alamainen, kuten esim. Paavalin kirjeessä roomalaisille 13. luvun jakeessa 1 todetaan. Raamatussa todetaan tämän lisäksi, että uskovan tulee olla hallituksille ja esivalloille alamaiset, kuuliaiset, kaikkiin hyviin tekoihin valmiit. Näin uskovaisen ei pidä olla valmis tekoihin, jotka eivät ole hyviä tekoja. Jumalan ja esivallan välinen suhde on Raamatun mukaan yksiselitteinen, koska ”enemmän tulee totella Jumalaa kuin ihmisiä”. (Apt. 5:29) Uskovan velvollisuutta erottautua Jumalan tahdon vastaisista viroista ja toimista yhteiskunnan nimissä käy ilmi Raamatun sanoista: ”Älkää antautuko kantamaan vierasta iestä yhdessä uskottomien kanssa; sillä mitä yhteistä on vanhurskaudella ja vääryydellä? Tai mitä yhteyttä on valkeudella ja pimeydellä? Ja miten sopivat yhteen Kristus ja Beliar? Tai mitä yhteistä osaa uskovaisella on uskottoman kanssa?” (2. Kor. 6:14–15)

Jumala on pahoillaan siitä, että ihmiset eivät yksilö yksilöltä turvaudu Jumalaan ja rakasta lähimmäistään Jumalan voimasta niin kuin itseään. Rakkaudettomuuden lisääntyminen on lisännyt laittomuutta maailmassa räjähdysmäisesti ja seuraukset ovat hirvittävät ja kaikki menee entistä pahemmaksi. Humanismi eli usko ihmisen hyvyyteen tulee romahtamaan täydellisesti. Voi kuinka monet ponnistavat elämässään humanismin pettävältä pohjalta.

”Tulevaisuuden tapahtumat, Jumalan tuomiot ja Jumalan pelastussuunnitelma

Arvoisa puhemies! Olen edellä tarkastellut esimerkinomaisesti joitakin ihmisen tekemiä ratkaisuja, jotka osoittavat ihmiskunnan ja myös suomalaisen valtaenemmistön tehneen kaikkensa, jotta elämä olisi mahdollista ilman Jumalaa. Tämä kehitys on edennyt jo niin pitkälle, että Raamatun ennusmerkit viittaavat siihen, että ihmiskunta lähestyy jo lähitulevaisuudessa päätepistettään. Tulevat ajat tulevat voimallisesti osoittamaan, kuinka täydellisesti kaikenlainen valheturva tulee häviämään.

Jotta ihminen voisi toimia päämäärätietoisesti, tarkastelen tulevia maailmantapahtumia Raamatun valossa ennen kuin siirryn tarkastelemaan ihmisen pelastusmahdollisuutta.

Humanismin uskotteleman myönteisen tulevaisuuden asemesta Raamattu antaa hirvittävän kuvan tulevista tapahtumista. Käsittelen lyhyesti niitä seurauksia, joita ihmiskunta joutuu harhapolkunsa tuloksena kokemaan.

Ihmiskuntaa odottaa tapahtumat, joita se ei haluaisi kokea. Ihmisiin liittyen yksi suuri muutos on jumalattomuuden ja laittomuuden lisääntyminen. Käsittelen ensiksi tätä.

Moraalittomuus

Sivistyksen ominaispiirteitä on ihmisen korkea moraalisuus, koska ihminen on moraalinen olento. Olisi siten johdonmukaista olettaa, että ihmiskunnan kehitys on vuosituhansien aikana jalostanut ihmisen lähes Jumalan kaltaiseksi moraaliseksi olennoiksi. Kuitenkin jo 2000 vuotta sitten Raamatussa kirjoitettiin näin: ”Mutta tiedä se, että viimeisinä päivinä on tuleva vaikeita aikoja. Sillä ihmiset ovat silloin itserakkaita, rahanahneita, kerskailijoita, ylpeitä, herjaajia, vanhemmilleen tottelemattomia, kiittämättömiä, epähurskaita, rakkaudettomia, epäsohuisia, ponnittelijoita, hillittömiä, raakoja, hyvän vihamiehiä, pettureita, väkivaltaisia, pöyhkeitä, heikompaa enemmän kuin Jumalaa rakastavia; heissä on jumalisuuden ulkokuori, mutta he kieltävät sen voiman. Senkaltaisia karta.” (2. Tim. 3:1–5)

Tämä Raamatun ennustus on jo kirjaimellisesti toteutunut, kuten kaikki varmasti ymmärtävät. Ainoa yllättävä piirre tässä ennustuksessa onkin siinä, että tämä kuvaus ei koske jumalattomina ja pahoina tunnettuja ihmisiä, jotka ovat aina olleet jumalattomia ja pahoja, vaan itse asiassa tämä kuvaus koskee ennen kaikkea niitä ihmisiä, jotka esimerkiksi tämän päivän suomalaisessa yhteiskunnassa nimittävät itseään kristityiksi. Juuri tämän päivän kristityiksi nimetyissä ihmisissä to-

teutuu edellä mainittu kuvaus: heissä on jumalisuuden ulkokuori mutta he kieltävät sen voiman.

Tämä sana toteutuu kirjaimellisesti, koska Suomessakin on varmasti yli 4 miljoonaa ihmistä, jotka ovat tunnustaneet huulillaan uskovansa Jumalaan. Näin he uskovat, että välit Jumalan kanssa ovat kunnossa. Mutta tämä usko on väärä, koska Raamattu sanoo näin: ”Sinä uskot, että Jumala on yksi. Siinä teet oikein; riivaajatkini sen uskovat ja vapisevat. Mutta tahdotko tietää, sinä turha ihminen, että usko ilman tekoja on voimaton?” (Jaak. 2:19–20)

Näinä viimeisinä aikoina ihmiset ovat edellä kuvaamani valheturvan vuoksi täydellisesti unohtaneet, mitä uskomisen Jumalaan tarkoittaa. Ensinnäkin usko ilman tekoja on kuollut. Siksi pelkästään sillä, mitä he sanovat, ei ole mitään merkitystä. Toiseksi uskomisen Jumalaan on ennen kaikkea turvautumista yksin Häneen. Häneen turvautuminen vapauttaa ihmisen kokonaan riippuvaisuudesta valheturvasta, jonka Jumala hävittää aikaisemmin mainitsemallani tavalla.

Ei ole epäilystäkään siitä, etteikö ihmiskunta olisi tehnyt kaikkensa rikollisuuden ja kaikkinaisen moraalittomuuden kitkemiseksi. Lopputulos on vain järkyttävä: koskaan ihmiskunnan historiassa ihmiskunnan pahuus ei ole saanut sellaista massiivisuutta kuin tämän päivän maailmassa. Moraalittomuuden vastustamiseen on käytetty kaikkia ajateltavissa olevia keinoja lähtien sähköshokeista päätyn sähkötuoliin, mutta pahuuden läpitunkeutuminen ihmisen sydämeen on ollut käsittämättömän täydellistä ja viisaasta ihmisestä on tullut ihmiskunnan tuhoutumisen syy.

Jumalan tuomiot

Jumalan tuomioiden täytyy tulla. Ellei niitä tulisi ihmisten valheturva veisi ihmiset hautaan asti ilman, että ihmiset ymmärtäisivät nöyrytyä Jumalan edessä. Raamattu sanookin näin: ”Minun sieluni ikävöittää sinua yöllä, minun henkeni sisimmässäni etsii sinua varhain; sillä kun sinun tuomiosi kohtaavat maata, oppivat maanpiiriin asukkaat vanhurskautta.” (Jes. 26:9)

Jumalan tuomiot tulevat varmuudella. Tämän uskovat vain harvat ja ihmisten käyttäytyminen on vastaavanlaista kuin ennen vedenpaisumusta, koska Raamatussa sanotaan näin: ”Sillä niinkuin oli Nooan päivinä, niin on Ihmisen Pojan tulemus oleva. Sillä niinkuin ihmiset olivat niinä päivinä ennen vedenpaisumusta: söivät ja joivat, naivat ja naittivat, aina siihen päivään asti, jona Nooa meni arkkiin, eivätkä tienneet, ennenkuin vedenpaisumus tuli ja vei

heidät kaikki; niin on myös Ihmisen Pojan tulemus oleva.” (Matt. 24:37–39)

Tarkastelen seuraavaksi lyhyesti Raamatun ilmoittamia kärsimyksiä, jotta ihmiset voisivat ymmärtää, kuinka mieletöntä on rakentaa ihmiselämän ja kansakunnan turvallisuutta ihmisvoiman varaan.

Talouden romahdus

Tänä päivänä monet päättäjätkin puhuvat ivallisesti kommunismin romahtamisesta ymmärtämättä, että seuraavaksi romahtaa materialismi. Talouden romahdus kohtaa maanpiiriä rajusti ja niin jokainen, joka on pannut turvansa rahaan ja taloudellisiin arvoihin, huomaa rakentaneensa hiekalle. Raamattu sanoo näin: ”Kuulkaa nyt, te rikkaat: itkekää ja vaikeroikaa sitä kurjuutta, joka on teille tulossa. Teidän rikkautenne on mädännyt, ja teidän vaatteenne ovat koin syömät; teidän kultanne ja hopeanne on ruostunut, ja niiden ruoste on oleva todistuksena teitä vastaan ja syövä teidän lihanne niinkuin tuli. Te olette koonneet aarteita viimeisinä päivinä. Katso, työmiesten palkka, jonka te vainioittenne niittäjiltä olette pidättäneet, huutaa, ja leikkurmiesten valitukset ovat tulleet Herran Sebaotin korviin.” (Jaak. 5:1–4) ja ”Hopeansa he viskaavat kaduille, ja heidän kultansa tulee heille saataksi. Heidän kultansa ja hopeansa eivät voi heitä pelastaa Herran vihan päivänä, eivät he sillä nälkäänsä tyydytä eivätkä vatsaansa täytä; sillä siitä tuli heille kompastus syntiin.” (Hes. 7:19)

Sen lisäksi, että rahan maailma romahtaa pankkijärjestelmineen, tulevat myös vakuutusyhtiöt romahtamaan vahinkojen tullessa mittamattoman suuriksi. Seurauksena on valtava turvattomuuden tunteen lisääntyminen, mutta jälleen kerran tämä kaikki palvelee Jumalan tarkoituspäätä, koska Jumala tahtoo, että mahdollisimman moni ihminen nöyrytyisi pyytämään Jumalalta apua ja turvaa.

Muita vitsauksia

Johanneksen ilmestyksessä kuvataan suuri määrä vitsauksia, jotka ihmiskunta joutuu kohtaamaan. Nälkä, maanjäristykset, sodat, tulipalot, sairaudet ja saastuminen tulevat aiheuttamaan valtavaa tuhoa eikä ihminen kykene millään keinoin torjumaan tätä tuhoa. Raamatun ennustukset ovat selkeitä ja otan esimerkiksi vain saastumisen, tullen ja paiseet Raamatun ilmoittamina vitsauksina:

Saastuminen

”Maa murehtii ja lakastuu, maanpiiri näantyy ja lakastuu, kansan ylhäiset maassa näantyyvät. Maa on saastunut asukkaaitensa alla, sillä he ovat

rikkoneet lait, muuttaneet käskyt, hyljänneet iankaikkisen liiton. Sentähden kirus kalvaa maata, ja sen asukkaat syystänsä kärsivät, sentähden maan asukkaat kuumuudesta korventuvat, ja vähän jää ihmisiä jäljelle.” (Jes. 24:4—6)

Tuli

”Ja neljäs enkeli vuodatti maljansa aurinkoon, ja sille annettiin valta paahtaa ihmisiä tulella. Ja ihmiset paahtuivat kovassa helteessä ja pilkkasivat Jumalan nimeä, hänen, jolla on vallassaan nämä vitsaukset; mutta he eivät tehneet parannusta, niin että olisivat antaneet hänelle kunian.” (Ilm. 16:8—9)

Paiseet

”Ja viides enkeli vuodatti maljansa pedon valtaistuimelle, ja sen valtakunta pimeni; ja he pureskelivat kielensä rikki tuskissansa ja pilkkasivat taivaan Jumalaa tuskiansa ja paiseittensa tähden, mutta eivät tehneet parannusta teoistansa.” (Ilm. 16:10)

Maapallon lopullinen tuhoutuminen

Kaikkien näiden vitsausten huipentumana maapallo lopulta palaa kokonaisuudessaan. Raamattu sanoo näin: ”Mutta Herran päivä on tuleva niinkuin varas, ja silloin taivaat katoavat pauhinalla, ja alkuaineet kuumuudesta hajoavat, ja maa ja kaikki, mitä siihen on tehty, palavat.” (2. Piet. 3:10)

”Ja maailma katoaa ja sen himo; mutta joka tekee Jumalan tahdon, se pysyy iankaikkisesti.” (1. Joh. 2:17)

Jeesus — ihmiskunnan ainoa toivo

Arvoisa puhemies! Olen kärsivällisesti pyrkinyt osoittamaan, kuinka tyhjentävästi Raamattu on etukäteen ilmoittanut ihmiskunnan tulevaisuuden. Siihen ei ole valtioneuvoston selonteolla mitään lisättävää. Maapallon tuhoutuminen voi tuntua lohduttomalta, mutta itse asiassa tämä on välttämätöntä, jotta uusi voisi saada sijaa. Raamattu vakuuttaakin näin: ”Ja minä näin uuden taivaan ja uuden maan; sillä ensimmäinen taivas ja ensimmäinen maa ovat kadonneet, eikä merta enää ole.” (Ilm. 21:1)

Kun vanha katoaa, uusi astuu sijaan, taivas, jossa ei ole tuskaa eikä kyyneleitä. Eikö tämä, arvoisa puhemies, ole sitä, mitä meidän jokaisen tulisi odottaa ja suorastaan jouduttaa?

Arvoisa puhemies! Siirryn lopuksi puheeni lohdullisimpaan osaan kuvatakseni Jumalan yksityiskohtaisen pelastustien jokaiselle yksilölle pienimmästä suurimpaan.

Vuorisaarnassaan Jeesus käsitteli ihmiselämän välttämättömiä tarpeita. Hänen sanomansa oli tämä: ”Etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja

hänen vanhurskauttansa, niin myös kaikki tämä teille annetaan.” (Matt. 6:33) Koko ihmiselämän perimmäinen tarkoitus on Jumalan henkilökohmainen kohtaaminen. Raamatussa sanotaan näin: ”Ja hän on tehnyt koko ihmissuvun yhdestä ainoasta asumaan kaikkea maanpiiriä ja on säätänyt heille määrättyt ajat ja heidän asumisensa rajat, että he etsisivät Jumalaa, jos ehkä voisivat hapuilemalla hänet löytää — hänet, joka kuitenkin ei ole kaukana yhdestäkään meistä.” (Apt. 17:26—27)

Jumalan löytämisen tärkeys ilmenee siitä, että Raamattu sanoo myös näin: ”Sillä mitä se hyödyttää ihmistä, vaikka hän voittaisi omaksensa koko maailman, mutta saisi vahingon sielulleen.” (Mark. 8:36)

Mikä on Jumalan löytämisen tie? Jeesuksen henkilökohtainen kohtaaminen. Jeesus sanoi: ”Minä olen tie, totuus ja elämä.” (Joh. 14:6)

Raamattu vakuuttaa, ettei taivaan alla ole muuta nimeä ihmisille annettu, jossa meidän pitäisi pelastuman, kuin Jeesus. (Apt. 4:12) Edelleen Jeesus sanoi: ”Eikä yksikään, joka elää ja uskoo minuun, ikinä kuole.” (Joh. 11:26)

Meidän tulee ymmärtää, että Jeesus kuoli Golgatan ristillä syntiemme sovituksiksi. Vain jos me tunnustamme oman syyllisyytemme ja vetoamme vanhurskaan Jumalan edessä Jeesuksen sovitus-työhön, me voimme pelastua Jumalan tuomiolta ja iankaikkiselta kadotukselta. Tämän kristallinkirkkaan totuuden pitäisi pysäyttää jokaisen.

Koska Suomen kansa elää hirvittävässä hengellisessä pimeydessä, on syytä vielä mahdollisimman selvästi osoittaa sen tien kulkemisen perusasiat, minkä avulla ihminen voi pelastaa sielunsa.

1. Ihmisen tulee ensiksi etsiä Jumalaa. Raamattu sanoo: ”Vaan etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttansa, niin myös kaikki tämä teille annetaan.” (Matt. 6:33)

Jumala vakuuttaa Sanassaan, että etsivä löytää. Raamattu sanoo myös, että sen, joka Jumalan tykö tulee, täytyy uskoa, että Jumala on ja että Hän palkitsee ne, jotka häntä etsivät. (Heb. 11:6)

2. Ihmisen tulee löytäessään Jumalan tunnustaa oma syntisyytensä ja uskoa, että Jeesus kuoli Golgatan ristillä hänen syntiensä vuoksi, koska ilman uskoa on mahdotonta olla otollinen Jumalalle. (Heb. 11:6) Vaikka uskomisen sellaisenaan ihmiselle on mahdotonta, se, mikä on ihmiselle mahdotonta, on Jumalalle mahdollista. (Matt. 19:26) Ihminen saa siis uskon Jeesukseen etsiessään kokosydämisesti Jumalaa.

3. Ihmisen tulee luovuttaa koko elämänsä Jumalalle sataprosenttisesti. Sitä tarkoittavat Raamatun sanat: "Joka löytää elämänsä, kadottaa sen; ja joka kadottaa elämänsä minun tähteni, hän löytää sen." (Matt. 10:39)

4. Ihmisen tulee uskoontulonsa jälkeen ottaa kaste Jeesuksen antaman esikuvan tavoin. (Apt. 2:38) Tätä velvollisuutta ei poista, vaikka ihminen olisi ennen uskoontuloaan kastettu kerran tai useamminkin, koska on vain yksi Herra, yksi usko ja yksi kaste. (Ef. 4:5) Juuri tässä suhteessa evankelis-luterilaisen kirkon valheellisella opetuksella on ollut hirvittävän vahingolliset seuraukset.

5. Ihmisen tehdessä oman henkilökohtaisen ratkaisunsa hän kokee uudestisyntymisen ihmeen. Näin ihminen syntyy iankaikkisesta katoamattomasta siemenestä, ei enää koskaan kuole vaan elää iankaikkisesti.

6. Todistukseksi uudestisyntymisestä Jumala täyttää ihmisen Pyhällä Hengellä. Pyhä Henki todistaa ihmisen sydämessä, että hän on Jumalan lapsi. (Room. 8:15)

7. Uudestisyntymisen jälkeen ihmisellä on yleisesti luonnehdittuna vain yksi tehtävä: pyrkiä kulkemaan hetkittäin ja päivittäin Jumalan Pyhän Hengen johdatuksessa tehden hyvää ja karttaen pahaa. (Joh. 16:13) Uudestisyntyneestä ihmisestä tulee Jumalan palvelija, jonka ainoa tahto pitää olla Jumalan henkilökohtaisen suunnitelman toteuttaminen omassa elämässään.

8. Voidakseen toteuttaa Jumalan tahtoa uudestisyntyneen ihmisen tulee ymmärtää oma asemansa maailmassa muukalaisena (Heb. 11:13), joka on vain kauttakulkumatkalla maailmassa. Uudestisyntyneen ihmisen asema ei ole maailmassa yhtään sen parempi kuin hänen mestarinsa Jeesuksen asema oli.

9. Uudestisyntyneen ihmisen hengellisen kasvun edellytyksenä on päivittäinen kanssakäyminen Jumalan kanssa rukoilemalla ja lukemalla Jumalan Sanaa. Uudestisyntyneen ihmisen tulee kieltäytyä kaikesta ihmisopetuksesta ja pitäytyä täydellisesti Jumalan Sanan opetukseen ja arvostella ja hyväksyä tai hylätä kaikki kuulemansa opetus Jumalan Sanan valossa. (Gal. 1:8) Jos hän ei näin tee, hän eksyy saatanan moninaisiin juoniin, koska Raamattu sanoo, että te eksytte sen tähden, että te ette tunne kirjoituksia. (Matt. 22:29)

Yhteenveto

Arvoisa puhemies! Jumalan tahto on, ettei yksikään sielu joutuisi kadotukseen vaan saisi iankaikkisen elämän. Ihmiskunnan lähitulevaisuu-

teen sisältyy ihmiskunnan tuhoutuminen. Sen jälkeen Jumala luo uuden taivaan ja uuden maan. Ihminen on iankaikkisuusolento, mutta voidakseen fyysisen kuolemansa jälkeen elää iankaikkisesti, hänen tulee elämänsä aikana löytää Jeesus, joka on tie iankaikkiseen elämään. (Joh. 14:6) Jumalan suunnaton rakkaus ilmenee siinä, että jokainen, joka etsii Jumalaa, löytää Hänet ja elää iankaikkisesti. Asian kääntöpuoli on siinä, että jokainen, joka hylkää Jumalan pelastussuunnitelman, joutuu iankaikkiseen kadotukseen. Kuukaan ei siis koskaan tuhoudu sen takia, mitä hän on tehnyt, vaan sen takia, ettei hän ole suostunut ottamaan vastaan hänelle tarjottua pelastusta.

Arvoisa puhemies! Edellä esitetyn perusteella olen antanut oman todistukseni ja myös varoituksen sanan niille, jotka eivät usko. Jeesukseen uskovalla ihmisellä on edessään iankaikkinen elämä mutta Jeesuksen kieltävällä iankaikkinen kadotus. Tänään on vielä pelastuksen päivä, mutta voiko kukaan olla varma, että hänellä olisi vielä huomenna mahdollisuus löytää elämänsä tarkoitus?

Haluan rohkaista jokaista, joka on Jumalan armosta löytänyt Jeesuksen, tekemään kaikkensa Pyhän Hengen johdatuksen mukaisesti, että mahdollisimman moni ottaisi vastaan pelastuksen, josta on maksettu kallein mahdollinen hinta. Olkaamme lujia Herrassa ja pyrkikäämme palvelemaan häntä hellittämättömästi niin kauan kuin on vielä päivä ja työtä voidaan tehdä. Eloa on paljon, mutta työmiehiä on vähän.

Arvoisa puhemies! Kun puhettani on kestänyt tunti ja 11 minuuttia, lopetan sen toteamalla, että ihmiskunnassa suurin taistelu on aina ollut ja tulee aina olemaan taistelu ihmisiellusta.

Edustajat Polvi ja Lehtinen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. O. R e h n : Rouva puhemies! Valtioneuvoston selonteko Suomen pitkän aikavälin tulevaisuudesta lähtee siitä oikeasta käsityksestä, että mahdollisuus laatia pitäviä ennusteita on rajallinen ainakin näin pitkällä aikavälillä ja että ylipäänsä elämme suurta epävarmuuden aikaa. Selontekoa ei olekaan laadittu tulevaisuuden ennusteeksi tai yksityiskohtaiseksi toimintaohjelmaksi, vaan sen tarkoituksena on valtioneuvoston mukaan käynnistää laaja keskustelu Suomen tulevaisuudesta.

Ennustaminen onkin tunnetusti amatöörien

harrastusta ja tulevaisuuden ennustaminen erityisen vaikeaa. Pyrkimys ennustaa Suomen tilaa vuonna 2020 on kuin pelaisi simultaanishakkia samanaikaisesti 50 pelilaudalla, joiden shakkipelit kytkeytyvät kaikki toisiinsa ja siten suoraan vaikuttavat myös toistensa peliasetelmien kehitykseen. Tällaisten monimuuttujayhtälöiden ratkaisemisen sijaan tämän selonteon ja keskustelun tavoitteena tulee olla pelkistää niitä kehitystrendejä ja ennustettavia realiteetteja, jotka muodostavat reunaehdot Suomen linjavalinnoille.

Ennustaminen ei siis ole selontekokeskustelun tavoite. Sen sijaan tulevaisuuskeskustelun päämääräksi voidaan asettaa ekologisen, taloudellisen ja poliittisen kehityksen epäjatkuvuuksien tunnistaminen edes jollakin todennäköisyydellä. Tähän tarvitaan epäilemättä tilastollisia menetelmiä ja skenaariotekniikkaa, mutta pitkän aikavälin kehityssuuntien pelkistäminen ja siitä johdettavat epäjatkuvuudet eivät voi olla vain insinööritiedettä tai taloustilastoja, vaan siihen tarvitaan myös syvempää historiallista näkemystä, elämänviisautta tai sanoisinko rationaalista intuitiota, jolle on olemassa kansanomaisempiakin ilmauksia. Selonteon laatimisen ja tämänkin keskustelun suurin käyttöarvo on siinä, että se pelkistää päättäjille ja suunnittelijoille erilaisia kehityskulkuja, skenaarioita, kriisimahdollisuuksia ja ratkaisumalleja, joiden perusteellinen analysointi auttaa päättäjää hakemaan kansakunnan kannalta kestäviä ratkaisuja usein nopeasti eteen tulevaisuuden elävän elämän valintatilanteissa.

Mitkä sitten ovat Suomen kannalta tärkeimmät pitkän aikavälin kehityssuunnat? Kiinnittän tässä selonteon pohjalta, selonteon suuntaisesti huomiota kolmeen trendiin, jotka ovat erityisen tärkeitä ja jotka on otettava huomioon kansallista politiikkaa suunniteltaessa. Nämä ovat: 1) kansallisvaltion roolin muutos integraatiokehityksessä, 2) teknologisen kehityksen ja työelämän murros ja 3) kärjistyvä ympäristökriisi.

Me elämme Suomessa ja koko Euroopassa samanlaista suurta murrosvaihetta tällä hetkellä kuin toisen maailmansodan jälkeen 50 vuotta sitten. Kuten silloin, Suomella on nytkin edessään uudet eurooppalaiset realiteetit. Ensinnäkin kansainvälisen talouden murtavat voimat, piinsirun ja tietotekniikan läpimurto, suuryritysten maailmanlaajuiset strategiat ja pääomamarkkinoiden vapautuminen ovat kaikki muuttaneet ratkaisevasti kansakuntien menestyksen ehtoja. Kansakunnan kyky itsenäisesti ohjata omaa kotitaloaan riippuukin entistä enemmän kansantalouden voimasta ja teknologisesta suorituskyvys-

tä eikä niinkään lakiin, valtiosääntöön, perustuvasta suvereniteetista.

Toinen realiteetti on järjestelmän muutos eli kommunistisen järjestelmän romahdus. Euroopan kahtiajako sotilaallisessa mielessä, poliittisessa mielessä on sen myötä siirtynyt menneisyyteen, mutta samalla tilalle on tullut vakava ja syvä elintasokuilu. Samalla Euroopan integraatio on laajentunut koko mantereen kattavaksi kehityskuluksi, jonka kiistanot moottori ja vakauttaja on Euroopan yhteisö.

Tästä on seurannut suomalaisenkin keskusteluun pesiytynyt ilmiö, jota voidaan kutsua kadonneen valtion metsästykseksi. Se tarkoittaa, että huudetaan apuun sellaista valtiota, jota ei enää ole samassa mielessä kuin 60- tai 70-luvulla. Yhdentävä maailmantalous ja pääomamarkkinoiden vapauttaminen ovat vieneet perustan siltä sääntely- ja neuvottelutaloudelta, johon Suomen aikaisempien vuosikymmenien menestystarina osaltaan perustui.

Kadonneen valtion metsästyksellä onkin johtanut toimintakykyisen poliittisen yhteisön etsimiseen Euroopan integraatiosta kaikkien Euroopan valtioiden kohdalla. Vastalääkkeenä maailmantalouden luomalle haasteelle Euroopan kansallisvaltiot ovat yhdistäneet voimansa yhdistymiskehityksen luomiin poliittisiin rakenteisiin. Euroopan yhteisön tehtävänä onkin toimia sellaisena poliittisena rakenteena, joka huomaa sisämarkkinoiden vauhdittamaa taloudellista kehitystä.

Tältä kannalta Suomen EY-jäsenyys on välttämätöntä, jos pitkällä aikajänteellä haluamme kääntää talouskehityksemme investointeja kannustavaan ja uusia työpaikkoja luovaan suuntaan. EY-jäsenyys myös minimoisi epävarmuuden ja riskitekijöitä Suomen talouskehityksen taivaalta ja Suomen suuntautuvilta investoinneilta, mikä on tällä hetkellä yksi paha akilleenkantapää.

Vaikka EY-jäsenyys on välttämätöntä Suomeen liittyvän epävarmuuden poistamiseksi, on kotipesän kuntoonsaattaminen ensimmäinen reunaehto sille, että Suomi voi ylipäänsä menestyä yhdentyvässä maailmantaloudessa. Tämä edellyttää sellaisia rakenteellisia uudistuksia, joista useita Esko Ahon hallitus on toteuttanut. Kilpailulainsäädäntöä on uudistettu. Kuntien valtionosuusjärjestelmä on pantu remonttiin, mikä tekee säästämisestä hyveen eikä kannusta löysäkitiseen veromarkkojen tuhlaukseen. Enemmistöparlamentarismiin siirtyminen antaa kulloinkin istuvalle enemmistöhallitukselle työkalut valtiontalouden aisoissa pitämiseen. Maa-

talouspolitiikan uudistamisella on puututtu yhteen kustannusautomaattiin. Pääomaverotuksen uudistus elvyttää yritysten riskirahoitusta ja nostaa investointeja nykyistä paremmalle tasolle. Pienet ja keskisuuret yritykset ovat keskeisessä asemassa työpaikkojen luomisen suhteen, missä suhteessa hallitus on siirtymässä uuteen pk-politiikkaan ja kaiken tämän rakenneuudistuksen tavoitteena on oltava se, että Suomesta on rakennettava 2000-luvun ensimmäiselle vuosikymmenelle mennessä todellinen pienyritysten maa.

Yhden rakennemuutoksen toteuttaminen on kuitenkin vielä puolitiessä. On nimittäin niin, että työmarkkinoiden sopimusjärjestelmää on uudistettava vastaamaan niihin haasteisiin, joita työllisyyden parantaminen edellyttää. Neuvottelukanismia on uudistettava niin, että keskitetyn yleisraamin rinnalla painopiste siirtyy yrityskehitykseen bonuksiin ja liukumisiin, joita kellutetaan ylös- ja alaspäin yrityksen kannattavuuden ja tuottavuuskehityksen mukaisesti. Tämä on myös palkansaajien kannalta paljon parempi malli kuin entinen, jos sitä arvioidaan pitkäjänteisen reaalityökehityksen ja paremman työllisyyden kannalta. Luutuneita ajatusrakennelmia se kyllä särkee, niin kuin kahtena viime syksynä ja ehkä tänäkin syksynä taas nähdään, mutta se lienee lopulta pieni hinta pidemmän päälle kansakunnan paremmasta elämästä.

Tämän jälleenrakennuksen ehto on se, että valtiontalouden ja koko kansantalouden velkakierre kyetään pysäyttämään. Vaihrotaseen on oltava pitkään ja mittavasti positiivinen, jotta suunta saadaan käännettyä ja jotta emme kaada koko nykyistä ja tulevaa velkataakkaa tämän päivän peruskoululaisten niskaan.

Valitettavasti nykyisellä lainanottotahdilla ja tähän asti tehdyillä leikkauksillakaan emme ole kyenneet pysäyttämään valtiontaloutemme velkaantumista. On laskettu, että koko tämän vuosikymmenen loppuajan 3 prosentinkaan bkt-kasvulla emme kykenisi maksamaan velkaamme pois ennen kuin vasta ehkä ensi vuosituhanneen alkupuolella. Siihen saakka suorittaisimme vain lyhennyksiä ja velkataakka kasvaisi edelleen. Tämä on tietysti mahdoton vaihtoehto.

Entä jos talouskehitys ei käänny parempaan suuntaan, niin hyvään suuntaan, että voisimme ratkaista ongelman ilman lisätoimenpiteitä? Hyvän uskon varaan emme voi jättäytyä, ja tällöin vaihtoehtoina ovat joko lisäleikkaukset tai verojen korottaminen. Nykyistä ja varsinkin ensi vuoden verorasitusta vasten on vaikea nähdä, että verojen korotus olisi enää mahdollista. Sen vuok-

si hallitus joutuu vielä uusien säästötoimien eteen, joiden vaatiminen on ainakin nykyisten peruskoululaisten ja kaikkien muiden nuorten suomalaisten edun mukaista, etteivät suuret ikäluokat syö paitsi isiensä ja äitiensä myös lastensa ja ehkä myös lastenlastensa eväitä. Kyse on tältä osin sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta.

Velkaelvytyksellä ei tämän vuoksi pitkälle pötkitä laman voittamiseksi. Sen myös SDP tulee huomaamaan viimeistään maaliskuussa 1995, jos sille vaalivoitto jostain kumman syystä käteen jäisi. Ei hallituspuolue SDP:kään voisi olennaisesti poiketa nykyisestä velkakierteen katkaisun ja korkoelvytyksen linjasta. (Ed. Vähänäkki: Joko alkaa pelottaa?)

Tästä eteenpäin tarvitaan nykyisen raha- ja talouspolitiikan peruslinjan jatkamista ja samalla sen reivaamista yhä selvemmän korko- ja täsmäelvytyksen suuntaan. Sen vuoksi tarvitaan maltillisen tuloratkaisun lisäksi neljää linjaratkaisua raha- ja talouspolitiikassa:

1. Korkoelvytystä on jatkettava myös Suomen Pankin aktiivisin toimin laskemalla peruskorkoa edelleen asteittain parisen prosenttiyksikköä.

2. Finanssipolitiikan on oltava tiukkaa ja valtion budjetin vajetta on edelleen leikattava velkakierteen katkaisemiseksi.

3. Työhönottokynnystä on alennettava erityisesti nuorten työntekijöiden kohdalla ja työn usjakoa on vauhditettava osa-aikatyötä edistämällä.

4. Energia- ja ympäristöverotusta on kiristettävä ja vastaavasti tuloverotusta sekä yritysten työllistämisveroja kevennettävä.

Jälleenrakennuksen ansiosta Suomi voi nousta nykyisestä rakenteellisesta talouskriisistään ylös vuosituhanneen vaihteeseen mennessä, ei kuitenkaan aikaisemmin. Jos tässä onnistumme, tulemmme rotkosta ylös kovin erinäköisenä kuin millaisina sinne syöksyimme: selvästi vahvempana, sisukkaampana ja kilpailukykyisempänä kansakuntana.

Rouva puhemies! Suurytöttömyys pysyy ilman radikaaleja uudistuksia arkipäivän todellisuutena Suomessa aina vuosikymmenen loppuun saakka. Emme ole kuitenkaan yksin tämän ongelman edessä. Koko läntinen Eurooppa kohtaa saman haasteen, joka on kasvanut jo sietämättömiin mittasuhteisiin. On kysyttävä, missä on syy ja mitä työttömyyden nujertamiseksi on tehtävissä.

Kun ed. V. Laukkanenkin viittasi klassikoihin, uskallan myös tehdä samoin, koska klassi-

koiden ajatuksiin tutustuminen on usein aika hyödyllistä, niin kuin tässäkin. Katseet kääntyvät näiltä osin enemmän Schumpeteriin kuin Keynesiin ja tarkoitan tällä sitä, miten näemme talouden ja teknologian kehityksen etenevän. Pitkällä aikavälillä se noudattaa Schumpeterin kuvaamia teknologisten innovaatioiden ja niiden vakiinnuttamisen kausia. Lyhyellä tähtäyksellä taas sitä leimaavat kysynnän ja tarjonnan epätasapainosta johtuvat suhdannevaihtelut, joihin Keynes etsi lääkkeitä.

Olennaista on se, että nyt eletävän ilmeisen pitkän rakenteellisen lamakauden taustalla on se, että teknologisessa kehityksessä on saavutettu yhden schumpeteriläisen syklin kyllästymispiste, kun elektroniikka ja tietokoneellisuuden markkinat ovat kypsyneet. Seuraavan syklin alkuun vaaditaan virtuaalitekniologian ja teräväpiirtotelevision kaltaisia innovaatioita. Ehkä niitkin tärkeämpi on kärjistyvän ympäristökriisin pakottama muutos tuotantomenetelmissä uusiutuvien luonnonvarojen ja suljettujen kiertojen teknologian suuntaan. Bioteknologian ja yleensäkin ympäristötekniologian läpimurto voi synnyttää uuden schumpeteriläisen innovaatioisyklin, taloudellisen nousukauden 2000-luvun alkupuolella.

Selonteon perusteella työllisyyden yhtälö tulee kuitenkin aika ratkaisevasti muuttumaan vuosituhaten vaihteessa. Tähän on eräitä syitä:

1) Kuvaamani ympäristö- ja virtuaalitekniologian vauhdittama neljäs teollinen vallankumous, jonka eturintamassa uskon suomalaistenkin yritysten viisaalla liiketoiminnalla pysyvän. Se voi synnyttää Suomessa kymmeniätuhansia, jopa satojatuhansia uusia työpaikkoja.

2) Suomessakin ikäluokat pienenevät merkittävästi.

3) Työmarkkinoilla on pakko oppia joustavuuden merkitys.

4) Työn uusjako on pakko toteuttaa ja osaaikatyön osuutta merkittävästi lisätä.

Uskon, että näillä eväillä asetelmat työllisyydenhoidossa muuttuvat merkittävästi, ja mitä paremmin tässä suhteessa tunnustamme tosiasiat, sitä parempi, varsinkin työttömien suomalaisen kannalta.

Kärjistyvän ympäristökriisin kanssa käsikädessä etenee maailman väestöräjähdyks. Kun sosiologi Malthus aikoinaan 1800-luvun alussa kirjoitti perin juurin pessimistisen esseensä väestökehityksestä, maapallolla oli noin miljardi asukasta. Sadassa vuodessa maapallon väestö kaksinkertaistui kahteen miljardiin, siitä 50 vuotta eteenpäin taas neljään miljardiin, ja ennustetaan,

että väkiluku maapallolla on vuonna 2025 noin 8,5 miljardia. (Ed. Värynen: Enemmän!)

Kiihtyneen väestönkasvun seuraukset kärjistyvät 2000-luvun alussa. 1800-luvulla kolme tavallaan riippumatonta muuttujaa estivät Malthusin synkän ennusteen toteutumisen: maatalous tehostui, teollinen vallankumous toteutui ja muuttoliike uudelle mantereelle poisti väestöräjähdyksen paineita. Nyt meillä ei ole näköpiirissä oikeastaan mitään näistä kolmesta tekijästä, joka meidät tässä tilanteessa pelastaisi.

Esimerkiksi viljantuotantoon käytetty peltopinta-ala on supistunut koko maailmassa eroosion ja ilmastonmuutoksen vuoksi jo viime vuosikymmenen alusta lähtien. Maailman viljantuotanto kasvoi keskimäärin kolme prosenttia vuodessa vuosina 1950—1984, mutta sen jälkeen kasvu on ollut vain yhden prosentin luokkaa, mikä on vain puolet väestön kasvuvauhdista. Keskeisten tuotantotehtäviensä rapautumisen ja ekologien vaurioiden seurauksena näkymät peltoalan ja ruoantuotannon lisäämiselle ovat tällä vuosikymmenellä ja ensi vuosituhatella erittäin vähäiset.

Tästä seuraa, että kohtaamme useilla alueilla maapallolla liikaväestöongelman, kun vastaavia pelastusrenkaita ei tällä hetkellä ole olemassa, mitä viime vuosisadalla löytyi. Tässä suhteessa on selvää, että tilanne antaa lisäsytykettä sellaiselle sivilisaatioiden yhteentörmäykselle, jonka on ennustettu nousevan tämän vuosikymmenen ja ensi vuosituhaten tärkeimmäksi ristiriitallottuvuudeksi koko maailmassa.

Tätä taustaa vasten ne elämäntavan muutokset, joista ed. Värynen aiemmin tänään puhui, ovat tietenkin tärkeitä, mutta silti vain kansainvälisen yhteisön sitovat päätökset yhtäältä ja teknologian kehitys toisaalta voivat auttaa ekologisen käänteen aikaansaamisessa. Läntisten teollisuusmaiden on yhteistyössä panostettava mittavia summia uusiutuvan energian tutkimukseen. Euroopan yhteisö voi olla alalla edelläkävijä, jos yhteisöön syntyy ympäristökysymyksissä samanmielisten maiden enemmistö.

Ekologinen kriisi pakottaa suomalaisenkin yhteiskunnan etsimään uutta yhteisymmärrystä ja uskon, että tämän vuosikymmenen suomalainen konsensus voikin perustua ympäristöliikkeen, teollisuuden ja valtiiovallan saavuttamaan ympäristöpolitiikan historialliseen kompromissiin. Se lähtisi siitä, että suomalainen ympäristökeskustelu on siirrettävä lopultakin kosmeettisesta maisemansuojelusta vihreyden teollistamiseen eli tuotannon ja kulutuksen kiertojen sulkemi-

seen, läpikäyvään ympäristöteknologiaan ja uusiutuviin luonnonvaroihin. Ainoa todellinen viihreyden mittari on läpi koko talouden käyvä ympäristötekniikan osuus ja vihreän elinkeinosektorin mittaluokka. Suomi tarvitsee lisää teollisuutta, ei vähemmän, mutta ekologisesti kestäväällä pohjalla.

Rouva puhemies! Pienen valtion näkökulmasta viihreyden teollistamisessa on paljon muitakin etuja. Se antaa Suomelle paitsi kansallisen vision myös uuden kansainvälisen roolin. Ympäristötekniikan kärkimaana Suomi voi antaa merkittävän panoksen myös Euroopan unionin tutkimusohjelmien uudelleensuuntaamiseen. Myös Euroopan metsäpolitiikan kehittelyyn suomalaiset voivat osallistua aktiivisesti yli satavuotisen kestävä metsänhoidon perinteensä ansiosta.

Pienen valtion menestyksen ehto on se, että sillä on maan sisällä kohtuullinen konsensus eli yhteisymmärrys kansakunnan menestyksen perusehdoista. Tulevaisuusselonteko antaa eväät uuden suomalaisen konsensuksen luomiseen. Rakentaisin uuden yhteisymmärryksen selontalon sanoman perusteella seuraavista aineksista, mikä toimikoon yhteenvetona puheenvuorostani:

1) On välttämätöntä päästä yhteisymmärryksen velkakierteen katkaisemisen välttämättömyydestä. Se on Suomen jälleenrakennuksen ehto ja jälleenrakennuksesta tässä on todellakin kyse.

2) On löydettävä yhteisymmärrys nykyistä joustavamman työmarkkinajärjestelmän rakentamisesta koskien sekä neuvottelumekanismeja että työhönottokynnyksen keventämistä tai alentamista.

3) Vihreä teollisuuspolitiikka on se keino ja työväline, jolla voimme luoda kolmannen tukijalan ympäristötekniikan ja muun korkean tekniikan, kuten elektroniikka- tai telekommunikaatioteollisuuden, varaan.

4) Olisi löydettävä uusi suomalainen yhteisymmärrys siitä, että lamankaan olosuhteissa emme tingi koulutukseen ja tutkimukseen panostamisesta. Me olemme tällä hetkellä kaikesta surkeudestamme huolimatta maa, joka maailmassa panostaa seitsemänneksi eniten bruttokansantuotteeseen suhteutettuna tutkimukseen, tuotekehitykseen ja koulutukseen. Jotta voimme luoda Nokian kännyköiden, Telesten hyvien kielistudioiden tai Vaisalan mittaritekniikan oheen satoja pienyrityksiä, me todellakin tarvitsemme vahvaa panostusta koulutukseen ja tutkimukseen.

5) Nostaisin esiin vielä uuden yhteisymmärryksen Suomen aseman uudelleenrakentamisesta Euroopan integraatiossa, mutta koska tiedän, että asia on tätäkin salia jakava, niin en siihen liikaa tällä kertaa ruutia haaskaa.

Rouva puhemies! Uusi yhteisymmärrys ei voi olla mikään mekaaninen pakotettu konsensus, vaan se voi syntyä vain siitä, että kansakunta yhteisesti ryhtyy tosiasioiden tunnustamiseen. Uskon, että siinä tämä selontekoprosessi voi onnistuessaan olla suureksikin hyödyksi.

Työministeri K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Esitän joitakin näkökohtia Suomen tulevaisuutta ja toimintavaihtoehtoja koskevaan keskusteluun tässä yhteydessä vain siltä osin, joka koskee työn tulevaisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Lähdän oikeastaan liikkeelle siitä, että kovin pitkää aikaa ei ole kulunut siitä, kun nykyiseen taloudelliseen lamatilanteeseen suhtauduttiin ikään kuin keynesiläisenä suhdannetaantumana, johon edellinen puhuja viittasi ja josta palattaisiin 70-luvun lopulla totuttuun taloudelliseen kasvuun ja sitä kautta myös tasaiseen työllisyyskehitykseen. Laman pitkäytymisestä seurannut koko yhteiskuntamme taatusti sodan jälkeen drastisin yhteiskunnan murrosvaihe tuo kuitenkin esille yhteiskunnallisen muutoksen logiikkaa nykymaailmanmenon aikaan varsin puhuvalla tavalla, sillä syvää murrosta seuraa tässä suhteessa myös pysyvän luonteisia laadullisia muutoksia.

Näin on asianlaita myös siltä osin, mikä koskee työmarkkinoita. Viime vuosikymmenen työmarkkinoille tunnusomaiseen kokopäiväiseen palkkatyön malliin meillä ei ole entisessä muodossaan paluuta eikä samassa laajuudessa, mitä pidettiin todennäköisenä vielä pari kolme vuotta takaperin. Suomalaisen työelämän muutos on syvä. Suomalaisen työelämän muutos on väistämätön.

Tämänhetkisen muutoksen syvyyttä ja rajuutta voidaan selittää myös sillä, että kun tarvittiin rakenteellisiin uudistuksiin ei lähdetty hyvinä aikoina, muutos patoutui ja samalla paine tuon padon takana kasvoi hirvittäväksi. Keskeisenä yhteiskunnallisena tehtävänä 90-luvulla onkin optimikohdan ja sellaisten ratkaisujen löytäminen siten, että väistämätöntä muutosta ei enää edes pyrittäisi patoamaan, vaan itse asiassa sopeutumista pyrittäisiin helpottamaan siten, että taloudelliset, sosiaaliset, inhimilliset kustannukset, laskut, eivät nousisi liian korkeiksi. Me elämme juuri sitä vaihetta, jossa taloudellisten seu-

rausten heijastukset ovat nähtävissä inhimillisellä tasolla.

Myös työmarkkinoilla ja työelämän kysymyksissä tulee koettaa löytää sen tyyppisiä ratkaisuja, jotka helpottavat akuuttia työttömyyskriisiä ja samalla luovat edellytyksiä tarvittaville rakenteellisille muutoksille, jotka sitten muovaisivat perustaa pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan, sen kansanvaltaisen elämänmenon ja sitä kautta myös työn tekemisen tulevaisuudelle.

Kokopäiväinen palkkatyö tietysti tulee säilymään suurella osalla työvoimaamme myös jatkossa, mutta samalla kuitenkin on voimistumassa työvoiman jakautuminen työmarkkina-asetmaltaan varsin merkittävästikin erityyppisiin ryhmittymiin. Tämä jakautuvan yhteiskunnan näkymä merkitsee työttömyyden kautta tapahtuvaa tuhlausta. Se merkitsee kärjistäviä sosiaalisia ongelmia Suomessa ja myös julkisen talouden resurssien pitkäaikaista sitoutumista työttömyyden ja työttömyyden aiheuttamien sosiaaliongelmien hoitamiseen. Tämä kielteinen uhakuva on myös todennäköinen, elleimme kykene näkemään asiaa kansallisen tason selviytymiskysymyksenä vaan jatkamme sen tyyppistä menoa, jossa eri osapuolet näkevät vain omat kapeat intressinsä kokonaisuuden näköaloista suurempaa vastuuta kantamatta.

Tulevaisuuskuvan ei pidä olla synkkä. Pitää olla näkymä kukkulan yli. Pitää olla visio siitä, kuinka tästä selviydytään. Meillä on myös mahdollisuuksia, meillä täytyy olla mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, ettei ennustettu jakautuneen Suomen tulevaisuus olisi meidän edessämme kaikkine siihen liittyvine kielteisine piirteineen. Näiden uhkakuvien kääntäminen suomalaisen yhteiskunnan mahdollisuuksiksi edellyttää tietysti eri osapuolten lujaa sitoutumista yhteiseen tavoiteasetteluun, jota tämän päivän yhteiskunnallisessa tilanteessa on kovin vaikea löytää.

Me saavutimme takavuosina sen henkisen ylätäkyllisyyden tason, jossa ulkopoliittisen konsensuksen hyvät opit ulottuivat monella tavalla meidän aineellisen hyvinvointiyhteiskuntamme perusteiden rakentamiseen, jonka yhteiskunnan kielteisenä puolena nähtiin harmaantuminen, vaihtoehtojen puute. Sitä lähdettiin purkamaan uusien yhteiskuntapoliittisten asioiden vastakainasettelun kautta niin, että yhteiseen tavoiteasetteluun pääseminen nyt, kun olosuhteet tässä määrin vaikeutuivat, näyttää olevan kohtalokkaan kallista Suomelle.

Kyse on tavallaan kansallisesta selviytymisstrategiasta, jolla me kykenisimme luomaan työl-

listämismahdollisuuksia, vahvistamaan kilpailukykyämme ottamalla tuottavuuspotentiaalit käyttöön työelämässämme, parantamaan mahdollisuuksiamme menestyä kansainvälisessä kilpailussa eri tasoilla, eri ulottuvuuksilla, suuntaamaan voimavaroja suomalaisen työvoiman osamiseen ja sen laaja-alaisen ammattitaidon kehittämiseen.

Ensimmäinen askel työttömyyskriisin hoitamisessa on tietyn tyyppinen määrätietoisuus toimenpiteissä, jolloin nimenomaan nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu kyettäisiin saamaan pysähtymään. Talouden elvytysvara, jota Suomella on uskoakseni käytettävissä lähiaikoina, tulee suunnata nimenomaan työttömyyden katkaisemiseen, työttömyyden kasvun pysäyttämiseen sitä kautta, että työvoiman kysynnän kasvua lisätään, kyetään tukemaan yrittäjyyttä ja kohdistetaan työttömiin sen tyyppisiä tukitoimenpiteitä, jotka parantavat työttömien työmarkkinakelpoisuutta. Me tarvitsemme tässä suhteessa painopisteen tulevaisuusasettelua. Se talouden liikkumavara, joka Suomella on käytettävissä, tulee suunnata primääristi juuri tämän yhteiskuntapolitiikan hoitamiseen.

Me tarvitsemme jouston mahdollisuuksien lisäämistä esimerkiksi siten, että yrityksissä, joiden toiminta uhkaa loppua, on voitava sopia paikallisesti poikkeavista työsuhteen ehdoista vähintäänkin määräajaksi, mikäli molemmat osapuolet ovat tähän valmiita ja tämän tyyppisellä menettelyllä voidaan pelastaa yritys ja yrityksen ja työpaikkojen jatkuvuus. Vain terveiden työpaikkojen säilyttäminen ja uusien työmahdollisuuksien luominen on luomassa pohjaa pidemmän aikavälin selviytymisstrategialle yhteiskunnassamme.

Akuutteja ongelmia ratkaistaessa on kannettava huolta myös tulevaisuuden tarpeista. Tämän kuun alussa naapurissa, Espoon Dipolissa, järjestettiin Oecd:n ja Suomen hallituksen yhteistyönä teknologiaa, innovaatioita ja työllisyyttä käsittelevä konferenssi. Tuo konferenssi oli antoisa monella tavalla. Siinä eri maiden tutkijat painottivat teknologisen kehityksen merkitystä tuottavuudelle, jonka kasvu tietysti on perusedellytys hyvälle työllisyyden kehitykselle pidemmässä aika-ajaksessa.

Espoon Dipolin konferenssin suositusten mukaan tarvitaan jousto-käsitteen laajentamista siten, että meneillään oleviin rakennemuutoksiin voidaan vastata kestäväällä tavalla. Kyse on aktiivisesta sopeutumisesta, jolla luodaan edellytyksiä selviytyä myös tulevaisuudessa. Tämä tarkoit-

taa tuon konferenssin aivoitusten mukaan sitä, että aktiiviseen sopeutumiseen kuuluvat palkkajoustopuoleksi ensinnäkin sellaiset toimenpiteet, joilla rohkaistaan uusien yritysten, toisin sanoen uusien työtilaisuuksien, syntymistä, joilla saadaan liikkeelle investointeja henkiseen pääomaan, jonka avulla lisätään kilpailukykyä ja tietysti tuetaan organisaatioiden uudistumista. Siihen kuuluu tietysti aktiivinen työvoimapolitiikka, jonka avulla kyetään puolestaan edistämään työvoiman sopeutumista työelämän muutoksissa, mutta myös sosiaaliturvajärjestelmämme uudistukset, joiden avulla työttömyysaika voidaan aktivoida ja luodaan sillä tavoin edellytyksiä säilyttää ja kehittää työelämässä tarvittavia valmiuksia.

Arvoisa puhemies! Minä yhdyin tuon konferenssin suosituksiin. Suomalaisessa työelämässä meillä on mahdollisuus parantaa merkittävästi yritysten kilpailuedellytyksiä ja työn tuottavuutta ottamalla henkilöstössä ja yritysten toimintatavassa olevat potentiaalit käyttöön ja parantamalla kykyä soveltaa sitä teknologiaa, joka meillä on jo Suomessa käytettävissä. Meidän työelämämme on yksi Euroopan jäykimpiä. Meidän pitää kyetä löytämään valistunut, tasapainoinen yrityskulttuuri, joka mahdollistaa työelämän joustojen tehokkaan käyttöönoton ja siten on avaamassa mahdollisuuksia suomalaisen yhteiskunnan tämänsorttiseen uudistumiseen.

Samassa Oecd:n konferenssissa käsiteltiin myös koulutuksen merkitystä kasvua kehittävässä yhteiskunnassa, jossa tiedon asema on korostumassa kaiken aikaa. Tältäkin osin meillä on käytössä jäykkä malli, jossa nuoruusiän koulutusta seuraa työssäolovaihe ja sen palkintona on odottamassa eläke. Tätä mallia on syytä arvioida perusteellisesti uudestaan. Lähtökohdaksi tulisi ottaa koulutuksen ja työnteon parempi ja pitkäaikaisempi nivominen toisiinsa siten, että koulutuksen yhteyttä työelämän tarpeisiin parannetaan ja työssäoloon puolestaan kytketään koulutuksellista osuutta siten, että tarvittavaa tietopohjan ja valmiuksien parantamista voidaan tukea myös ihmisen aktiivisen työuran aikana.

Pidemmällä aikavälillä Suomessa tulisi olla järjestelmä, jossa työn ja koulutuksen raja-aidat ovat nykyistä selvästi matalammat ja uusia määraikaisia työtilaisuuksia voidaan tarjota myös lisäämällä työssä olevien ihmisten koulutusta.

Aluksi mainitsemani uhkakuvan jakautuneesta yhteiskunnastamme sijasta yhteiseksi tavoitteeksi tulee tietysti pyrkiä asettamaan yhteiskunta, joka on rakenteeltaan kaikin tavoin joustava,

joka kykenee tarjoamaan työtilaisuuksia ja osallistumismahdollisuuksia nykyistä selvästi paremmin ja nykyistä selvästi useammalle ja joka myös luo edellytyksiä tarvittavalle ammattitaidon ja osaamisen jatkuvalle uusiutumiselle.

Työvoiman osaamiseen panostaminen on kansallisen kilpailuedun säilyttämistä ja sen vahvistamista. Suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden mahdollisuudet ovat koulutetussa, osavassa, monitaitoisessa työvoimassa, joka luo edellytyksiä myös organisaation toimintatavan joustavoittamiseen ja korkeaan tuottavuuteen ja korkeaan laatuun.

Myös julkishallinnon uudistamista on aihetta jatkaa. On uudistettava julkisen palvelutuotannon toimintatapoja. Parhaimmillaan hyvin toimiva julkinen ja yksityinen sektori luovat toisilleen menestysedellytykset ja niiden toiminta on luonteeltaan synergistä. Tämän takia julkishallinnon uudistamista ei tule suorittaa vain saneerausmentaaliteettia, yksilulotteista karsimismentaliteettia toteuttamalla ja tätä kautta seurausvaiheeksi työttömyyttä lisäten vaan sillä tavoin, että samalla kehitetään myös julkisen hallinnon palvelukykyä ja yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kajaanin kaupunginteatterissa on menossa Veikko Huovisen mainio näytelmä, joka parodioi poliittista keskustelua. Sen nimi on "Saatana kun yskittää". Tämän näytelmän kulku on alkanut tulla mieleen tätä tulevaisuuskeskustelua seurattaessa sen takia, että tässä on niin hämmästyttävällä tavalla se politiikan moraalinen ongelma käsin kosketeltavaa, että sanat ja teot ovat täydellisessä ristiriidassa.

Esimerkiksi kansanedustaja Olli Rehn, jonka puheenvuoron johdosta pyysin vastauspuheenvuoron, luetteli positiivisina asioina ne rakenteelliset uudistukset, joita tämän hallituksen aikana on tehty suhteessa tulevaisuuden muutokseen. Hän sanoi, että on esimerkiksi purettu vanhentuneita rakenteita, kun minun käsitykseni mukaan juuri näinä aikoina on itse asiassa Suomesta tehty sellainen holhousyhteiskunta, jossa pankeista, yrityksistä lähtien kaikki alkaa olla valtion holhouksessa ja jossa mikään ei käynnisty ilman valtion tukiaisia, ei sellun keittäminen, ei oluen paneminen. Joka asiaan tarvitaan valtion tukiaisia.

Ed. Olli Rehn myös sanoi, että Suomesta on tulossa pienten ja keskisuurten yritysten paratiisi, kun viime aikoina on käynyt juuri niin, että pienet

ja keskisuuret yritykset ovat erittäin suurissa vaikeuksissa nimenomaan epävarman talouspolitiikan ja devalvaatioseikkailujen takia.

Velkaelvytyksen sijasta Suomi on kokenut velkaromahduksen, ja saattaa käydä niin, mitä pelkään ja missä kaikkein pessimistisin tulevaisuudenkuva on, että tämän hevoskuurin jälkeen Suomi ei enää toivu. Yksi seikka, joka valtioneuvoston selonteossa on tietoisesti jätetty kertomatta ja jota tutkimukset ovat osoittaneet, on juuri se mielettömän syvä pessimismi, joka tänä päivänä vallitsee ja joka on epävarman talouspolitiikan seurausta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin täytyy kiittää ministeri Kanervaa, että hän edes piipahtaa täällä kansanedustajien keskuudessa. Kun hallitus ei ole tuonut esiin selonteossa mitään omaa visiotaan tulevaisuudesta, ei omaa toimintaohjelmaansa vaan on todennut, että nyt on aika käynnistää keskustelu, olisimme tietysti odottaneet, että hallitus osallistuu keskusteluun eduskunnassa. Nyt pääministeri Aho poistui nähtävästi sen takia, että ed. Väyrynen puheenvuorossaan ei ollutkaan täysin hallituksen linjoilla.

Kun kuuntelee hallituspuolueitten edustajien puheenvuoroja ja mukaan lukien vielä ministeri Kanervan puheenvuoron, ei voi muuta kuin kysyä, mikä on hallituksen politiikka. Yksi toisensa perään vuoron perään todistetaan elvytysvaran olemassaolosta, siitä, että täytyy tehdä joitakin ratkaisevia toimenpiteitä laman voittamiseksi. Seuraava puhuja aina kiistää kyseisen elvytysvaran ja toteaa, että hallituksen toimintapolitiikka on ollut ja tulee olemaan yhden ainoan oikean tien politiikka. Tässä mielessä vihdoinkin edes tähän keskusteluun olisi syytä tuoda hallituksen oma linja, sellainen linja, jonka takana koko hallitus seisoo, ei siten, että kukin ministeri käyttää salissa erilaisia puheenvuoroja.

Ed. O. Rehnille haluan todeta, kun hänkin syyllistyy siihen väitteeseen, että tänä päivänä täytyy tehdä supistuksia edelleen julkiseen talouteen sen takia, että se olisi jotenkin lasten ja tulevien sukupolvien edun mukaista, että ne supistukset, joita tänä päivänä tehdään kohdistuen lapsiin, lapsiperheisiin, koulutukseen, infrastruktuuriin jne., ovat nimenomaan viemässä tulevai-

suutta lapsilta. Ne eivät suinkaan ole lasten puolesta.

Ed. M ä k i p ä ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ministerin kanssa samaa mieltä siitä, että työttömyyden myötä tulee sosiaaliongelmia. Mutta sitten — ed. O. Rehn ja ministeri Kanerva puhuivat samalla suulla — ed. O. Rehn piti hyvänä uutta valtioneuvoston uudistusta, samoin pitäisi olla lisäleikkauksia, pitäisi olla myös sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta. Mutta en voi ymmärtää, eikö ministerille käy jo järkeen, että uusia yrityksiä ei synny, vaikka tulisi kuinka suuri palkka-ale. Uskallan myös väittää, että työmaille on joustavuutta, kun ihmisillä ei ole ostovoimaa. Tätä hallitus ei halua tietoisesti sanoa.

Myös kovasti ihmetyttää se, että pitäisi valtioneuvostolla olla näkemyksiä. Kun katsoin selonteon tulevaisuus- ja toimintavaihtoehtojen kansikuvaa, ensinnä tämä kuva nauratti. Siinä on iso A, joka tarkoittaa tietysti Ahon hallitusta, ja on maaseutu, jossa on muutama peltotilkku, kellastuneet syksyn lehdet ja sitten pikitie. Ehkä se on jo hyvin monttuinen, koska ei ole voitu liikennemäärärahoja saada. Lehdet tippuvat maahan, eli tämä näyttää niin kuin hallituksen kuoleman unelta. Mutta sitten kävin erittäin vakavaksi ja mietin, että kun kaikki on hallitukselta mennyt, mistä ihmeen syystä kansikuvaan on saatu vanhan aitan seinustalle vanha polkupyörärämä luultavasti ilman satulaa. Tällaista teidän talouspolitiikkaanne tänä päivänä on?

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun on seurannut ryhmäpuheenvuorojen jälkeen käytyä keskustelua, niinhän siinä käy, että tulevaisuusselontekokeskustelukin menee keskusteluksi siitä, pitääkö elvyttää vai eikö pidä elvyttää, otetaanko lainaa vai eikö oteta lainaa, onko hallituksen politiikka ollut oikeaa vai väärää. Kysymys on siitä, että meidän pitäisi nyt katsoa hieman tätä päivää kauemmaksi. Olen erittäin pettynyt esimerkiksi ed. Jaakonsaaren puheenvuoroon, ei minkäänlaista ymmärtämystä siitä, mistä on kysymys. Sama heijastuu kaikissa sosialidemokraattien puheenvuoroissa, eli käy ilmi se, että siellä ovat yhteiskunnan uudistamisen pahimmat esteet.

Ed. O. Rehn puuttui mielestäni hyvin tärkeään asiaan, joka vihdoinkin pitäisi ymmärtää, eli kysymykseen siitä, että mekaaninen konsensus ei enää käy. Työn betonointi, työmarkkinajärjestelmien tiukka ote yhteiskunnan kehittämiseen tu-

hoaa Suomen, ellei tästä päästä eteenpäin, ellei ymmärretä, mistä nyt on kysymys.

Kun ministeri Kanervan puheenvuoroa kuunteli, tekee mieli huomauttaa, että ministeri Kanerva oli sinipunahallituksen aikana työelämää jäykistämässä. Mitä te olette nyt tehnyt purkaakseen niitä omia päätöksiänne, joita sinipunahallituksen aikana teitte? Kysymys on siitä, että valta tehdä rakenteellisia uudistuksia ei ole enää tässä talossa. Se on jossakin muualla. Ennen kuin se palautuu tänne — en tiedä, minkälaisen kriisin kautta se palautuu — mutta ennen kuin se palautuu tänne, minkäänlaista mahdollisuutta rakentaa kunnollista tulevaisuutta Suomella ei ole.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sopii jatkoksi oma vastauspuheenvuoroni ministeri Kanervan äskeiseen työllisyyselontekopuheenvuoroon. Siinähan läpäisevänä periaatteena on sana ”joustavuus, joustavuus, joustavuus”, ja myös olivat sanat ”yrityksen pelastaminen” ja ”kilpailukyvyyn löytäminen” jostakin. Tämä on sikäli mielenkiintoista, että kun käyttää tällaisen puheenvuoron, tietysti on oikein hyvä verrata sitä sen kilpailijan kulttuuriin, joka tällä hetkellä meidät voittaa. Sellainen on mm. japanilainen yrityskulttuuri. Sikäli kuin olen oikein ymmärtänyt Suomessa aiheesta kirjoitetun, ei kukaan puhu mitään joustavuudesta, joustavuudesta, joustavuuden päälle joustavuudesta vaan puhuu sitoutumisesta, sitoutumisesta yrityksen asioiden hoitamiseen, sitoutumisesta tehdä mahdollisimman hyvin ja tehokkaasti, ja samalla yritys lupaa turvallisuuden työntekijöilleen. Olisikohan siinä jotakin oppimista, niin että pärjättäisiin?

Sitten toinen näkökohta. Toisaalta puhutaan, niin kuin ministeri puhui, että inhimilliset laskut ovat liian korkeita ja sosiaaliongelmia kärjistyvät jne. Juurihan näin silloin käy, jos ymmärretään koko yhtälö alusta loppuun saakka väärin.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaisen puheenvuoron jälkeen on itsenikin helppo jatkaa, koska nimenomaan olisin halunnut puuttua siihen ministeri Kanervan puheenvuoroon, jossa puhuttiin aivan oikein työllistämismahdollisuuksien lisäämisestä ym. Mutta tietääkö ministeri Kanerva, mikä on tällä hetkellä reaalielämän tilanne? Tapasin sunnuntaina kaksi pienyrittäjää, jotka ovat vaikeuksissa saada uutta työvoimaa. Suomessa on 500 000 työtöntä. Toinen heistä oli haastatellut aika monta työntekijää, mutta ei ollut kiinnostus-

ta, koska olivat tietyt korvaukset menossa. Siis meidän pitää kerta kaikkiaan työmotivaatio saada tässä maassa ihan toisen tyyppiseksi. Silloin on kysymys juuri siitä, mistä ed. Pulliainen puhui. Pitää työntekijöiden myös sitoutua tiettyyn motivaatioon, ja vastaavasti sitten yrittäjillä pitää olla motivaatio antaa työpaikkatakuu. Tässä asiassa pitää tehdä äkkiä muutoksia. Minä tiedän, että se ei ole nykyisessä korporaatioyhteiskunnassa helppoa, mutta sitä pitää edes yrittää. Emme me voi näin jatkaa. Tästä kansasta tulee kerta kaikkiaan mätä tällä tavalla.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne alkaa työttömien osalta tuntua todella toivottomalta. Ministeri Kanerva puhuu sulavasti työllistamisestä ja työttömyyden turmiollisuudesta, mutta hän on puhunut nämä samat puheet koko tämän hallituksen ajan, ja hallitukselta ei tule tekoja, vaan työttömyys sen kuin lisääntyy.

Ministeri Kanerva toteaa, että pitää olla visio. Pitäisi olla, mutta hallituksella ei ole, ja elvyttäkään ei saa. Pitäisi olla yhteinen tavoiteasettelu. Niin pitäisi, mutta harva se viikko joku tämän hallituksen ministeri esimerkiksi loukkaa ay-liikkeen toimijoita pahasti. Synny siinä sitten yhteistä tavoiteasettelua.

Ministeri Kanerva toteaa edelleen, että pitkäaikaistyöttömyys pitäisi katkaista. Niin pitäisi. Tänä vuonna pitkäaikaistyöttömiä on 100 000, ensi vuonna 200 000. Mutta hyvin paljastava oli pääministeri Ahon tänään pitämä puhe. Hän esitteli nimittäin puheenvuorossaan, mihin meidän on valmistauduttava päätöksenteossa. Siinä suurtyöttömyyden ongelman ratkaiseminen pääsi kuudennelle sijalle, ja se oli viimeinen. Tämä osoittaa sen, että työttömyysasian hoito ei ole tämän hallituksen ykkösasia, ei kakkos-, ei kolmos-, ei nelos- eikä viitosasia. Se on vasta kuudes asia. Tällä hallituksella ei ole tulevaisuutta, koska se ei pysty eikä halua suurtyöttömyyttä poistaa.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ministerin puheeseen.

Ennen sitä kuitenkin ed. Ukkolalle, kun hän kritisoi meitä sosialidemokraatteja, kuinkas muuten, jälleen kerran siitä, että olemme talouspolitiikan ottaneet keskusteluun tässä yhteydessä: Minusta on aivan selvää, että tämän päivän päätöksillä tehdään huomispäivän tulevaisuutta, ja jos nämä päätökset ovat johtamassa ja kun ne ovat johtamassa siihen, mitä tohtori Markku

Jäntti väitöskirjassaan on todennut, että mikäli joku haluaisi luoda edellytykset sille, että Suomesta tehdään kehitysmaa, on vaikea kuvitella tehokkaampaa politiikkaa kuin nykyinen, eikä silloin ole todella syytä nimenomaan tulevaisuuden vuoksi kiinnittää vakavaa huomiota siihen, mitä juuri nyt tehdään?

Ministeri Kanerva toivoi, että pitäisi nähdä kukkulan taakse. Sitä mekin toivomme. Nimenomaan siitä on kysymys, että täytyy olla toivo, täytyy olla näkemystä, mihin tämä kaikki johtaa, kuinka pääsemme tämän yli. On oltava kansallinen selviytymisstrategia, mutta sitähan hallitus ei esitä tässäkin selonteossa. Tämä on se, joka puuttuu, ja sen mukana kaikki.

On julistettu pannaan pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta. Ministeri Kanerva puolestaan sitä lämpimästi kannatti. Mielestäni olisi keskustelun aikana päästävä selvyyteen siitä, olemmeko pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan kannalla vai kehitämmekö Suomea jakautuneeksi yhteiskunnaksi, mihin se on selvästi menossa nykyisellä politiikalla.

Ed. S u h o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä tunnen oloni oikein turvalliseksi gate way-asemassa, jossa siirryn ekstensiivisestä kasvusta intensiiviseen kasvuun. Jotenkin, kun on tätäkin keskustelua kuunnellut, tämä on selaista kuurojen huutoa eli hallitus puhuu maanisesti vaihtotaseen vajeesta ja yhtä maanisesti oppositio puhuu elvytyksestä. Kukaan ei kuuntele ketään. Samanaikaisesti, kun me käymme keskustelua tällä tasolla, ihminen siellä kotonansa kysyy, kuka välittäisi minusta. Niinpä minä kysyisinkin hallituksen edustajalta, ministeri Kanervalta: Missä on henki tästäkin selonteosta?

Minä jotenkin vielä ymmärrän sen, että tästä se hengellinen ulottuvuus puuttuu, koska sehän ei kuulu poliitikkojen tapaan eikä rohkeuteen käsittää maailmaa, mutta minusta vähin, mistä voitaisiin nyt tänä päivänä puhua, on sen hengen löytäminen, koska se henki, (Ed. Jaakonsaari: Niin, spirit!) joka on tänä päivänä tässä maassa, on se, että ihmiset, aikuiset miehet ajelevat köydenpätkät takapakseissaan. He eivät näe yhtään mitään toivoa, jos tämä hallitus ei pysty emmekä me tässä, tämä koskee minusta meitä kaikkia, toivon signaaleja antamaan ja sen verran yhteisymmärrystä (Ed. Jaakonsaari: Kyllä, yhteishenki tarvitaan!) löytämään, että me näkisimme jonkin tien ja päättäisimme lähteä sitä pitkin kulkemaan ja ennen muuta löytäisimme sen voimavaran, joka on ihmisen sisällä. Me puhumme uusiutuvista

luonnonvaroista, mutta ainoa syvä ja kestävä voimavara on ihmisen sisällä. Minä kysyn, mistä löytyy se myönteinen uho, jota nyt tarvitaan.

Ed. O. R e h n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! SDP:n taholta tulleet puheenvuorot olivat suorastaan hellyttäviä. Niissä kieltämättä oli henkeä, suorastaan tuollaisen kultaisen 60-luvun henkeä, koska ne kumpusivat poliittisen ja taloudellisen toimintaympäristön analyysissään suoraan 60-luvulta, jolloin kieltämättä velkaelvytys vielä toimi jollakin tavalla, mutta valitettavasti se ei enää tänä päivänä näin yksinkertaista ole. Aika erikoista on se, että SDP sitoutuu edelleenkin velkaelvytykseen niin voimakkaasti, suoraan dogmaattisesti, kun tiedetään, että tänäkin vuonna Suomen valtio velkaantuu yli 90 miljardia nettona ja ensi vuodelle ennustetaan noin 65 miljardin markan velkaantumista. Eikö tämä ole aikamoista stimulanssia, keynesiläisessä mielessä aikamoista velkaelvytystä? Kyllä minä toivoisin, että sen verran löytyisi luovuutta, että pyrittäisiin etsimään myös muita keinoja kuin niitä, jotka toimivat Rafael Paasion aikana.

Mitä tulee pankkikriisiin ed. Jaakonsaaren puheenvuoron yhteydessä, niin on aika paksua väittää, että nykyinen hallitus on syypää niihin rankkoihin tappioihin, joita SKOP-ryhmä erityisesti teki vuosien 88–90 aikana. Käsittääkseen nykyisestä hallituksesta eivät ainakaan keskustan ministerit olleet silloin minkäänlaisessa poliittisessa vastuussa.

Sitä paitsi kun miettii sitä, mikä oli SDP:n rooli pankkikriisin ratkaisuun tarvittavan lainsäädännön rakentamisessa viime talvena, niin en hirvitävästi huutelisi vieraisiin pöytiin.

Kaiken kaikkiaan on valitettavaa, että SDP on, ed. Gustafsson, suomalaisen taantumuksen linnake, joka estää Suomen jälleenrakennuksen vaatimat uudistukset. Minä tarjosin yhteistyön kättä ja tarjosin uuden konsensuksen rakentamista, mutta olen vähän pettynyt siihen vastaanottoon, minkä olen tälle hyvin asialliselle puheenvuorolleni saanut.

Työministeri K a n e r v a : Herra puhemies! Ensin siihen jonkun kansanedustajista esittämään näkökohtaan, että hallituksen pääministeri olisi työttömyysongelman pannut ratkaistavien haasteellisten ongelmien joukossa ikään kuin kuudennen luokan kysymykseksi. Sattuu olemaan edessäni pääministeri Ahon puheen pika-kirjoituspöytäkirjasta oleva versio. Hänen puheensa eräs kohta nimittäin kuuluu sanatarkasti:

"Suurtyöttömyys on vakavin ja vaikeimmin ratkaistavissa oleva tämän päivän ongelmistamme." En minä tiedä, pitäisikö pääministeri Ahon jollain muulla tavalla alleviivata tätä kysymystä, kun hän toteaa, että se on vakavin ja vaikeimmin ratkaistavissa oleva kysymys. En nähnyt siinä vähääkään sellaista sävyä, että työttömyysongelma olisi jollain tavalla sivuroolissa tai kuudennen luokan kysymys, niin kuin täällä haluttiin sanoa.

Olisi paljon mukavampi keskustelutapa kaiken kaikkiaan, että vaikka meillä on erilaisia arvolatauksia, vaikka meillä on poikkeavia käsityksiä, niin ei tarvitse sitä omaa erinomaisuutta tuoda esille sillä tavoin, että panee toisen tilille epätotuusksia. Se ei ole oikein rakentava ja hyvä tapa. Kyllä minä ymmärrän poliittisen kielenkäytön, mutta väittely on käytävissä myös uskoakseni sillä tavoin, että pysytään puolin ja toisin kuitenkin siinä, mitä on sanotuksi tullut, eikä koeteta sen enempää hallituksen puolelta oppositiota kuin oppositionkaan puolelta hallitusta sanoa jotenkin väärän sanan edustajaksi esittämällä sellaisia väitteitä, jotka eivät ole yhtä totuuden kanssa. Voisiko tässä Huovista siteeraten sanoa, että "Saatana kun yskittää".

Mitä yhteiskunnan mentaliteettiin tulee, niin kyllä minä luulen, että koko lailla yhteisesti tässä ollaan niissä talkoissa mukana, joissa halutaan pitää yhteiskunnan niistä perusominaisuuksista kiinni, jotka tekevät suomalaisesta yhteiskunnasta sittenkin kansainvälisessä vertailussa sellaisen, että meillä on aihetta pyrkiä siirtämään tämän yhteiskunnan myönteistä perintöä myös tulevaisuuteen. Siihen kuuluu meidän sosiaaliturvamme, siihen kuuluu meidän koulutusjärjestelmämme, siihen kuuluu meidän ekologinen asenteemme, siihen kuuluu kansanvaltainen ajattelutapamme, ja ne ovat niitä hyvinvointiyhteiskunnan perusominaisuuksia, joiden muodostamaa kivijalkaa ei voi lähteä romuttamaan. Totta kai yhteiskunta muuttuu kaiken aikaa, mutta ne ovat sellaisia kysymyksiä, joista on aihetta pitää näinkin vaikeina laman hetkinä kaikin mahdollisin käytettävissä olevin keinoin kiinni.

Mitä tulee henkilökohtaisiin arvioihin, joita täällä esitettiin, niin ed. Ukkola, olemme aiemminkin olleet keskusteluissa siitä, millä tavoin työelämää nyt uudistetaan. Ymmärrän ed. Ukkolan tukevan niitä joustopyrkimyksiä, joita hallituksella on.

Mutta en oikein jaksa ymmärtää sitä, että sanotaan työelämää jäykistetyin viime hallituksen ratkaisuissa, joissa varauduttiin siihen, että tämä

yhteiskunta tulee olemaan äärimmäisen rajujen, nopeitten rakennemuutosten kohteena, ja jotta nämä rakennemuutokset inhimillisellä tasolla olisivat hallittavissa, niin katsottiin, että yhteiskunnan elinkeinollinen teollisen rakenteen nopea muutos olisi myös toteutettava yksityisen ihmisen tasolla. (Ed. Jaakonsaari: Aivan!) Sen vuoksi haluttiin turvallisuutta hänen elämänolosuhteitensa järjestämiseen.

Minä olen, ed. Ukkola, rehellisesti ja vilpittömästi edelleen sitä mieltä, että rajun rakennemuutoksen olosuhteet on tehtävä sillä tavoin valistuneessa yhteiskuntapolitiikassa, etteivät ne survo jalkoihinsa myöskään sitä ihmistä, jolla itsellään vaikutusmahdollisuudet sen prosessin hallittamiseen eivät ole niin merkittävät kuin ne ovat yhteiskunnan päätöksentekijöillä. Siitä oli perimmiltään kysymys, ja olen ylpeä siitä, että saatoin olla mukana vaikuttamassa siihen suuntaan.

On varmasti niin, että yksityiskohdissa mentiin metsäänkin. En sano, että uudistus toteutti optimaalisesti tätä hyvää pyrkimystä. Siinä tehtiin varmasti myös vääriä ratkaisuja. Minä osaisin sen kriittisenkin puolen sanoa, mutta on hyvä sanoa joskus myös se, mitä sillä ajettiin takaa. Toivon ja olen ymmärtänyt ed. Ukkolan asenteet niin, ettei niiden pitäisi ymmärtääkseni kuitenkaan olla kovin kaukana siitä, mitä tässä sanoin, mitä näillä työelämän uudistuksilla silloin koetettiin ajaa takaa.

Ed. Pulliainen, olen vahvasti eri mieltä kansanne siitä, millä tavoin suomalaisen työelämän uudistamisen filosofiaa pitää tehdä. Emme me voi ottaa mallia Ruotsista. Emme me voi ottaa mallia Saksasta, emme Yhdysvalloista, emme myöskään Japanista. Kyllä suomalaisten on itse nyt vain puristettava työelämän kehittämisen mallinsa suomalaisiin henkisiin arvoihin, suomalaisen ihmisen henkisiin mittoihin soveltuvaksi. Ei Japani meitä tässä suhteessa voita. En minä lähde ainakaan tuomaan japanilaista mallia tässä suhteessa tuontitavarana suomalaiseen työelämään.

Mutta on huomattava, ed. Pulliainen, että Japani on eräässä suhteessa juuri tehnyt sitä, mitä me emme Suomessa näytä kovin helposti saavuttavan, ja se on juuri se, että paikallisella sopimisella on suuri merkitys työehtojen määräytymisessä. Yrityskohtaisella mallilla on Japanissa juuri tavattoman keskeinen rooli, ja kun te tuomitsette sen, mitä hallitus on tässä yrittämässä ja mihin pyrkimässä, niin te tuomitsette sen, mitä te Japanissa pidätte erinomaisena malliesimerkki-

nä. Tässä on looginen ristiriita. Joskus viisaallekin näin sattuu.

Tämä sopeutuminen on tehtävä sillä tavoin, että turvallisuus myös tälle yksittäiselle työntekijälle taataan ja tasavertainen yrityskulttuuri voi suomalaisessa yhteiskunnassa vallita. Se on haasteellinen ja vaikea tehtävä.

Ennakkoluulot saattelevat meidän keskusteluumme Suomessa, niin kuin saatoimme viime toukokuussa nähdä. Hallitus valmisteli kaksi vuotta neljän eri komitean kautta työelämän joustokysymyksiä tänne kolmikantaisesti. Hyvän ja varsin pitkälle jopa yksimielisenkin valmistelun saattelemina nämä komiteanmietinnöt valmistuivat. Ne tuotiin poliittiseen päätöksentekoprosessiin ja huomasimme, että yllätykseksemme ne eivät sittenkään olleet kypsiä päätettäväksi, vaan epäilyt niiden uudistusten seurausvaikutuksista olivat niin suuret, että eräillä tahoilla katsottiin aiheelliseksi ottaa niinkin järeitä aseita käyttöön kuin hyvin toukokuulta muistamme.

Ed. S-L. Anttila, kyllä hallitus tietää erittäin hyvin, että näihin laman olosuhteisiin sisältyy myös suuria hankaluuksia työmotivaation saamiseksi liikkeelle tavalla, joka varmasti vastaa hyvän työmoraalin näkemyksiä. Mutta me olemme tässä varsin herkkien ja laukaisualttiiden työmarkkinamekanismienkin varassa hyvästä halustamme huolimatta. Ne pitäisi saada toki tietysti hallintaan, mutta tässä, luulen, on edettävä, jos saan lainata urheiluterminä, muulla kuin grand slam -strategialla. Nyt on vain mentävä pienten askelten politiikalla eteenpäin. (Ed. S-L. Anttila: Onko aikaa?) — Ei ole kovin paljoa aikaa, mutta minä uskon, että asenteet kypsyvät kaiken aikaa ja päästään ihmismittaisin uudistuksin kuitenkin tätä kautta eteenpäin.

Ed. Astala, en minä jaksa tässä nyt lähteä väittelemään hallituksen teoista. Sanon kuitenkin sen, että mitä aktiiviseen työvoimapolitiikkaan tulee, niin pyytäisin mainitsemaan Euroopasta aktiivisen työvoimapolitiikan suunnasta yhdenkin esimerkin, jota jossakin muussa Euroopan maassa noudatetaan mutta joka Suomessa ei olisi tänä päivänä käytössä tai jota työmarkkinajärjestöt eivät olisi torjuneet pois käytettävien keinojen joukosta. Siihen kuuluvat myös pitkäaikaistyöttömyyteen liittyvät toimet. Niiden valmistelu toimii tällä hetkellä varsin nopealla toimeksiannolla kolmikantaisesti, etsimme työministeriössä työmarkkinajärjestöjen rydyttäminä ratkaisuja, joilla kyettäisiin pitkäaikaistyöttömyyttä hoitamaan ei jälkikäteisesti vaan ennaltaehkäisevin mallein.

Ed. Suholan puheenvuoro oli mielestäni kiintoisa. Minäkin kysyisin tietysti hengenlentoa meiltä kaikilta. Se vain näissä pienissä tomumaajoissa tahtoo olla perin vaatimatonta luokkaa. Mutta voisi yhtä lailla kysyä: Missä ovat tämän päivän väinölinnat? Ei niitäkään kovin kosolti näy tällä hetkellä markkinoilla, niitä, jotka kuvaisivat suomalaisen ihmisen hädän, tuskan ja paineen ja jotka loisivat näkymää kukkulan taakse, antaisivat toivoa ja veisivät meitä henkisesti eteenpäin.

Meidän poliitikkojen vastuu tässä suhteessa on tavattoman suuri. Mutta meillä tyylilajien erilaisuuden sietäminen esimerkiksi eduskuntakeskustelussa on aika lailla suppeaa. Ei täällä sallita kovin monenlaisia toteutuksia puhujakorokkeelta esitettäväksi. (Ed. Stenius-Kaukonen: Miksei sallita?) — En tiedä. Luulenpa, että puhemiehellä on siihen perusteensa. Mutta kovin on virkamiesmäistä meidän esiintymisemme täällä.

Se on saattanut pitkässä juoksussa olla hyväkin, mutta en nyt tiedä, onko eduskunnan puhujakoroke se, josta hengen saavutuksiin pitäisi ensimmäisenä yltää. Kyllä Suomessa foorumeja hengenlennon esittämiseksi toki tietysti on niin, että koetetaan siellä tuoda ihmisen sisällä olevia tunteja myös politiikan foorumilla esille. Viimeistään vaalitulanteet ovat tietysti ne, joissa ihminen mittaa meidän sanomamme sisältöä. Ihmiset ovat herkkiä tässä suhteessa, ja oletetaanpa, että melkoisia virtuoosimaisia suorituksia vielä, toivottavasti totuudessa pysyen, tullaan ennen valtiollisten vaalipäivien sulkeutumista myös meidän poliitikkojen toimesta kuulemaan.

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! Siitä huolimatta, että tohtori Väyrynen ei ole paikalla, haluan sanoa hänen puheenvuorostaan jotain. Sehän oli keskustapuolueen ryhmäpuheenvuoro, joka hämmästytti sosialidemokraatteja kovin. Väyrysen hyökkäys sosialidemokraattien luomaa pohjoismaista hyvinvointivaltiota vastaan oli sosialidemokraatteja syvästi loukkaava.

Ruotsalainen kansankotiajattelu perustuu yhteisvastuuseen, sosiaaliseen turvallisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. (Ed. Ala-Nissilä: Ja ylivelkaantumiseen!) Pohjoismainen sosialidemokratia on myös maailman eturivissä, mitä tulee kansainväliseen vastuuseen ja solidaarisuuteen. Suomalaisen sosiologin Erik Allardtin johdolla tehty arvostettu pohjoismainen hyvinvointitutkimus 70-luvun lopulla osoitti ruotsalaisen yhteiskunnan olevan pisimmällä yhteisyysarvojen, toisesta ihmisestä välittämisen alueella ja koko hyvin-

voinnin toteutumisessa. Maailman kansat katsovat edelleen kunnioittavasti ja kateellisina sosialidemokraattien luomaa hyvinvointivaltiota. Ed. Väyrysen puheenvuoro oli märkä rätti sosialidemokraattien silmille. Voin kysyä, miksi se oli tarpeen heittää.

Tämä selonteko on kiinnostavaa luettavaa, joskaan se ei sisällä kovin paljon uutta ja yllätyksellistä. Puolivälin tienoilla aloin jo kaivata konkreettisempaa otetta, mutta sitä ei sitten tullut loppusakaan. Skenaarioksi muokattuja selkeitä vaihtoehtoisia kehityslinjoja selonteko ei kuitenkaan sisällä. Monet tärkeät tulevaisuuteen vaikuttavat asiat on jätetty kokonaan pois tai vähäälle käsittelylle. Esimerkkejä:

Koulutusta on käsitelty ylimalkaisesti. Tulevaisuuden kannalta tärkeimmät koulutusongelmat syntyvät siitä, että muutosten johdosta syntyy ennustamattomia ammatteja ja vallitsevia katoaa nopeassa tahdissa.

Tieteeseen investointi ei riitä. Meidän on myös ratkaistava, miten tieteen innovaatioita voidaan soveltaa käytännön elämään. Erityisesti Suomessa tässä soveltamisvaiheessa on selvä aukko.

Menestyminen edellyttää tunnetusti vankkaa kulttuurin ja yhteiskunnan muiden alueiden vuorovaikutusta. On oletettu, että Euroopan keskeinen menestystekijä on kulttuuri.

Tulevaisuudentutkijoista Torsti Kivistö on ottanut Suomen menestystekijät Kalevalasta. Väinämöinen edustaa henkistä kulttuuria, Ilmarinen osaamista ja tietotaitoa ja Lemminkäinen rohkeutta ja yritteliäisyyttä.

Selontekotekstissä on aivan oikein otettu huomioon globaalinen näkökulma. Sen sijaan ylikansallisten yritysten osuus tulevaisuuden muokkaajina on jäänyt vähäiseksi. Liittoutumien osuus on jäänyt olemattomaksi, esimerkkeinä Philips, Sony, IBM ja Macintosh. Japani on mainittu tulevaisuuteen vaikuttavana keskuksena, mutta vähälle on jäänyt esimerkiksi Kiina. Todelisemman kuvan saamiseksi olisi ollut aiheellista esittää viimeaikaisen kaupan ja kansantuotteen kehitys Euroopan, Aasian, Amerikan, Australian ja Afrikan osalta.

Eniten kansainväliseen talouteen häirintää aiheuttavien valuuttakeinottelijoiden osuutta olisi pitänyt selvittää viime vuosien rahamarkkinoilla. Tarkempaa käsittelyä vaille ovat jääneet myös suomalaisten yritysten viime vuosien sijoitusten käsittely. Tunnetusti yrityksemme ovat menettäneet ulkomaissa ostoissaan miljardeja alkaen veronkiertotarkoituksessa hankituista tankkereista metsäteollisuusostoihin. Suomalainen pää-

oma näyttää investoivan ulkomaille kasvavassa määrin. Tällä ei voi olla olemassa merkittäviä vaikutuksia jo lähitulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Haluan käsitellä myös kahden selonteossa käsiteltyä aihealuetta, nimittäin koulutus-, tutkimus- ja teknologiasektoria sekä julkista sektoria.

Koulutuksessa olemme selonteonkin mukaan kärkiryhmässä. Suomalainen yhtenäiskoulujärjestelmä on siis erityisesti pienelle maalle osoittautunut tärkeäksi. Yritykset horjuttaa tätä systeemiä ovat vaarallisia. Sisäistä kehittämistä taas voi ja sitä tuleekin jatkaa. Tulevaisuutta ajatellen on edelleen pohdittava yleissivistävyyden merkitystä, koska laaja yleissivistys antaa tarpeellista joustavuutta yhä nopeammin muuttuvassa ympäristössä.

Julkinen sektori ei ole ollut niin laajaa kuin on uskoteltu ja kuten tämäkin selonteko ilmentää. Tuntuu, että tohtori Väyrynen ei ole sitä kerinnyt presidenttikiireittensä johdosta edes lukemaan. Olisi kuitenkin pitänyt pohtia enemmän toimivan julkisen sektorin vaikutusta koko kansan hyvinvointiin ja elinkeinoelämään. Ilman osaavaa virkamiehistöä hallinto hajoo atomistisesti, kuten nyt on ilmeisesti käymässä kouluhallinnon osalta. Hallinnon muuttaminen puhtaasti tulosjohtamisen suuntaan on myös kiistanalaista, on mielestäni vaarassa ampua yli ja on jo osin ampunut. Näin on, koska hallinnon, valtion ja kuntienkin, organisaatioiden tehtävä poikkeaa hyötyorganisaatioiden funktiosta. Tätä asiaahan on selvittänyt ansiokkaasti Etzioni.

Herra puhemies! Lähitulevaisuuden suurin ongelma liittyy suurtyöttömyyteen, joka pitkään jatkuessaan horjuttaa koko yhteiskuntamme rakenteita. Todellinen uhka on selonteossakin viitattu uudenlainen sääty-yhteiskunta. En näe mahdollisena hyvää työttömyysyhteiskuntaa, vaikka uskonkin, että työn merkitys kokonaisuudessaan on ehkä vähentymässä. Tätä vauhtia Suomi muuttuu kaksijakoiseksi yhteiskunnaksi. Kehityksen jatkuessa kansakunta menettää olemassaolonsa edellytykset. Mielestäni pieni kansa ei kestä jyrkkää kaksijakaisuutta.

Selonteon loppuosassa on tehty hyvä ydinkysymys. Kuinka estämme suomalaisen yhteiskunnan syvän jakautumisen? Se on mielestäni tämän selonteon tärkein poliittinen ja moraalinen kysymys. Myönnän, että tärkeintä on oikea talous-, teollisuus- ja teknologiapolitiikka kestävä kehityksen kasvu-uralle pääsemiseksi, mutta se ei riitä. Tarvitaan työn jakamista ja kierrättämistä. Sosialidemokraattina näen rehellisen työn teke-

misen ja sen, että työllä ja koulutuksella pääsee elämässä eteenpäin, tavoiteltavana päämääränä edelleen.

Mielestäni esimerkiksi joka kuudes tai seitsemäs vuosi toistuva sapatti- tai kouluttautumisvapajärjestelmä on toteutettava mahdollisimman pian. Sapattivapaa tarjoaa myönteisen tavan ja kaa olemassa olevaa työtä ja on ihmisarvon kannalta parempi tapa toteuttaa parempi työllisyys kuin kansalaispalkkajärjestelmä, jonka näen ainakin osassa kansalaisia johtavan passiivisuuteen ja lisäävän todennäköisesti yhteiskunnan kahtiajakautumista. Korostan myös sapattivapaan yhteyttä jatkuvan koulutuksen ja kasvatuksen ideaan korostamalla sapattivapaalla olevan moninaisia mahdollisuuksia erilaiseen harrastus- ja kansalaistoimintaan.

Herra puhemies! Havaitsin, että kulumassa olevan lokakuun 13. päivänä Kirjatyöntekijäin Liiton puheenjohtaja Pentti Levo otti mielenkiintoisella tavalla kantaa työn jakamiseen. Kiinnitin tässä yhteydessä arvoisten kollegojen huomiota siihen, että Kirjatyöntekijäin Liitolla on suomalaisessa historiassa ollut merkittävä aloitteentekijän rooli aiemminkin. Puheenjohtaja Levo totesi: "Työn jakaminen on tehtävä pitkällä aikajänteellä. Esimerkiksi joka kuudes vuosi olisi työllistetyille työntekijälle koulutusvuosi, jonka aikana päivitetään tieto- ja taitotaso laajentamalla omaa osaamista ja syventämällä nykyisiä taitoja. Opiskelu tapahtuisi koulutustuen piirissä ja koulutustuki olisi 60 prosenttia edellisen vuoden ansiosta." Tällä järjestelyllä siis Kirjatyöntekijäin Liiton puheenjohtaja Levon mukaan pystyttäisiin työllistämään 15–20 prosenttia lisää nykyisen työvoiman lisäksi. Työllisyysvarat ohjautuisivat tietoidon ja osaamisen lisääntymiseen. Tällä tavalla voitaisiin saada siis pidemmällä aikavälillä 200 000–300 000 työpaikkaa.

Herra puhemies! Kansallinen sivistysstrategia on kohtalonkysymyksemme. Olen valmis tukemaan Jaana Venkulan ajatusta siitä, että epävarmuus tulee asettaa sivistyksen perustaksi. Sivistymistähto ja sivistymisvastuu ovat mielestäni kaksi ydinkäsitettä tulevaisuuden yhteiskuntaa ajateltaessa, näin siksi, koska ne korostavat sivistyksen yksilöstä lähtevää ja aktiivista puolta. Kun sivistys ymmärretään, niin kuin se mielestäni pitäisi, toimintojen sarjana, seuraa tästä, että ymmärretään sen kuten muidenkin taitojen säilyvän, lisääntyvän ja vahvistuvan sitä mukaa kuin niitä harjoitetaan eikä suinkaan kuluvan, mikä mielikuva syntyy, jos ymmärrämme sivistyksen vain joksikin annetuksi asiaksi. Tarkoiton siis

sitä, että jokainen yksilö ymmärtää, että juuri hänen ja minun tekemiseni korkealla laadulla, moraalilla ja vastuullisuudella on historiallisesti ratkaiseva merkitys siihen nähden, millainen on tulevaisuus ja sivistys. Huomisen sivistys tehdään myös tämän päivän pienillä arkisilla teoilla.

Herra puhemies! Eräs tärkeä kohta selonteos- sa jää liian vähälle huomiolle erityisesti johtopäätösten osalta. Selonteon mukaan "suomalaisten valtaosa on nyt näköalaton. 25–40 vuotiaissa korostuu kuitenkin omakohtainen innostus. Nuoret sen sijaan painottavat ainoana vahvuuk- sinamme metsiä, vientiä ja nyky-yhteiskunnan piirteitä ilman omakohtaista sitoutumista ja in- nostusta." Herää kysymys, onko todella näin. Mistä tässä on nuorten kohdalla pohjimmiltaan kysymys? Tarvitsemme mielestäni enemmän tie- toa innostumattomuuden syistä, niiden sosiolo- gista, psykologista ja poliittistakin erittelyä ja arviointia, eli mikä on todellista ja mikä enem- män tai vähemmän nuorten elämään kuuluvaa tervettäkin silleen jättämistä.

Lopuksi joitakin pohdintoja tuotantoraken- teesta nykyisellä kilpailukyvyllä. Oma hypoteesi- ni on, että rakennemuutosta Suomessa ei 1980- luvulla tapahtunut. Ajautuminen näinkin suur- ten devalvaatioiden tielle osoittaa jonkin men- neen jossakin määrin pieleen. Eli kokonaisuutena tarkastellen kilpailemme erityisen paljon hinnoil- la, emme niinkään erikoistuotteilla. Suurelta osin näiden devalvaatioiden seurauksena hintakilpai- lukyky on tällä hetkellä parempi kuin juuri koskaan aiemmin. Olemme tulleet kalliiden työ- voimakustannusten maasta yhä lähemmäksi hal- pojen työvoimakustannusten maita. Samalla sel- laisenkin tuotannon tuottaminen on taas kannat- tavaa, mikä ei ollut sitä aiemmin. Samoin kannat- tavaksi on tullut investoiminen tällaiseen tuotan- toon. Eli se rakennemuutos, joka pitkällä aikavä- lillä tarvittaisiin, jää tapahtumatta, ja kilpailem- me tulevaisuudessakin taas joidenkin halpatuot- taja- maiden kanssa. Pitkän aikavälin taloudellista pakotetta tuotteiston kehittämiseen ei ole, jos kilpailukyky perustuu alhaisiin työvoimakustan- nuksiin.

Tämä liittyy mielestäni myös koulutuksen tar- jonta- ja kysyntäongelmiin. Tällä hetkellä meillä Suomessa tehdään vielä liikaa töitä, joissa ei mi- tenkään hyödynnetä työvoimamme korkeakou- lutusta ja osaamista. Nähdäkseni tulevaisuude- sa suomalainen tuotanto voi perustua ainoastaan ns. älykkäisiin tuotteisiin ja investoinnit Suo- meen, niin koti- kuin ulkomaiset, ainoastaan sii- hen, että niitä tuotteita kyetään tuottamaan vain

täällä. Tällaisten tuotteiden löytäminen on ymmärrykseni mukaan se uusi sampo, jota raportisakin haetaan. Niin ilahduttavia, tarpeellisia ja hyviä tekoja kuin Harjavallan ja Rauman sellun investoinnit ovatkin, ne hakevat tuota sampoa lähinnä perinteestä ja totutusta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpide-esitys: Helsinki — Tampere-junayhteyden parantaminen niin, että junalla pääsee Tampereelta Helsinkiin puolessa tunnissa. Tämä tarkoittanee noin 400 kilometrin tunti-nopeutta. En ota tätä asiaa esille sen takia, miksi jotkut luulevat. Kun pysähdytte ajattelemaan, niin tämä lähtee siitä, että se on sopusoinnussa kaikkien selonteossa esitettyjen asioiden ja sekä lyhyen että pitkän aikavälin suhdannetoimenpiteiden kanssa. Jos ajatus ei ole jonkun mielestä realistinen, niin realistista ei ollut maapallon pyöreyskään vielä 1400-luvun alussa, lentäminen 1800-luvun puolessavälissä ja tietokoneiden hankkiminen 1950-luvun alussa. Jos teemme aina vain sen, mikä on realistista, niin muut ehtivät, yleensä japanilaiset, tekemään sen ennen meitä.

Ed. J. Leppänen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monilta kohdin voin yhtyä ed. Gustafssonin tulevaisuudennäkymiin. Kuitenkin puheen alkuosan johdosta haluan sanoa muutaman kommentin, kun hän viittasi keskustan ryhmäpuheenvuoroon, jonka ed. Väyrynen täällä käytti.

Ed. Gustafsson katseli maailmaa taaksepäin. Kyllä nyt täytyy katsoa eteenpäin. Mitä tulee ruotsalaisen yhteiskunnan tilanteeseen, niin sielähän tilanne on erittäin huolestuttava: valtio velkaantuu pitkälle yli 200 miljardia kruunua tänä vuonna. Julkisen sektorin osuus on kai yli 70 prosenttia. Nyt nähdään, että menneet rakenteet eivät siellä kestä, vaan nyt siellä velkaantuminen merkitsee sitä, että japanilaisille ja USA:laisille sijoittajille viedään nopeaan tahtiin korkomenoina sellaisia varoja, joita välttämättä tarvittaisiin ruotsalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseen. Meillä valitettavasti on sama tilanne. Tosin meidän velkaantumismme on paremmin hallinnassa kuin ruotsalaisilla näyttää olevan. Mielestäni oli hyvä, että keskustan ryhmäpuheenvuorossa tuotiin realistisesti tulevaisuuden uhkakuvat näkyviin. Nimittäin velkaantuminenhan merkitsee, kuten presidentti Koivisto on to-

dennut, sitä, että me menetämme taloudellista itsenäisyyttämme.

Mitä tulee siihen, että ed. Väyrynen on presidenttiehdokas, niin todella kaipaisin muiltakin presidenttiehdokailta näkemyksiä tulevaisuuden suhteen. Valitettavasti sosialidemokraattien ehdokkaalta en ole nähnyt mitään tulevaisuuden visioita. Show'ta on ilmeisesti luvassa, mutta missä viipyvät visiot? Myöskin kolmannelta pääehdokkaalta Ilaskiveltä odottaisin näkemyksiä. Toistaiseksi on jäänyt velkaelvytys päällimmäiseksi ja eräät pakolaisvastaiset kannanotot, jotka eivät todellakaan ole mitään tulevaisuuden rakentavia visioita.

Ed. Kauppinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafssonin puheenvuoron johdosta toteaisin sen, että työn jakaminenhan on mahdollista minun mielestäni jo nyt, mikäli ay-kenttä vain sen sallisi. Se olisi erittäin tärkeää tässä tilanteessa satojentuhansien työttömien syrjäytymisen estämiseksi, esimerkiksi siten, että 5—6 työntekijää työllistävä yritys ja sitä suuremmat yritykset aina 5—6 työntekijäänsä kohden panisivat vuoronsa jälkeen yhden lomalle ja ottaisivat yhden työttömän töihin, ja nimenomaan työttömän työhön motivoituneen henkilön.

Mitä ed. Gustafsson toi esiin nuorten sitoutumattomuudesta asioihin ja onko se tervettä, niin kyllä minä näkisin, että siihen liittyy enempi nuorten suppea näköala eli näköalattomuus mutta myös se, että he ovat oppineet elämään motivaatiopulayhteiskunnassa. Tämä on minusta erittäin vakavaa tulevaisuutta ajatellen.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Gustafsson sanoi puheenvuorossaan, että suomalainen yhteiskunta ei kestä jyrkkää kahtiajakoa ja yhdyin täydellisesti hänen käsitykseensä. Olen ymmärtänyt niin, että tämä selonteko, joka aikaperspektiivissä ulottuu pitkälle tulevaisuuteen, ei ole hallituksen esitys siinä mielessä kuin monet muut esitykset, joita hallitus on tänne tuonut. Me emme voi tietää tässä vaiheessa, minkälaisia hallituksia meillä istuu sinä aikana, kun tämän selonteon viitoituksia toteutetaan. Toivonkin, että työssä, jota eduskunnassa tehdään selonteon käsittelyssä, voitaisiin ylittää perinteinen oppositio — hallitus-jako ja yhdessä miettiä sitä, millä tavalla viitoitetaan suomalaista tulevaisuutta.

Ihan lyhyesti haluaisin vielä ed. Gustafssonin puheenvuoron siihen kohtaan puuttua, kun hän

totesi, että Harjavallan ja Rauman investoinnit eivät edusta sellaista, mihin hän haluaisi Suomessa keskittyvän. Kyllä nämä investoinnit ovat korkeata tietämystä ja uutta tekniikkaa soveltavia. Jos me teemme metallia tai sellua maailman parhaalla mahdollisella tekniikalla, se on korkean teknologian ja osaamisen soveltamista ja se on hyvä tehdä esimerkiksi ympäristön kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Kun joka tapauksessa sellua ja metalleja tarvitaan, niin minusta tämä on hyvin puolustettavaa teollisuuspolitiikkaa tälläkin osin.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tarkasti ottaen sanoin nimenomaan, että nämä ovat ilahduttavia ja tarpeellisia, Harjavallan ja Rauman sellun investoinnit, mutta ne lähtevät lähinnä perinteistä ja totutusta, ja tarvitsemme sen lisäksi enemmän.

Tohtori Väyrysen provokaatiosta suhteessa pohjoismaisen sosialidemokratian hyvinvointimalliin: Olennaista on se, mikä sille on ominaista eli mille arvoille se perustuu. Toinen asia on se, että ed. Väyrysen nimenomaan antoi ymmärtää — minulla on tässä hänen puheenvuoronsa — että kapitalistiset yhteiskunnat ja aivan erityisesti sosialidemokraattisen mallin mukaan rakennetut kapitalistiset yhteiskunnat ovat joutuneet syvään kriisiin. Tämänhän voisi jopa tulkita näin, että USA:ssa, joka on tyylipuhdas kapitalistinen valtio, kansalaiset voivat keskimäärin paremmin kuin Ruotsissa. Minä olen tästä asiasta täysin eri mieltä. Katson, että tämä on arvokkain saavutus, joka sosialidemokratialla on, hyvinvointivaltio. On toinen asia, että on tiettyjä ylilyöntejä, joita voidaan korjata ja parantaa. Se on itsestäänselvä.

Ed. Kauppinen kommentoi myönteisesti työn jakamista ja viittasi siihen, että ammattiyhdistysliikkeestä kiikastaa, ettei se asia etene. Sen vuoksi nimenomaan halusin puheenvuorossani lainata Kirjatyöntekijäin Liiton puheenjohtaja Levoa, jonka ajatus on moderni, uskallan sanoa niin kuin omanikin. Olen sitä tämän asian tiimoilta jo edustanut uskaltaisinko sanoa viitien vuotta. Minusta on älytön se tilanne, että ne, jotka ovat työelämässä, kuluttavat voimansa loppuun ja puoli miljoonaa ihmistä on työttöminä.

Ed. Kaarilahti: Arvoisa puhemies! Tulevaisuudesta puhuminen on nyt muodikasta. Kun nykyisyys on masentavaa, etsimme toivomme huomisesta, jostakin paremmasta. On muodikas-

ta sanoa, että tulevaisuus alkaa tänään. Nyt on loppuelämämme ensimmäinen päivä.

Kun keskustelemme tulevaisuudesta, puhumme sellaisesta, jonka itse teemme. Tulevaisuus on meidän valintojemme ja tekojemme summa, ei mikään välttämätön, vaihtoehdoton ja määrätty. Tässä voisikin olla hallituksen selonteon suurin merkitys: tulevaisuuden tekeminen.

Kun käänämme katseemme tulevaisuuteen, meidän on pakko irrottautua vaihtoehdottomista, ”muuta ei voi” ja ”on sovittu” -ratkaisuisista. Tulevaisuutta ei voi käsitellä mielekkäällä tavalla yhden vaihtoehdon pohjalta. Sitä ei myöskään voi linjata, jos ei tiedä, mikä on tekojen summa ja mistä summa muodostuu.

Tärkeä kysymys selontekoa arvioitaessa onkin, onko siinä kyetty esittämään aidolla, moniarvoisella tavalla erilaisia tulevaisuuden mahdollisuuksia ja uhkia. Jos yhdellä raiteella vaihtoehdotonta politiikkaa ajanut hallitus kykenisi sellaisen tulevaisuuden selonteon tekemään, toisi se hallitukselle merkittävää lisäuskottavuutta. Petymykseksi minun on täytynyt todeta, että hallitus onnistuu vain keskinkertaisesti. Selonteon lähtökohta ja tarkastelukulma on kannatettava, mutta lopputulos lopultakin varsin kevyt.

Tulevaisuudentutkimuksen monitieteisiä mahdollisuuksia ei selonteossa ole kyetty juuriakaan hyödyntämään. Selonteko painottuu historialliseen analyysiin ja nykytilanteen sinällään perusteelliseen kuvaukseen. Tältäkin osin se ei tosin tuo kovin paljon uutta informaatiotulvan keskellä työskenteleville kansanedustajille.

Selonteon pahin puute on tulevaisuuden jääminen varsin vähälle huomiolle. Selonteossa olisi toivonut korostuvan eri analyysien synteisin. Irrallisia faktoja on aina helppo esittää, mutta niiden nivominen yhteen ja kokonaisuuksien hahmottaminen on paljon vaativampaa. Hallituksen kiteyttämä tulevaisuuden valinta, kestävä kehityksen periaattein toimiva hyvinvointiyhteiskunta, kuulostaa hyvältä. Käsitteessä ja sen sisällössä ei voi olla mitään vastustamista. Olisin toivonut, että selonteossa olisi keskitytty juuri tähän osioon, kappaleeseen 8, tulevaisuuden ydinkysymyksiin, huomattavasti nyt nähtävää enemmän. Nyt selonteon painopiste on liiaksi menneen ja nykyisyyden analysoinnissa. Kiinnostavin ja vaikein, tulevaisuus, jää kovin luonnosmaiseksi.

Herra puhemies! Joidenkin osa-alueiden käsitely kaipaa erityiskommentteja. Selonteossa esitetään perustellusti puhtaana säilynyt ympäristömme yhdeksi Suomen vahvuudeksi. Tulevaisuusnäkökulma esitetään selonteossa ympäris-

tön osalta kuitenkin yksipuolisesti. Asenne on, että tilanne säilyisi tällaisena, vaikka emme tekisi mitään.

Selonteon ongelma on, ettei kestävän kehityksen syvälliseen analyysiin ole riittänyt halua. Erityisesti jää kaipaamaan toimenpiteitä, joita hallitus näkee tärkeiksi myös kansallisella tasolla tämän sinällään erittäin tärkeän tavoitteen saavuttamiseksi. Valitettavasti selontekoa lukiessani joudun päättämään ajatukseen, että kestävä kehitys ja ympäristö ovat tässä paperissa varsin sisällyksettömiä sloganeita. Perusasennoituminen voi olla myönteinen, mutta konkreettisempi lähestymistapa tähän osa-alueeseen on väistämättä yksi tulevaisuuden ydinkysymyksiä. Uskon, että saamme hallituksen kestävän kehityksen toimikunnalta tätä selontekoa huomattavasti laadukkaampaa aineistoa kestävän kehityksen toteuttamisesta.

Poliittinen järjestelmä kohtaa tulevaisuudessa aivan uudenlaisia laatu-, sisältö- ja menettelytapavaatimuksia. Näihin muutoksiin selonteossa ei juuri puututa. Koulutustason nousu ja ihmisten kriittisyyden lisääntyminen saattavat merkitä suuria muuttoksia suomalaisessa puoluekentässä. Selvää ainakin on se, että tällä hetkellä koetaan epäluottamus instituutioita ja politiikkaa kohtaan tulee paremminkin lisääntymään kuin väheneeseen. Päätöksentekojärjestelmään liittyvien tulevaisuuskuvien sivuuttaminen on vaarallista, koska kyse on juuri niistä mekanismeista, joilla me pystymme tulevaisuuteen vaikuttamaan.

Kokonaisuuksien hajoaminen ja pirstaloittuminen, hallittavuuden ja ohjattavuuden vähentyminen ovat kehityssuuntia, jotka merkitsevät päätöksentekijöille aivan uudenlaisia tilannetta. Selonteossa kyllä puhutaan kansalaisten ja poliitikkojen välisestä epäluottamuksesta mutta kovin ylhäältä ohjautuvasti ja instituutiokeskeisesti, suoraan sanottuna vanhanaikaisesti. Selonteko asettaa tavoitteeksi kansalaisten luottamuksen palauttamisen instituutioihin. Keinoja tähän ei juurikaan esitetä. Mieleen tulee ajatus, että kansalaisten kokema luottamus politiikkoja kohtaan esitetään lähes heidän kansalaisvelvollisuutenaan.

Selonteon ajattelumalliin luottamussuhteen palauttamiseksi on vaikea yhtyä. Minun mielestäni epäluottamuksen syyt ovat instituutioissa ja siellä toimivissa ihmisissä, poliitikoissa, eivät kansalaisissa. Kansalaisten kokema luottamuksen puute on oikeutettua ja monilta osin perusteltua. Luottamuspulaa ei poisteta keskushallinnon käskyin eikä pääministerin ukaasein.

Näen tulevaisuudessa kaksi mahdollisuutta: ensiksikin hierarkkisen, keskitetyn päätöksenteon, jossa keskeistä on tiedon salaaminen ja harvojen osallistuminen päätöksentekoon yhteiskunnan eri tasoilla. Uskon, että tällä tiellä ollaan aika pian ajautumassa lopulliseen umpikujaan ja uskottavuuskriisiin.

Toinen tulevaisuuteen sijoittuva vaihtoehto on käskysuhteiden purkamisen tie. Päätöksenteosta tulee julkisempaa, enemmän vaihtoehtoja avoimesti kartoittavaa ja tietoa jakavaa. Kansalaisten mahdollisuudet osallistua heitä itseään koskevaan päätöksentekoon paranevat. Valtaa ei jaeta keskusorganisaatioista väliportaan hallinnon organisaatioille vaan suoraan kansalaisille.

Instituutioiden ja meidän poliitikkojen on kyettävä muuttamaan suhtautumistamme ihmisiin. He eivät saa olla päätöksenteon kohteita, alamaisia ja kansalaisia. Heidän on oltava voimavara ja tasavertainen osallistuja, päätöksenteon subjekti. Jos se edellyttää oman vallankäyttömme kapeenemista, minun mielestäni meidän on sittenkin edettävä tähän suuntaan.

Herra puhemies! Hallituksen selonteko sisältää kohtuullisen historiallisen analyysin mutta valitettavan kapean tulevaisuudennäkymän. Perustellusti voi esittää toivomuksen, että hallitus jaksaisi perusteellisesti paneutua tulevaisuuteen vielä tämän selonteon käsittelyn jälkeenkin.

Ed. Kauppinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kaarilahden toteamukseen, kun hän mainitsi selonteon luonnosmaisudesta, niin minusta on oikein, että se on luonnoksenomainen. Nyt valiokunnalle jää mahdollisuus erilaisiin innovatiivisiin näkemyksiin ja konkretisointeihin eikä hallitus sido valiokunnan käsiä. Valiokunta toimii huomattavasti laajemmalla pohjalla kuin mitä hallitus toimii ja minusta tulevaisuutta ajatellen se on erittäin hyvä.

Näkinsin myös, että tulevaisuusvaliokunta pitäisi olla laajuudeltaan 21 varsinaista jäsentä siitä syystä, että 17 voitaisiin täyttää parlamentaaristen voimasuhteiden mukaisesti ja loput neljä jättää oppositiolle vielä lisäksi. Silloin opposition painoarvo tulevaisuuden rakentamisessa olisi minusta oikeudenmukaisempi.

Ed. Kaarilahti (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Luonnosmaisuuksella tässä yhteydessä tarkoitin lähinnä sitä, että hallituksen selonteko ei vastaa niitä tavoitteita, joita edus-

kunta sille asetti, eikä anna vastauksia esitettyihin kysymyksiin.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Tulevaisuus syntyy valinnoista. Ihmiskunta on valinnan edessä. Vaihtoehtoja on vain kaksi: maailmanyhteisön romahdus tai kestävä kehitys.

Valtioneuvoston selonteko pitkän aikavälin tulevaisuudesta osoittaa, että hallitukselle valinta ei ole riittävän selkeä. Se yrittää sanallisella tasolla luotsata kansakuntaamme kohti avarampia ulapoita ja mahdollisuuksien virtoja. Käytännön teot ovat tänään kuitenkin hyvin usein luvussa 9 esitettyjen tavoitteiden vastaisia. Tulevaisuus kuitenkin tehdään tänään päätöksin ja suunnitelmin. Useat selonteon sanalliset toiveet jäänevätkin siis vain hurskaiksi toiveiksi.

Hallituksella ei ole humanistista arvonaikemystä eikä tahtoa eikä rohkeutta tehdä niitä uudistuksia, jotka olisivat välttämättömiä sellaisen kestävä kehityksen saavuttamiseksi, joka edistää ihmisyyttä ekologisesti kestävällä tavalla. Hallituksen ideologiset tavoitteet eivät edistä ihmisyyden ja eettisen kasvun vahvistumista globaalisesti eivätkä Suomessakaan.

Arvostettu suomalainen filosofi Georg Henrik von Wright onkin vastikään todennut: ”Ääritapauksissa ihmistä pidetään vähän huononlaisena tietokoneena. Tämä liittyy käynnissä olevaan yhteiskunnan systemaattiseen dehumanisointiin. Samanaikaisesti markkinatalouden annetaan kehittyä täysin vapaasti — jos ei muuten, niin EY:n varjolla.”

Rooman klubin, kuuluisan tiedemiesyhteisön viesti meille suomalaisillekin on, että: ”Ihmiskunnalla on toivoa vaikka kuinka paljon, jos se valitsee oikein”.

Kesellä maailman epäinhimillistä todellisuutta on siis siltikin mahdollista viritellä ja ylläpitää toivoa, vaikka tänään, kuten vuoden muinakin päivinä, kuolee noin 40 000 lasta nälkään ja sairauksiin. Toivo on mahdollista, jos valitsemme oikein, mikäli väestönkasvu saadaan kuriin, mikäli hävittämisen ja saastuttamisen sijaan otamme todesta kestävä kehityksen vaatimukset, mikäli onnistumme nostamaan ihmisen eettisen kasvun sellaiselle tasolle, mikä voitaisi nykyiset rahan, kilpailun ja itsekyyden arvot, mikäli olemme mukana poistamassa maailman köyhyyttä ja ihmisten eriarvoisuutta ja samalla istutamme rauhan siemeniä ihmismieliin. Säilyksemme elossa on meidänkin tehtävä kyseisiä oikean suuntaisia ratkaisuja toimintamme perustaksi.

Keskityn seuraavassa tulevaisuusajattelun ja selviytymisstrategiamme kahteen mielestäni keskeiseen aihepiiriin: ensinnä ihmisen eettiseen kasvuun ja toiseksi tulevaisuuden sivistys-Suomen rakentamiseen sekä sen sivistystoimintoihin.

Eettinen kasvatusta on tärkeä osa eloonjäämisstrategiaamme. Mahatma Gandhin mukaan maailmassa on mahdollisuudet toteuttamiseksi ihmisten perusoikeuksien toteuttamiselle mutta ei kaikkien ahneuden tyydyttämiseen. Ihmisen eettinen kasvu on mahdollista. Sen välttämättömyys on tiedostettava ja ryhdyttävä uudistamaan kasvatusta ja koulutusta niin, että yksilövastuun rinnalle kohotetaan yhteisvastuu ja yhteistyö ylikorostetun, vahvojen ehdoilla tapahtuvan kilpailun sijaan. Empatian, siis aidon myötätunnon kyvyn säilyttäminen ja kehittäminen lapsissa ja nuorissa on kasvatuksen päätavoite korostetun rationaalisuuden ja yksipuolisen järjen kehittämisen vastapainona.

Taiteella on suuri merkitys ihmisen kasvun tukijana. Sillä vaikutetaan tunteiden elävöitymiseen. Samaistuminen esimerkiksi sodasta, nälästä ja rotusorrosta kärsivien ihmisten asemaan mahdollistuu ja näin syntyy myös halu toimia vääryyttä vastaan oikeudenmukaisuuden puolesta.

Rooman klubin tiedemiesten Alexander Kingin ja Bertrand Schneiderin mukaan ihmiskunta tarvitsee ”henkisen vallankumouksen” selvitäkseen ongelmistaan. Ilman uudistuneita henkisiä arvoja ja moraalista ei oikeudenmukaisista maailmanyhteisöä voi syntyä. Muun muassa tiede, tekniikka ja ennen kaikkea kasvatusta ovat tästä päävastuussa.

Unescon rauhankasvatuspalkinnon vuonna 1981 saanut suomalaisen rauhankasvatuksen pioneeri, tekniikan lisensiaatti Helena Kekkonen on todennut: ”Me tarvitsemme eettistä kasvatusta sitoaksemme pahan kädet alusta alkaen”. Hän kutsuu eettistä kasvatusta myös rauhankasvatukseksi ja korostaa taiteen merkitystä ihmisen sydämen herättäjänä. Me suomalaisetkin tarvitsemme kipeästi rauhankasvatusta. Kasvaminen rauhaan merkitsee siis ajattelun vallankumousta, eettistä pohdintaa ja valmentautumista rauhan-kulttuuria toteuttavaksi yksilöksi.

Toiseksi haluan käsitellä sivistys-Suomea ja kansallista sivistysstrategiaamme. Selonteossa on suhteellisen vähän erittelyä kansallisen sivistysstrategiamme sisällöstä, siis koulutuksesta, kulttuurista, tieteestä ja kansalaisyhteiskunnasta. Selonteossa ei ole laaja-alaista sivistyksellistä kokonaisnäkemyksiä. Se on puute.

Tulevaisuuden sivistys-Suomessa, jota kohti tämän hallituksen tuottamista taka-askeleista huolimatta toivottavasti kuljemme, sivistys on sekä itseisarvoinen päämäärä että merkittävien menestystekijä niin yksilön ja kansakunnan tasolla kuin kansainvälisessä yhteistoiminnassakin. Sivistystoiminnot ovat merkittävimpiä yhteiskunnalliseen kehitykseen vaikuttavia inhimillisiä tekijöitä.

Opetusministeriön visioyhmän muistiossa Sivistys-Suomi 2010 vuodelta 1992 on runsaasti mielenkiintoisia vaihtoehtoisia tulevaisuusvisioita. Toivottavasti ne jalostuvat ja muuttuvat esityksiksi siihen tulevaan kansalliseen sivistysstrategiaan, jota tiettävästi parhaillaan opetusministeriössä juuri valmistellaan. Yhteiskunnan kehittämisen ja sivistyksen ydinsisällöksi tulee valita humanistiset periaatteet. Jokaiselle yksilölle tulee taata perusoikeudet sivistykseen. Perusoikeuksista johdettakoon peruspalvelut ja yhteiskunnan vastuu niiden tarjonnasta.

Jatkuvan koulutuksen ja oppimisen periaate tulee nostaa keskeiseksi koulutuksen kehittämisen toteuttamisperiaatteeksi. Koulupainotteisuudesta siirrytään koko väestön koulutusstrategiaan. Uudessa koulutusajattelussa korostuvat luova, uusintava ja ennakoiva oppiminen ja oppimisen omaehtoisuus. Koulutusjärjestelmän raja-aitojen madaltaminen on luonnollinen seuraus tieto- ja sivistyskäsitteiden uudesta arvioinnista. Koulutuksen perusteisiin tulee edelleenkin kuulua pyrkimys oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon. Loppuarvioni sivistyksen merkityksestä on se, että kestävä kehitys perustuu sivistykseen.

Nykyisellä hallituksella ei ole tulevaisuutta. Se ei tule onnistumaan inhimillisen sivistys-Suomen tulevaisuuden rakentamisessa. Näin siksi, että sen arvot ja ideologia perustuvat mm. eriarvoisuuden kasvun hyväksymiseen, vahvojen etuoikeuksiin, markkinavoimien vastuuttomaan isäntyyteen, yhteiskunnan dehumanisointiin ja haluun liittää Suomi Euroopan unioniin, jäseneksi poliittiseen ja sotilaalliseen suurvaltaan. Sehän merkitsee lisääntyvää blokkiutumista kehitysmaita vastaan.

Miksi muuten liittyisimme Euroopan unioniin? Selvät merkithän osoittavat, että EY on itse jo sisältäpäin rapautumassa. EY:n komission johtaja ja koko yhteisön sielu Delors totesi aivan äskettäin: "EY on ajalehtimassa vapaakauppa-alueeksi vailla omaatuntoa, poliittista tahtoa ja sosiaalista ulottuvuutta." Siis vailla omaatuntoa, poliittista tahtoa ja sosiaalista ulottuvuutta. Selälaiseen suurvaltaan me näköjään olemme sitten

haluamassa sisälle. Tämä voi johtaa Delorsin mukaan hitaaseen hajoamiseen seuraavien 15 vuoden aikana.

Arvoisa puhemies! Suomen nuoriso ansaitsee nykyistä inhimillisemmän tulevaisuuden. Pelastaako nuoriso itse kansakunnan tulevaisuuden? Pekka Kuusi päättää kirjansa "Tämä ihmisen maailma" seuraavasti: "Luotan nuorisoon. Informaatioltaan nopeasti uudistuva nuoriso aistii, tuntee, ymmärtää haasteen. Se muuttaa rauhanliikkeen kaiken kattavaksi eloonjäämisliikkeeksi. Nuori, uudistuva ihminen sen tekee." Tekeekö?

Pääministeri A h o : Arvoisa puhemies! Kun on seurannut osin täällä salissa ja käytettyjen puheenvuorojen perusteella muutoin käytyä keskustelua, on ensinnäkin todettava se, että varmastikin hallituksen selonteko pitkän aikavälin tulevaisuudesta on monelta osin puutteellinen. Mutta käyty keskustelu osoittaa myös, että odotukset siihen, mitä tämän selonteon olisi pitänyt pitää sisällään, ovat hyvin ristiriitaisia. Ilmeisesti ainakaan kaikki eivät ole huolellisesti lukeneet, mihin tällä selonteolla alun pitäen pyrittiin.

Ed. Väyrynen vaati sitä, että pitäisi olla enemmän yhtymäkohtia päivänkohtaisiin kysymyksiin. Tässä suhteessa selonteolla juuri haluttiin välttää asioiden kytkeminen aivan päivänkohtaisiin ratkaisuihin, jotta todella avautuisi aito mahdollisuus eduskunnalle keskustella tulevaisuudesta ja tulevaisuuden vaihtoehtoista. Toisaalta täällä on monissa puheenvuoroissa moitittu selontekoa juuri päinvastaisesta, että se on liiaksi kytkeytynyt päivänkohtaisiin asioihin eikä ole riittävästi saatu esille tulevaisuuden visioita ja mahdollisuuksia. Nämä odotukset siis ovat olleet hyvin ristiriitaisia. Aivan selvästi on käynyt niin, että kaikkiin odotuksiin ei ole pystytty vastaamaan osin siksi, että ne ovat ristiriitaisia, ja osin varmasti myös selonteon puutteiden takia.

Ed. Andersson kysyi, miksi selonteossa ei käsitellä perusteellisesti EY-jäsenyyttä, ja äsken ed. Astala puuttui sivistyspolitiikkaan ja sen osalta puutteisiin.

Haluan kuitenkin muistuttaa, että tällä selonteolla ei ole pyritty korvaamaan muuta tehtyä työtä eikä tekemään toistamiseen jo tehtyä selvitystöitä. Siksi esimerkiksi EY-jäsenyyden osalta tässä on vain viitattu siihen valmisteluun, joka EY-jäsenyyshakemuksen alla tehtiin; siinä yhteydessähän punnittiin perusteellisesti jäsenyyteen liittyvät edut ja haitat. Mitä tulee sivistykseen ja sivistyspolitiikkaan, opetusministeriössä on valmisteltu kansallista sivistysstrategiaa, joka tulee

erikseen varmasti myös eduskunnan punnittavaksi. Eli tällä tavalla selonteko ei ole tietoisesti pyrkinytkään kaikkien ajan ilmiöiden perusteelliseen käsittelemiseen.

Kolmas piirre käydyssä keskustelussa on ollut se, että sitä on hallinnut hyvin paljon päiväkohtainen taloudellinen tilanne ja talouspoliittiset ratkaisut, mikä on mielestäni täysin ymmärrettävää. Jossain määrin käsitykset ovat kuitenkin olleet ristiriitaisia, jopa niin pitkälle, että ed. Backman puheenvuorossaan samassa kappaleessa alkuosassa kappaletta syytti hallitusta päättämättömyydestä ja loppuosassa samaa kappaletta siitä, että on tehty päätöksiä aivan liian nopeasti. Jompikumpi väitteistä on oikea, molemmat eivät voi yhtä aikaa sitä olla.

Henkilökohtainen käsitykseni, ja tulkoon se nyt merkityksi myös eduskunnan pöytäkirjoihin, on se, että muutaman vuoden kuluttua, 4—5 vuoden kuluttua, tässä salissa tullaan moittimaan nykyistä hallitusta paljon enemmän siitä, että se ei ollut riittävän päättäväinen säästötoimien toteuttamisessa, kuin siitä, että se olisi toteuttanut liian rajuja säästötoimia. Kun silloin joudutaan etsimään ne rahat, joilla nyt syntyvien valtion velkojen korot hoidetaan, silloin tullaan kysymään, eikö sittenkin olisi ollut viisaampaa 90-luvun alussa säästää enemmän ja säästää tehokkaammin kuin mitä nyt on tehty.

Tässä suhteessa me olemme aivan samassa tilanteessa kuin pankkijärjestelmää koskevan kriisin osalta. Kun muistan 80-luvun lopulla tässä salissa käytyjä keskusteluja, joissa eräiltä tahoilta nostatettiin kysymyksiä siitä, onko kaikki se kehitys, joka liittyy rahoitusjärjestelmään, tervettä ja oikeaa, tässä salissa vallitsi yleinen hyminä ja yleinen rauhallinen tunnelma sen suhteen, että suuria vaaroja ei ole olemassa. (Ed. Pulliainen: Ei ollut yksimielinen hyminä!) — Niin kuin sanoin, oli yksittäisiä puheenvuoroja, joissa tätä kehitystä arvosteltiin tai epäiltiin, mutta yleinen asenne oli silloin se, että nämä ongelmat eivät ole sellaisia kuin on väitetty ja meidän rahoitusjärjestelmämme on kestäväällä ja luotettavalla pohjalla. Tällainen oli asetelma muutama vuosi sitten.

Nyt kaikki ja usein samat tahot, jotka silloin olivat varmoja siitä, että on tehty aivan oikein, kysyvät, miksi ihmeessä ei puututtu asioihin, miksi annettiin asioiden mennä niin kuin ne menivät, miksi ei valvottu tehokkaammin ja paremmin. Nyt on helppo nähdä, kuinka olisi ollut viisasta toimia muutama vuosi sitten.

Voi olla, että on syntynyt nyt tehtyjen taloudellisten ratkaisujen perusteella sellainen kuva,

että nykyinen hallitus on väärässä ja että yleinen mielipide on oikeassa vaatiessaan talouspolitiikan peruslinjan muuttamista. Mutta uskallan olla sitä mieltä, että on sittenkin parempi olla jonkin aikaa vaikka väärässäkin, jos ei ole koko loppuelämänsä sitä.

Opposition puolelta on esitetty monia toimintalinjavaihtoehtoja. Olen niihin huolellisesti tutustunut. Mielenkiinnolla luin varsinkin ed. Paloheimon käsityksiä siitä, mitä pitäisi tehdä, koska ne niin radikaalisti poikkesivat muun opposition puolelta esitetyistä vaatimuksista. Ed. Paloheimo vaati hikeä, kipua ja kyyneleitä nykyiselle sukupolvelle, kun taas muun opposition puheenvuoroissa sanottiin, että nyt pitäisi elvyttää ja päinvastoin koettaa hyvin pehmeillä tavoilla selviytyä tästä tilanteesta ja turvata tälle sukupolvelle kaikki se, mitä sillä on, mieluummin antaa sille vähän enemmänkin.

Tässä suhteessa minusta, jos haluaa olla objektiivinen, on nähtävä kaksi toisistaan aika täydellisesti poikkeavaa toimintalinjaa. Toivoisin, että tästä kysymyksestä keskustelun aikana enemmänkin puhuttaisiin, koska minusta tämä on yksi olennaisimpia asioita tulevaisuusselontekoon liittyen: Mikä on se vastuu, joka tällä sukupolvelle on ei vain taloudesta vaan myös ympäristöstä, luonnosta, viime kädessä ihmisestä itsestään? Ed. Paloheimo oli ainoa, joka yritti tässä suhteessa käsitellä asiaa, taisei tehdä sitä perusteellisemmin kuin selonteon tekijät itse. Mikä on tämän sukupolven vastuu tulevista sukupolvista?

Mitä johtopäätöksiä käydystä keskustelusta voisi tehdä?

Mielenkiintoinen kysymys on se, miltähän tämä selonteko olisi näyttänyt, jos se olisi kirjoitettu kolme neljä vuotta sitten. Siinä missä nyt kirjoitetaan, että suurin ongelma yhteiskunnassa on työttömyys ja se näyttää olevan pysyvä ilmiö ja kansainvälinen ilmiö, siinä olisi kirjoitettu kolme neljä vuotta sitten, että suomalaisen yhteiskunnan suurin ongelma on ajautuminen pysyvään työvoimapulaan. Siinä missä nyt kirjoitetaan muuttuvasta ympäristöstä, nopeasti muuttuvista olosuhteista, siinä olisi vannottu yysopimuksen nimiin, Neuvostoliiton naapurisuuden, hyvän naapurisuuden nimiin. Siinä missä nyt puhutaan kuplataloudesta tai puhutaan rahajärjestelmän ja pankkijärjestelmän kriisistä, siinä olisi vannottu, kuinka rahamarkkinoiden rooli on kasvanut hyvinvoinnin luojana ja miten tärkeä osa niillä on tulevaisuuden Suomen hyvinvoinnin sampona. Olisi mielenkiintoista, jos sellainen selonteko olisi nyt käytettävissämme. No, silloin

sitä ei kirjoitettu, joten tuollaista historiallista vertailua ei voi tehdä.

Minusta kuitenkin tämä esimerkki ja vertaus osoittavat vain sen, kuinka vaikeaa ja lähes mahdotonta on kuvitella, että me voisimme tämän tyyppisessä selonteossa luoda jonkinlaisen sidotun toimintalinjan ja esittää sen eduskunnalle ja kansalaisille seurattavaksi. Sellaisen yrittäminen olisi itsensä pettämistä. Siksi on valittu tässäkin selonteossa toisenlainen linja, eräiden kehityslinjojen perusteellisempi tarkastelu, linjojen, joiden oletetaan olevan Suomen ja suomalaisten kannalta tulevaisuudessa elintärkeitä.

Toiseksi oletan, että kuitenkin suurin anti tästä selonteosta on, ei suinkaan itse selontekoteksti, eivät sen liitteet, eivät täällä käytetyt ryhmäpuheenvuorot ja muut puheenvuorot, vaan koko tämä prosessi, joka lähti liikkeelle viime vuoden syksyllä. Se itse asiassa taisi lähteä liikkeelle Tutkaksen seminaarista, jossa ensimmäisen kerran puhuttiin tulevaisuusselonteon laatimisesta. (Ed. Paloheimo: Ei lähtenyt!) — Eikö? Mistä se, ed. Paloheimo, lähti? (Ed. Pulliainen: Se lähti ed. Paloheimon aivoista!) — Niin, se lähti ed. Paloheimon aivoista, mutta muistaakseni se lähti juuri Tutkaksen seminaarin yhteydessä.

Olkoon niin tai näin, viime vuoden syksyllä, aika tasan vuosi takaperin, selontekoajatus liikkeelle lähti. Sen jälkeen ovat sadat ja taas sadat ihmiset kokoontuneet, keskustelleet, pohtineet, tulleet johtopäätöksiin, jääneet erimielisiksi. Ylipäätänsä on käyty laaja kansallinen keskustelu, joka on sitten kiteytynyt selonteoksi ja sen liitteenä oleviksi asiakirjoiksi. Myös eduskunta on nyt siihen osallistumassa. Tämä prosessi jatkuu eduskunnassa erikseen perustetussa valiokunnassa. On saatu siis aikaan aika mittava suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuutta ja tulevaisuuden mahdollisuuksia ja myös uhkia pohtiva prosessi. Pidän tätä jo sinänsä arvokkaana ja hyvänä, olivatpa sitten tulokset parempia tai huonompia käydystä keskustelusta muuten.

Toivoisin, että joka tapauksessa keskustelun aikana voisimme ainakin joistakin asioista olla yhtä mieltä, jos ei enemmästä niin ainakin menneisyydestä. Mutta kun lukee käytettyjä ryhmäpuheenvuoroja, huomaa, että kovin ovat erilaisia käsitykset menneisyydestä, vielä enemmän ne poikkeavat tästä päivästä, eikä siltä pohjalta voi syntyä yhtenäistä käsitystä siitä, minkälainen tulevaisuuden pitäisi olla. Mutta siitä huolimatta mielestäni keskustelu on paikallaan ja oletan, että vaikka jäisimmekin erimielisiksi, sinänsä näiden asioiden perusteellisempi pohtiminen on paikal-

laan. Toivoisin, että jatkokeskustelussakin voisimme välttää tällaista päivänkohtaista hallitus — oppositio-asetelmaa ja siihen liittyviä puheenvuoroja. Ne eivät kovin paljon keskustelua eteenpäin vie.

Arvoisa puhemies! Mielestäni käydyin keskustelun perusteella on kuitenkin nostettavissa esille muutamia sellaisia kehityskulkuja, jotka ovat tämän kansakunnan kannalta seuraavien kolmen vuosikymmenen aikana joka tapauksessa eteen tulevia ja jotka ovat useissa ryhmäpuheenvuoroissa ja muissakin puheenvuoroissa nousseet mielestäni päällimmäisiksi.

Ensimmäinen on niiden kolmen maailmanlaajuisen kehityskulun rypäs, jonka jo esittelypuheenvuorossa mainitsin ja joka on myös monessa puheenvuorossa tullut toistetuksi: kasvihuoneilmiön, väestönkasvun ja nälkäongelman yhdistelmä, joka on maailmanlaajuinen ongelma ja joka on samalla myös suomalainen ja suomalaisten ongelma. Meidänkin elämämme ehdot ovat kytkeytyneet siihen, miten ihmiskunta pystyy tämän kolmen ongelman ryppään ratkaisemaan, missä tahdissa ja minkälaisilla keinoilla. On valinnut hyvin laaja yhteisymmärrys siitä, että sen tulee olla sitoutumista kestävä kehityksen periaatteisiin ja niiden toteuttamiseen.

Toinen näkökohta ehkä ei ole kovin laajasti tullut käsitellyksi, mutta eräissä puheenvuoroissa se on mainittu. Se on se, että me olemme siirtymässä uuteen kansainväliseen työnjakoon ja se asetelma muuttuu hyvin nopeasti. Jos lyhyesti tämän sanoisi, näyttää siltä, että siinä, missä 1800-luku oli Euroopan, 1900-luku Amerikan, 2000-luku on Aasian ja Tyynenmeren alueella. Kehityksen painopiste on selkeästi siirtymässä tuolle alueelle. Se merkitsee vääjäämättömästi sitä, että Euroopan asema ei ole sama kuin se on ollut aikaisemmin. En tiedä, johtaako se meidän köyhtymiseemme, se riippuu paljon Euroopasta itsestään, mutta ainakin se johtaa Euroopan suhteellisen aseman heikentymiseen. Onko Eurooppa sitten kykenevä sopeutumaan, onko Eurooppa kykenevä löytämään itselleen uutta kehityksen voimaa, se tullaan lähivuosina näkemään. Tänäpäin ei voi olla erityisen optimistinen.

Edelleen yksi uusi ja suuri tekijä, joka näyttää vaikuttavan Suomeen paitsi taloudellisesti myös henkisesti, on idän romahdus. Sen taloudellinen vaikutus on näkynyt kaupassa ja taloudellisessa yhteistyössä. Henkinen vaikutus näkyy siinä epävarmuudessa, joka leimaa tämänkin päivän suomalaista keskustelua. Jos meidän kannaltamme jokin asia on toivottava, se on se, että Venäjä saisi

nopeasti taloutensa ja yhteiskuntansa perustan kuntoon niin, että meillä olisi naapuri, jonka kehitys olisi paremmin ennustettavissa kuin se on tänään. Jos Venäjä siinä onnistuu, se merkitsee samalla sitä, että Suomen talousmaantieteellinen asema muuttuu. Me olemme sen jälkeen keskemällä Eurooppaa kuin missä olemme toisen maailmansodan jälkeisenä aikana olleet tai itse asiansa oikeastaan jo ensimmäisen maailmansodan jälkeen olleet.

Edelleen on jonkin verran käsitelty kuplatalouksien romahdusta. Kun kävin muutama viikko sitten Oecd:ssä, Oecd:n johto esitti hyvin selkeän arvion siitä, mitkä maat ja minkälaiset maat ovat kaikkein eniten kärsineet 90-luvun alun kansainvälisestä taloudellisesta lamasta. Ne ovat maita, joiden kansantaloudet pahiten velkaantuivat 80-luvulla. Taloudellisen pudotuksen jyrkkyys on Oecd:n käsityksen mukaan suoraan verrannollinen ulkoisen velkaantumisen vauhtiin ja jyrkkyyteen 80-luvun lopulla. Tässä mielessä Pohjoismaat, aivan erityisesti Suomi ja Ruotsi, ovat viime aikoina olleet kohtalotovereita.

Lopuksi vielä muutama sana kansallisista haasteista, jos edellä on tullut puhutuksi kansainvälisistä haasteista. Mielestäni meillä on kolme sellaista suurta kansallista kysymystä, joihin tulisi varautua ja joiden ratkaiseminen tulee hyvin pitkälti määräämään sen, millainen Suomi vuonna 2020 tulee olemaan.

Ensimmäinen niistä on väestön ikääntyminen. Se on yksi niistä harvoista asioista, joka on tarkasti ennustettavissa jo tänä päivänä. Me tiedämme, että Suomen väestön ikärakenne tulee olemaan huomattavasti epäedullisempi kolmen vuosikymmenen kuluttua kuin se on nyt. Se tulee olemaan valtava haaste suomalaiselle sosiaaliturvajärjestelmälle, suomalaiselle taloudelle, koko suomalaisen yhteiskunnan rakenteelle. Siihen on syytä varautua, sillä tätä peruskehitystä me emme enää olennaisesti tässä ajassa kykene muuttamaan. Vuoden 2030 suomalaisista on jo enemmistö syntynyt.

Toinen iso ongelma, johon viittasin, on työttömyys. En oikein ymmärtänyt puheita siitä, että työttömyyttä olisi vähätelty selonteon tai selonteon esittelypuheenvuoron yhteydessä. Nostin sen voittamisen puheenvuorossani samanlaiseksi kansalliseksi suurtehtäväksi kuin maakysymyksen hoidon itsenäisyyden alkuvuosina tai siirtoväen asuttamisen ja rintamamiesten asuttamisen 40-luvun puolivälissä. Ei sitä enää kovin paljon suuremmaksi haasteeksi voi kai tehdä.

Kolmas kansallinen haaste, jonka jo oikeas-

taan kansainvälisten haasteiden yhteydessä mainitsin, on Venäjä ja aivan erityisesti Venäjän lähi-alueet. Ei ole mahdollista, että sellainen elintasokuilu, joka nyt vallitsee Suomen itäisten osien ja Venäjän läntisten osien välillä, voisi olla pysyvä ja ikuinen. Se ei ole mahdollista. Meidän omakin etumme vaatii sitä, että tuo elintasokuilu voi tasoittua ja että se tasoittuu nimenomaan niin, että Venäjän puolella meidän rajamme läheisyydessä olevat alueet voivat kehittyä. Siihen meidän on luotava entistäkin määrätietoisempi kansallinen strategia.

Herra puhemies! Tässä muutamia huomioita käydystä keskustelusta. On aivan mahdotonta kaikkiiin käytettyihin puheenvuoroihin puuttua enkä ole halunnut sitä tehdä. Mutta todella vetoaisin eduskuntaan jatkokeskustelun osalta, että koetettaisiin käyttää tilaisuutta hyväksi, jättää päivänkohtaiset pienet kysymykset vähän sivummalle, perinteiset hallitus — oppositio-asetelmat sivummalle ja pohtia, minkälaiselta tämän kansakunnan tulevaisuus näyttää. Näitä keskusteluja on ainakin joskus vuosikymmenten kulu-
tua, esimerkiksi vuonna 2020, mielenkiintoista lukea.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ymmärrän täysin, miksi pääministeri haluaa siirtää keskustelun pois päivänpolitiikasta. Kuitenkin eduskunta edellytti selonteolta, että se kertoisi hallituksen oman tulevaisuuden yhteiskuntamallin, mihin hallitus omilla toimenpiteillään vielä toimikaudellaan pyrkii. Kun vuonna 2020 katsotaan tämän päivän politiikkaa, voidaan todeta, että juuri tämän päivän ratkaisuilla on erittäin suuri merkitys niille olosuhteille, joissa vuonna 2020 Suomessa eletään. Millainen infrastruktuuri tässä maassa on ollut, mille perustaa tulevaisuutta? Millainen koulutustaso tässä maassa on ollut? Millaista perhepolitiikka tässä maassa on ollut näinä aikoina jne.? Nämä ovat päivänpoliittisia ratkaisuja, mutta ne ratkaisevasti vaikuttavat tulevaisuuden kehityskulkuun.

Suomen väestön osalta pääministeri totesi vuonna 2030 sen olevan hyvin vanhusväestövoittoa. Tämä näkemys perustuu siihen, että Suomi on jatkossa suljettu maa. Itse uskallan väittää, että vuonna 2030 Suomessa on erittäin paljon myös nuoria ihmisiä mutta he eivät ole perinteisesti suomalaisia vaan he ovat tänne muualta tulleita. Suomessa vuonna 2030 on jopa lähes puolet väestöstä muita kuin valkoihoisia. Tässä mielessä tulevaisuudenkuvamme kaiken kaik-

kiaan on hyvin erilainen kuin se, johon hallituksen selonteko pohjautuu. Tässä mielessä näitä erilaisia, voisiko sanoa, rohkeampia skenaarioita olisi tullut käsitellä.

Mitä tulee Venäjään, USA:laiset tulevaisuustutkijat pari vuotta sitten ennakoivat, että tulevana vuosina lähitulevaisuudessa useita satojatuhanasia venäläisiä tulee muuttamaan Suomeen. On mielenkiintoista nähdä, miten USA:laiset tulevaisuustutkijat tässä ennusteessaan osuvat oikeaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri käytti aika jännän puheenvuoron. Hän siinä alkupuolessa mm. vertaili, että jos sama selontekokeskustelu olisi käyty selontekoineen kolme neljä vuotta sitten, silloin tuskin olisi tehty näin, olisi ajateltu näin, kirjoitettu näin jnp. Näinhän on myös tämän selonteon laita. Siinähan osoitetaan n plus yksi kertaa, että ennustettavuus on ollut käytännöllisesti katsoen nolla. Taloudellinen ennustettavuus jopa VM:n kansantalousosaston ennusteitten osalta on ollut 12 vuoden aikana sellainen, ettei kertaakaan ole sattunut kohdalle. Tämä on mielenkiintoista, koska silloinhan olisi pitänyt yrittää visioida puskurointijärjestelmiä suomalaiselle yhteiskunnalle erilaisia häiriötilanteita varten. Tulen puheenvuorossani tähän kiinnittämään enemmän huomiota. Siis toisin sanoen nyt on hyvin monoliittisesti yksi EY-sidonnainen malli esitetty eikä mitään rinnakkaisia visioita siitä, miten pärjättäisiin tulevaisuudessa. Siinä on yksi heikko kohta.

Sitten selonteossa on yksi hyvin mielenkiintoisen yksityiskohta, johon haluaisin pääministerin vastauksen. Königstedtin jorinoissa, jotka ovat liitteenä mukana, todetaan, ettei voi millään tehdä sellaista johtopäätöstä, että markkinatalous olisi ollut ylivertainen. Se on täsmälleen päinvastoin itse selonteossa: Missä vaiheessa teille tuli usko siihen, että markkinatalous kaikkine pankkiriisineen Suomessa on osoittanut ylivoimaisuutensa? Siinä vaiheessako, kun Suomen Säästöpankki pilkottiin takaisin yksityisille pankeille?

Ed. Karhunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri hyvin oikeutetusti ihmetteli keskustelussa ilmennyt takertumista eiliseen ja tähän päivään ja kyvyttömyyttä keskustella tulevaisuudesta. Samaa olen myös itse ihmetellyt. Mutta ehkä yksi selitys ed. Väyrysen puheenvuorolle on se, että ed. Väyrysellä ei ole tarvetta nähdä vuoteen 2020, koska

presidentinvaalit ovat jo kolmen kuukauden päästä.

Pääministeri lupasi, että monista nyansseista ja tarkemmasta tulevaisuuden kaavoittamisesta tullaan keskustelemaan esimerkiksi tekeillä olevan sivistysstrategian kohdalla. Tuleeko myös sosiaali- ja terveystieteellinen strategia eduskuntaan hyvin pian käsiteltäväksi, koska myös ne linjat puuttuvat selonteosta? Milloin hallitus aikoo tuoda eduskuntaan esimerkiksi eläkeratkaisuja, jotka liittyvät hyvin suuresti tulevaisuuteen ja vaativat toimenpiteitä ja linjauksia jo pian?

Toinen kysymys: Miten hallitus aikoo ottaa huomioon sen mietinnön, jonka tulevaisuusvaliokunta eduskunnassa tulee laatimaan? Eli jääkö se vain hurskaaksi toiveeksi ja historiankirjoihin luettavaksi vai aikooko hallitus käyttää sitä pohjana esimerkiksi laatiessaan uuden, ajan tasalla olevan hallitusohjelman itselleen?

Vielä kommentina tähän talouskeskusteluun täytyy sanoa, että kyllä on hyvin liikuttavaa tämä kulissi, jonka hallitus on maalannut nykyiselle talouspolitiikalle sanomalla, että tulevien sukupolvien vuoksi ei voi ottaa elvyttämiseen velkaa. Se on kyllä hurskastelua, sillä tulevat sukupolvet selviävät tästä velasta ainoastaan niin, että tämän päivän sukupolvet myös osallistuvat tähän velan maksuun, ja se ei ole mahdollista ennen kuin kansantalous elpyy. Valtiontalouden hoitamisesta olisikin pian siirryttävä kansantalouteen nyt, jo tänään eikä tulevaisuudessa.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän tyyppisessä keskustelussa, jota nyt käydään, kannattaisi kiinnittää huomio eräänlaisiin pitkäaikaisempiin trendeihin. Siitä syystä haluaisin puhua pääministerille ja esittää samalla kysymyksen, jonka esitin jo oikeastaan vihreitten ryhmäpuheenvuorossa.

Jos ajatellaan sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta, niin ilmeisesti se sukupolvi, joka tällä hetkellä elää Suomessa, (Ed. Stenius-Kaukonen: Mikä sukupolvi?) on paremmassa asemassa kuin yksikään — me tässä salissa, ed. Stenius-Kaukonen, eivätkä meidän vanhempamme — se sukupolvi, joka tällä hetkellä elää Suomessa, on aivan ilmeisesti paremmassa asemassa kuin yksikään aikaisempi. Nyt on kysymys siitä, haluako tämä sukupolvi olla myös paremmassa asemassa kuin yksikään tuleva sukupolvi. Jos tätä politiikkaa jatketaan, mitä tähän asti on jatkettu, niin näin tulee käymään. Jos tämä sukupolvi haluaa periaatteessa tasata etuoikeuksia tulevien

sukupolvien kanssa, niin politiikkaa on ratkaisevasti muutettava. Koko kehitysapupolitiikka on arvioitava uudestaan ja meidän suhtautumisemme taloudelliseen kasvuun, nimenomaan aineelliseen taloudelliseen kasvuun, teolliseen rakentamiseen, tuotantokoneistoon täytyy arvioida uudelleen.

Nämä kysymykset olemme vihreitten ryhmäpuheenvuorossa esittäneet herra pääministerille ja toivoisin saavani niihin vastaukset.

Ed. J a a k o n s a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi tapa ja hauska tapa käydä tulevaisuuskeskustelua on irrottaa se tämän päivän todellisuudesta ja käydä keskustelua virtuaalitodellisuudesta, älykkäistä koneista, merikaupungeista, geeniteknologian mahdollisuuksista, naisten tulevaisuudesta jne. Mutta olen varma siitä, että suomalaiset odottavat tältä tulevaisuuskeskustelulta vastauksia tämän päivän ongelmiin, tulevaisuudesta etsittäviä vastauksia tämän päivän ongelmiin, ei menneisyydestä. Sen takia on aivan totta se, mitä pääministeri sanoi, eli ydinprosessien tunnistaminen on nyt ehkä kaikkein tärkeintä. Mutta vielä tärkeämpää on se, että ne yhdistyvät siihen, mitä tänään tehdään.

Kyllä huolestuneena olen seurannut tämän päivän keskustelua. Kun suomalaisessa yhteiskunnassa tarvittaisiin nyt enemmän luottamusta, sitoutumista, ennakoivuutta, niin tänä päivänä toinen hallituspuolue lyö nyrkin pöytään ja sanoo, että tarvitaan elvytystä, toinen hallituspuolue ilmoittaa presidenttiehdokkaansa suulla, että elvytys on valhe, hyvinvointiyhteiskunta-ajattelukin on valhe. Miten tällaiselle politiikalle voi rakentaa tämän päivän päätöksiä puhumattaakaan tulevaisuuden näköalasta?

Herra pääministeri, sanoutukaa irti ed. Väyrysen valheajattelusta!

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun pääministeri ihmetteli, mistä tämä kaikki on saanut alkunsa, niin täytyy tunnustaa, että ed. Paloheimo on näitä asioita eduskunnan käsittelyyn pitkään ajanut. Tutkaksen hallituksessa päätimme järjestää sen tulevaisuusseminaarin, jonka pääministerikin muisti ja jossa minusta pääministeri piti aika hyvän puheen ottaen huomioon, että sitä ilmeisesti ei valmistellut niin suuri ryhmä kuin tätä tulevaisuusselvitystä on valmistellut. Tässä näyttää suurin piirtein teho loppuneen siinä kohdassa, kun olisi pitänyt todella ruveta miettimään, mitä se tulevaisuus on.

Pääministeri mainitsi uhkia. Minusta ilmastomuutos, jonka hän mainitsi, pitäisi suomalaisen todella ottaa tosissaan, koska se on suurin uhka, mikä meillä tällä hetkellä ympäristössä on. Tämä johtuu siitä, että viimeiset tulokset osoittavat, että ilmastosta voi tulla hyvin epästabiili. On aika epätoivoista Suomelle, jos niin käy.

Minä en pidä kovin hyödyllisenä sentapaisia tulevaisuuden spekulointeja kuin ed. Backman esitti, mikä on ihonväri suomalaisella keskimäärin vuonna 2030. Tietenkin näitä voi tehdä, mutta ne varmaan sopivat paremmin kyllä runoilijoille kuin virkamiehille ja hallituksen jäsenille, jotka yrittävät tulevaisuutta miettiä.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministeri sanoi, että meitä tullaan tulevaisuudessa syyttämään siitä, että ei ole säästetty tarpeeksi. Luulen, että meitä tullaan syyttämään tai teitä tullaan syyttämään siitä, että te olette säästäneet väärästä kohtaa ja te olette tuhlanneet väärässä kohtaa ja myös teitä edeltäneet hallitukset ovat näin tehneet.

Ministeri ei halua oppia virheistä. Näitä virheitä on tehty jo aivan liian kauan. Jos tätä menoa jatkuu, niin ne virheet kertautuvat nimenomaan tulevaisuudessa. Niitä on entistä vaikeampi korjata. Ne pitää korjata nyt, jotta tulevaisuus olisi uusille sukupolville turvattu.

Ihmettelin, mikä on tämä sukupolvi. Tässä maassa elää kolme, neljä sukupolvea jokaisessa perheessä. Itse olen ollut erittäin huolestunut siitä keskustelusta, kun aina sanotaan, että suuret ikäluokat ovat ne, jotka ovat kaikessa syypäänä ja elävät leveästi. Osa varmasti elää leveästi, ainakin ne, jotka ovat tässä salissa, ja siinä mielessä tähän porukkaan tämä syytös on oikeaan osunut mutta ei kokonaisuutena. Suuria ikäluokkia on aina ollut liikaa. Näyttää siltä, että loppuun asti elämässämme näin tulee tapahtumaan. Minä itse vastustan sukupolvien välisten erojen lietsomista, että lietsotaan sukupolvia toisiaan vastaan. Päinvastoin mielestäni nimenomaan pitää tuntea yhteisvastuuta siitä, että nyt elossa olevat ja myös tulevat sukupolvet osallistuvat yhteisen kakun jakoon ja myös sen kakun kasvattamiseen.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisalle pääministerille toteaisin, että päiväkohtaisista asioista keskustellaan siksi, että tulevaisuus tehdään tänään ajatuksin, suunnitelmin ja päätöksin. Mutta minäkin olen iloinen siitä, että eduskunta kerrankin joutuu pysäh-

tymään keskustelemaan myös todella tulevaisuusstrategiasta ja tulevaisuusajattelusta.

Minun mielestäni kyllä sivistyspolitiikka olisi pitänyt ottaa laajempaan käsittelyyn sen tähden, että sivistys on meidän tärkein voimavaramme ja meidän tärkein menestystekijämme. Sen tähden minä edellytin, että olisi ollut laajemmin pohdintaa tästä aihepiiristä.

Sitten kysymyksenne, mikä on tämän päivän sukupolven vastuu, on hyvin mieluista kysymys teille ja tarkoittatte ilmeisesti, että me emme saisi tehdä pahaa tulevalle sukupolvelle, me emme saisi vaikeuttaa heidän elämäänsä. Se on totta. Kaikki paha, minkä teemme heille, on väärin, mutta teidän ei pitäisi ummistaa toista silmääne siltä, että me teemme pahaa tälle sukupolvelle myös erittäin paljon: 500 000 työtöntä. Näillä ihmisillä on lapsia. Voitte vain ajatella, että kun tänä päivänä syntyy todella menestyjiä mutta myös menehtyjä, niin me istutamme niitä siemeniä juuri tänä päivänä juuri niihin lapsiin, jotka tänä päivänä elävät. Heistä saattaa tulla menestyjiä tai sitten menestyjiä. Siis me teemme pahaa juuri tälle sukupolvelle ja tämän sukupolven lapsille myös. Te ikään kuin haluatte ummistaa silmänne siltä.

Ed. M a r k k u l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministeri Aho sanoi täällä, että tällä sukupolvella on vastuu tulevaisuudesta ei vain talouden vaan myös luonnon osalta. Tämä on varmasti täysin totta, mutta tästä "ei velkaa lasten maksettavaksi" -lauseesta on tullut fraasinomainen, juhlapuheissa käytetty termi. Aivan niin kuin ed. Karhunen sanoi, tärkeää olisi saada myös nykyiset sukupolvet maksamaan sitä velkaa, jota me nyt olemme ottamassa.

Velkaantuminen ei ole vain taloudellinen kysymys. Se on moraalinen kysymys. Kun ed. Stenius-Kaukonen sanoi, että yhteisen kakun jakamiseen ja sen kasvattamiseen pitää kaikkien osallistua, samalla tavalla pitää osallistua jo syödyn kakun maksamiseen. Se onnistuu vain sillä, että me saamme talouden pyörimään. Jos se nyt merkitsee hetkellistä velan lisääntymistä, todella hetkellistä velan lisääntymistä, ei pitkällä tähtäimellä, niin merkitköön sitten sitä.

Olin vielä halunnut puuttua kestävän kehityksen periaatteeseen, josta selonteossa kauniisti puhutaan. Olin kysynyt pääministeri Aholta sitä, että kun kaikki meidän päätöksemme vaikuttavat tulevaisuuteen, milloin lakiehdotusten yhteyteen nykyisten taloudellisten selvitysten ja

vaikutusten lisäksi tullaan liittämään ympäristövaikutukset. Missä viiptyy yva-lainsäädäntö?

Ed. H a a v i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri puhui Venäjän murroksesta ja totesi, että hallituksen itästrategia voisi kenties olla nykyistä määrätietoisempikin, ja siihen on helppo yhtyä. Euroopassa ei enää ole sotilasliittojen välistä rajaa eikä ole enää talousjärjestelmien välistä rajaa mutta on järjestyksen ja kaaoksen välinen raja, joka valitettavasti kulkee tällä hetkellä meidän itärajaamme pitkin. Ja vaikka Suomella on monia yksittäisiä hyviä hankkeita talousavun puolella ja ympäristöyhteistyön puolella nykyisen Venäjän ja lähialueiden kanssa, niin ainakin minä olen ihaillut sitä tapaa, jolla esimerkiksi Ruotsi on myös manifestoinut tässä yhteydessä omaa politiikkaansa eli kertonut, mitä tavoitellaan, tuonut esiin maan tavoitteet tässä yhteydessä huomattavasti Suomea selkeämmin. En tiedä, johtuuko se siitä, että meidän hankkeemme ovat jakautuneet eri ministeriöille ja vasen käsi ei aina tiedä, mitä oikea tekee.

Olen odottanut nimenomaan pääministerin puolelta, että tähän asiaan, Suomen idänpolitiikan uusiin linjauksiin sekä ympäristöpolitiikan että talouspolitiikan osalta tulisi jokin selkeä raami, jonka puitteissa tässä toimitaan. Siihen raamiin mielestäni hyvin kuuluisi se, että Suomi profiloituisi myös lännen avun koordinaattorina suhteessa Venäjään ja varsinkin lähialueisiin.

Tähän mielestäni liittyy elementti, josta pitäisi Suomessa puhua enemmän. Nimittäin Venäjäkuvamme alkaa vääristyä tai on vääristynyt julkisessa keskustelussa niin, että me puhumme mafioista ja prostituoiduista kovaa vauhtia, mutta me emme näe, mitä muuta on tapahtumassa. Me emme näe siellä uutta sukupolvea, joka on tulossa talouteen ja kulttuuriin, emmekä rakenna systemaattisesti yhteistyötä tämän sukupolven kanssa sillä tavalla, että täällä esimerkiksi kielen opiskelu olisi kunnossa taikka uusien suhteiden luominen muulla tavalla kunnossa. Tässä mielestäni Suomi menettää yhden sellaisen aseman ja mahdollisuuden, joka meillä olisi tavallaan gateway-maana lännen ja idän välissä tai muuttuvan Venäjän naapurina, ja tästä mielestäni hallitus kantaa tietyn vastuun.

Ed. P e r h o - S a n t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka on tosiasia, että tulevaisuudessa ainoa varma asia on se, että muutoksen tila on pysyvä, niin siitä huolimatta tarvi-

taan tavoitteellisuutta ja tarvitaan näkemys siitä, mitä tulee vanhojen rakenteiden tilalle. Vanhaa voidaan muuttaa ja pitää muuttaa, mutta pitää olla näkemys siitä, miltä pohjalta ja mihin suuntaan uutta rakennetaan.

Nyky-yhteiskunta on erittäin vaikea ja monimutkainen toimintaympäristö yksilön kannalta ja myös lainsäätäjän kannalta. Toimintatapaa leimaa aivan liian paljon putkinäköisyys avarakatseisuuden, moni-ilmeisyyden sekä moniarvoisuudenkin sijaan. Toivottavasti tämän tulevaisuusselonteon käsittelyn yhteydessä syntyy myös näkemys päätöksenteon pohjaksi siitä, mikä on sellainen asioiden valmistelutapa ja toimintatapa, jossa pala palalta, nippeli nippeliltä asioita käsitellään, jolloin tällaiset yleiset hyvät julki lausutut tavoitteet esimerkiksi kestävästä kehityksestä romuttuvat. Miten päästään toimintatapaan, jossa esimerkiksi ympäristönäkökulma tai jopa globaalin vastuun näkökulma on läsnä myös siinä työssä, jota tässä talossa tehdään?

On hyvä, että kerrankin ollaan keskustelemassa asioista yli yhden budjettivuoden. Kun näin on menetelty, niin työskentely on ollut hiukan katkokävelyn omaista.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Viljamaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri totesi, että tulevaisuuskeskustelun ehkä tärkein anti on se, että ylipäätään tämä prosessi käydään. Siitä olen aivan samaa mieltä ja uskon, että siitä voimme olla ihan yhteisestikin samaa mieltä.

Haluaisin kuitenkin korostaa prosessin käyntitapaa. Minusta on hyvin oleellista, että tämä tapahtuu nyt hieman toisin kuin eduskunnassa monet keskustelut käyvät. Tulevaisuuskeskustelua tulisi käydä hyvin tasavertaiselta pohjalta. Itselleni tuli ainakin epämiellyttävä olo, kun kuulin, kuinka pääministeri puheenvuorossaan, jonka me kuulumme, jaotteli, luokitteli ja frankkeerasi puheenvuorot ikään kuin hyviin tai kelvottomiin. Melkein tuntui, että ed. Paloheimo ja hän olisivat ne ainoat oikeat ihmiset tätä tulevaisuuskeskustelua käymään. Sen sijaan muu oppositio oli tehnyt sitä ja tuota virhettä puheenvuoroissaan.

Minun mielestäni oleellisinta on, että hyvässä keskustelussa pystytään sietämään erilaisia elementtejä samanaikaisesti. Koskaan ei voida pää-

tyä sellaiseen tilaan, että edes menneisyydestä olisi vain yksi näkökanta. Jokaisen näkökulma rakentuu niin paljon paikasta, asemasta tai tilanteesta riippuen, eli on siedettävä erilaisia arvonäkökulmia. Näkisin myös, että nämä tavallaan ovat parhaat silmälasit katsoa myös tulevaisuuteen. Silloin ei mennä siihen yhden muodin ansaan, johon useasti mennään, kun liiaksi odotetaan vain yksimielisyyttä ja yhtä yhteistä näkökulmaa. Tässä keskustelussa on ollut hyviä puheenvuoroja, ja ehkä tämä minun puheenvuoroni on liian opettavainen, mutta minua todella ärsytti sellainen ylhäältäpäin puheenvuorojen arvioiminen, jonka koin pääministerin puheenvuoroon sisältyvän.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aluksi kiinnitän huomiota siihen, minkälainen joukko tätä keskustelua täällä käy, ja totean, että etupenkkeiläisistä on vain ed. Jaakonsaari paikalla. Toivon, että tiedotusvälineet kertovat kansalaisille, kun ajatellaan seuraavia vaaleja, ketkä kansanedustajat ovat kiinnostuneita tulevaisuudesta.

On mielenkiintoista havaita, että eduskunnan ja valtiokoneiston osalta käydään vasta tässä vaiheessa ensimmäistä kertaa keskustelua, jossa arvioidaan tulevaisuutta tavalla, jota on tehty yrityksissä ja yhdistyksissä jo koko 80-luvun hyvin tiiviisti. Samaa kaavaakin noudattaen, mitä tässä tulevaisuusselonteossa on tehty, on määritelty yrityksille toiminta-ajatusta tai liikeideaa, on käyty läpi vahvuuksia ja heikkouksia, ympäristön uhkia ja mahdollisuuksia ja tällä tavalla systemaattisesti analysoitu sitä, millä tavalla päästäisiin parempiin tuloksiin, millä tavalla voitaisiin yritystä tai yhteisöä luotsata hyviin tuloksiin.

Tämä tulevaisuusselonteko antaa hyvän pohjan nimenomaan siitä lähtökohdasta, että tässä systemaattisesti kartoitetaan Suomi-nimisen osakeyhtiön, yhtiön tai yhteisön tulevaisuudennäkymiä, ja me voimme tältä pohjalta kyllä jatkaa. Uskon, että tulokset voivat olla hyviä. Onhan tässä nyt vasta ensimmäinen tällantapainen harjoitus meneillään, ja uskon, että tähän ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Myllyer (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin osallistun tähän sukupolvi-

keskusteluun. Oli todella ilahduttavaa salin oikealta laidalta kuulla niitä puheenvuoroja, joita tältä laidalta on 2,5 vuotta yritetty puhua. (Ed. Perho-Santala: Tilanne on nyt muuttunut!) Onko todellakin niin, että velkaa voidaan ottaa vain työttömyyden ylläpitämiseen eikä velkaa voida ottaa työttömyyden poistamiseen? Siitäkään kaiken kaikkiaan tässä keskustelussa on kysymys. Senkin vuoksi oli erittäin ilahduttavaa, että hallituspuolueiden sisällä on kehitystä tapahtunut, koska todellakin aivan viime päivinä väitellyt tohtori Markku Jääntti on todennut, että mikäli joku haluaisi luoda edellytyksiä sille, että Suomesta tehdään kehitysmaa, on vaikea kuvitella tehokkaampaa politiikkaa kuin nykyinen. Olisi mielenkiintoista kuulla pääministerin arvio tästä.

Samoin haluaisin pääministeriltä myös kuulla, mitä hän mahtoi tarkoittaa käsitteellä holhousvaltio, joka hänellä oli ensimmäisessä puheenvuorossaan. Oliko hänellä sama ajatus kuin keskustan ryhmäpuheenvuoron käyttäjällä ed. Väyrysellä, että nimenomaan sosialidemokraattien aikaansaama hyvinvointiyhteiskunta on koko tämän laman aiheuttaja ja syyllinen suomalaiseen talousongelmaan? Päinvastoin kansainväliset tutkimukset osoittavat, että nimenomaan se, että meillä on turvaverkot, on estänyt pahemmat ongelmat.

Ed. Rajamäki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun pääministeri toivoi, että tässä keskustelussa päästäisiin eroon päivänpolitiikasta, niin eihän se tältä eduskunnalta onnistu. Tämän eduskunnan kansanedustajat eivät ole tottuneet ajattelemaan yhtä vaalikautta pidemmälle. Nytkin keskustelu käydään siitä ja sen vuoksi, millä voidaan kansalaisille kertoa, ettemme me suinkaan halua teidän etujanne viedä niin kuin tämä nykyinen hallitus, vaan me haluamme säilyttää nämä edut ja nämä vanhat rakenteet. Tästä tässä on kysymys, eli etujakopolitiikka ei pysty katsomaan yhtä vaalikautta pidemmälle eikä nokkaansa pitemmälle tässä asiassa. Toisin sanoen, jos tässä eduskunnassa halutaan tehdä tulevaisuuden valintoja, niin ei niitä kyllä pysty tekemään yhteen muottiin sidottuna. Minä olen hyvin pessimistinen sen suhteen, tuleeko minikäänlaista valmista yhtenäistä käsitystä tulevaisuusvaliokunnalta.

Toinen kysymys on se, pitääkö tulla. Minun

mielestäni ei saakaan tulla, vaan on oltava eri vaihtoehtojen punnintaa, mitkä ovat ne valinnat, mitä tänään tehdään, jotta tiedetään, minkälainen on se tulevaisuus, mihin ne johtavat. Siinä mielessä kyllä sosialidemokraatit ovat oikeassa, että tulevaisuus tehdään nyt. Mutta kysymys on siitä, mitkä ovat ne tämän päivän valinnat, joihin tulevaisuudessa mennään, ja siitä ei tule kyllä yksimielisyyttä tässä eduskunnassa eikä, kuten jo sanoin, tarvitse tullakaan.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri, te kertasitte ja tiivistitte niin kansainväliset kuin kotimaisetkin tulevaisuuden haasteet ja toivoitte, että tämän päivän asioista voisimme katsoa pidemmälle tulevaisuuteen. Me elämme kuitenkin keskellä niin rajua murrosta, että juuri tänään on erityisen vaikea ajatella, että unohtaisimme tämän päivän ja rupeaisimme katsomaan vain 2000-luvun puolelle. Siitäkin huolimatta, että on välttämätöntä katsoa sinne, niin kansalaiset kyllä odottavat, että jo tänään voidaan esittää vaihtoehtoja ja ratkaisuja kipeimpiin ongelmiin, kuten työttömyyteen, jotta voidaan myös samanaikaisesti suunnitella pidemmälle tulevaisuuteen.

Te kyllä viittasitte puheenvuorossanne kotimaisista ongelmista nimenomaan työttömyyteen, mutta hallitus ei ole tehnyt mitään konkreettisia esityksiä esimerkiksi työn uudelleenjaosta, jolla voitaisiin nimenomaan turvata ihmisille työtä nykyistä paremmin tulevaisuudessa.

Olisin myös tiedustellut, miten hallitus pystyisi luomaan toisenlaisen ilmapiirin tähän yhteiskuntaan, sellaisen ilmapiirin, jossa todella voitaisiin tehdä yhteistyötä. Teidän hallituksenne tapa käyttää nyt enemmistöparlamentarismia ei ole luonut tähän yhteiskuntaan yhteisvastuun ja yhteisen halun ilmapiiriä, eikä myöskään tähän taloon. Kyllä hallituksen on myös nöyryyttävä ja kuunneltava vakavasti, mitä oppositiolla on esitettävää, mikäli te todellisuudessa haluatte rakentaa tätä maata yhteisen ilmapiirin aikaansaamiseksi.

Otan myös yhden esimerkin vielä siitä, arvoisa herra pääministeri, miten hallituksenne toimii. Muun muassa korkeakouluneuvosto teki esityksen ministerin käskystä laatia lista huippuyksiköistä, joille luvattiin ylimääräistä rahaa. Nyt kuitenkin kävi niin, että apurahaa saivat ainoastaan ne, joiden osalta korkeakouluneuvosto esimerkiksi pystyi yksimielisesti esittämään, että ne ovat huippuyksiköitä. Kun te puhutte holhousyhteiskunnasta, niin tähän on naurettavaa,

että vaaditaan yksimielisyyttä ennen kuin rahaa tulee.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Ed. Backman arveli tietävänsä, miksi en halua osallistua päivänpoliittiseen keskusteluun. Kyllä haluan ja siihenkin tulee hyviä tilaisuuksia. Siinä yhteydessä tulee vielä eduskunnalle ensi viikollakin mahdollisuus ruotia ja pohtia, mistä oikein on kysymys siinä tilanteessa, jossa me tänään olemme.

Kun päivittäin joutuu käsittelemään niitä yrittäjäkohtaisiakin tilanteita, joihin maa on joutunut, tekisi mieli kyllä tänäänkin niistä puhua, mutta ehkä me, ed. Backman, säästämme ne ensi viikolle. Palataan sitten paremmalla ajalla niihin, koska ne eivät mielestäni nyt saisi sotkea tätä keskustelua ja tämän keskustelun sisältöä. Mutta haluan kyllä hyvin selväksi tehdä sen, että haluni väistää ja välttää tässä yhteydessä tällaisten päivänkohtaisten asioiden käsittelyä ei johdu siitä, ettenkö olisi halukas niistä puhumaan. Olen enemmän kuin halukas niistä puhumaan. Toivon, että myöskin oppositio on sitten aikanaan siihen valmis, kun se hetki ensi viikolla tulee, esimerkiksi pankkitukiratkaisuihin ja niiden taustalla oleviin taloudellisiin päätöksiin liittyen. Sen verran päänaviaa näistä asioista on viime päivienkin aikana riittänyt, että mielelläni omaakin taakkaani vähän puran.

Mutta mennään nyt kuitenkin näihin tulevaisuuskysymyksiin. Nämä ovat nimittäin menneisyyskysymyksiä, ed. Backman, joihin me joudumme siinä yhteydessä puuttumaan.

Ed. Pulliainen arveli, että me olisimme jotenkin talouden ratkaisuisa EY-jäsenyyttä tavoitellellemme sitoutuneet joihinkin sellaisiin päämääriin, jotka ovat syy talouden ongelmiin. Kun katsoo niitä perusteita, jotka Euroopan yhteisön talous- ja rahapolitiikan sisällöksi on rakennettu, kyllä ne mielestäni ovat aika hyviä tavoitteita tämänkin päivän suomalaiselle yhteiskunnalle riippumatta siitä, olemmeko yhteisön jäseniä vai ko emme: alhainen inflaatio, alhainen korkotas, julkisen talouden vajeen pitäminen kurissa. Kyllä ne ovat asioita, jotka ovat tavoiteltavia täysin riippumatta siitä, olemmeko edes pyrkimässä yhteisön jäseneksi vai ko emme.

Työttömyysongelma on erittäin monimutkainen asia. (Ed. Pulliainen: Prosentit ovat yksinkertaisia!) Prosentit ovat yksinkertaisia mm. niin, että aikaisemmin on kuviteltu, että kun talous kasvaa 3 prosenttiyksikön vauhtia, työttömyys ei kasva. Yhdysvalloissa talous kasvaa nyt 3 pro-

sentin vauhdilla, mutta työttömyys kasvaa koko ajan. Työttömyyden luonne on muuttunut. Minusta tehdään kyllä tosiasioille pahasti hallaa, jos luodaan sellainen mielikuva, että työttömyys olisi joku tahdon asia. Se on erittäin vaikea rakenteellinen ongelma, jonka syistäkään ei tällä hetkellä vallitse kunnollisia selkeitä käsityksiä. Se liittyy hyvin paljon siihen teknologiseen kehitykseen, joka viime vuosikymmenten aikana on tapahtunut, ja sen seuraukset näkyvät nyt voimakkaasti myöskin työllisyydessä. Eli minusta sellainen asioiden yksinkertaistaminen, jota työttömyyden ympärillä on paljon harjoitettu, on kyllä itsensä pettämistä ja se on vähintään yhtä moraalitonta kuin työttömyyden unohtaminenkin. Työttömän kannalta on yhtä moraalitonta se, että hänelle luvataan työtä joillakin tempuilla kuin se, että hänet unohdetaan.

Ed. Pulliainen kysyi, onko Königstedt-keskustelun jälkeen jokin muuttunut. Königstedt-keskustelut ovat olleet asiantuntijakeskusteluja (Ed. Stenius-Kaukonen: Missä olivat naiset?), joissa on esitetty mielipiteitä jokaisen keskustelijan omaan lukuun ja ne ovat sellaisiksi kannanotoiksi myös jääneet. Eivät ne ole olleet missään tapauksessa hallituksen kannanottoja, niin kuin eivät nämä esseekään, jotka muodostavat yhden osan tausta-aineistoja. (Ed. Pulliainen: Mielenkiintoinen ristiriita, että asiantuntijat olivat täsmälleen päinvastaista mieltä kuin pääministeri!) — Jos luette näitä esseitäkin ja katsotte niiden keskinäisiä sisältöjä, niin sieltä löytyy valtava määrä ristiriitoja. Se tietysti kuvaa vain sitä, että meidän käsityksemme tulevaisuudesta ovat hyvin ristiriitaisia ja ne ristiriidat ulottuvat kaikkialle ja myöskin näköjään näkyvät poliittisessa elämässä.

Mitä tulee ed. Karhusen puheenvuoroon, hän peräänkuulutti sitä, että eläkeratkaisuja pitäisi tuoda myös tänne punnittavaksi. Parhailaan istuu osastopäällikkö Markku Lehdon johdolla työryhmä, joka arvioi pitkän aikavälin rahoitusongelmia. Sen työ valmistuu ensi vuoden keväällä. Se on ensimmäinen kunnollinen pohja, jonka varassa voidaan eläkevastuiden kehitystä tulevaisuudessa arvioida. Muutoin ed. Karhusen puheenvuoroon toteaisi, että mitä valtiontalouden tilaan tulee, suosittelisin keskusteluja valtiovarainministerin kanssa.

Ed. Paloheimon kanssa olemme olleet tässä suhteessa monesta asiasta samaa mieltä. Olen pahoillani, jos se on loukannut jotakin edustajaa, että olen sortunut kehumaan ed. Paloheimoa. En tee sitä tulevaisuudessa, jos se aiheuttaa ongel-

mia. (Ed. Jaakonsaari: Sosiaalipoliitikassakin on sama linja!) — Minusta tämä on juuri sellaista keskustelua, jota ei pitäisi käydä. Tämä viittaus esimerkiksi siihen, olenko samaa mieltä ed. Paloheimon kanssa hänen sosiaalipoliittisista näkemyksistään: En ole, mutta silti voin kehua ed. Paloheimon näkemyksiä tulevaisuusselontekoon liittyen. (Ed. Jaakonsaari: Se oli hyvä tarkennus!) Koetetaan nyt jaksaa keskittyä tähän teemaan ja jätetään pois näitä päivänkohtaisia vinoiluja. Kyllä minä niitä kestan ja varmasti kaikki kestävä, mutta niistä ei ole hyötyä sen teeman kannalta, jota me nyt käsittelemme yrittäessämme pohdita tämän kansakunnan tulevaisuutta. Minä en, ed. Jaakonsaari, jaksaa uskoa, että ne monet pöytäkirjaan merkityt välihuudot, jotka nytkin on kirjattu, että niillä on kovin paljon historiantutkijoille arvoa.

Ed. Jaakonsaari vaati minua irtaantumaan kansanedustaja Väyrysen puheenvuorosta ja vähän saman suuntaista esitti ed. Gustafsson. Minusta siinä vähän kaikui vanha tyyli. Ei ole kovin kauan siitä, kun me tässäkin salissa katsoimme toistemme perään, mitä me puhuimme suuresta itäisestä naapurimaasta. Siinä suhteessa varmasti meissä kaikissa on omat virheemme ja puutteemme, mutta vähän samanlaista tyyliä tässä oli. (Ed. Jaakonsaari: Halpahintaista!) Jos ruotsalaista sosialidemokratiaa ja sen aatteita ja päämääriä moititaan, kyllä minun mielestäni sen pitää kestää moittiminen.

Ed. Stenius-Kaukonen puuttui asiaan, josta on tässä salissa monta kertaa keskusteltu, säästäminen väärässä kohdassa. (Ed. Stenius-Kaukonen: Se on oleellinen asia!) Se on hyvin ollenainen asia edellyttäen, että voidaan osoittaa, missä se oikea kohta on ollut. Kun nyt velkaannumme tahdilla, joka merkitsee sitä, että valtiontalouden velka tulee olemaan ainakin 80 prosenttia bruttokansantuotteesta tämän vuosikymmenen loppupuolella, silloin ei enää millään pienillä yksittäisillä keinoilla voida toimia. Ei ole olemassa mitään sellaista temppua, jolla tämä kehityssuunta voidaan estää. Minusta tuntuu siltä, että tässä asiassa, tässä säästämiskysymyksessä, on liian paljon eletty vanhan varassa. On lähdetty siitä, että kansalaisetkin uskovat ja luottavat enemmän sellaiseen politiikkaan, joka lupaa pitää kaiken entisellään, lupaa turvallisuutta entisen säilyttämisellä, kun pitäisi rohjeta ja uskaltaa tehdä tulevaisuuden hyväksi ratkaisuja. Kyllä meidän, koko tämän eduskunnan, suurimmaksi synniksi tulleen aikanaan lukemaan se, että meidän vaalikautemme aikana

valtion velka kasvoi niin valtavasti kuin se kasvoi.

Ed. Astala on varmaan oikeassa siinä, että sivistysasioita olisi voitu käsitellä siitä huolimatta, että erillinen sivistysstrategia tulee käsiteltäväksi. Olen samaa mieltä ed. Astalan kanssa siitä, että sivistyksellä, koulutuksella ja tutkimuksella on hyvin suuri vaikutus siihen, miten Suomi tulee selviytymään.

Ed. Haavisto epäili, että lähialueyhteistyön suhteen ei olisi olemassa mitään strategiaa tai toimintalinjaa. Meillä on erikseen hyväksytty lähialueyhteistyöohjelma, jossa on kyllä yritelty asettaa painopisteet ja määrittää, miten niihin päästään. Emme ole ehkä eläköineet sillä niin paljon kuin olisi ollut tarpeen, sillä mielestäni lähialueyhteistyössä Suomi on kyllä pystynyt varsin hyvin menemään eteenpäin, olkoonkin, että hallinnonalojen kesken on ollut välillä erilaisia turhiakin kiistoja. Hyvä esimerkki siitä, missä Suomi on ollut tietyllä tapaa edelläkävijä, on ollut se, että me olemme lähteneet toteuttamaan, ja myös valtio on sitä tukenut, energiainvestointeja tai oikeastaan energiatalouden korjausinvestointeja ja perusrakenteiden uudistamisinvestointeja lähialueillamme Venäjällä. Niiden suunnitteluun on käytetty myös valtion varoja ja sitä mukaa kuin hankkeet toteutuvat ne vaikuttavat ympäristöä parantavasti, energiahuoltoa tehostavasti ja myös taloudellisesti Venäjän taloutta tervehdyttävästi. Siinä on yksi esimerkki alueesta, jossa Suomi on selkeästi ollut edelläkävijä.

Olen samaa mieltä ed. Haaviston kanssa siitä, että suhde Venäjään on tyypillinen mieliala-asia ja hetken mielihoiteisiin liittyvä asia. Muutama aika sitten oli muotiasia lukea venäjää, opiskella venäjää, olla kiinnostunut Venäjästä tai silloisesta Neuvostoliitosta. Tänä näytetään olevan juuri päinvastoin. Kiinnostus venäjän kieltä kohtaan on vähäinen ja muutoinkin Venäjän arvostus on valitettavan vähäistä. Luonani kävi äskettäin pyynnöstäni nuoria liike-elämän edustajia, jotka ovat perustaneet killan, jonka tehtävänä on toimia tätä vastaan, edistää Venäjän tuntemusta, edistää venäjän kielen opetusta ja muutoinkin luoda mielikuva siitä, että Venäjä on myös taloudellisessa mielessä tulevaisuudessa meille mahdollisuuksien maa. Lupasin tälle ryhmälle tukea ja toivottavasti mm. tämä ryhmä pystyisi vaikuttamaan nuoriin opiskelijoihin sillä tavalla, että kiinnostus Venäjää ja venäjän kieltä kohtaan voisi uudelleen viritä, sillä kyllä se on meidän kannaltamme suuri strateginen kysymys. Suhde Venäjään on meille strateginen kysymys hyvin pal-

jon taloudellisessa mielessä, se on meille tärkeä yhteistyökumppani myös tulevaisuudessa.

Ed. Viljamaa vaati, että pitäisi sietää erilaisia mielipiteitä. Juuri niin pitäisi tässä tulevaisuuskeskustelussa tehdä. Pitäisi koettaa kuunnella toisia ja koettaa ottaa huomioon toisten mielipiteet. Mutta sen verran haluaisin kuitenkin oikeuksia myös hallituksen puolelle pyytää, että kun meidän tekemisiämme ja selontekomme sisältöä on arvosteltu, niin hallituksenkin puolelta ainakin kohtuullinen määrä kriittisiä sanoja voidaan osoittaa salista käytettyihin puheenvuoroihin, myös ryhmäpuheenvuoroihin. Mielestäni olen ainakin tähän saakka aika maltillisesti sanan säilää tässä suhteessa käyttänyt.

Ed. Myller kysyi, mihin velkaa on otettu. Sitä on otettu elvytykseen. Sitä on otettu aivan perinteisen elvytyspolitiikan hengessä. Kun valtion tulot ovat laman myötä vähentyneet ja menot ovat kasvaneet, erotusta on katettu velan otolla. Toisin sanoen julkisen talouden kulutusta ja investointeja on ylläpidetty velan avulla. Se jos mikä on elvytystä, ei se ole mitään muuta. Kysymys nyt kuuluu, että jos otettaisiin velkaa 70 miljardin sijasta 75 miljardia tai 80 miljardia, voisiko Suomen taloudellinen kehitys olla olennaisesti toisenlainen. Nyt näyttää olevan niin, että on niitä, jotka uskovat, että juuri tämä 10 miljardia on se ratkaiseva erä. Se ei ole sitä. Se voi olla sen sijaan toiseen suuntaan ratkaiseva erä. Se voi aiheuttaa sen, että luottamus siihen, että me pystymme hallitsemaan velkaantumiskehityksemme, luottamus, joka on ohuen langan varassa, katkeaa, ja silloin me olemme todella kurjassa tilanteessa, ja silloin meidän tulevaisuutemme edellytykset voivat kerralla radikaalisti huonontua.

En tiedä, kuinka hyvin eduskunta on ollut perillä siitä, minkälaisia rahoitusongelmia valtiontaloudella on viimeisen vuoden aikana ollut, miten vaikeaa ulkomaisen rahoituksen hankkiminen on eräissä vaiheissa ollut, sillä on ollut hyvin lähellä sellainenkin tilanne, että me olisimme joutuneet tekemään hyvin radikaaleja leikkauksia yhteiskunnassamme. Onneksi sellaiset tilanteet on vältetty ja nyt meidän tilanteemme on selkeästi parantunut. Se ei tarkoita sitä, että meillä olisi varaa suuriin virheisiin tässä suhteessa. (Ed. Gustafsson: Kasvusysäys on kuitenkin välttämätön!) — Niin kuin sanoin, ed. Gustafsson, kuka uskoo siihen, että jos me ottaisimme velkaa 70 miljardin sijasta vaikkapa 80 miljardia, tämän maan taloudellinen kehitys olisi olennaisesti erilainen? Uskooko ed. Gustafsson? (Ed. Gustafsson: Se vaatii muitakin toimenpiteitä! — Ed.

Backman: Ostovoimaa lisää ja heti!) — Ostovoiman suhteen en malta olla sanomatta muutamaa sanaa siitä. Tämä on nyt tätä päivänkohtaista keskustelua, jota yritimme juuri välttää. Mutta sen verran haluan ostovoimasta sanoa, että ostovoimahan ei ole pudonnut Suomessa palkkojen alentumisen takia, vaan ostovoima on pudonnut Suomessa työttömyyden takia ja työttömyydestä veronmaksajille aiheutuvien kustannusten takia. (Ed. Backman: Veronkiristyskiä!) — Niin veronkiristykset ovat seuraus siitä, että on ollut pakko rahoittaa työttömyysturvajärjestelmän kustannuksia työssä olevien kukkaron avulla, mikä on aivan oikein, vai mitä.

Mitä tulee pitkän aikavälin kehitykseen: Tästä eteenpäin vuoteen 2020 on yhtä pitkä aika kuin taaksepäin vuoteen 1966. Jos oikein muistan, vuoden 66 jälkeen meillä on ollut kolme työttömyyskriisiä: ensimmäinen 60-luvun lopulla, toinen 70-luvun puolivälissä ja nyt kolmas, toki radikaalisti mittavampi kuin aikaisemmat. Meillä on ollut hyvin monia muitakin kriisejä näiden vajaan kolmen vuosikymmenen aikana. Minusta on aika mahdoton kuvitella, että vuonna 1966 silloinen eduskunta olisi pystynyt tekemään ohjelman, joka olisi luonut suoran tien siihen Suomeen, missä me tänään olemme. Sellainen ei ole ollut mahdollista, ei olisi ollut mahdollista eikä ole mahdollista. Sen sijaan olen vakuuttunut, että vuoden 66 eduskunta olisi voinut aika paljon esittää arvioita ja nähdä yksittäisiä kehityslinjoja, jotka ovat ulottuneet aina vuoteen 1993 saakka. Minusta tästä näkökulmasta katsottuna se tapa, joka hallituksen selonteossa on valittu linjaksi, on varsin perusteltu.

Ed. Ukkolan kanssa olen täsmälleen samaa mieltä siitä, että ei ole mahdollista eikä järkevää edes pyrkiä siihen, että eduskunta yrittäisi muodostaa jonkinlaisen yhtenäisen käsityksen tulevaisuudesta. Siitä ei voi tulla mitään eikä sellainen pyrkimyskään hyödytä mitään. Tärkeintä on se, että täällä pohdittaisiin aivan erityisesti suuria kansakunnan strategisia kysymyksiä, jotta sitten, kun yksittäisten ratkaisujen aika tulee, osaisimme sovittaa yksittäiset ratkaisut pitkän aikavälin linjojen kanssa sopusointuun.

Viimeiseksi muutama sana vielä ed. O. Ojalan puheenvuorosta. Keskellä murrosta on vaikea nähdä kauas, voi olla niinkin. Mutta on toisinkin päin: keskellä murrosta on helpompi irrottautua kehitystrendeistä. Keskellä murrosta on helpompi jättää totutut ajatuskaavat ja ajatustavat siivummalle ja nähdä sitä kautta kauemmaksi. Viitataan siihen, että esimerkiksi 3—4 vuotta sitten

tulevaisuusselonteon sisältö olisi ollut aivan toisenlainen ja varmasti tänä päivänä ajateltuna paljon väärempi kuin se, mikä nyt on tulevaisuusselonteon sisällöksi tullut. Mielestäni tämä murroshetki on itse asiassa mitä otollisin ajankohta selonteon antamiselle ja suomalaisen tulevaisuuskeskustelun käynnistämiseksi myös eduskunnassa.

Mitä tulee yhteistyön ilmapiiiriin, niin on varmasti niin, että hallituksen puolella on parantamisen varaa siinä, miten tarkasti kuuntelemme opposition käsityksiä ja miten paljon aikaa käytämme opposition käsitysten kuulemiseen. Mutta yhtä lailla minusta pitäisi nähdä se, että sen kaltainen keskustelu, jota eduskunnassa on viimeisen 2,5 vuoden aikana käyty nykyisestä laamasta ja sen syistä, ei ole kovin paljon tämän kansakunnan tilaa helpottanut. Luulen, että nyt käyty keskustelu tulevaisuusselonteosta voisi muodostaa tässä suhteessa hyvän poikkeuksen.

Ed. H a u t a l a : Herra puhemies! Herra pääministeri! Onko tulevaisuus vain miesten? Onko vain miehillä kyky katsoa tulevaisuuteen? Pystyvätkö vain he tulkitsemaan tulevaisuutta? Näin voisi nimittäin vakavasti päätellä, kun tutustuu hallituksen tuottamaan tausta-aineistoon, joka tänään jaettiin kansanedustajille tulevaisuusselonteon liitteeksi.

Suomi 2020 -niminen kokoelma visioita kansakunnan tulevaisuudesta: 20 mieskirjoittajaa, 3 naiskirjoittajaa. Königstedtin keskustelut, ns. pitkän pöydän neuvonpidot: keskustelijoita on yleensä ollut siinä 20—30. Enimmissä keskusteluissa on ollut yksi nainen, yhdessä ei yhtään, joissakin kolme tai neljä, harvemmin viisi, yhdessä jopa yhdeksän eli melkein puolet, mutta se on täydellinen poikkeus. Se keskustelu koski ympäristöongelmia.

Arvoisa puhemies! Tässä on ilmeisesti selitys sille, minkä takia tästä tulevaisuusselonteosta puuttuu niin totaalisesti kosketus ihmisten elämään ja ihmisyhteisöjä koskeviin kysymyksiin. (Ed. Stenius-Kaukonen: Aivan. Täsmälleen niin!) Siitä todella puuttuu se näkökulma, kuinka ihmiset voisivat yhdessä ratkaista niitä vaikeita ongelmia, joista me puhumme täällä, koskivatpa ne nykyhetkeä tai tulevaisuutta ja sitä, miten nämä kaksi liittyvät toisiinsa. Olen harvoin ollut niin hämmästyntynyt kuin tajutessani tämän asian. (Ed. Stenius-Kaukonen: Ja masentunut!)

Ehkä sillä on myös yhteytensä siihen, että pääministerikin määrittelee tulevaisuuden kannalta keskeisiksi maailmanlaajuisiksi ongelmiksi il-

miöt, jotka minun mielestäni ovat seurauksia: kasvihuoneilmiö, väestönkasvu, nälkä. Sinänsä aivan totta herra pääministeri, mutta kasvihuoneilmiön takana on energian liikakulutus -kehitysmalli, joka on perin juuri maailman tulevaisuutta tuhoava, ja se on poliittinen kysymys. On kysymys siitä, kuinka ihmisten yhteiskunnat voivat muuttaa elämäntapansa niin, että voimme ratkaista kasvihuoneilmiön. Kysymys väestönkasvusta ja nälästä on itse asiassa kysymys köyhyydestä ja maailmantalouden rakennevinoutumista. Nämä ovat hyvin poliittisia kysymyksiä, hyvin yhteiskunnallisia kysymyksiä.

Toisin sanoen keskustelussa tulevaisuudesta on paljolti kysymys siitä, kuka määrittelee kysymykset ja kuka määrittelee ongelmat. Sen takia ei pitäisi ottaa mitään ongelmia annettuina. Kysymyksistä pitäisi uskaltaa keskustella ja lähtökohdistakin.

Arvoisa puhemies! Täällä on todettu tänään, että keskustelussa on vaara, että se latistuu ja että siitä tulee kuin mikä tahansa eduskuntakeskustelu mistä tahansa eduskunnan käsittelemästä asiasta. Jokainen ottaa vakioroolinsa ja sen jälkeen me sorrumme juuri siihen, mikä on ongelma. Me luulemme hallitsevamme tilannetta. Me luulemme hallitsevamme tulevaisuutta. Kuitenkin jos jokin viisaus tässä selonteossa on, niin se on se, että tulevaisuus ei ole kuin ennen. Tulevaisuus on epävarmuuksien peitossa. Tulevaisuus on ennustamaton. On luotettava siihen, että pystymme tavoittamaan ajassa liikkuvat epäjatkuvuuskohdat, sellaiset kohdat, joissa kehitys antaa meille uusia mahdollisuuksia ja uusia avauksia. Niihin meidän on uskallettava tarttua.

Kysymys on todellakin siitä, miten me arvioimme tulevaisuutta. Minun mielestäni kaikkein oleellisinta on se, että me selvitämme itsellemme oman tietomme rajat, selvitämme itsellemme, mitä emme tiedä ja mitä emme voi tietää. Sen jälkeen pystymme ehkä jollakin tavalla vastuulliseen poliittiseen päätöksentekoon tulevaisuudesta.

On tärkeitä tavoittaa ns. heikot signaalit. Kuinka paljon vähemmällä kärsimyksellä maailmassa päästäisiin, jos ne, joilla on valta, kuuntelisivat, olisivat avoimia ja tavoittaisivat heikot signaalit eli piilevät merkit siitä, että pinnan alla tapahtuu jotakin, mitä emme vielä täysin ymmärrä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Eivät kuule. Pääministerikin poistui juuri!) Sen takia tulevaisuus on mielestäni hyvin demokraattinen prosessi, jos selaista on. Kun maailma muuttuu ennustamattomaksi ja monimutkaiseksi, meillä täytyy olla sil-

mät ja korvat auki ja meidän täytyy kyetä omaksumaan hyvinkin yllättäviä näkemyksiä, jotka eivät tue meidän omia annettuja lähtökohtiamme. Se on tämänkin keskustelun ongelma. Sellaiseen keskusteluun on hyvin harvoin tilaisuus.

Kun hallitus esittelee näkemyksiään globaalista kehityksestä, niin pidän analyysiä kyllä jonkin verran yksisilmäisenä. Loistava alku, kuinka vaikeaa tulevaisuutta on ennustaa ja kuinka se koostuu epävarmuuksista, latistuu, kun hallitus kertoo, miten se näkee globaalin kehityksen.

Itse korostaisin sitä, että maailmanlaajuisen kehityksen moottori on viimeistään Itä-Euroopan mullistusten jälkeen täysin yhteenkutoutunut maailmanjärjestelmä, maailmantalous. Se vaikuttaa joka mökissä, joka kujalla, olipa kyse Helsingistä tai Santiagosta. Sen takia me emme voi löytää uusia ratkaisuja tulevaisuuteen ellemmme tarkastele ongelmiamme maailmanlaajuisissa puitteissa.

Takana on tietenkin satojen vuosien integraatio, jolla maailmanjärjestelmä maailmantalous on rakentunut. Se on alkanut joskus 1500-luvulla ihme kyllä Euroopassa. Sieltä maailmanjärjestelmä on laajenemistaan laajentunut niin, että se vuonna 1993 käsittää koko planeetan. Jokaisella maalla ja maanosalla on oma roolinsa, niin rikkaille teollisuusmaille kuin enimmäkseen köyhällä kehitysmaillakin, ja niiden rooli on hyvin epätasainen tässä järjestelmässä. Jos annamme globaalisten erojen yhä kasvaa, on varmaa, että Suomi-nimisessä maassa ei ole pienimpiäkään edellytyksiä hallita tulevaisuutta, koska maailmanlaajuisesta eriarvoisuudesta seuraavien ongelmien veikkaisin ja ennustan vyöryvän koko läntisen rikkaan maailman ylitse. Tämä on mielestäni kaikkein keskeisin signaali, joka ei mielestäni ole edes mitenkään heikko, vaan se on täysin ilmeinen tänä päivänä. Kuitenkaan yksikään maa, yksikään kansainvälinen järjestö ei tee tosiaan työtä tämän ongelman poistamiseksi.

En voi nähdä, niin kuin hallitus tässä analyysissään globaaleista näkymistä sanoo, että on pyritty maailmanlaajuisen yhteistyön avulla vuosikymmenien ajan tietoisesti ratkaisemaan maailmanlaajuisia kehitysongelmia. Mielestäni yritykset ovat olleet kovin vaatimattomia. Jokainen, joka on seurannut kansainvälistä kehityskeskustelua, tietää, että sitten 70-luvun tällaiset asiat eivät ole olleet edes muodissa. Ei siis ihme, että ne eivät ole muodissa myöskään Suomen eduskunnassa.

Täällä puhuttiin äskenkin kauniisti kehitysavusta, mutta kohta Suomella tuskin enää on

kehitysapua puhumattakaan siitä, että kehitysavulla näitä ongelmia yksin ei ratkaista.

Kaiken taustalla on mielestäni hyvin vaikeasti ratkaistava ongelma: Kuinka politiikan keinoin voidaan asettaa rajoja yhä itsesäätelevämmälle taloudelle, jolla on maailmanlaajuiset puitteet? Mistä löydetään järjestelmät, joilla uudet ehdot taloudelle voidaan poliittisesti antaa, uudet ehdot, jotka koskevat työtä, työn jakoa, ympäristöä, hyvinvointia ja kehitystä?

Törmään tässä melkein ylitsepääsemättömään ongelmaan, jota kutsun ylikansallisen demokratian sietämättömäksi puutteeksi. Tuskin voimme ratkaista käsillä olevia ongelmia, ellei vähintään tämän sukupolven eläessä synny ylikansallista demokratiaa, jollei synny yhteys kansalaisten ja maailmanlaajuisien ongelmien välille, ellei löydy keinoja, joilla tavalliset kansalaiset aivan tavallisessa yhteiskunnassa voivat yhteistoimin ja yhteisten kanavien kautta ratkaista ongelmia. Ajattelen sellaisia kysymyksiä kuin entisen Jugoslavian tragedia, otsonikato tai sitä, että Indonesia on miehittänyt laittomasti vastoin YK:n tahtoa Itä-Timorin, jossa se harjoittaa jatkuvasti ihmisoikeusloukkauksia. Kansalaisille täytyy syntyä nykyistä huomattavasti paremmat mahdollisuudet vaikuttaa tällaisiin asioihin. Meidän tulisi kiinnittää vakava huomio kansainvälisten järjestöjen rooliin tässä prosessissa.

Maailmanlaajuisesti hyvin keskeisiä ympäristöpoliittisia ratkaisuja tehdään tällä hetkellä Gattissa, joka on maailmankauppaa vapauttava järjestö. Kuitenkaan meillä ei ole juuri mitään yhteyttä niihin päätöksiin. Meillä Suomen eduskunnan jäsenillä on tuskin mitään mahdollisuutta vaikuttaa siihen, miten Gattin piirissä parhailaan tehdään ympäristön kannalta aivan ensiarvoisen keskeisiä ratkaisuja. Ja, arvoisa puhemies, ne eivät suinkaan tapahdu ympäristön eduksi.

Meidän pitäisi myös miettiä, minkälaisen roolin maailmanlaajuisen turvallisuusjärjestelmän rakentamisessa voimme antaa Yhdistyneille kansakunnille, joka ei ole demokraattisesti hallittu järjestö. Olen sitä mieltä, että tarvitaan kansainvälinen turvallisuusjärjestelmä. Olen tänä iltana katsonut uutisia ja olen nähnyt, kuinka kroaatit ovat hyvin julmasti tappaneet satoja ihmisiä, tuhonneet kylän, joka on ollut täysin puolustuskyvytön. Jotain on tehtävä, mutta uskommeko tehtäviä kansainvälisille järjestöille, joihin kansalaisilla ei ole mitään vaikutusmahdollisuuksia? Olen hyvin epäilevä sen suhteen.

Uskon, että ylikansallisen demokratian sietämättömän puute on niin vakava kysymys, että siihen

tullaan etsimään ratkaisuja. Ei kansalaisille niitä vaikutusmahdollisuuksia taivaasta tiputeta. Ne on otettava. Suomen eduskunnan jäsenenä meillä olisi mahdollisuus vaikuttaa niiden ihmisten käyttäytymiseen, jotka muotoilevat näitä järjestöjä. Ehdotan, että teemme sen, jotta tulevaisuus olisi enemmän ihmisten hallinnassa.

Euroopan yhteisö on mielestäni melko puutteellinen yritys rakentaa ylikansallista demokratiaa, mutta pidän sitä kuitenkin jonkinlaisena toivonkipinänä ja suhtaudun siihen varovaisen myönteisesti sen takia. Uskon, että koko Euroopan liitto menettää perustansa, ellei sille rakennu demokraattista pohjaa ja ellei kansalaisilla tule olemaan huomattavasti nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa sen päätöksiin. En mene tässä yksityiskohtiin. Voimme käydä tätä keskustelua muissa yhteyksissä.

Kuinka sitten Suomi voi nivelyä tällaiseen maailmaan ja kuinka Suomi voi kantaa vastuuta tulevaisuudesta? On välttämätöntä ilmeisesti käydä läpi hieman lähimenneisyyttä ja toisin kuin hallitus, haluaisin itse painottaa kahta oleellista prosessia Suomen lähimenneisyydessä.

Toinen on mielestäni se, että Neuvostoliiton vaikutus on ollut yllättävän syvä ja voimakas suomalaisen tajuntaan. Luin äskettäin älykkään kirjoituksen siitä, kuinka Suomi on tällä hetkellä kuin Praha vallankumouksen jälkeen seksibaareineen ja kaikkineen. Yhtäkkiä kaikki on sallittua ja vapaata. Tiedän, että rinnastus tuntuu oudolta, mutta väitän, että siinä on jotain perää.

Toinen prosessi lähimenneisyydestä, johon haluan kiinnittää huomiota, on ne rajut sosiaaliset murrokset, jotka suomalainen yhteiskunta on käynyt läpi. Suomalainen yhteiskunta on kaupungistunut nopeammin kuin yksikään teollisuusmaa ja luonnollisesti paljon nopeammin kuin yksikään Pohjoismaa, joissa monella tapaa on meille verrannolliset olosuhteet muuten. Tällä tavalla monet sosiaaliset verkostot, ihmisten yhteisöt, ovat pirstoutuneet. Monet ihmiset vaeltavat kaduilla, elävät suomalaisella maaseudulla itsetuntoa vailla. Tähän tulee sitten lama, joka syrjäyttää suuren osa suomalaisesta yhteiskunnasta. Epäilen, mahtaako tällainen kansanpsyke kestä kovin nopeaa murrosta, jonka Suomen EY-jäsenyys toisi tullessaan. Vaikka suhtaudun itse siihen, kuten sanoin, varovaisen myönteisesti tällä hetkellä, on tarkkaan harkittava, mitä suomalainen yhteiskunta kestää, mitä suomalainen ihminen kestää. Ainakaan tämä tulevaisuuslonteko ei ole kiinnostunut niin kummallisista

asioista kuin mitä suomalaiset ihmiset tuntevat ja mitä he kestävät.

Suomalaisella hyvinvointivaltiolla on käytännössä mielestäni kaksi tietä, enkä pidä hedelmällisenä sitä, että väitetään, että se ei ole muutoksen ja haasteen edessä.

Toinen tie on aika kova uusliberalistinen tie, joka lähtee siitä, että jokainen on oman onnensa seppä. Itse en halua valita tätä tietä, koska pidän suomalaisen yhteiskunnan laadussa kaikkein parhaana sitä, että meillä yhteiskunnallinen tasa-arvo on kuitenkin toteutunut aika pitkälle.

Toinen tie, jota itse suosittelen, on jonkinlainen tie uuteen arkeen. Vihreät puhuvat siitä erittäin paljon. Kuinka voimme saada kansalaiset mukaan yhteiskuntaan sillä tavalla, että pystymme tuottamaan ihmisten tarvitsemat palvelut halvemmalla ja kuitenkin säilyttäen niiden laadun? Mielestäni tie on se, että rohkaisemme ihmisten kaikenlaista yhteistoimintaa ja yhteisöllisyyttä omassa arjessaan.

Lopuksi haluan todeta, että suomalainen poliittinen järjestelmä ansaitsisi aivan samanlaista kritiikkiä kuin vaikkapa Euroopan yhteisö, kun keskustelemme älykkäästi Euroopan yhteisöjen demokratian vajeesta, joka on tietenkin todellinen asia. Mutta Suomi ei, arvoisa puhemies, ole mikään varsinainen demokratia. Suomessa on hyvin paljon jäljellä tsaarinaikaista hallintokäytäntöä. Suomessa kansalaisten osallistumismahdollisuudet ovat lähes kääpiömäiset verrattuina moniin länsimaihin. Suomessa tulisi moninkertaistaa, monikymmenkertaistaa ihmisten mahdollisuudet olla mukana päätöksenteossa.

Tämä yhteiskunta kyllä kestää erilaisia kuulemisia, sitä, että lainsäädännössä annetaan ihmisille mahdollisuus olla mukana kertomassa mielipiteensä siitä, mitä tapahtuu. Tämä yhteiskunta kyllä kestää neuvoa-antavia kansanäänestyksiä. Sääli, että niitä ei käytetä runsaammin. Sitten joudumme harjoittelemaan kansanäänestyksessä sitä, haluammeko liittyä Euroopan liiton jäseneksi, mikä tulee olemaan melkoinen kenraali-harjoitus.

Uskon, että myös tulevaisuus on helpommin lähestyttävissä ja hallittavissa, jos saamme aikaan todellisen kansalaiskeskustelun ja jos onnistumme lisäämään suomalaisten mahdollisuuksia käydä tätä keskustelua.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mikäli ymmärsin oikein, ed. Hautala ei väestönkasvua esimerkiksi pitänyt primäärisenä ongelmana. Kyllä se minusta on kuitenkin ongel-

ma, johon liittyy juuri se, että jokainen ihminen maapallolla edustaa määrättyä resurssien tarvetta ja kulutusta ja sillä tavalla siitä syntyy sitten ongelmia. Jos ihmiskunta olisi paljon pienempi, niin kuin Linkola on esittänyt, pärjättäisiin varmasti paljon paremmin, mutta siihen ei helposti päästä.

Toinen väärinkäsitys, joka vihreillä näyttää jatkuvasti olevan, on se, että energia on jotakin pahaa. Ei energia mitään pahaa ole eikä ihmiskunta käytä energiaa liikaa, jos se energia tehdään vain sillä tavalla, ettei se häiritse ympäristöä. Tällä hetkellä ihmiskunnan energian kulutus on vain joku 1/20 000 siitä, mitä aurinko joka hetki tuottaa maapallolle, niin että kyllä sitä energiaa voidaan käyttää. Mutta juuri se, että esimerkiksi ydinvoima halutaan kieltää ja hyväksytään sitten huonommat energiantuotantotavat, on maapallon kannalta hyvin kohtalokasta.

Ympäristöministeri P i e t i k ä i n e n : Arvoisa puhemies! Poliitikassa puhutaan usein liikaa menneisyydestä ja liian vähän tulevaisuudesta ja tuntuu, että olemme parempia arvostelemaan muiden tekoja kuin kertomaan omia tavoitteitamme. Tämä piirre korostuu entisestään taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti vaikeina aikoina. Juuri tässä tilanteessa hallituksen tulevaisuusselonteko on hyvä yritys hahmottaa Suomen tulevaisuutta. Voi kuitenkin sanoa, että viisain oli eduskunta, joka vuosi sitten velvoitti hallituksen valmistelemaan tämän selonteon.

Kuten täällä on jo aiemmissa puheenvuoroissa todettu, selonteon taustaksi on tuotettu kunnioitettava määrä ansiokkaita näkemyksiä ja hyvää tietoa. Tämä tausta-aineisto itse asiassa onkin selonteon vahvinta antia. Palaan tähänkin kysymykseen myöhemmin.

Selonteon johtopäätökset eivät vuorostaan yllä taustatietojen tasolle vaan tässä ensimmäisessä selontekoluonnoksessa jäävät vain varovaiseksi ojenteluksi tulevaisuuden suuntaan. Ne eivät riittävän selkeästi kerro, millaista Suomea ensi vuosituhanalla ollaan tekemässä. Siihen kertomiseen toivottavasti eduskunnassa tehtävällä työllä päästään.

Kestävä kehitys on kirjattu aivan oikein selonteon johtolangaksi, ja sitä sen luonnollisesti pitääkin olla. Mikään sukupolvi ei omista maapalloa. Proosallisesti voisi sanoa, että se on meillä vain vuokralla ja kaiken lisäksi täydellä korjausvelvollisuudella.

Osuvimpia kestävän kehityksen määritelmiä ”työkalumielessä” on Maailmanpankin kehittä-

mä ja käyttämä määritelmä, joka lähtee siitä, että kestävä kehitys on sellaista ihmisen toimintaa, joka käyttää uusiutuvia luonnonvaroja niiden uusiutuvuuden rajoissa, uusiutumattomia siinä määrin kuin uusiutuvia on otettavissa niiden tilalle käyttöön niiden kestoikänä, ja aiheuttaa ympäristölle kuormitusta, saasteita, rasitteita vain siinä määrin kuin luonto itse niitä kykenee puhdistamaan ja korjaamaan; siis sellaista inhimillistä toimintaa, joka ei siirrä kustannuksia sivulle jonnekin toiselle puolelle maapalloa eikä myöskään tulevaisuuteen vielä syntymättömille sukupolville.

Valitettavasti usein käytännön politiikassa kestävä kehitys unohtuu lähes saman tien, kun se on sanottu. Sitä ei osata, uskalleta tai haluta ottaa laajasti ja kattavasti huomioon. Suomalaisen ympäristön tilaa määrää paljon laajemmin se, millaisia ratkaisuja me teemme liikenne-, energia-, teollisuus-, metsä- ja maatalouspolitiikassa kuin se, miten edetään perinteisen ympäristöpolitiikan saralla. Se, minkälaisia tavoitteita me asetamme esimerkiksi maailmankaupan tulevalle kehitykselle, ratkaisee ympäristön tilaa ja kehityksen kestävyyttä ehkä merkittävimällä tavalla.

Itse uskon, että elämme yhteiskunnassa laajemminkin eräänlaista murros- tai siirtymäkausia, jossa uudet arvot ja uudenlainen pelisäännöstö on vakavasti tulossa taloudelliseen käsitteistöön ja taloudelliseen päätöksentekoon. Voisi sanoa, että tämä on markkinatalouden suuri haaste, suuri kamppailu siitä, kykeneekö se kehittämään itselleen sellaisen päätöksentekojärjestelmän ja kyetäänkö luomaan sellainen poliittinen ohjausjärjestelmä, joka käyttää tätä välinettä, apparaattia, luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin asettamissa rajoissa.

Otan yhden esimerkin tästä muilla sektoreilla tehtävän päätöksenteon merkityksestä. Kestävän kehityksen mukaisiin vaatimuksiin kuuluu tehokkaampi ja tiiviimpi yhdyskuntarakenne, joka Suomen osalta on yksi olennaisimpia kysymyksiä, koska noin vuositasolla hiukan tehokkaampi suunnittelu ja toiminta sillä puolen säästäisi useita kymmeniä miljardeja markkoja jatkuvia kustannuksia.

10 000 asukkaan asuntoalueen sijoittaminen 6 kilometriä kauemmaksi työpaikoista ja palveluista aiheuttaa reilun 450 miljoonan markan lisäkustannukset perusrakenteen investoinneissa ja liikenteen päästöjen merkittävän lisääntymisen. Hajautettu yhdyskuntarakenne kuluttaa energiaa ja resursseja. Sen vuoksi kaupunkeja ja taajamia olisi pikemminkin tiivistettävä ja keski-

tettävä kuin hajautettava. Tämä päämäärä voidaan saavuttaa vain useiden eri toimien yhteisvaikutuksella. Rakenteeseen vaikuttavat kuntien maapolitiikan ohella liikennetarkat ja energia-politiikka. Esimerkiksi halpa energia johtaa helpommin tuhlavampiin ratkaisuihin ja hajanaisempaan yhdyskuntarakenteeseen.

Tämä esimerkki osoittaa, että yhteistä päämäärää voidaan tavoitella hyvin erilaisilla keinoilla ja kestäväan kehitykseen ei ole vain yhtä oikeaa tietä. Mutta se jää saavuttamatta aivan varmasti, ellei siihen määrätietoisesti pyritä joillakin keinoilla ja kaikilla politiikan sektoreilla. Tehokas tulevaisuuden tekeminen, toivottujen ratkaisujen ja kehityskulkujen saavuttaminen edellyttää eri toimijoiden, esimerkiksi ministeriöiden, saman suuntaisia tavoitteita. Kestävä kehitys on selkein yhteinen tavoite. Sen on oltava sitä myös toiminnassa. Sen on saavutettava konkretia.

Voikin hyvin mielenkiinnolla kysyä, miksi samaan aikaan, kun selonteko kirjaa kestävan kehityksen periaatteen ja jotakuinkin jokaisessa puheenvuorossa tämä periaate on täällä myös todettu, se ei heijastu käytännön päätöksenteon silloin, kun tehdään strategisia valintoja muilla alueilla ja sektoreilla. Tätä synergiaa on varaa lisätä.

Uskon, että elämme siirtymäkautta ei ainoastaan taloudellisen konseptin osalta, sellaisen taloudellisen konseptin etsimisessä, joka, kuten sanottu, täyttäisi luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edellytykset ja pitäisi sisällään riittävän vahvan poliittisen ohjauksen. Se on myös muutos taloudellisessa konseptissa, jossa uskon keskustelun siitä, tarvitaanko taloudellista kasvua vai ei, jäädä tulevaisuudessa toissijaiseen arvoon, koska se, tapahtuuko kasvua vai ei, ei esimerkiksi ympäristön kannalta ole ongelmallinen tekijä. Kysymys on siitä, minkälaisin ehdoin ja minkälaisella toiminnalla taloudellinen kasvu tapahtuu, tapahtuuko se laatua lisäämällä ja vähemmällä raaka-aine- ja energiamäärällä vai pitääkö se sisällään materiavirtojen lisääntymisen eli ekstensiivisen kasvun.

Tässä siirtymäkaudessa on myös murros päätöksenteon aikajänteen osalta, sen osalta, tarkastelemmeko me ratkaisujamme vaalikauden ja yhden budjettivuoden mittakaavassa vai niiden päätösten koko vaikutuksen aikajänteellä eli pidemmälle tulevaisuuteen, ja myös murros vallankäytön rakenteissa. Vaikka nykyisenä lama-aikana keskustelu kansalaisyhteiskunnasta näyttääkin jääneen enemmän syrjään ja vallankäyttö

korostaneen hierarkisia ja tietoa vallan välineenä käyttäviä muotoja, luulen, että olemme tulevaisuudessa vakavasti siirtymässä yhteiskuntaan, joka on matalampi, enemmän yhteisöllisyyttä ja myös integroitua päätöksentekoa korostava. Näen myös piirteitä joissakin eduskunnassa käytävissä keskusteluissa itse asiassa kädenväännotä tai taistelusta erilaisten vallankäyttömuotojen välillä, kärkevän ja hierarkisen, ulkoapäin ohjautuvan vallankäytön ja toisaalta uutta kansalaisyhteiskuntaa, avoimuutta ja aitoa demokraattisuutta tavoittelevan vallankäytön välillä.

Kun tähän vallankäyttökeskusteluun valmistaudutaan, uskon, että naisnäkökulmalla ei sinällään ole oikeaa eikä ainakaan ainutta oikeaa vastusta siihen, mutta merkittävän lisän se voisi keskusteluun tuoda uuden tyyppisestä valtakonseptista ja uuden tyyppisestä ihmiskeskeisemmästä päätöksenteosta ja ongelmien hahmottamisesta. Siksi uskon, että selonteon valmisteluun olisi merkittävän lisän mukanaan tuonut se, jos naisnäkökulma olisi siihen myös voitu ottaa mukaan. Ehkä silloin nykyistä selontekoa laajemmin olisi myös pohdiskeltu kansalaisyhteiskunnan sisältöä ja roolia, kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa päätöksentekoon vaikkapa yhdyskuntasuunnittelussa, pohdiskeltu sitä, kuka asettaa tavoitteet tehtäville ratkaisuille, ihmiset, jotka elävät niiden ratkaisujen keskellä vai ulkopuoliset tahot, jotka tekevät suunnittelun toisen tyyppisistä premisseistä lähtien.

Maapallomme ei ole muuttumaton eikä se ole koskaan ollutkaan muuttumaton. Ihminen on kuitenkin kiihdyttänyt muutoksen prosesseja niin, että tuhansien vuosien tuhot tiivistyvät muutamiin vuosiin. Luonnolla ei ole aikaa sopeutua toimimme seurauksiin. Ympäristömuutokset lajien häviämisestä kasvihuoneilmiöön ja otsonikatoon ovat uhka koko maapallolle ja sitä kautta myös Suomelle.

Maapallon keskilämpötilan nousu muutamalla asteella, mikä useimpien tutkijoiden mukaan näyttää todennäköiseltä vuoteen 2030 mennessä, ellei kasvihuonekaasujen päästöjä rajoiteta, johtaa lisääntyvään kuivuuteen maapallon vilja-alueilla, pohjoisella pallonpuoliskolla. Yhdessä kiihtyvän väestönkasvun kanssa kuivuus voi pahentaa maapallon nälkäongelman ennennäkemättömiin mittasuhteisiin.

Yksin emme voi näitä megatrendejä muuttaa, mutta maailmanyhteisön jäsenenä meilläkin on velvollisuutemme ja myös mahdollisuutemme. Kysyn itseltäni ja meiltä muilta päättäjiltä, voimmeko katsoa itseämme peilistä ja puhtaalla omal-

latunnolla vastata. Olenko tehnyt kaikkeni, jotta näiltä uhkakuvilta välttyään? Olemmeko tehneet kaikkemme maailmanjärjestöissä YK:sta Gattiin, jotta kysymykset väestönkasvusta ja ympäristön tilasta nousevat niille kuuluvaan arvoon? Yksittäisinä ihmisinä emme ole vaille vastuuta kehityksestä. Jokainen meistä teollistuneen maailman asukkaista kuluttaa moninkertaisesti energiaa ja luonnonvaroja verrattuna kolmannen maailman kansalaisiin.

Kun rikkaana vähemmistönä vaadimme parannuksia omaan elämäämme sellaisilla mittasuhteilla, että jos kehitys jatkuu nykyistä tahtia, vuonna 2020 12 prosenttia maailman väestöstä nykyisen 20:n sijasta käyttää yli 90 prosenttia luonnonvaroista nykyisen 80 prosentin sijasta, onko meillä silloin moraalista oikeutta tai edes mitään käytännön mahdollisuuksia vaatia köyhältä enemmistöltä luopumista? Tiedämme, että määrällisestä kasvusta on siirryttävä laadulliseen kasvuun, myös sen, että emme voi väistää vastuutamme siirtämällä sitä sivuille ja toteamalla, ettei meidän tekemillämme ratkaisulla ole niin suurta merkitystä.

Itse asiassa meidän tekemillämme ratkaisulla on suuri merkitys siksi, että meillä voimavarojemme vuoksi on myös taloudelliset ja teknologiset edellytykset luoda uusia, toimivampia malleja taloudelle ja teollisuustoiminnalle niin, että ne kuluttavat vähemmän luonnonvaroja. Toimimalla aktiivisesti maailman yhteisössä näiden kysymysten eteenpäin viemiseksi voimme kokoamme suuremmalla osuudella vaikuttaa myös kansainvälisen kehityksen suuntiin.

Kohtuus, myötätunto ja viisaus ovat kestävän kehityksen arvoja, joilla säästetään resursseja vielä syntymättömille sukupolville. Onnellisuus ja elämän laatu ovat rehellisiä tavoitteita, ja uskon melkein pä kaikkien ihmisten näitä tavoittelevan. Ne voidaan saavuttaa muillakin tavoin kuin kiihtyvän materiaalsen kulutuksen keinoin. Tavaroiden sijaan meidän kuluttajien on opittava hakemaan elämänsisällöt laadusta, kulttuurista, tiedosta, luonnosta ja ihmissuhteista.

Laadullista muutosta edellytetään myös tuotannossa. Massatuotannon sijaan Suomen vahvuudeksi on nostettava korkeaan tietoon ja osaamiseen perustuva tuotanto. Tähän on myös hyvin itsekää perusteet. Yhä ympäristötietoisemmassa maailmassa, jossa toimet yhä pahenevien ympäristöongelmien ratkaisemiseksi tulevat myös tiivistymään, tulevat menestymään ne kansantaloudet, jotka parhaiten ottavat ympäristön asettamat rajat huomioon.

Uudet teknologiat ympäristöteknologian johdolla ovat tärkeitä kasvualueita. Ympäristönsuojelun markkinat kaksinkertaistuvat vuosituhanen vaihteeseen mennessä. Osaammeko ottaa osamme tästä menestyksestä? Osaammeko asettaa Kantinen strategian, osaamisen ja ympäristön vahvuudet, todella myös käytännön valinnoiksi talouspolitiikassamme, elinkeinotuissamme ja koulutuksemme tason mitoituksessa?

Uuden suomalaisen osaamistalouden puitteet rakentuvat korkeatasoisesta ja laajasta koulutuksesta ja tutkimuksesta. Kestävän kehityksen ohella suomalaisen yhteiskunnan kohtalonkysymys on tieto, sivistys ja osaaminen. Miten me ymmärrämme tärkeimmän pääomamme ja min-kälaiset resurssit sen kehittymiselle annetaan?

Kyseessä ei ole vain kansakunnan selviytymisstrategia, jossa koulutetaan osaavampia ja tietävämpiä työntekijöitä. Kyse on myös yksilöiden, ihmisten, meidän kaikkien mahdollisuuksista ja oikeuksista tietoon. Tulevat työpaikat perustuvat yhä enemmän korkeaan tietoon ja osaamiseen. Massatuotannossakin työntekijät tarvitsevat enemmän automaation ja tiedonhallinnan osaamista kuin perinteisiä teollisuustyöntekijän taitoja. Vapautuvan maailmankaupan myötä yhä kiihtyvä teknologian transiio tulee tuomaan meille hyvin rajusti tosiasian siitä, että korkealla tai edes kohtuullisella elintasolla emme voi kilpailla perus- ja bulkkiteollisuuden alueilla vaan sellainen toiminta tulee siirtymään halvempien kustannusten maihin ja meidän tulisi osata tehdä jotakin sellaista, mitä muut eivät osaa, tai niin hyvin, että muut ovat valmiita siitä maksamaan.

Euroopan laajenevilla työmarkkinoilla on kansalaisten oikeutena vaatia itselleen parasta mahdollista koulutusta. Koulutuksen osuus Suomen bruttokansantuotteesta on tällä hetkellä Oecd-maiden korkeimpia, ja sellaisena se on myös säilyttävä. Kun panostus koulutukseen näkyy tuottavuuden kasvuna vasta noin 20 vuoden kuluttua, tulevaisuutta mitä konkreettisimmin tehdään tänään tällä vaalikaudella ja omalla vuosikymmenellämme. Tulevaisuuden pohtimisen täytyy auttaa tekemään tänään tehtäviä harkintoja ja päätöksiä paremmin. Koulutukseen, tietoon ja sivistykseen on panostettava nyt.

Pitkän tähtäimen menestystä ei rakenneta lyhytnäköisillä päätöksillä. Siksi politiikan aikajänteen on muututtava. Tässä salissa, hallituksessa ja sadoissa suomalaisissa kunnanvaltuustoisakin ajan yksikkö on yksi vaalikausi, joka jakautuu neljään budjettivuoteen ja vaihtelevaan määrään lisäbudjetteja. Sitä kautta joudutaan pien-

ten askelten politiikkaan. Palkitsevia ovat vain ne uudistukset, joiden tulokset nähdään ennen vaa-leja. Siitä huolimatta pientenkin päätösten vaikutukset ulottuvat pitkälle tulevaisuuteen. Halu-taanko niitä edes arvioida?

Kymmenen vuoden kuluttua tässä salissa istuu kovin toisen näköinen joukko päättäjiä. Ottavatko he vastuun meidän päätöksistämme? Vuoden 2003 eduskuntavaalien nuorimmat äänestäjät ovat nyt kolmasluokkalaisia, ja vuoden 2015 vaa-leissa he ovat pienten lasten vanhempia. Meidän tekemämme päätökset vaikuttavat silloin yhä heidän elämäänsä. Päätökset yhteiskunnan pe-rusrakenteista aina teollisuudesta energiaan ja liikenteeseen asti tehdään kymmeniksi vuosiksi. Vuonna 2011, jolloin uudetkin voimat ovat korkeintaan keski-iässään, on nykyisistä ylim-mistä päättäjistä enää tuskin kukaan paikalla. Päätösten seuraukset sen sijaan näkyvät. Kuka tuolloin ilmoittautuu vastuunkantajaksi?

Tänä vuonna ilmaan päästetyt cfc-kaasut al-kavat vahingoittaa yläilmakehän otsonikerrosta vasta muutaman vuoden tai itse asiassa vuosi-kymmenen kuluttua 2000-luvulla. Pisimmillään niiden vaikutukset ulottuvat ensi vuosisadan lop-pupuoliskolle saakka tai jopa siitä eteenpäin ai-kaan, jolloin näiden kolmasluokkalaisten omatkin lapset ovat jo vanhuksia. He eivät äänestä vielä vuosikymmeniin, mutta kun he äänestävät, millaisina he muistavat meidät? Me olemme pe-rinnön jättäjiä.

Uusi pidemmän aikajänteen tarkastelu tuo mukanaan epävarmuuksia. Se tuo mukanaan li-sääntyvän vaatimuksen tiedolle ja kyvylle arvioida erilaisten skenaarioiden ja visioiden kautta tulevaisuutta, jotta osattaisiin tehdä valintoja. Se korostaa myös arvojen merkitystä, sillä epävar-moissa olosuhteissa paras ohjeen antaja, paras suunnan pitäjä, jos kartta ja maasto eivät pidä yhtä, on kompassi, ne arvot, jotka auttavat teke-mään valinnan pikaisessakin tilanteessa huo-nomman ja paremman vaihtoehdon välillä suun-nattaessa sellaiseen yhteiskuntaan, joka vastaisi paremmin toivottua tilaa.

Uskon, että siihen arvojen muutokseen tulevat ympäristöarvot toisentapaisina hyvinkin lähitu-levaisuudessa. Ehkä muutaman vuoden kuluttua ajatukset tai arvot ympäristövaikutusten arvioin-nista, ympäristötoiminnan tarkastelusta tai kai-ken toiminnan tarkastelusta koko elinkaaren ajalta, ajatukset varovaisuusperiaatteen noudat-tamisesta kaikessa toiminnassa, joka on tekemi-sissä luonnon ja ympäristön kanssa, ympäristö-kustannusten täysimittaisesta sisällyttämisestä ja

jatkuvasta tavoitteesta luonnon ja luonnonvaro-jen vähäisempään käyttöön kuulunevat kaikkien päättäjien arkipäiväiseen ja jokapäiväiseen arvo-koelmaan, jolla valintoja tehdään. Toivotta-vasti siinä tulevaisuudessa puolueet eroavat poli-tiikoissa ja keinoissa päästä tähän lopputule-maan, mutta ero ei näy enää niin paljon kinaste-luna itse lopputulemasta tai ongelman vakavuu-desta.

Arvoisa puhemies! Perehdyttyäni Suomen tu-levaisuudessa kohtaamiin uhkiin ja mahdolli-suuksiin olen edelleen optimisti. Meillä on hyvät mahdollisuudet tehdä itsellemme ja lapsillemme parempi tulevaisuus. Meillä on mahdollisuudet suomalaisen menestykseen, joka rakentuu hy-välle ympäristölle, tiedolle ja osaamiselle ja kan-salaisten valinnanmahdollisuuksille. Meillä on kaikki edellytykset jättää hyvä perintö, jos me niin haluamme ja jos me niin päätämme. Mutta tässäkin yhteydessä kannattaisi puheiden ja teko-jen välistä, tulevaisuuden ja nykypäivän välistä kuilua kuroa tiiviisti umpeen.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! En aio yrittää-kään esittää kaikenkattavaa arviota Suomen tu-levaisuudesta. Ryhmäpuheenvuoroissa mm. ai-kaitemmin päivällä tuli jo esille monia mielen-kiintoisia kokonaisarvioita Suomen tilanteesta ja tulevaisuudennäkymistä. Etenkin on kestävää kehitystä ja sen mukaista uusiutuvien luonnon-varojen ja säästävän teknologian käyttöönottoa käsitelty hyvin ansiokkaasti, ja näihin näkemyk-siin on helppo yhtyä. Ajattelin sen sijaan keskit-tyä eräisiin muihin Suomen tulevaisuuteen vai-kuttaviin kysymyksiin.

Ensimmäinen on kysymys siitä, millaista aikaa oikein elämme, eli Suomen ja suomalaisten lähtö-kohdista tulevaisuuteensa. Toinen on kysymys poliittisten instituutioiden kriisistä ja kolmas su-kupolvien välisestä tulongaosta.

Ennen kuin voi puhua tulevaisuudesta, on tun-nettava lähtökohtansa. Yhä useammat tutkijat ovat alkaneet puhua Suomen tilanteesta, Suomen nykyisistä ongelmista aikakauden murroksena. Olen taipuvainen puoltamaan tätä tulkintaa. Ai-kakauden murrosta ei tosin eletä vain Suomessa vaan koko läntisessä teollistuneessa maailmassa. Näistä murroksen elementeistä tietysti kaikkein selvin on sosialismin romahdus, jonka takia 90-luvun alku todennäköisesti tullaan kirjaamaan yhdeksi maailmanhistorian merkkipaaluksi. Se myös jätti länsimaihin jälkeensä piilevän arvo-kriisin. Liittokunnat olivat määritelleet itsensä toistensa vastustamisella. Samoin Suomi siinä

välissä oli määritellyt itsensä idän ja lännen välissä tasapainoilemisella ja välittämällä.

Peilin toisella puolella myös kapitalismi on ongelmissa. Korkea työttömyys ja krooninen yli varojen eläminen piinaavat teollisuusmaita. Yrityksien ja kansalaisyhteiskuntien nopea kansainvälistyminen, teknologian ja tiedonvälityksen kehitys sekä kilpailun kiristyminen murentavat kansallisvaltion toimintamahdollisuuksia. Kansallisen päätöksenteon liikkumavara kapenee ja sitä korvaamaan tarvittaisiin nykyistä huomattavasti kiinteämpää kansainvälistä yhteistyötä, jolle pitäisi puhua jopa jonkinlaisesta maailman hallituksesta.

Valtava työttömyys ja sosiaaliturvan rahoitusongelmat pakottavat laatimaan kokonaan uusia malleja työnteon ja perusturvan järjestämiseen. Velkarahaa nykyisiin järjestelmiin pumppaamalla ongelmat eivät korjaannu, vaan kokonaan uusille, uudella tavalla oikeudenmukaisuutta ja yhteisvastausta tuottaville sosiaalisille innovaatioille on nyt tilaus.

Poliittisessa järjestelmässä puolestaan edustellisuus on kyseenalaistettu ja vuosisadan alusta periytyvä puoluejako sekin natisee liitoksissaan. Arvoperusteiset jakolinjat menevät pikemminkin puolueiden sisällä kuin niiden välillä.

Kaiken tämän keskellä nyt elämme, ja muutoksen rajuutta kuvaa eräs muistikuvani 1980-luvun lopulta. Muistan, että silloin puhuttiin vakavissaan siitä, kuinka suomalainen yhteiskunta oli lähes valmis. Suuria uudistuksia tai mullistuksia ei nähty edessäpäin. Yhteiskuntatieteessä murroksia on ennakoitu jo, voi sanoa, yli 10 vuoden ajan. Ehkä me suomalaiset olemme nyt saapuneet niihin paljon puhuttuihin palkkatyöyhteiskunnan tai hyvinvointivaltion kriiseihin, joista tutkimuksissa on varoitettu.

Kun tulevaisuutta arvioi näiden perustavien murrosten näkökulmasta, joutuu toteamaan, etteivät suomalaisten kansalaisten edellytykset kohdata tulevaisuuttaan ole kovin hyvät. Kuitenkin hyvin suuri osa Suomen tulevaisuuden mahdollisuuksista on riippuvainen kansalaisten arvoista ja asenteista, näistä ehkä enemmän ja vähemmän kuin olemme luulleetkaan markoista, prosenteista ja etuuksien tasosta on kiinni Suomen tulevaisuus.

80-luvun lopulla ja 90-luvun alussa ovat murttuneet monet perinteisen Suomi-kuvan elementit eikä uutta ole vielä kyetty luomaan tilalle, ei ainakaan mitään yhteistä, kansaa kokoavaa näkemystä. Suomen koko identiteetti perustui, niin kuin edellä jo mainitsin, sotien jälkeisenä aikana

vahvasti puolueettomuuspolitiikkaan ja sillanrakentamiseen. Tämä on perinteisessä mielessä ohi. Toisaalta Suomen valtioidean kärjessä tuntuvat olleen 60-luvun lopulta lähtien aineellisten tarpeiden tyydyttäminen ja taloudellisen hyödyn tavoittelu. Poliitikan sisältönä on ollut uusien ja parempien etuuksien lupaaminen. Kansalaisten mieliin on luotu loputtomat odotukset valtiovalan mahdollisuuksia kohtaan. Kun talouden perusta mureni, pitää uutta jakavien poliitikkojen keskittyäkin hyvinvoinnin tuottamiseen, eikä se ole helppoa. Nollasummapelissä jakaminen on vaikeata.

Kasinotalouden nousu ja tuho ovat ilmeisesti olleet Suomessa muuta Eurooppaa jyrkempiä, ja niin tätä nousua kuin tuhoakin on tavallisen kansalaisen omassa elämässään ollut äärettömän vaikea hallita. Kuplasta ovat jäljellä ylivelkaantumisen ja työttömyys. Juha Siltala oli kirjoittanut erittäin mielenkiintoisen artikkelin selonteon liiteosaan Suomi 2020. Tuossa arviossaan hän totesi: Kun yhdistetään tuotannollisesta perustastaan irronneen markkinatalouden ennakkoimattomuus, työurien yksilöityminen ja työtehtävien muuttuminen projektiluonteisiksi, menettää suomalainen helposti ne tukipuut, joiden varassa hän on kannatellut oman arvontunnetaan. Siltala jatkaa: Uhka johtaa puolestaan puolustamaan vanhentuneita rakenteita tai luomaan uusia tukirakenteita, jotka perustuvat esimerkiksi rodulliseen tai kansalliseen ylemmyyteen, ulkomaalaisten pelkoon. Suomalaiset ovat hämmennyneitä, eikä sitä varmasti yhtään vähennä poliitikkojen jatkuva tukkanuottasillaolo tai toistensa ohi puhuminen, mitä tänäänkin on paljon harastettu.

Selontekoon liittyvä tutkimus suomalaisten arvoista myös vahvisti omaa näkemystäni siitä, että suomalaisten kyky ylipäättään sietää muutoksia on heikko. Etenkään se ei ole vanhemman polven parhaita puolia. Uusi koetaan uhkaavana. Sama valtava jähmeys koskee etujärjestöjä ja erilaisia korporatioita. Ilmeisesti juuri poliittiselle ja yhteiskunnalliselle eliitille arvovaltakysymykset ja omista asemista ja kasvoista kiinni pitäminen ovat vielä ylitsepääsemättömiä kysymyksiä kuin kansalaisille. Näistä syistä olen alkanut pitää yhä viisaampana tulevaisuudentutkija Torsti Kivistön arviota siitä, mikä ratkaisee suomalaisten selviämisen tulevaisuuden epävarmassa maailmassa. Kivistön mielestä sen ratkaisee henkinen kantti. Niin kansalaisten kuin päätöksentekijöidenkin henkisestä kantista on kiinni se, miten epävarmuus ja aikakauden murros kye-

tään hallitsemaan. Suurena riskinämmä on leiriytyminen selviytyjiin ja romahtajiin, uuden rakentajiin ja entiseen palaajiin. Juuri henkisen kantin kohottamiseen ja muutosten kohtaamiseen, oppimiseen, on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Arvoisa puhemies! Suomen tulevaisuuden kannalta mielestäni erittäin vakavasti otettava uhka on poliittisten instituutioiden kriisi. Kasvava epäluottamus eduskuntaan, puolueisiin ja yleensä demokraattiseen järjestelmään on täällä käsitelty varsin vähän. Kansalaisten asenteet ovat näissä kysymyksissä kuitenkin edelleen vain kärjistyneet. Maaperä on otollinen kaikenlaiselle politiikan ja poliittikkojen moittimiselle alkaen kansanedustajien matkailusta ulkomailla. Ilman luottamuksen palautumista poliittisiin instituutioihin ei tulevaisuuden suurimpia ongelmia voida ratkaista.

Mitä sitten tulisi tehdä? Luottamusta puolueisiin tai poliittikkoihin ei voi palauttaa millään yksinkertaisilla tempuilla. Olen tähänastisen oman kokemukseni perusteella tunnistanut suomalaisesta poliittisesta järjestelmästä neljä vinoutumaa. Ne ovat vaikeiden asioiden kiertely, johtajuuden puute, järjestelmien monimutkaisuus, epäselvät vastuusuhteet ja politiikan rappeutuminen hallinnoinniksi. Käsitelen näitä hie- man tarkemmin.

Politiikkaan on jotenkin sisäänrakennettu vaikeiden asioiden kierteleminen. Yleisesti arvostellaan julkisuudessa, että poliitikot vain ajaisivat omaa etuaan. Mielestäni tuo väite menee pahasti harhaan. Suurin ongelma politiikassa tänä päivänä on oman edun ajamisen sijasta viimeiseen asti jalostettu kansalaisten mielistely.

Poliitikot yleensä kertovat kansalle sitä, mitä he olettavat kansalaisten haluavan kuulla, yhtäällä yhtä ja toisaalla toista. Populismi on kunniasa. Tästä myös seuraa, että suomalaisesta politiikasta laajasti puuttuu johtajuus. Johtajuudella tarkoitan toimintaa, jossa päättäjät koettaa luoda toiminnalleen suunnan, jota hän johdonmukaisesti pyrkii toteuttamaan. Mielipidetiedustelujen aallonharjoilla kulumisen sijasta on oman järjen ja tunteen perusteella arvioitava, mikä on kansakunnalle hyväksi, ja kyettävä saamaan kansalaiset tuon arvion taakse. Usein se merkitsee myös toimintaa ns. yleisen mielipiteen kannalta vastakkaiseen suuntaan.

Kansalaisten keskuudessa tehdyissä tutkimuksissa viime aikoina ilmennyt kaipuu vahvojen johtajien perään ei mielestäni tarkoitaakaan minkäänlaisen uusautoritaarisuuden kaipausta. Pikemminkin tulkitsen sen poliittisessa johtajuus-

nessa parhaimmillaan ilmenevän näkemyksellisyiden ja määrätietoisuuden tavoitteluksi.

Hyvinvointivaltiomme on järjestelmiltään niin monimutkainen ja vastuusuhteiltaan epäselvä, että tuntuu, että ei tiedetä, kuka päätöksien takana todella seisoo. Tällöin vastuusta on liian helppo vetäytyä tai siirtää se kollektiiveille tyyliin "kaikkihan me olemme vastuussa". Päätöksentekijärjestelmiä olisi kaikilla tasoilla uudistettava niin, että vastuun kantajat on sekä muiden että myös heidän itsensä helppo tunnistaa. Vastuun kantaminen on toisaalta hankalaa myös siksi, että politiikassa päätökset ovat usein monien pienten kompromissien tuloksia. Silloin on vaarana, että kukaan ei varsinaisesti sitoudu noihin päätöksiin.

Samoin yhteiskunnan jonkinlainen läpinäkyvä mättömyys aiheuttaa paljon epäluuloja, väärinkäsityksiä ja myös vallan väärinkäyttöä. Tarkoit- tan tällä esimerkiksi sosiaaliturvassa juuri näitä monimutkaisia järjestelmiä, joista tavallisen kansalaisen on lähes mahdotonta päästä perille. Sen seurauksena kansalaiset kokevat omat vaikutusmahdollisuutensa omiin asioihinsa hyvin vähäis-inä.

Meillä on esimerkiksi työeläkejärjestelmä, jonka kaikki yksityiskohdat tuntee ilmeisesti vain puolenkymmentä ihmistä. Lasten, sairaiden ja vanhusten kotihoidon tukeen on tarjolla niihin-kin toistakymmentä erilaista järjestelmää. Monimutkaisuudesta seuraa myös muuttumattomuus ja jäykkyys. Monet vähänkin perusteellisemmat muutosehdotukset on helppo tyrmätä, koska ne eivät sovellu järjestelmään.

Tämä läpinäkyvä mättömyys ja epäselvät vastuusuhteet ovat syy siihen, että politiikka on rappeutunut hallinnoimiseksi. Monimutkainen yhteiskunta pyörii liikaa virkamiesvallan ja lonkeroituneiden etujärjestösuhteiden varassa. Eduskunta ja hallitus, joiden pitäisi keskittyä juuri linjanve- toon ja strategiseen johtamiseen, ruuhkautuvat erilaiseen byrokraattiseen pikkunäpelöintiin. Tästä seuraa, että kaikki asiat jatkuvat suurin piirtein entisellään.

Ilman poliittisen järjestelmän uusiutumisky- kyä ja kykyä hakea luottamuksensa kansalta ei Suomi selviä. Tämä koskee aivan yhtä hyvin hal- litus- kuin oppositiopuolueitakin. Tässä jos missä kaikki me olemme samassa veneessä. Toivonkin, että tässä tulevaisuusselonteosta käytävässä kes- kustelussa voitaisiin myös puhua enemmän tästä tämän talon ja kansalaisten välillä vallitsevasta kuilusta.

Sitten sukupolvien välisestä tulonjaosta. Tule-

vien sukupolvien oikeudet ja meidän velvollisuutemme heitä kohtaan ovat olleet keskustelussa erityisesti ympäristönäkökulmasta. Vähemmälle ovat jääneet taloudellisten päätösten ja julkisen sektorin rahoitusongelmien vaikutukset sukupolvien väliseen tulonjakoon.

Viime vuosina myös kansainvälisesti keskustelu talouden päätösten pitkän tähtäimen vaikutuksista on vilkastunut huomattavasti. Eri maissa Yhdysvalloista Ruotsiin ja myös Suomeen arvioidaan sitä, elämmekö tänään tulevaisuuden siivellä eli lykkäämmekö rasituksia lasten ja lastenlasten niskoille. Yhä useammin esitetään kysymys: Entä jos tulevien polvien elämisen taso onkin alempi kuin nykyisen? Tähän asti olemme niin tottuneet odottamaan, että edistys edistyy parempaan päin talouden kasvun kautta.

Suomessa julkisessa keskustelussa ovat olleet esillä tulevien sukupolvien elämänoloja rajoittavina erityisesti valtion velan kasvu sekä etenkin eläkerahoituksen suuret vajeet. Näiden taustalla on paitsi etuuksien ylimitoitus myös vääjäämättömän ikäluokkien pieneneminen, joka johtaa 2000-luvun alkuvuosikymmeninä työssäkäyvän väestön vero- ja maksurasituksen kasvuun. Voimme olettaa, että tuon ajan suomalaiset ovat valmiita maksamaan tämän kaiken, ja toisaalta onko oikein, että omaa elintasoamme säilyttääksemme sidomme tulevat sukupolvet näihin taakoihin? Mielestäni näistä asioista keskustelmissa ei ole kyse sukupolvien välisen kuilun lietsoimisesta vaan tulevaisuuden ongelmien tiedostamisesta.

Jotta emme säilyttäisi tämän päivän elintason kustannuksia tulevaisuuteen ja että ylipäättään tietäisimme, miten nyt tehtävät päätökset vaikuttavat pitkällä tähtäimellä, olisi tämän alan tutkimusta ja selvitystyötä Suomessa nopeasti lisättävä. Talouspolitiikkaa on meillä tehty yleensä tämän päivän tarpeisiin. Pidemmän tähtäimen dynamiikan tutkimus on ollut erittäin vähäistä. Muun muassa Yhdysvalloissa julkaistiin tänä vuonna ensimmäistä kertaa presidentin budjettiesityksen liitteenä sukupolvien välistä tulonjakoa koskeva laaja arvio. Selvitteillä on myös erityisiä sukupolvien välisen tilinpidon malleja, joilla päätösten vaikutuksia voidaan arvioida. Toivon, että myös Suomessa tällä alalla tehtävä työ nopeasti tuottaa tuloksia, joista voidaan nähdä käytännön sovellutuksia jo lähiaikoina täällä eduskunnassakin. Olisi erinomaista, jos myös Suomen valtion budjettiin voitaisiin jatkossa liittää pitkän tähtäimen arvioita sukupolvien välisen tulonjaon kehittämisestä.

Arvoisa puhemies! Tämän selonteon perusteella, jossa puhutaan paljon epävarmuudesta, voi kysyä, millaista päätöksentekoa epävarmuuden aikana tarvitaan. Mielestäni tarvitaan päätöksentekoa, jossa maksimoidaan tulevaisuuteen jääviä valinnan vaihtoehtoja. Koska kehitys on ennakoimatonta, on parasta jättää mahdollisimman monia ovia sulkematta. Tämä kriteeri soveltuu hyvin esimerkiksi EY-hakemuksesta tai energiaratkaisusta tekemiini valintoihin. Suomen kannatti mielestäni hakea EY:n jäseneksi, koska näin säilytimme mahdollisuuden tutkia jäsenyyden ehdot ja ratkaista jäsenyyden näin saatavan tiedon perusteella. Ydinvoiman lisärakentamisen epääminen oli sekin puolustettavaa sillä, että ydinvoima on kaikkein joustamattomin energiaratkaisu. Sitä koskevat päätökset on tehtävä noin kymmenen vuotta ennen kuin laitos on energian tuotannossa. Miltei kaikki muut energiantuotantomuodot ovat tässä suhteessa paljon joustavampia.

Selonteko antaa valmiita vastauksia ja ohjelmallisia julistuksia odotettua vähemmän. Sitä voi pitää puutteena, mutta samalla se tekee selonteon myös hyvin avoimeksi ja siltä pohjalta pitäisi olla hyvät mahdollisuudet avata keskustelua Suomen tulevaisuudesta. Sitä pitäisi käydä tämän talon lisäksi myös entistä enemmän yliopistoissa, kouluissa, puolueissa ja tiedotusvälineissä joitakin tahoja mainitakseni.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aulan analyysiin voi hyvin monessa suhteessa yhtyä lukuun ottamatta ehkä tätä viimeistä energiapolitiittista osaa. Mutta erittäin mielenkiintoinen oli ed. Aulan käsitys poliittisista menettelytavoista ja poliitikkojen menettelytavoista elikkä äänestäjien mielistelystä. Siitähän tässä on ollut koko ajan kysymys. Olen aivan varma siitä, että sosialidemokraatit jossakin vaiheessa kyllä karvaasti katuvat niitä puheenvuoroja, joita he täällä ovat käyttäneet.

Jokainen teistä tietää, missä tilanteessa Suomi on ja mitä ratkaisuja meidän joka tapauksessa on pakko tehdä. Kuitenkin niin tässä talossa kuin kentällä puhutte siitä, että me tulemme ratkaistaan kaikki ongelmat ja kaikki edut säilyvät, kun me vain pääsemme valtaan. Ja kun näin ei käy, niin miten äänestäjät, miten kansalaiset voivat sen jälkeen ylipäättään enää luottaa teihin? Tällä tavalla te romutatte koko poliittiselta järjestelmältä uskottavuuden. Kysymys on aivan samasta tempusta, aivan samasta asiasta kuin mihin keskusta syöllistyi edellisissä eduskunta-

vaaleissa elikkä lupasi sellaista, mitä se ei pysty täyttämään.

Tämä on mielestäni tämän hetken poliittisen järjestelmän suurin vitsaus, elikkä tässä maassa ei ole uskaliaita ja rehellisiä poliitikkoja, jotka pystyvät ja rohkenevat oman paikkansa menettämisen uhalla kertoa äänestäjille, miten tosiasiat tässä maassa ovat.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aulan puheenvuoro oli erittäin ansiokas. Itseäni siinä kiinnosti nimenomaan kansanvaltaisen järjestelmämme ja siihen liittyen poliittisen järjestelmämme analyysi. Omassa puheenvuorossani totesin, että hallituksen selonte-ko tässä suhteessa antaa hiukan huolestuttavan kuvan hallituksen näkemyksestä. Siellä nimittäin demokratian ja viisauden yhteensovittamista pidettiin ongelmana. Jotenkin jäi sellainen kuva, että ilman demokratiaa asiat olisivat helpompia toteuttaa, ja nämä vaikeat päätökset on vaikea viedä eteenpäin, kun ne joudutaan viemään demokraattisen päätöksentekoprosessin kautta. Tässä mielessä minusta on tärkeää muistaa, että kansalaiset ovat kuitenkin se voimavara, jolla me tulevaisuutta rakennamme, ja sikäli myös kansalaisten varaan täytyy päätöksenteko jättää. Tässä mielessä ei voi sanoa, että kansalaiset ovat väärässä, kansaa on vaihdettava.

Kun ed. Aula puuttui sukupolvien väliseen kysymykseen, on syytä todeta, että siinä suhteessa aika moni puheenvuoro täällä tänään on ollut jotenkin ilmassa ja abstraktilla tasolla. Kun puhumme tulevista sukupolvista, niin esimerkiksi omat lapseni ovat vuonna 2030 vielä alle neljäkymppisiä. Mielestäni heillä on vielä puolet elämästään tuolloin edessä. He eivät ole mitään tulevia sukupolvia. He ovat se sukupolvi, joka tänä päivänä on hallitusten toimenpiteiden kohteena päivähoidossa, lapsilisien osalta, koulutuksen osalta. Heidän tulevaisuuttaan rakennetaan jo tänä päivänä. Tässä mielessä mielestäni ei ole katteeton lupaus tai puhe, kun totean esimerkiksi, että haluan säilyttää lapsiperheiden tuen nykyisellä tasolla, en sitä lisätä, mutta kunpa se edes säilyisi nykyisellä tasolla.

Ed. T i u r i : Herra puhemies! Kun eduskunta nyt on saanut tulevaisuuden selonteon, niin huomaa selvästi, että sen laatiminen on aika vaikeata. Siitä voi helposti tulla tällainen abstraktinen, erilaisia ajatuksia sisältävä kirja, niin kuin tämä loppuosastaan on, ja alkuosahan on vain nykytilanteen analysointia. Siinä helposti puhutaan

joistakin kaukaisista päämääristä, niin kuin siitä, että käytetään vain uusiutuvia luonnonvaroja ja energiaa, joka on uusiutuvaa jnp. Mutta meidän täytyisi myös päästä tulevaisuuteen ja ajattelen, että tuommoinen 20 vuoden tähtäin ehkä olisikin järkevintä tässä. Sen ajan pystyy vielä joten kuten ajattelemaan ja ymmärtämään ilman, että tulee suuria virheitä, ja ajattelin nyt kokeilla sitä, mitä siitä tulisi.

Ensinnäkin täytyy todeta, että tieteellis-tekninen kulttuuri, jota me nyt elämme, on Suomen kannalta ollut mahdollittoman edullinen. Sen avulla me olemme vähitellen rikastuneet ja päässeet nauttimaan kehittyneemmän ihmiskunnan osan tasosta. Tämä on tapahtunut ihan muutamassa kymmenessä vuodessa. Siitä syystä meillä kehitys on ollut nopeata ja kaiken näköiset vaihtelut siinä ovat myös vastaavasti olleet helposti suuria.

Jos nyt ajatellaan, mitä resursseja meillä on, niin meillä on metsät ja meillä on tietäviä ihmisiä, jotka osaavat metsästä tehdä tuotteita. Se ei suinkaan ole ollut helppoa ja meidän tuotteemme eivät ole mitään massatuotteita, vaan ne ovat pitkän kehityksen ja tutkimuksen tulos metsäteollisuudessa. Metsäteollisuuden paperipuolen vienti on noin 30 miljardia markkaa tai nykyään vähän yli, ja puolet siitä perustuu puun hiertämiseen, joka nyt ilmeisesti on hätää kärsimässä, kun ei haluta enää Suomessa tuottaa halpaa sähköä, jolla sitä tehdään. On vaarana, että tämä tuotanto siirtyy Norjaan, mutta jos oletetaan, että järki vielä voittaa ja sähköä saadaan Suomessa edullisesti, niin meillä on mahdollisuus paperipuolen vientiä 20 vuodessa kasvattaa helposti kaksinkertaiseksi eli 60—70 miljardiin.

Vielä enemmän on mahdollisuuksia sahatavaran puolella, koska se on vielä aika alkeellista Suomessa. Metsäteollisuus voi helposti tuottaa kaksinkertaisen määrän kansantulo-osuuttaan ja vientiä parissakymmenessä vuodessa. Kaksinkertainen tuotanto merkitsee myös vastaavasti vähintään kaksinkertaista työpanosta palveluissa, tutkimuksessa ja vastaavissa tehtävissä. Koko ajan täytyy pysyä ajan tasalla.

Metsät ovat vielä kaiken lisäksi uusiutuvia luonnonvaroja, niin että en ymmärrä, miksi niitä ei voitaisi käyttää. Tällä hetkellä metsä kasvaa runkopuolella 80 miljoonaa kuutiometriä, mutta vain 50 käytetään. Vuonna 2010 se kasvaa 110 miljoonaa kuutiometriä, ja vaikka on järkevää lisätä metsiä siirtää luonnonsuojelualueiksi, niin kasvu silti on sellainen, että pääsemme helposti 100 miljoonaa kuutiometriin vuoden 2010 tienoilla. Mitään muitakaan esteitä tähän lisäyk-

seen ei ole. Maailmassa kyllä riittää kysyntää paperille varsinkin, kun vähitellen tajutaan, että se on todella uusiutuva luonnonvara, eikä puuta tarvitse silloin väkisin säästää, jos metsät kunnolla hoidetaan. Luonnonsuojelualueiden lisäksi kasvatusemetsissä voidaan päästä sellaiseen kasvatukseen, joka hyväksyy myös luonnon monipuolisuuden paremmin kuin nykyään.

Sitten meillä on toinen alue, jolla on lupaavia näköaloja uudestaan. Suomesta on malmeloa löytynyt aika paljon, ja nyt tässä tullaan siihen, ovatko ne sellaisia luonnonvaroja, joita enää saa käyttää ollenkaan. Hiekkaakaan ei ilmeisesti enää saisi tulevaisuudessa käyttää, koska mm. ministeri Pietikäinen totesi, että uusiutumattomia luonnonvaroja ei enää saa käyttää vaan ne täytyy korvata uusiutuvilla. Minusta maailma ei voi kehittyä niin äkkiä siihen pisteeseen. Voi olla että joskus 100—200 vuoden kuluttua tekniikan kehityksen ansiosta ollaan siinä, että me emme enää tarvitse uusiutumattomia luonnonvaroja kovin paljon luonnosta, vaan ne ovat kierrätyksessä niin, että asia on hoidossa silloin. Mutta tällä hetkellä ja 20 vuotta tästä eteenpäin niitä varmaan tarvitaan. Suomessa taitaa olla nyt Keivissä malmia yli 100 miljardin markan edestä, ja kultaa on nyt löydetty niin, että siellä on miljardeja markkoja. Kyllä se varmaan kannattaa sieltä kaivaa ja levittää eteenpäin. Siinäkin riittää työtä aika monelle.

Sitten meillä on metalliteollisuus, johon kuuluvat sähkö- ja elektroniikkateollisuus. Se kehittyy aivan hurjaa vauhtia. Se ei myöskään ole kovin paljon luonnonvaroja kuluttavaa. Siinähan yhä enemmän tuotanto on aineetonta, tietokoneohjelmia ja vastaavia systeemien ohjelmointia ja muuta sellaista. Sen vienti tänä vuonna on ilmeisesti jo 20 miljardia, parikymmentä prosenttia viennistä, mutta aivan hyvin se 20 vuoden kuluksi on kolminkertainen eli 60 miljardia, jos me nyt osaamme vain sijoittaa tutkimukseen ja tuotekehitykseen 50 tai 100 prosenttia enemmän 10 vuoden kuluksi kuin mitä nyt teemme. Suomalaisen innovaatiokyky näyttää riittävän siihen, että me pärjäämme tälläkin alueella.

Sitten meillä on vielä aineeton teollisuus: turismi, kulttuuriin liittyvä teollisuus, elokuvien ja televisio-ohjelmien valmistaminen, tietokoneohjelmien värkkääminen ja muuta sellaista. Tällä aineettomia tuotteita tuottavalla teollisuudella on aika suuret laajenemisen mahdollisuudet Suomessa.

Minä en kerta kaikkiaan näe kovin synkkänä Suomen tulevaisuutta, jos me vain nyt pysymme

järjissämme muutaman vuoden niin, että saamme tämän hankalan kauden ohi ja hyväksymme myös määrättyjen uusiutumattomien luonnonvarojen käytön ja ennen kaikkea tietenkin energiaratkaisun, joka on edellytyksenä useammalle edellä esitetylle toiminnalle.

Jos ajatellaan, minkälaisia töitä suomalaiset tekevät tulevaisuudessa, niin siitäkin alkaa olla jo selviä käsityksiä. Maailman trendit ovat tällä hetkellä nähtävissä. Ensinnäkin meidän teollisuutemme ei enää ole sidottua Suomeen, vaan meidän yrityksemme ovat kansainvälisiä ja kansainväliset yritykset ovat Suomessa. Meillä on oikeastaan aika hyviä kokemuksia siitä. Meillä on Strömberg, joka on ABB:n hoidossa pärjännyt loistavasti, Masa-Yards, joka näyttää norjalaisen pääyhtiön ohjauksessa pärjäävän. Meillä on Nokia Data, joka ICL:n omistuksessa tuottaa tietokoneita jo Taiwanillekin enemmän kuin mitä sieltä tuodaan Suomeen, ja sitten Planar Systems, litteitä kuvanäyttöjä tuottava yritys, joka valmistaa niitä niin paljon kuin kerkiää. Vastaavasti meillä on monikansallisia yrityksiä, Nokia, Kone, Vaisala ja eräät metsäteollisuuden yritykset, ja lisää tulee.

Tässä ei enää niin paljon merkitse se, kuka omistaa vaan missä osataan jotakin tehdä ja missä pystytään toimintaa kehittämään ja järkipäisesti laajentamaan. Siinä mielessä Suomi on aika hyvässä asemassa, kun meillä on tietoa ja meilläkin on joitakin semmoisia luonnonvaroja, niin kuin metsät, joita ei voi raahata toiseen paikkaan ja ruveta siellä jalostamaan vaan on järkevintä tehdä se täällä, ja malmit ja myös meidän ympäristömme turismia ja muuta varten. Ne työpaikat helpommin säilyvät täällä kuin monien muiden maiden vastaavat muunlaiset työpaikat.

Jos nyt ajatellaan, minkälaisia työpaikat tulevaisuudessa ovat, niin meillä oikeastaan työpaikkoja tulee olemaan lähinnä kolmenlaisia. Niistä on Yhdysvaltain nykyinen työministeri Reich kirjoittanut aika hyvän kuvauksen kirjassaan *The Work of Nation*, jota suosittelen kaikkien tulevaisuudesta kiinnostuneiden luettavaksi, vaikka se onkin aika lailla Amerikan oloihin kirjoitettu. Osa siitä sopii hyvin Suomeenkin.

Meillä on siis tulevaisuudessa rutiinituotannossa työskentelevät, jotka ovat samoja kuin aikoinaan teollisuustyöntekijät. Niihin kuuluvat myös esimerkiksi tietokoneihin dataa syöttävät ja vastaavat, missä siis on rutiinistyöstä kysymys. Se on sen tyyppistä työtä, joka periaatteessa oikeastaan voidaan, jos nyt noin raastasti otetaan eikä mennä ihan hienouksiin, tehdä melkein mis-

sä vain. Intiassa esimerkiksi nykyään intialaiset panevat amerikkalaisten tietoja tietokoneisiin ja lähettävät tiedot sitten takaisin Yhdysvaltoihin analysoitavaksi. Niin kuin tiedämme, monet Suomessakin tehdyt työt uhkaavat siirtyä halvemman työvoiman maihin, Viroon ja muualle. Näiden rutiinituotantotyöpaikkojen määrä, joka Yhdysvalloissa tällä hetkellä lienee vielä noin neljäsosa, on pikkuhiljaa alenemassa, koska ne siirtyvät robottien ja muiden tehtäviksi ja semmoisiin maihin, joissa työ tehdään halvemmalla.

Sitten meillä ovat henkilöpalveluiden tuottajat eli ihmiset, jotka tuottavat palveluita toisille ihmisille. Tyypillisiä ovat myyjät, tarjoilijat, parturit, lastenhoitajat ja vastaavat, jotka siis tekevät sellaisia palveluja, jotka ovat sidoksissa siihen, että palveltavia ihmisiä on olemassa. Sitä ei Suomessa tietenkään voida korvessa kovin paljon tehdä. Mutta onhan meillä sentään täälläkin ihmisiä, joita pitää palvella, ja ne työpaikat säilyvät ilmeisesti Suomessa, koska näitä henkilöpalveluita on vaikea siirtää minnekään muualle. Kyllä ne täytyy tehdä siellä, missä ihmisetkin ovat.

Nämä kaksi ryhmää ovat sellaisia, joissa ei koulutuksen taso periaatteessa niin valtavan suuri tarvitse olla, mutta sen sijaan tarvitaan monia muita ominaisuuksia, ainakin henkilökohtaisten palveluiden tekemisessä. Täytyy osata miellyttää ihmisiä ja tulla toimeen ihmisten kanssa. Yhdysvalloissa on noin 30 prosenttia tällaisissa tehtävissä.

Sitten tulee se varsinainen maailmaa eteenpäin vievä ryhmä eli symbolien analyysoijat, joita Yhdysvalloissa on noin 20 prosenttia. Tähän ryhmään kuuluvat kaikki luovaa työtä tekevät, tutkijat, tiedemiehet, tuotekehittäjät, muotoilijat, elokuvaohjaajat, kirjailijat jnp. Se on sellainen työn alue, joka alkaa olla enää vähän sidoksissa mihinkään maahan. Nämä ihmiset voivat työskennellä helposti melkein missä vain, ainakin monet heistä, tehdä analyysejään. Siitä syystä voi muodostua ongelmaksi, että saadaanko ne pysymään omassa maassa, niin kuin Yhdysvalloissa ihmetellään, vai ovatko ne niin maailman kansalaisia, etteivät ne enää piittaa omista kansallisuksistaan mitään. Tämä ehkä ei ole Suomessa ongelma, koska meillä ja Euroopassa kuitenkin ihmiset ovat aika lailla sidoksissa. (Ed. Aittoniemi: Mihin ryhmään poliitikot kuuluvat?)— Poliitikoistakin varmaan osa on rutiinityöntekijöitä ja osa on sitten vision näkijöitä. Ehkä täällä nyt on visionisteja vielä vähän enemmän, rutiini-iikat ovat menneet jo miettimään muita asioita. Niitä ehkä eduskunnassa on vähän liian paljon, vain

rutiinialkutusta oppositiossa ja rutiinikehumista hallituksen puolella.

Kun ajatellaan, mitä muita maailman ongelmia on Suomen kannalta, niin minusta ympäristöongelmat kohdistuvat yhteen pääongelmaan eli kasvihuoneilmiöön, ilmastomuutokseen. Se on ylivoimaisesti pahin uhka Suomelle, koska uusimmat tutkimukset selvästi osoittavat, että kun maapallolla oli pari astetta lämpimämpi ilmasto joskus 120 000 vuotta sitten, niin se oli hyvin epästabiili. Ihan muutamassa vuodessa, nopeimmillaan neljässä vuodessa, keskilämpötila saattoi tipahtaa kymmenkuntakin astetta, mikä merkitsee sitä, että jos se on pari astetta nykyistä lämpimämpää osan ajasta, niin sitten yhtäkkiä on pari astetta nykyistä kylmempää, ja sellaisessa ilmastossa on hyvin vaikea toimia pitkäänitteisesti, kun ei tiedä, koska seuraava kylmä ja lämmin kausi taas tulee.

Tähän ilmaston muutoksen estämiseen meillä tällä hetkellä ei ole mitään muuta keinoa, jos me haluamme myös tässä maassa asua ja metsäteollisuutta kehittää, kuin ydinvoima, koska se on ainoa tällä hetkellä käytettävissä olevista energialähteistä, joka ei tuota kasvihuonekaasuja. Minä uskoisin, että samaten kuin eduskunta joutui ottamaan käsittelyyn pankkilain uudestaan, kun huomattiin, ettei oltu tehty järkevää ratkaisua, niin ydinvoimakin odottaa meitä hyvin pian uudestaan, sitten kun tosiasiat vähitellen valkenevät.

Meillä tarvittaisiin välttämättä teknologian arviointia myös demokraattisessa päätöksenteossa, koska nykyinen järjestelmä on aivan hullu. Ensin hylätään ydinvoima ja sitten mietitään uutta energiapolitiikkaa ja ratifoidaan Rion sopimus, kun kaikki pitäisi miettiä ihan toisessa järjestyksessä.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Naiset todella puuttuvat tämän selonteon valmistelusta. Meni maku kokonaan valmistella puheenvuoroa, kun tämän illansuussa havaitsin. Ed. Hautala ja ministeri Pietikäinen tätä asiaa jo syvemmin käsittelevät, en siihen enempää puutu tässä yhteydessä. Mielestäni se on kuitenkin erittäin suuri puute tässä selonteossa.

Selonteko on itse asiassa sosiaalipoliittinen selonteko ongelmista ilman ratkaisuvaihtoehtoja. Miten me voimme puhua ikääntyvästä väestöstä, jos naiset eivät ole olleet pohtimassa, miten ratkaista ongelmat, kun naiset kuitenkin ovat tähän asti hoitaneet vanhukset, toivottavasti eivät yksinään jatkossa? Miten voidaan puhua tulevaisuu-

den työstä, jos asiaa ei tarkastella myös naisten näkökulmasta?

Selonteko on mielestäni hämmästyttävän mieltänsanomaton. Ihmetellä täytyy, että kaikella sillä työllä, joka pääministerin mukaan on selonteon valmistamiseen uhrattu, ei ole tämän kummempaa esitystä saatu aikaan.

Äskeisessä keskustelussa pääministeri totesi, että työttömyydestä tarjotaan yksinkertaistettuja malleja. Pääministerin mukaan on moraalitonta luvata työtä joillain tempuilla. Kuka näin on esittänyt? Mielestäni tässä salissa ei kukaan nyt eikä aikaisemmissa keskusteluissa.

Selonteossa käsitellään hyvin pitkälle niitä kysymyksiä, joita täällä pari viikkoa sitten käydyssä välikysymyskeskustelussa pohdittiin monelta kantilta ja mielestäni varsin asiallisesti.

On selvää, että tuotannon tehokkuuden kasvu merkitsee aina vain enemmän tavaraa aina vain pienemmällä työvoimalla. Tekniikan kehitystä ei ole syytä jarruttaa, mutta sen tulokset on jaettava entistä tasaisemmin. Tämän totesin mm. ryhmäpuheenvuorossamme välikysymyskeskustelussa. Siinä keskustelussa yritettiin hallitukselta saada ehdotuksia rakenteellisista muutoksista, joilla työntekoa ja työllistämistä alettaisiin suosia, jotta kansalaisten työkyky ja luova panos saataisiin hyödyttämään koko kansantaloutta. Tämä mielestäni ei ollut mikään yksinkertaistettu kysymys työttömyydestä, eikä se edustanut yksinkertaistettua näkemystä työttömyydestä.

Ryhmäpuheenvuorossamme totesin silloin myös, että on aika miettiä uudelleen sosiaaliturvan rahoituksen keräämistä ja työllisyyden suhdetta ja tietysti myös näiden etuuksien suhdetta. Nämä muodostavat aivan oleellisen osan, kun katsomme sitä, miten tulevaisuudessa selviämme, nimenomaan siitä lähtökohdasta, että teknologia muuttaa ihmistyövoiman tarvetta.

Tulevaisuuden sosiaaliturvaa tulisi entistä enemmän rakentaa universalismin periaatteille. Keskeisten etuuksien tulisi kuulua kaikille ja kaikilla tulisi olla mahdollisuus myös julkisen vallan vastuulla olevien palvelujen käyttämiseen ja kaikkien tulisi osallistua maksukyvyyn mukaan niiden rahoitukseen. Kuten ed. Aula juuri äsken totesi, nykyinen syyperusteinen sosiaaliturvamme on johtanut erittäin monimutkaiseen verkkoon, jossa on myös ihmisen mentäviä aukkoja niin, että saattaa pudota kaikkien etuuksien ohitse.

On syytä hieman pohtia sosiaaliturvan kehityshistoriaa. Matka köyhäinhoidosta nykyaikaiseen sosiaalivaltion on sittenkin varsin lyhyt

ajallisesti. Teollistumisen myötä syntyi työnantajille tarve saada työvoimaa ja myös uusintaa sitä. Joka ikisestä sosiaalisesta edistysaskeleesta työntekijät ovat joutuneet käymään varsin voimallista kampanjaa. Nyt tuntuu siltä, että ed. Väyrynen halusi kertaheitolla purkaa nämä työn tulokset. Kannattaisi todella muistaa, minkälaisessa Suomessa ja minkälaisessa maailmassa vielä muutama vuosikymmen sitten elettiin.

Sosiaaliturvahan on nimenomaan tulojen uudelleenjakoa ja näin se juuri on ollut taistelua väestöryhmien, rikkaiden ja köyhien, nuorten ja vanhojen välillä. Nyt työvoimasta on suurta ylitarjontaa ja se tulee tuottavuuden kasvaessa jatkumaan, vaikka taloudellinen tilanne parantuisikin. Nyt joudutaan itse asiassa tekemään valinta ja se valinta on tehtävä nyt. Sen vuoksi me joudumme puhumaan tämän päivän ratkaisuista. On siis tehtävä valinta kahden vaihtoehdon välillä: Onko ihmisellä oikeus olemassaoloon yksilönä yhteisössä, joka kantaa kokonaisvastuun? Kantaako jokainen kortensa kekoon voimiensa mukaan ja saa jokaisessa elämänvaiheessaan tarvittavan huolenpidon ja myös perustoimeentulon, milloin ei siitä itse pysty huolehtimaan? Tämä on toinen vaihtoehto.

Toinen vaihtoehto on sitten se, että yksilö on oman onnensa seppä ja hän itse ja perhe vastaa siitä, miten elämän virrassa selviydytään.

Suomalaiset ovat varsin selkeästi antaneet vastauksen näiden perusvaihtoehtojen välillä. Enemmistön valinta on yhteinen vastuu. Se ilmenee tukena sosiaalietuuksille ja julkisille palveluille sekä myös valmiutena maksaa näistä. Ei se tarkoita sitä, että mitään ei saa muuttaa ja kaikesta pidetään kiinni. On täysin selvää, että tässä taloudellisessa tilanteessa rahaa on jouduttu kymmenin miljardein markoin syyttämään aivan muualle kuin sosiaalietuuksiin, joihin ne olisivat aivan hyvin riittäneet. Nyt on pohdittava tilanne uudestaan, miten jatkossa selviydytään.

Viime aikoina on myös julkisuudessa käydyin keskustelun pohjalta ja nimenomaan tässä keskustelussa asetettu vastakkain eri ikäryhmät, eri väestöryhmät: nuoret ja vanhat, työssäkäyvät ja työttömät, työikäiset ja eläkeläiset. Tämä johtaa hyvin helposti syyttelyyn ja omien asemien puolustamiseen. Mielestäni saattaisi olla hedelmällistä ottaa yksilön elämänsä lähtökohdaksi. Tästä olen viime viikolla ilmestyneessä kirjassa, jossa artikkelini oli yksi lukuisista muutosta pohtivista artikkeleista, jotka liittyvät Eeva Kuuskosken presidentinvaalikampanjaan, esittänyt ajatuksia, en kovin syvällisiä ajatuksia, mutta tässä yhtey-

dessä haluaisin myös näitä samoja asioita tuoda esille.

Ensimmäiset 20—25 vuottahan ihmisen elämänkaaresta ovat kasvamista, kasvamista huolehtimaan itsestään ja myös muista. Seuraavat 40 vuotta ovat sitten luomisen ja työnteon aikaa. Samalla ne ovat myös itsestään huolehtimisen aikaa ja uuden sukupolven kasvattamisen ja huolenpidon ja osittain myös edellisestä sukupolvesta huolehtimisen aikaa. Jakso olisi samalla myös varautumista pitämään huolta omasta eläkkeestään tulevana vuosina. Näinhän nytkin tapahtuu. Eläkevuodet ovat noin 15—20 vuotta. Näin lasten ihmisen elämänkaari jakautuu puoleksi aikaan, jolloin hän joutuu turvautumaan muiden huolenpitoon, ja puoleksi aikaan, jolloin hän on oman itsensä lisäksi osaltaan vastuussa myös muiden elättämisestä. Toivoisin, että tämän kaltaisen ajattelutapa voittaisi alaa niin keski-ikäisten kuin nuortenkin keskuudessa, jotta tarpeettomalta vastakkainasettelulta voitaisiin välttyä. Tämä voisi olla myös vastaus nykyajan yksilölliseen ajattelutapaan. Se olisi todellisuudessa mitä suurimmassa määrin yhteisöllinen ajattelutapa, jonka lähtökohdana on nimenomaan yhteisvastuu myös heikommista.

Yksilön kannalta tuloja tulisi jakaa enemmän eri ikäkausien kesken. Useimmiten ensimmäiset 20—25 vuotta menee nykyään, ennen kuin omat siivet kantavat elättämään itse itsensä. Lapsen ihmisoikeus on saada turvaa ja huolenpitoa. Annettakoon se perheen välityksellä. 17-vuotiaana nuori on varmasti jo valmis omissa asioissaan hallitsemaan itseään. Eikö siis ole nuoren oikeus saada toimeentuloa opintotukena tai työttömyyspäivärahana, jos työtä ei ole, ja ennen kaikkea, että nuorille järjestettäisiin työtä?

Jako ei nykyaikana voi olla pelkkää toimeentulon jakoa, tulonjakoa, vaan sen täytyy olla myös työn jakoa. Juuri työn jako pitäisi ajatella nyt kokonaan uusiksi. Sitä on monissa puheenvuoroissa käsitelty nyt ja myös aikaisemmissa keskusteluissa. Täällä on tuotu esille sapattivapaa. Me olemme tuoneet useassa yhteydessä esille iän perusteella järjestettävän työn jaon eli ne, jotka ovat 30—40 vuotta olleet työelämässä, voisivat jäädä pois halutessaan ja tehdä tilaa nuorille. Tämä ei suinkaan ole riittävä keino, mutta se on yksi niistä, joilla työn jakoa voitaisiin tehdä.

Pohjoismaiseen ja suomalaiseen hyvinvointivaltion malliin on kuulunut olennaisena osana kattavat julkiset palvelut, ja niitä kannattaa puo-

lustaa edelleen, mutta niiden järjestämisessä kannattaa myös miettiä uusia tapoja. Erityisesti lasten päivähoito on sellainen palvelu ja se vaatii hyvin paljon työvoimaa, jos siitä halutaan huolehtia. Meillä on nyt koulutettu erittäin hyvin lastentarhanopettajia ja muita päiväkodissa työskenteleviä henkilöitä ja nyt tuntuu siltä, että yhtäkkiä sitä koulutusta ja ammattitaitoa ei tarvita ollenkaan. Tämä on suurta voimavarojen hukkaan heittoa. Kaiken kaikkiaan koulutus on niitä keskeisiä tekijöitä, joihin pitäisi juuri tällä hetkellä paneutua: annetun koulutuksen käyttöön mutta myös tulevaisuuden koulutukseen. Ministeri Kanervan puhe tuntui olevan aivan kuin eri maailmasta kuin selonteko. Selonteossa puhuttiin erittäin kauniisti koulutuksesta, mutta hallituksen toimenpiteet ovat aivan toista.

En asiaan tämän perusteellisemmin paneudu, mutta lopuksi haluaisin tuoda esille erään asian. Koko ajan puhutaan, että kuinka hyvin nykyinen sukupolvi, jolla tarkoitetaan ilmeisesti lähinnä työikäistä väestöä, voi. On järkyttävä tilanne, että mielenterveydellisistä syistä ihmisiä joutuu eläkkeelle koko ajan enemmän ja enemmän. Ja minkälaisista syistä? Kyse ei ole perinteisistä mielenterveyshäiriöistä vaan nimenomaan sopeutumattomuudesta, sopeutumattomuudesta elää tässä yhteiskunnassa tänä päivänä, kiristyvässä ja kireässä tilanteessa. Uskon, että eräs keskeisiä tekijöitä siihen, että nämä mielenterveydellisillä perusteilla eläkkeellä siirtymiset vain lisääntyvät, on se, että ihmiset eivät voi vaikuttaa omaan elämäänsä. Demokratiasta on puhuttu. Pitäisi todella pohtia, miten ihmiset voivat vaikuttaa omaan elämäänsä. Ei se ole ongelma vain yksittäiselle ihmiselle. Eduskunnassahan me törmäämme joka päivä siihen, että edustajat eivät voi vaikuttaa, vaan asiat on päätetty muualla.

Nuorten tulevaisuudesta ja lasten tulevaisuudesta pitää kantaa huolta. Säästöt väärissä kohdissa pysäyttävät pyörät. Tämä on ongelma. Minulle jäi se vaikutelma edelleen, että pääministeri Aho ei tätä vielääkään ole pystynyt ymmärtämään.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon:

- 1) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15 (HE 22)
- 2) Hallintovaliokunnan mietintö n:o 16 (HE 23)
- 3) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16 (HE 164)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on tänään torstaina kello 18. Suullinen kyselytunti on tänään kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan torstaina 28 päivänä lokakuuta kello 0.08.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

